bilim ve sosyalizm yayınları
4
BEŞİNCİ BASKI

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY

LENİN

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI • PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY • V.İ.LENİN

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY

BEŞİNCİ BASKI: ARALIK 1989

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI
Ataç Sokak, No. 36/2
Yenişehir - Ankara
Tel: 131 46 97

SUNUŞ

BİR DAHA YENİDEN

V.İ.Lenin'in *"Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"* adlı bu yapıtı dilimizde *Bilim ve Sosyalizm Yayınları*'nın 7. kitabı olarak ilkin 1969 Şubat'ında yayınlandı. Yapıtı çeviren Arif Gelen ceza yasasının 142. maddesine aykırılık savıyla mahkemeye verildi. Yargılama, Ankara İkinci Ağırceza Mahkemesi'nin 25.12.1969 gün, 1969/170 esas ve 1969/323 sayılı beraat kararıyla sonuçlandı. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi 21.5.1970 gün, 1970/1242 esas ve 1970/1643 sayılı ilamıyla beraat kararını onayarak kesinleştirdi.

Yapıtın birinci baskısı henüz tükenmeden 12 Mart rejimi gelip çattı. Kesinleşmiş beraat kararına karşın, kitabın eldeki bütün nüshalarına, yayınevinin yasaklanmamış olan öteki kitaplarıyla birlikte el kondu. Bunlar sonradan geri alınmışsa da, kitapların çoğu okunamaz hale gelmişti.

Bu açık haksızlığa karşı *Bilim ve Sosyalizm Yayınları*'nın yöneticisi olarak yasal bir hak arama olanağına fiilen sahip değildim: 12 Mart rejimini, sosyalist literatürün kimi temel klasiklerini dilimize kazandırmak yüzünden 30 yıl mahkûmiyete çarptırılmış bir *"düşünce suçlusu"* olarak hapishanede geçirdim.

Anayasa Mahkemesi'nin kararı ile 1974 Temmuz'unda tahliye olup da yayınevini yeniden canlandırmaya koyulduğum zaman, yine şimdiki gibi, yayın programında bu yapıtı ön sıralara almıştım.

Yapıtın dördüncü baskısı Kenan Somer çevirisi olarak 1979 Temmuz'unda yayınlandı. Beraat kararına karşın, bu çeviri üzerinde de soruşturma açıldı. İşlem, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın 12.6.1981 gün ve 1981/190-155 sayılı takipsizlik kararıyla sonuçlandı.

Ama kitabın öyküsü burada bitmedi.

12 Eylül rejimi, *"Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"* nin eldeki bütün nüshalarına, *Bilim ve Sosyalizm Yayınları*'nın öteki bütün kitapları ile birlikte el koydu. Ankara Sıkıyönetim Komutanı'ndan emir alan Emniyet Siyasi Şube görevlileri 28 Ağustos 1982'de yayınevimi boşaltma eylemine giriştiler. 9 Eylül 1982'ye kadar günaşırı gelişlerle 13 gün süren bir operasyon... 18 yıllık yayınevimin ürünü olan kitapları kamyonlara yükleyip Mamak'taki Sıkıyönetim Askeri Karargâhı'na götürdüler.

7 Kamyon dolusu 133 bin 607 kitap.

Son sıkıyönetim ilanından yıllarca önce yargı kararlarıyla aklanmış bulunan bu kitapların geri verilmesi için Komutanlığa yaptığım başvurular üç yıl boyunca yanıtsız kaldı.

Sonra, Ankara'dan sıkıyönetimin kaldırılacağı tarihi belirleyen Milli Güvenlik Kurulu kararının yayınlanmasından hemen 2 gün sonra (28 Mayıs 1985'te), Ankara Sıkıyönetim Komutanı'nın verdiği bir emirle, o güne kadar üç yıla yakın bir süre Mamak'ta tutulan 133 bin kitabın 3 Haziran 1985 tarihinde *"sıkıyönetim bünyesinde"* yakılarak imha edildiği ortaya çıkacaktır.

Yargı organlarınca aklanmış olan kitapların imhası, her şeyden önce, bir *devlet* sorununu gündeme getirmiştir. Bu, yargı gücünün yok sayılması, yargı kararlarının çiğnenmesiydi. Yıllarca ceza yasasının 142. maddesi karşısında düşünce özgürlüğünü, bilimi ve kitapları savunmuştum. Dramatik olan şuydu ki, şimdi, devletin verdiği kararların geçerliliğini devlete karşı savunacaktım.

Öncelikle devletin en yüksek katına durumu iletmeliydim. 10 Temmuz 1985 tarihinde Cumhurbaşkanlığı'na başvurdum. *"Kitaplarım* (ın) *devletin uygar, şerefli yargıçlarının ve savcılarının imzalarını taşıyan kesinleşmiş beraat kararlarına ve takipsizlik kararlarına sahip"* olduğunu açıkladığım bu başvuru şu satırlarla noktalanıyordu:

> *"Şimdi, yasal olarak sahip olduğu 133 bin kitabı imha edilen bir vatandaş olarak benim karşı karşıya kaldığım soru şudur: Devleti oluşturan güçler arasında yargı gücü var mıdır, yok mudur? Mahkemeler gerçekten var mıdır, yok mudur? Mahke*

meler varsa, bunların kararları geçerli midir, değil midir? Yüksek yargı organlarının, Yargıtay'ın, Askerî Yargıtay'ın kesinleştirici beraat kararları gerçekten kesin midir, değil midir?

Açıktır ki, kamuoyu ortada yalnızca beni ilgilendiren özel bir sorunla değil, her şeyden önce devleti ilgilendiren vahim bir sorunla karşı karşıyadır.

Sorumluların hesap vermesi ve maddî ve manevî kayıplarımın tazmini için durumu ilgilerinize saygıyla arz ederim.
10 Temmuz 1985."

Cumhurbaşkanlığı'ndan bir yanıt gelmedi. Beklemiyordum da zaten. Sıkıyönetimin eylemlerinden sorumlu Başbakanlık'tan imha edilen kitaplarımın bedelini ödemesini istedim. Başbakanlık da sustu.

Böylece bize mahkemenin yolu gösterilmiş oluyordu.

İdare mahkemesinde Başbakanlık aleyhine açtığım dava, Ankara 5. İdare Mahkemesi'nin 27 Haziran 1989 tarihli oybirliği kararıyla Başbakanlığın tazminat ödemeye mahkûm edilmesiyle sonuçlandı.

Yargılama aşamasında, sorumlularca yıllarca gizlenmiş bulunan ve ensonu mahkemenin verdiği bir ara kararı ile getirtilerek dava dosyasına giren imha tutanağı, kitaplarımın *"sıkıyönetim bünyesinde"* 3 Haziran 1985 tarihinde yakılarak imha edildiğini ortaya koydu.*

Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nın yeniden yayın dünyasına girmesi ve bu kitabın da yeniden yayınlanabilme olanağının yaratılması, uzun yılları alan böyle bir süreçten geçti.

Süleyman EGE

---

* Başbakanlığın Danıştay'a yaptığı temyiz itirazına karşı yanıtımızda, kitapların imha biçimine ilişkin açıklamamız şöyledir:

*"... Ve zaten, ortada yasaya uygun bir işlemin sözkonusu olmadığı sorumullarca bilinen bir şeydir. **Yasaya uygun bir işlem kuşkusuz apaçık yapılır.** Oysa, kitaplarımızın imhası ve imha biçimi hep gizli tutulmak istenmiştir. Olay bize ancak, kitaplarımız hakkında bilgi almak için yaptığımız başvuru üzerine bildirilmiştir. Yapılan bildirimde de imha emri ve imha tutanağı belgeleri, istemimize karşın bize verilmemiştir. Kitaplarımızın nasıl imha edildiği, sorumlularca, mahkemeden de gizlenmek suretiyle, üç yıl boyunca "kitaplar imha için Seka'ya teslim edilmiştir" diye yanıtlanmış; ancak, imha belgelerinin getirtilmesi istemimizi dikkate alan mahkemenin 26.11.1987 tarihli ara kararı üzerine, davalı-Başbakanlığın mahkemeye sunmak zorunda kaldığı imha tutanağı ile 133 bin 607 kitabımızın "sıkıyönetim bünyesinde" 3 Haziran 1985 tarihinde yakılarak imha edildiği ortaya çıkmıştır."*

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY

V. İ. LENİN

çeviren
KENAN SOMER

İÇİNDEKİLER

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY
Önsöz
(s. 13)
Kautsky Marx'ı Nasıl Sıradan Bir Liberal Durumuna Dönüştürüyor?
(s. 16)
Burjuva Demokrasi ve Proleter Demokrasi
(s. 27)
Sömürülen ile Sömürücü Arasında Eşitlik Olabilir mi?
(s. 35)
Sovyetlerin Devlet Örgenlikleri Durumuna Dönmesinin Yasaklanması
(s. 43)
Kurucu Meclis ve Sovyet Cumhuriyeti
(s. 49)
Sovyet Anayasası
(s. 58)
Enternasyonalizm nedir?
(s. 68)
"İktisadi Çözümleme" görünüşü altında Burjuvazi Karşısında Uşaklık
(s. 81)

EK I
Kurucu Meclis Üzerine Tezler
(s. 107)

EK II
Vandervelde'in Devlet Üzerine Yeni Bir Kitabı
(s. 112)

EK III
Proleter Devrim ve Dönek Kautsky
(s. 119)

EK IV
II. Enternasyonalin Batkısı
(s. 129)

EK V
Oportünizm ve II. Enternasyonalin Çöküşü
(s. 186)

AÇIKLAYICI NOTLAR
(s. 202)

ÖNSÖZ

KAUTSKY'NİN şu yakınlarda Viyana'da yayınlanmış bulunan *Proletarya Diktatorası* broşürü (Wien, 1918, Ignaz Brand, 63 sayfa), bütün ülkelerin bütün dürüst sosyalistlerinin uzun zamandan beri sözünü ettikleri II. Enternasyonal'in en tam, en yüz kızartıcı batkısının (iflasının) en çarpıcı örneğini veriyor. Proleter devrim sorunu bugün birçok devletin gündeminde pratik olarak yer alıyor. Öyleyse Kautsky'nin kişiliğinde döneğin yanıltmacaları ile marksizmin bütünsel yadsınmasını çözümlemek büyük bir zorunluluk taşıyor.

Ama ilkin, daha savaşın [birinci dünya savaşı —ç] başından beri, bu satırların yazarının Kautsky'nin marksizmden koptuğunu birçok kez anımsatmak zorunda kaldığını belirtelim. 1914'ten 1916'ya değin yurt dışında çıkan *Sosyal-Demokrat*[1] ve *Komünist*'te[2] bu konuya bir dizi makale ayrılmıştı. Bu makaleler, Petrograd Sovyeti tarafından yayınlanan bir kitap içinde bir araya getirildi: G. Zinovyev ve N. Lenin: *Akıntıya Karşı*, Petrograd 1918

(550 sayfa). 1915 yılında Cenevre'de yayınlanmış ve aynı dönemde Almanca ve Fransızcaya çevrilmiş olan bir broşürde,[3] "kautskizm" konusunda şöyle diyordum:

"II. Enternasyonal'in en büyük otoritesi olan Kautsky, marksizmin sözde kalan kabulünün, gerçekte onu 'struvizm' ya da 'brentanizm' durumuna (yani Rus yazarı Struve ile Alman iktisatçısı Brentano tarafından son derece çarpıcı bir biçimde dile getirilmiş olduğu gibi, proletarya için devrimci olmayan 'sınıf' savaşımını kabul eden liberal bir burjuva öğreti durumuna) dönüştürmeye yol açma biçiminin son derece tipik ve parlak bir örneğini veriyor. Plehanov'da bunun bir başka örneğini görüyoruz. Besbelli yanıltmacalar yardımıyla, marksizm kendi canlı, devrimci ruhundan arındırılıyor; devrimci savaşım araçları, bunların propaganda ve hazırlanması, yığınların işte bu yönde eğitimi *dışında*, marksizmde *ne varsa* kabul ediliyor. Her türlü ilkeyi çiğneyerek, Kautsky sosyal-şovenizmin temel tezini, güncel savaşta ulusal savunmanın kabulünü, sollara verilen diplomatik ve gösterişçi bir ödün ile: savaş ödeneklerinin oylamasında çekimserlik, muhalefet anlayışının sözde kalan dışavurumu vb. ile 'uzlaştırıyor'. 1909 yılında bir devrimler çağının yakınlığı ve savaş ile devrim arasındaki bağlar üzerine koca bir kitap yazan Kautsky; 1912 yılında yarınki savaşın devrimci kullanımı konusundaki Basel Bildirgesini[4] imzalayan Kautsky, bugün elinden gelen her şeyi yaparak sosyal-şovenizmi doğrulamaya ve allayıp pullamaya çalışıyor. Plehanov gibi, tüm devrim fikrini, dolaysız bir devrimci savaşımı amaçlayan bütün eğilimleri alaya almak için, burjuvaziye katılıyor.

İşçi sınıfı, bu yadsımaya, bu alçaklığa, oportünizm karşısındaki bu aşağılık yaltaklanmaya, marksizmin teorik plandaki bu inanılmaz alçaltılmasına karşı amansız bir savaşım vermedikçe, kendi dünya devrimi ereklerine erişemez. Kautskizm bir rastlantı sonucu değil, II. Enternasyonal'in çelişkilerinin, marksizme, gerçekte oportünizme boyun eğme ile birleşen sözde bağlılığın toplumsal ürünüdür" (G. Zinovyev ve N. Lenin: *Sosyalizm ve Sa-*

vaş, Cenevre 1915, s. 13-14, Rusça baskı).

Sonra, 1916'da yazılan bir kitapta, *Emperyalizm Kapitalizmin Yeni Evresi*'nde[5] (1917'de Petrograd'da yayınlandı), Kautsky'nin emperyalizm konusundaki bütün açıklamalarının teorik yanlışlığını ayrıntılı olarak çözümledim. Emperyalizmin Kautsky tarafından verilen tanımını yineliyordum: "Emperyalizm son derece gelişmiş bulunan sanayi kapitalizminin bir ürünüdür. Her sanayici kapitalist ulusun, bu bölgelerde hangi uluslar yaşarsa yaşasın, *tarımsal* (altı Kautsky tarafından çizilmiş) bölgeleri kendine gitgide daha çok katma ya da bağlama eğilimine dayanır." Bu tanımın kesinlikle yanlış olduğunu, daha sonra oportünizm ile bir uzlaşma alanı bulmak için, emperyalizmin en derin çelişkilerini hafifletecek biçimde "uydurulmuş" olduğunu gösterdim. Ve, kendi emperyalizm tanımımı veriyordum: "Emperyalizm, tekellerin ve malî sermayenin egemenliğinin kendini gösterdiği; sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı; dünyanın uluslararası tröstler arasındaki paylaşılmasının tamamlandığı bir gelişme aşamasına erişmiş bulunan kapitalizmdir." Emperyalizmin Kautsky'deki eleştirisinin, hatta kaba burjuva eleştirisinden bile aşağı olduğunu gösterdim.

Ensonu, ağustos ve eylül 1917'de, yani 25 ekim (7 kasım 1917) Rus proleter devriminden önce, 1918 başlarında yayınlanan bir broşür olan *Devlet ve İhtilal*'i (Marksist Devlet teorisi ve Proletaryanın Devrimdeki Görevleri) yazdım. Orada "Marksizmin Oportünistler Tarafından Alçaltılması" başlıklı VI. bölümde, Marx'ın öğretisini adamakıllı bozduğunu, onu oportünizme uydurduğunu, "devrimi sözde kabul ederken gerçekte yadsıdığını" tanıtlamak için, Kautsky'ye özel bir ilgi gösterdim.

Aslında Kautsky'nin proletarya diktatorasını inceleyen broşüründeki temel teorik yanılgısı, Marx'ın devlet öğretisinin *Devlet ve İhtilal* broşüründe uzun uzadıya sergilediğim bu oportünist çarpıtmaların ta kendisine dayanır.

Bu ilk açıklamalar zorunluydu, çünkü benim Ka-

utsky'yi, bolşeviklerin iktidarı almasından ve, bu nedenle de, Kautsky tarafından suçlanmalarından *uzun zaman önce* açıkça dönek olarak davranmakla suçladığımı kanıtlar.

KAUTSKY MARX'I NASIL SIRADAN BİR LİBERAL DURUMUNA DÖNÜŞTÜRÜYOR

KAUTSKY'NİN broşüründe incelediği temel sorun, proleter devrimin temel içeriği, yani: proletarya diktatorası sorunudur. Bütün ülkeler, hele ileri ülkeler, hele savaşan ülkeler için, hele şu anda çok büyük önem taşıyan bir sorun. Abartmasız denebilir ki, tüm proleter sınıf savaşımının baş sorunu budur. Öyleyse onu yakından incelemek önemli.

Kautsky sorunu, "iki sosyalist akım (yani bolşevikler ile bolşevik olmayanlar) arasındaki karşıtlığın, temelden ayrı iki yöntem: *demokratik* yöntem ile *diktatoral* yöntem arasındaki karşıtlık" olduğu biçiminde koyar (s. 3).

Bu arada, Rusya'daki bolşevik olmayanlara, yani menşevikler ile devrimci-sosyalistlere sosyalist diyerek, Kautsky'nin burjuvaziye karşı proletaryanın savaşımında bunların *gerçekten* tuttukları *yere* değil, ama *adlarına*, yani bir sözcüğe önem verdiğini belirtelim. Marksizmi anlama ve uygulamanın bundan iyisi de, can sağlığı! Ama bu konuya gene döneceğiz.

Şimdilik işin özüne: Kautsky'nin "demokratik ve diktatoral yöntemler"in "temel karşıtlığı" konusundaki büyük bulgusuna bakalım. Sorunun düğüm noktası burada. Kautsky'nin broşürünün özü burada. Ve teorik planda öylesine şaşılası bir karışıklık, marksizmin öylesine toptan bir yadsınmasıdır ki bu, Kautsky, itiraf edelim, Bernstein'ı fersah fersah geride bırakmıştır.

Proletarya diktatorası sorunu, proleter devletin burjuva devlet, proleter demokrasinin burjuva demokrasi karşısındaki durumu sorunudur. Gün gibi açık, değil mi? Oysa Kautsky, tarih elkitaplarının yinelenmesinde kalıplaşmış bir öğretmen gibi, XX. yüzyıla sırtını dönmekte direnir ve, yüzü XVIII. yüzyıla dönük, burjuva demokrasi-

nin mutlakiyet ve feodalite karşısındaki durumu üzerine köhne düşünceleri, tüm bir paragraflar dizisi içinde, yüzüncü kez olarak, usanç verici bir biçimde geveler durur!

Tıpkı uykuda hep aynı şeyleri sayıklayan biri gibi.

Sorunların nedenini hiç anlamamanın ta kendisidir bu. Kautsky'nin "demokrasiyi önemsememe"yi vb. öğütleyen kimseler bulunduğunu tanıtlama çabaları (s. 11) karşısında ancak gülünür. Kautsky sorunu bulandırmaya, karmakarışık etmeye işte bu türlü zevzekliklerle sürüklenir; çünkü sorunu, *burjuva* demokrasiyi değil, ama genel olarak demokrasiyi konu edinen bir liberal olarak koyar. Hatta bu belirgin sınıfsal kavramı [burjuva demokrasi—ç.] kullanmaktan bile sakınır ve "ön-sosyalist" (*"Presocialiste"*) demokrasiden söz etmek için boşuna çabalar durur. Söz değirmenimiz 63 sayfa üzerinden 20 sayfayı, broşürün aşağı yukarı üçte birini, burjuva demokrasiyi allayıp pullama ve proleter devrim sorunu üzerine bir örtü örtme anlamına geldiği için, burjuvazi için çok hoş bir gevezelikle doldurmuştur.

Kautsky'nin broşürünün adı gene de *Proletarya Diktatorası* olmaktan geri kalmaz. Marx'ın öğretisinin *özünün* bu olduğu herkesçe bilinir. Ve Kautsky de, konunun kıyısındaki tüm bu gevezelikten sonra, Marx'ın proletarya diktatorası konusundaki sözlerini anmak *zorundadır*.

"Marksist" Kautsky bu işi *nasıl* yapar, işte işin en eğlenceli yanı! Dinleyin daha iyi:

"Bu görüş biçimi [Kautsky'nin demokrasinin önemsenmemesi olduğunu söylediği görüş biçimi] Karl Marx'ın bir tek sözüne dayanır." 20. sayfada sözcüğü sözcüğüne okunan şey, işte bu. Ve Kautsky 60. sayfada bunu gene yineler ve: "Marx'ın proletarya diktatorası üzerine 1875'te bir mektupta bir kez kullandığı önemsiz bir sözü (harfi harfine!! *des Wörtchens*) [bolşeviklerin] tam zamanında anımsadıkları"nı söylemeye değin gider.

İşte Marx'ın o "önemsiz söz"ü:

"Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında birinden öbürüne devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Bu döneme, devletin proletaryanın devrimci diktatorasından

başka bir şey olamayacağı bir siyasal geçiş dönemi karşılık düşer."[6]

İlkin, Marx'ın tüm devrimci öğretisini özetleyen bu ünlü açıklamasını "bir tek söz" ve hatta "önemsiz bir söz" olarak adlandırmak, marksizmi umursamamak, onu büsbütün yadsımak demektir. Kautsky'nin Marx'ı hemen hemen ezbere bildiğini; bütün yazılarına bakarak bir yargıya varmak gerekirse, masasının üzerinde ya da kafasının içinde, alıntıları kolayca kullanabilmek için, Marx'ın bütün yazdıklarını özenle yerleştirdiği bir raflar dizisine sahip bulunduğunu unutmamalıyız. Marx ile Engels'in, yalnızca mektuplarında değil, basılmış yapıtlarında da, Komünden önce ve özellikle Komünden sonra, proletarya diktatorasından *birçok kez* söz etmiş olduklarını *bilmiyor olamaz* Kautsky. "Proletarya diktatorası" formülünün, proletaryanın o: burjuva devlet makinesini "parçalama" görevinin, Marx ile Engels'in, 1848 devrimleri deneyini ve daha da çok 1871 deneyini göz önünde tutarak, 1852'den 1891'e değin; *yani kırk yıl boyunca* sözünü etmiş oldukları o görevin, tarihsel bakımdan daha somut ve bilimsel bakımdan daha doğru bir anlatımından başka bir şey olmadığını bilmiyor olamaz Kautsky.

Marksizm yorumlayıcısı Kautsky tarafından marksizmin bu şaşılası çarpıtılmasını nasıl açıklamalı? Eğer bu olayın felsefi temeli düşünülürse, sorun diyalektik yerine seçmecilik (*eklektizm*) ve safsatacılığın geçirilmesine indirgenir. Kautsky, bu yerine geçirme işinde ustalık derecesine yükselmiştir. Siyasal ve pratik bakımdan, sorun gelip, oportünistler karşısında, yani sonunda burjuvazi karşısında küçülmeye dayanır. Savaşın başından beri gitgide daha hızlı ilerleyen Kautsky, bir yandan burjuvazi uşağı olarak davranırken, öte yandan marksist olarak konuşma sanatında bir virtüoz olmuştur.

Marx'ın proletarya diktatorası konusundaki "önemsiz" sözünü Kautsky'nin ilginç "yorumlama" biçimi incelenince, buna daha da çok inanılır. Dinleyin:

"Marx bu diktatorayı nasıl düşündüğünü daha ayrıntılı bir biçimde belirtmekten ne yazık ki geri kalmıştır..." (Döneğin tümcesi kesinlikle yalan, çünkü Marx ile Engels, Kautsky'nin, bu marksizm yo-

bıraktığı bir dizi çok ayrıntılı bilgi vermişlerdir) ... "Tam anlamıyla, diktatora sözcüğü demokrasinin ortadan kaldırılması anlamına gelir. Ama harfi harfine alınırsa, bu sözcüğün hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir tek bireyin kişisel iktidarı anlamına da geldiği açıktır. Zorbalıktan, sürekli bir devlet kurumu olarak değil, ama aşırı bir geçiş önlemi olarak anlaşılmasıyla ayrılan kişisel iktidar.

'Proletarya diktatorası' deyimi, dolayısıyla hiç de bir tek bireyin değil, ama tek bir sınıfın diktatorası, Marx'ın burada sözcüğün gerçek anlamı ile diktatorayı düşünmediğini tanıtlar.

O burada *hükümet biçiminden* değil, ama proletaryanın siyasal iktidarı eline geçireceği her yörde zorunlu olarak ortaya çıkacak bir *durumdan* söz eder. İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl olarak, yani demokratik yoldan gerçekleşebileceğini düşünmesi de, Marx'ın burada bir hükümet biçimi düşünmediğini tanıtlar" (s. 20).

Okurun "teorisyen" Kautsky tarafından kullanılan yöntemleri açıkça anlayabilmesi için bu usavurmayı özellikle tam olarak veriyoruz.

Kautsky soruna diktatora "söz"ünün bir tanımıyla yanaşmak istemiş.

Çok iyi. Soruna istediği gibi yanaşmak herkesin kutsal hakkıdır. Ancak ciddi ve dürüst yaklaşım biçimini, dürüst olmayan yaklaşım biçiminden ayırmak gerekir. Soruna bu biçimde yanaşarak onu gerçekten incelemek isteyen kişi, bu "söz"e ilişkin *kendi öz tanımını* vermeliydi. O zaman sorun gerçekten ve açıkça konmuş olurdu. Kautsky böyle yapmıyor. "Tam anlamıyla, diye yazıyor, diktatora sözcüğü demokrasinin ortadan kaldırılması anlamına gelir."

İlkin, bu bir tanımlama değil. Eğer diktatora kavramının tanımından kaçınmak Kautsky'nin hoşuna gidiyorsa, sorunu bu biçimde incelemeyi neden seçmiş?

İkincisi, açıkça yanlış bu. Bir liberalin genel olarak "demokrasi"den söz etmesi doğaldır. Bir marksist ise: "hangi sınıf için?" diye sormaktan hiçbir zaman geri kalmayacaktır. Örneğin, ilkçağ kölelerinin ayaklanmaları ve hatta büyük kaynaşmalarının, ilkçağ devletinin özünü, yani *köleciler diktatorasını* hemen açığa vurduklarını herkes — ve "tarihçi" Kautsky de— bilir. Bu diktatora, köle sahipleri *arasındaki*, onlar *için* demokrasiyi ortadan kaldırıyor muydu? Herkes bilir ki, hayır.

"Marksist Kautsky, sınıflar savaşımını" *"unuttuğu"* için, şaşılacak bir saçmalığa düşmüş ve bir gerçeğe aykırı-

lığı dile getirmiştir.

Kautsky'nin liberal ve düzmece kesinlemesinin, marksist ve gerçeğe uygun bir duruma gelmesi için: Diktatora, zorunlu olarak, bu diktatorayı öbür sınıflar üzerinde uygulayan sınıf için demokrasinin ortadan kalkması anlamına gelmez, ama diktatoranın kendisi üzerinde ya da kendisine karşı uygulandığı sınıf için demokrasinin zorunlu olarak ortadan kaldırılması (ya da gene ortadan kaldırma biçimlerinden biri olarak, iyice sınırlandırılması) anlamına gelir, demek gerekir.

Ama bu kesinleme ne denli doğru olursa olsun, diktatorayı tanımlamaz.

Kautsky'nin bundan sonraki tümcesini inceleyelim:

"... Ama harfi harfine alınırsa, bu sözcüğün hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir tek bireyin kişisel iktidarı anlamına da geldiği açıktır..."

Burnunu rastgele şuraya buraya sokan kör bir köpek yavrusu gibi, Kautsky burada, bilmeyerek, dönüp dolaşıp doğru *bir* düşünceye (yani diktatoranın hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir iktidar olduğu düşüncesine) gelmiştir; *bununla birlikte* diktatora üzerine bir tanım *vermemiş*, ve ayrıca diktatoranın bir tek bireyin iktidarı olduğu yolundaki o açık tarihsel gerçeğe aykırılığı da dile getirmiştir. Diktatora bir kişiler topluluğu, bir oligarşi, bir sınıf vb. tarafından da uygulanabildiğine göre, etimolojik bakımdan [sözcük kaynak bilimi bakımından] bile doğru değildir bu.

Kautsky daha sonra diktatora ile zorbalık arasındaki ayrımı belirliyor; ama, savının açıkça yanlış olmasına karşın, bizi ilgilendiren sorunla hiçbir ilgisi olmadığından, bunun üzerinde durmayacağız. Kautsky'nin XVIII. yüzyıla bakmak için XX. yüzyıla, ilkçağa bakmak için de XVIII. yüzyıla sırt çevirme eğilimi bilinir; ve biz de umarız ki, bir kez diktatoraya eriştikten sonra, Alman proletaryası bunu hesaba katacak ve Kautsky'yi örneğin bir liseye ilkçağ tarihi öğretmeni olarak atayacaktır. Zorbalık konusunda ince düşüncelere dalarak proletarya diktatorasının tanımına yan çizmek, aşırı bir alıklık ya da çok beceriksiz bir düzenbazlık göstermek demektir.

Sonuç: Diktatoradan söz etmeye girişen Kautsky, hiçbir tanımlama vermeksizin, herkesçe bilinen birçok gerçeğe aykırılık ileri sürmüştür. Eğer entellektüel yeteneklerine güvenecek yerde, belleğine başvursaydı, Marx'ın diktatoradan söz ettiği bütün örnekleri kendi "raf"larından çıkartabilirdi. O zaman, hiç kuşkusuz ya aşağıdaki tanımı, ya da öz bakımından benzer bir tanım elde etmiş olurdu:

Diktatora, doğrudan doğruya zora dayanan ve hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir iktidardır.

Proletaryanın devrimci diktatorası, proletaryanın burjuvazi üzerinde uyguladığı, zor aracıyla kazanılıp sürdürülen, hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir iktidardır. Ve bilginler bilgini Bay Kautsky'den "zorla fethetmek" zorunda kaldığımız şey de, işte bu yapyalın, (kapitalistler tarafından satın alınmış o küçük-burjuva ayaktakımının yukarı katmanları olan bütün ülkeler sosyal-emperyalistlerini değil, ama yığını temsil eden) her bilinçli işçi için gün gibi açık olan gerçek, kurtuluşları için savaşan sömürülenlerin her temsilcisi için ortada, ve her marksist için söz götürmez bir şey olan bu gerçektir! Bunu nasıl açıklamalı? Burjuvazi hizmetinde aşağılık muhbirler durumuna gelmiş bulunan II. Enternasyonal önderlerinin ilikleri ne işlemiş kölelik ruhu ile.

Kautsky ilkin, diktatora sözünün gerçek anlamının bir tek bireyin diktatorası olduğu yolundaki o apaçık saçmalığı ileri sürerek aldatmacaya sapar; sonra —bu sahtecilikten yola çıkarak!— "buna göre", sınıf diktatorası deyiminin, Marx'ta gerçek anlamını *taşımadığını* (ama diktatoranın, devrimci zor değil, dikkat edin, burjuva demokrasi altında çoğunluğun "barışçıl" fethi anlamına geldiğini) açıklar.

Önemli olan, görüyor musunuz, "durum" ile "hükümet biçimi" arasında bir ayrım yapmaktır. Çok derin bir ayrım, tıpkı kafasızca düşünen bir adamın budalalık "durum"u ile, budalalıklarının "biçim"i arasında bir "ayrım" yapıyormuşuz gibi!

Kautsky diktatorayı bir "egemenlik durumu" (bir sonraki sayfada, s. 21'de kullandığı deyim tıpatıp bu)

olarak sunma *gereksinimini duyar,* çünkü o zaman *devrimci zor, zorlu devrim ortadan kalkar.* "Egemenlik durumu", herhangi bir çoğunluğun... "demokrasi" altında varoluşunu içeren bir durumdur! Bu hileli el çabukluğu sayesinde *devrim* düpedüz *yok olur.*

Ama hile çok kabadır ve Kautsky'ye hiçbir yardımı olmayacaktır. Diktatoranın, bir sınıfın bir başka sınıfa karşı—dönekler için öylesine tatsız— bir *devrimci zor* "durum"unu içerdiği ve böyle bir durum anlamına geldiği, "göz çıkaran" bir gerçekter. "Durum" ile "hükümet biçimi" arasındaki ayrımın saçmalığı apaçık ortaya çıkar. Burada hükümet biçiminden söz etmek alıklığın daniskasıdır, çünkü her yumurcak, krallık ile cumhuriyetin iki ayrı hükümet biçimi olduğunu bilir. Bu iki hükümet biçiminin *her ikisinin de,* kapitalist rejimdeki bütün öbür geçici "hükümet biçimleri" gibi, *burjuva devletin,* yani *burjuvazi diktatorasının* çeşitlerinden başka bir şey olmadıklarını Bay Kautsky'ye tanıtlamak gerek.

Ensonu, hükümet biçimlerinden söz etmek, burada hükümet biçiminden değil, ama açık açık *devlet* biçimi ya da tipinden söz eden Marx'ı budalaca, ama çok da kaba bir biçimde çarpıtmak demektir.

Burjuva devlet makinesini zorla yıkmadan ve onun yerine, Engels'e göre "artık sözcüğün gerçek anlamında bir devlet olmayan"[7] bir *yenisini* geçirmeden, proleter devrim olanaksızdır.

Kautsky bütün bunları el çabukluğuna getirme, soysuzlaştırma gereksinimini duyar: dönek konumu bunu böyle gerektirir.

Bakın ne sefil kaçamaklara başvurur.

Birinci kaçamak... "İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl olarak, yani demokratik yoldan gerçekleşebileceğini düşünmesi de, Marx'ın burada bir hükümet biçimi düşünmediğini tanıtlar..."

Hükümet biçiminin burada hiçbir ilgisi yok, çünkü burjuva *devletin* belirtici niteliği olmayan, örneğin kendilerini militarizm yokluğu ile gösteren krallıklar vardır; ve onun bütün belirtici niteliklerini, örneğin militarizm ile

bürokrasiyi taşıyan cumhuriyetler vardır. Herkesçe bilinen tarihsel ve siyasal bir olgudur bu, ve Kautsky bunu çarpıtmayı başaramayacaktır.

Eğer Kautsky ciddi ve dürüst bir biçimde düşünmek isteseydi, kendi kendine sorardı: Devrime ilişkin ve istisna nedir bilmeyen tarihsel yasalar var mıdır? Ve yanıtı: hayır, yoktur, olurdu. Bu yasalar ancak tipik olanı, Marx'ın bir gün ortalama, normal, tipik kapitalizm anlamında, "ideal" olarak nitelendirdiği şeyi göz önünde tutar.

Sonra, 70 yıllarında İngiltere ile Amerika'yı *konumuz bakımından* bir istisna durumuna getiren bir şey var mıydı? Bilimin tarihsel sorunlar düzeyindeki gereklikleri konusunda az buçuk bilgili herkes için, bu sorunun sorulması gerektiği açıktır. Bunu yapmamak, bilimi çarpıtmak, yanıltmacalarla oynamak demektir. Bu soru bir kez sorulduktan sonra, yanıttan kuşkuya düşülemezdi: Proletaryanın devrimci diktatorası, burjuvaziye karşı uygulanan *zordur;* ve bu zor da *özellikle,* Marx ile Engels'in birçok kez ve (özellikle *Fransa'da İç Savaş* ile bu yapıtın önsözünde) en belirgin bir biçimde açıkladıkları gibi, *militarizm* ve *bürokrasinin* varoluşuyla zorunlu kılınmıştır. Oysa, Marx'ın gözlemini yaptığı çağ olan XIX. yüzyılın tam da 70 yıllarında, tam da İngiltere ile Amerika'da, tam da bu kurumların kendileri *yoktu*. (Şimdi hem İngiltere'de *var,* hem de Amerika'da.)

Dönekliğinin üstünü örtmek için, Kautsky her adımda sözcüğün tam anlamıyla gözbağcılık yapmak zorunda!

Ve bilmeyerek, asıl niyetini nasıl açığa vurduğuna dikkat edin; şöyle yazmış: "barışçıl olarak, *yani demokratik yoldan" !!*

Diktatorayı tanımlarken, Kautsky bu kavramın egemen özelliğini, yani *devrimci* zoru, tüm gücüyle okurdan saklamaya çalışmıştı. Ve gerçek şimdi ortaya çıkar: Söz konusu olan şey, *barışçıl devrim* ile *zorlu devrim* arasındaki karşıtlıktır.

Zurnanın zırt dediği yer, işte burası. Kaçamaklar,

yanıltmacalar, çarpıtmalar —*zorlu* devrimden *kurtulmak*, dönekliğini, *liberal* işçi siyasasından yana geçişini gizlemek için, Kautsky bütün bunlara gereksinim duyar. Zurnanın zırt dediği yer, işte burası.

"Tarihçi" Kautsky tarihi öylesine bir utanmazlıkla bozar ki, özseli "unutur": Doruk noktası tam da 1870 ile 1880 yılları arasındaki ön-tekelci *(prêmonopoliste)* kapitalizm, İngiltere ile Amerika'da özellikle belirtici olan temel *iktisadî* nitelikleri nedeniyle, kendini —bütün ölçüler saklı— en yüksek barışçıllık ve liberalizm ile gösteriyordu. Emperyalizm, yani ancak XX. yüzyılda olgunlaşmaya başlayan tekelci kapitalizm ise temel *iktisadı* nitelikleri nedeniyle, kendini en düşük barışçıllık ve liberalizm ile, militarizmin en yüksek ve en genelleşmiş gelişmesi ile gösterir. Barışçıl ya da zorlu devrimin hangi noktaya değin tipik ya da olası olduğu incelenirken bunu "gözden kaçırmak", burjuvazinin en bayağı uşağı düzeyine düşmek demektir.

İkinci kaçamak: Paris Komünü, proletarya diktatorası idi; oysa o *genel* oy ile, yani burjuvaziyi seçme ve seçilme haklarından yoksun bırakmaksızın, yani "*demokratik olarak*" seçilmişti. Ve kautsky'nin etekleri zil çalar: ... Marx için (ya da Marx'a göre) proletarya diktatorası proletaryanın çoğunluğu oluşturduğu (*bei überwiegendem Proletariat,* s.21), arı demokrasiden zorunlu olarak çıkan bir durum idi."

Kautsky'nin bu kanıtı öylesine eğlendirici ki, gerçekten, (itirazların... seçiminde) gerçek bir *embarras de richesses** duyuluyor. İlkin, burjuvazinin seçkin katmanının, kurmayının, kaymağının Paris'ten Versailles'a kaçmış olduğu bilinir. "Sosyalist" Louis Blanc Versailles'da bulunuyordu, bu da Kautsky'nin, sosyalizmin "bütün akımları"nın Komün'e katıldıkları yolundaki sözlerinin yanlışlığını gösterir. Paris halkının, biri militan ve siyasal bakımdan etkin tüm burjuvaziyi bir araya getiren iki savaşçı kamp biçiminde bölünmesini, "genel oy"a dayanan

* Bolluk sıkıntısı.

"arı demokrasi" olarak göstermek gülünç değil mi?

İkincisi, Komün Versailles'a karşı, *Fransa* işçi hükümeti olarak burjuva hükümete karşı savaşıyordu. Fransa'nın yazgısını kararlaştıran Paris olduğuna göre, "arı demokrasi" ile "genel oy"un burada ne işi var? Marx tüm ülkenin malı olan Fransa Bankası'na el koymamakla Komün'ün bir yanlışlık yaptığını düşünürken,[8] "arı demokrasi" ilkeleri ve uygulanmasından mı esinleniyordu??

Doğrusu, görülüyor ki, Kautsky polisin insanların "hep birlikte" gülmesini yasakladığı bir ülkede yazıyor, yoksa gülme öldürdü onu.

Üçüncü olarak, Engels'in Komün üzerine... "arı demokrasi" açısından verdiği şu aşağıdaki yargıyı, Marx ile Engels'i ezbere bilen Bay Kautsky'ye büyük bir saygı ile anımsatmakta kendimi özgür göreceğim:

"Bu baylar (anti-otoriterler) hiç devrim görmüşler midir yaşamlarında? Devrim, her halde olanaklı olan en otoriter şeydir. Devrim, nüfusun bir bölümünün, tüfek, süngü, top gibi, söz uygun düşerse, otoriter araçlar kullanarak, kendi iradesini nüfusun öteki bölümüne zorla kabul ettirdiği bir eylemdir. Yenen taraf, egemenliğini, silahlarının gericilerde uyandırdığı korkuyla sürdürmek zorundadır. Eğer Paris Komünü, burjuvaziye karşı silahlanmış bir halkın otoritesini kullanmasaydı, bir günden çok tutunabilir miydi? Tersine, onu bu otoriteyi çok az kullanmış olmakla kınayamaz mıyız?"[9]

Alın size "arı demokrasi"! Sınıflara bölünmüş bir toplumda genel olarak "arı demokrasi"den söz etmeye kalkışan yağcı hamkafayı, yani (40 yıllarının Fransız ya da 1914-1918'in Avrupalı anlamındaki) "sosyal-demokrat"ı Engels nasıl da alaya alırdı!

Ama bu kadarı yeter. Kautsky tarafından ileri sürülen bütün saçmalıkları bir bir saymak olanaksız, çünkü tümcelerinin her biri bir yadsıma uçurumu.

Marx ile Engels Paris Komünü üzerine derin bir çözümleme yapmışlar, onun değiminin "hazır devlet makinesini" *parçalamaya, yıkmaya* girişmek olduğunu göstermişlerdir. Bu noktanın onların gözünde öylesine büyük

bir önemi var dı ki, 1872'de *Komünist Menifesto*'nun (yer yer) "eskimiş" programında yaptıkları tek düzeltmeyi bu oluşturur.[10] Marx ve Engels, Komün'ün ordu ve bürokrasiyi kaldırdığını, *parlamentarizmi* yok ettiğini, "devlet denen o asalak ur"u yıktığını vb. göstermişlerdir. Oysa, bilgeler bilgesi Kautsky, gece takkesi başında, liberal profesörlerin bin kez anlattıkları şeyi yineler durur: "Arı demokrasi" üzerine masallar.

Rosa Luxembourg, 4 ağustos 1914 günü, Alman sosyal-demokrasisinin bundan böyle *kokmuş bir ceset* olduğunu söylemekte çok haklıydı.

Üçüncü kaçamak: "Her ne denli diktatoradan bir hükümet biçimi olarak söz ediyorsak da, bir sınıf diktatorasından söz edemeyiz. Çünkü bir sınıf, daha önce belirttiğimiz gibi, ancak egemen olabilir, ama hükümet edemez"... "Örgütler" ya da "partiler" hükümet ederler.

Sorunları karmakarışık ediyorsunuz, onları korkunç bir biçimde karmakarışık ediyorsunuz, bay "her şeyi karıştıran danışman". Diktatora bir "hükümet biçimi" değildir, gülünç bir şeydir bu. Üstelik Marx "hükümet biçimi"nden değil, ama *devlet* biçim ya da tipinden söz eder. Hiç de, ama hiç de aynı şey değil bu. Bunun gibi, bir *sınıfın* hükümet edemeyeceği de kesinlikle yanlış; böylesine bir budalalık, burjuva parlamento dışında hiçbir şey görmeyen ve "yönetici partiler" dışında hiçbir şeye önem vermeyen bir "parlemanter alık"tan başka bir kimseden gelemez. Herhangi bir Avrupa ülkesi, Kautsky'ye egemen bir *sınıf* tarafından hükümet örnekleri verecektir; ortaçağdaki toprak beylerinin durumu, yetersiz örgütlenmelerine karşın, böyle olmuştur.

Özetleyelim. Kautsky, Marx'ı bayağı bir liberal durumuna getirerek, proletarya diktatorası fikrini en görülmemiş bir biçimde bozmuş, yani kendisi, "arı demokrasi" üzerine yavan sözler döktürerek, *burjuva* demokrasinin sınıf içeriğini gizleyen ve gölgelendiren, her şeyden çok ezilen sınıfın *devrimci zorundan* korkan bir liberal düzeyine düşmüştür. "Proletaryanın devrimci diktatorası" fikrini, ezilen sınıfın eziciler üzerinde devrimci zor kullanmasını ortadan kaldıracak biçimde "yorum"layark, Ka-

utsky, Marx'ın liberal çarpıtılması dünya rekorunu kırmıştır. Dönek Bernstein, artık dönek Kautsky yanında, ancak bir fino köpeği olarak görünüyor.

BURJUVA DEMOKRASİ VE PROLETER DEMOKRASİ

KAUTSKY'NİN öylesine tiksinç bir biçimde karmakarışık ettiği sorun, gerçeklikte kendini şöyle gösterir.

Mantık ve tarih ile alay etmedikçe, ayrı ayrı *sınıflar* varolduğu sürece "arı demokrsi"den değil, ama yalnızca *sınıfsal* demokrasiden söz edilebileceği açıktır ("arı demokrasi"nin yalnızca ne sınıflar savaşımından ne de devletin niteliğinden herhangi bir şey anlayan *bilisiz* bir formül olmakla kalmadığını, ama bomboş bir formül de olduğunu söyleyelim ayraç içinde, çünkü komünist toplumda, dönüşmüş ve bir alışkanlık durumuna gelmiş demokrasi *sönecek,* ama hiçbir zaman "arı" bir demokrasi olmayacaktır).

"Arı demokrasi", işçileri aldatmaya çalışan liberalin uydurma bir sözünden başka bir sey değildir. Tarih, feodalitenin yerini alan burjuva demokrasi ile, burjuva demokrasinin yerini alan proleter demokrasiyi bilir.

Kautsky'nin, burjuva demokrasinin ortaçağa göre bir ilerlemeyi gösterdiği, ve burjuvaziye karşı savaşımında burjuva demokrasiden yararlanmanın proletaryanın zorunlu görevi olduğu gerçeğini "tanıtlamak" için onlarca sayfa ayırması, gerçekte işçileri aldatmaya yönelik liberal bir gevezeliğin ta kendisidir. Yalnızca uygar Almanya'da değil, ilkel Rusya'da da herkesin bildiği bir şeydir bu. Kautsky, *salt* güncel demokrasinin, yani *kapitalist* demokrasinin *burjuva* niteliğinden *ustaca sıyrılmak* eregiyle, işçilerin gözünü "ustaca" boyuyor, herkese yukardan bakarak, Weitling'den, Paragnay Cezvitleri'nden ve başka birçok şeyden söz ediyor.

Marksizmden, Kautsky, liberaller için, burjuvazi için kabul edilebilir olanı (ortaçağın eleştirisi, genel olarak kapitalizm ve özel olarak kapitalist demokrasinin ta-

rihsel bakımdan ilerici rolü) alıyor; marksizmde burjuvazi için *kabul edilmez* olanı (burjuvazinin ortadan kaldırılması için ona karşı proletaryanın devrimci zoru) atıyor, susarak geçiştiriyor, silikleştiriyor. İşte bu yüzden de, öznel inançları ne olursa olsun, nesnel konumu bakımdan, Kautsky ister istemez bir burjuvazi uşağı olarak ortaya çıkıyor.

Burjuva demokrasi, ortaçağa göre büyük bir tarihsel ilerleme oluşturmakla birlikte, her zaman dar, güdük, düzmece, ikiyüzlü bir demokrasi, zenginler için bir cennet, sömürülenler, yoksullar için bir tuzak ve bir aldatmaca olarak kalır, —kapitalist rejimde başka türlü olamaz. "Marksist Kautsky'nin anlamadığı şey de, işte marksist öğretinin büyük yapıcı öğesi olan bu gerçektir. Bu —temel— sonunda, Kautsky, her burjuva demokrasiyi zenginler için bir demokrasi durumuna getiren koşulların bilimsel bir eleştirisini yapacak yerde, burjuvaziden hiçbir "nezaket"i esirgemez.

İlkin bilginler bilgini Bay Kautsky'ye, Marx ile Engels'in, yorumcumuzun (burjuvaziye yaranmak için) utanç verici bir biçimde "unutmuş" bulunduğu teorik bildirimlerini anımsatalım; sonra konuyu en anlaşılır bir biçimde açıklayacağız.

Yalnız ilkçağ devleti ile feodal devlet değil, ama "modern temsilî devlet de ücretli emeğin sermaye tarafından bir sömürü aletidir" (devlet konusundaki yapıtında Engels).[11] "Devlet, savaşımında, devrimde, düşmanlarının zorla bastırılması için zorunlu olarak kullanılan geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığından, özgür bir halk devletinden söz etmek elbette saçmadır: Proletarya bir devlet *gereksinimi* duydukça, bunu hiç de özgürlük için değil, ama düşmanlarını bastırmak için duyacaktır. Ve özgürlükten söz etmek olanaklı bir duruma geldiği gün de, devlet, devlet olarak varolmaktan çıkar" (Engels, Bebel'e mektup, 28 mart 1875). "Devlet bir sınıfın bir başka sınıf tarafından ezilmesi için bir makineden başka bir şey değildir, ve bu, krallıkta olduğu denli, demokratik cumhuriyette de böyledir" (Engels, Marx'ın *İç Savaş*'ına

önsöz).[12] Genel oy "işçi sınıfının olgunluk derecesini ölçmeyi sağlayan göstergedir. *Güncel devleti içinde bundan daha çok hiçbir şey olamaz, hiçbir zaman da olmayacaktır"* (devlet konusundaki yapıtında Engels).[13] Kautsky, bu tezin, burjuvazi için kabul edilebilir bir nitelik taşıyan birinci bölümünü en bıktırıcı bir biçimde yineleyip duruyor. Ama, bizim altını çizdiğimiz ve burjuvazi için kabul edilir olmayan ikinci bölüme gelince, dönek Kautsky onun sözünü bile etmeden geçiyor!). "Komün parlementer bir örgenlik değil, ama aynı zamanda hem yasamacı hem de yürütmeci, etkin bir gövde olacaktı... Genel oy hakkı, her üç ya da altı yılda bir, halkı parlamentoda yönetici sınıfın hangi üyesinin temsil edeceği ve ayaklar altına alacağını (*ver-und zertreten*) kararlaştıracak yerde, tıpkı kendi işi için işçi ve yönetim personeli arayan herhangi bir işverene hizmet eden bireysel seçim hakkı gibi, komünler biçiminde örgütlenmiş halka hizmet edecekti" (Paris Komünü konusundaki yapıtı *Fransa'da İç Savaş*'ta Marx).[14]

Büyük bilgin Bay Kautsky'nin iyi bildiği bu tezlerin her biri onun suratına iner, onun dönekliğini ortaya koyar. Tüm broşüründe, Kautsky bu gerçeklerin en küçük bir anlayışını göstermez. Baştan sona marksizme bir sövgüdür bu broşür!

Çağdaş devletlerin temel yasalarını alın, onların yönetimlerini alın, toplanma ya da basın özgürlüğünü alın, "yurttaşların yasa karşısında eşitliği"ni alın, burjuva demokrasinin her dürüst ve bilinçli işçi tarafından iyi bilinen ikiyüzlülüğünü her adımda göreceksiniz. "Düzenin bozulması durumunda", ama aslında sömürülen sınıfın kendi kölelik durumunu "bozması" durumunda, ve hele kölece davranmama gibi bir hevesi de varsa bu sınıfın anayasasında burjuvazinin işçilerin üzerine asker sürmesine, sıkıyönetim ilanına vb. izin veren dolambaçlı yollar ya da kısıtlamalar bulunmayan, en demokratı da içinde, hiçbir devlet yoktur. Kautsky burjuva demokrasiyi utanmadan allayıp pulluyor; örneğin en demokrat ve en cumhuriyetçi Amerika ya da İsviçre burjuvalarının, grevdeki

işçilere karşı ne yaptıkları üzerine ağzından tek söz çıkmıyor.

Oo! bilge ve bilgin Kautsky bu konuda hiçbir şey demiyor. Bu konuda susmanın bir alçaklık olduğunu, bu çok bilgili siyasa adamı anlamıyor. İşçilere çocuk masalları, örneğin demokrasinin "azınlığın korunması" demek olduğunu anlatmayı yeğ tutuyor. İnanılmaz, ama böyle! Yıl İsa'dan sonra 1918, evrensel emperyalist insan kırımının beşinci yılında, dünyanın bütün "demokrasi"lerinde, enternasyonalist azınlıklar (yani Renaudel ve Longuetler, Scheidemann ve Kautskyler, Henderson ve Webbler vb. gibi sosyalizme alçakça ihanet etmemiş olan azınlıklar) boğazlanırken, bilgin Bay Kautsky, tatlı bir sesle "azınlığın korunması"nı açıkça övüyor. İsteyen herkes, Kautsky'nin broşürünün 15. sayfasında bunu okuyabilir. Ve 16 sayfada bu bilgin... kişi, size İngiltere'de XVIII. yüzyıl Whigleri ile Torylerinden söz edecektir!

Ey derin bilgi! Ey burjuvazi karşısındaki incelmiş uşaklık! Ey kapitalistler karşısında dalkavukluk etme ve onların elini ayağını öpmenin uygarcası! Eğer ben Krupp, Scheidemann, Clemenceau ya da Renaudel olsaydım, Bay Kautsky'ye milyonlar öder, onu içten olmayan sevgilerden bağışık tutar, işçilerin karşısında onu göklere çıkarır, "sosyalizm"in Kautsky denli "saygıdeğer" kişilerle kurulacak "birlik"ini öğütlerdim. Proletarya diktatorasına karşı broşürler yazmak, İngiltere'deki XVIII. yüzyıl Whigleri ile Torylerinin öyküsünü anlatmak, demokrasinin "azınlığın korunması" demek olduğu yolunda güvence vermek ve Birleşik-Devletler "demokratik" cumhuriyetindeki enternasyonalistlerin *öldürülmeleri* konusunda susmak, burjuvaziye uşaklık değil midir bütün bunlar?

Bilgin Bay Kautsky "ıvır zıvır" bir şeyi, yani burjuva demokrasinin egemen partisinin, azınlığın savunulmasını yalnızca bir başka *burjuva* partiye verdiğini; oysa proletaryanın payına her *ciddi, derin, temel* sorunda, "azınlığın korunması" yerine, sıkıyönetimin ya da insan kırımlarının düştüğünü —herhalde beklenmedik bir biçimde—

"unutmuş". *Demokrasi ne denli gelişmişse, burjuvazi için derin ve tehlikeli bir siyasal anlaşmazlık durumunda, insan kırımı ya da iç savaşa o denli yakındır.* Bilgin Bay Kautsky, cumhuriyetçi Fransa'daki Dreyfus davası, demokratik Amerika Cumhuriyetinde zencilerin ve enternasyonalistlerin linç edilmesi, demokratik İngiltere'deki İrlanda ve Ulster örneği,[15] demokratik Rus cumhuriyetinde 1917 nisanında bolşeviklere karşı düzenlenen kovuşturmalar ve insan kırımları dolayısıyla, burjuva demokrasinin bu "yasa"sını inceleyebilirdi. Bu örnekleri özellikle yalnızca savaş zamanından değil, ama savaş öncesinden, barış zamanından da seçtim. İyilik taslayan Bay Kautsky, XX. yüzyılın bu olgularına göz yummak, ve buna karşılık, işçilere XVIII. yüzyıl Whigleri ile Toryleri üzerine şaşılacak derecede yeni, dikkate değer derecede ilginç, son derece öğretici, inanılmaz derecede önemli şeyler anlatmaktan hoşlanıyor.

Burjuva parlamentoyu alın. Bilgin Kautsky'nin, demokrasi *ne denli* gelişmişse, borsa ve bankacıların da burjuva parlamentoları *o denli* egemenlikleri altına aldıklarının söylendiğini hiç duymamış olması kabul edilebilir mi? Bundan burjuva parlamentarizminden yararlanmak gerekmediği sonucu çıkmaz (ve 1912'den 1914'e değin IV. Duma'daki tüm işçi grubunu biz kazandığımıza göre, bolşevikler ondan büyük bir olasılıkla dünyanın herhangi bir başka partisinden daha iyi yararlanmışlardır). Ama bundan, burjuva parlamentarizminin *tarihsel bakımdan sınırlı ve görece niteliğini,* Kautsky'nin yaptığı gibi, ancak bir liberalin unutabileceği sonucu çıkar. En demokratik burjuva devlette, ezilen yığınlar, kapitalistlerin "demokrasi"si tarafından ilan edilmiş olan *saymaca* eşitlik ile, proleterleri *ücretli köleler* durumuna getiren binlerce *gerçek* kısıtlama ve kurnazca oyun arasındaki bas bas bağıran çelişkiyi aralıksız karşılarında bulurlar. Kapitalizmin kokuşmuşluğu, yalanı, ikiyüzlülüğü üzerine yığınların gözünü de işte bu çelişki açar. Sosyalizm ajitatör ve propagandacılarının, *yığınları* devrime *hazırlamak için* onlar karşısında durmadan sergiledikleri şey de, işte bu çelişki-

dir! Ve devrimler çağı *başladığı* zaman da, Kautsky ona sırtını dönüyor ve *can çekişen* burjuva demokrasinin güzelliklerini açıkça övmeye koyuluyor.

Sovyetler iktidarının biçimlerinden biri olduğu proleter demokrasi, nüfusun engin çoğunluğunun ta kendisi yararına, sömürülenler ve emekçiler yararına, demokrasiyi dünyanın hiçbiryerinde olmadığı denli geliştirmiş ve yaymıştır. Kautsky'nin yaptığı gibi, diktatoraya iki sayfacık ve "arı demokrasi"ye onlarca sayfa ayırmak, demokrasi üzerine koca bir broşür yazmak, *ve bunu belirtmemek,* olguları gerçek bir liberal olarak adamakıllı çarpıtmak demektir.

Dış siyasayı alın. En demokratik olanı da içinde, dış siyasanın açıkta yürütüldüğü hiçbir burjuva ülke yoktur. Yığınlar her yerde aldatılır; Fransa, İsviçre, Amerika, İngiltere gibi demokratik ülkelerde, aldatmaca öbür ülkelerdekinden yüz kez daha büyük ve incedir. Sovyetler iktidarı dış siyasanın gizlilik örtüsünü devrimci bir biçimde kaldırdı. Soygun savaşları ve "etki alanlarının paylaşımı" (yani dünyanın kapitalist soyguncular tarafından paylaşımı) konusundaki gizli antlaşmalar çağında, bu olgunun *çok büyük* bir önem taşımasına: barışın, onmilyonlarca insanın yaşam ya da ölümünün buna bağlı olmasına karşın, Kautsky bunu hiç görmemiştir, bu konuda hiçbir şey söylemez.

Devlet örgütüne bakın. Kautsky, seçimlerin (Sovyet Anayasasında) "dolaylı" olduklarını saptamaya değin, "ayrıntı"lardan öfkesini alıyor, ama sorunun özünü görmüyor. Devlet aygıtının, devlet makinesinin *sınıfsal* niteliğini görmüyor. Burjuva demokraside, —"arı" demokrasi ne denli gelişmişse, o denli ustalıklı ve etkin— bin türlü oyunla, kapitalistler yığınları ülke yönetimine katılmaktan, toplanma, basın özgürlüğünden vb. *uzaklaştırırlar.* Dünyada *ilk* (kesinlikle söylemek gerekirse ikinci, çünkü Paris Komünü de aynı şeye başlamıştı) Sovyetler iktidarı yığınları, özellikle *sömürülen* yığınları, hükümete çağırıyor. Bin türlü engel emekçi yığınların burjuva parlamentoya katılmasını *köstekler* (burjuva parlamento, bur-

juva bir demokraside, büyük sorunları *hiçbir zaman çözmez;* bu sorunlar borsa tarafından, bankalar tarafından çözülürler). Ve işçiler, burjuva parlamentonun onlar için *yabancı* bir örgenlik, proletaryanın burjuvazi tarafından bir *ezme aleti,* düşman bir sınıfın, sömürücü bir azınlığın örgenliği olduğunu çok güzel bilir ve sezer, görür ve kavrarlar.

Sovyetler, emekçi ve sömürülen yığınların, devleti kendi başlarına örgütleme ve onu her araçla yönetme olanağını *kolaylaştıran* dolaysız örgenlikleridir. Bu durumda o, büyük işletmeler içinde en iyi birleşmiş olma üstünlüğünden yararlanan, emekçiler ve sömürülenler öncüsünün, kentler proletaryasının ta kendisidir; en büyük seçme ve seçilenleri denetleme kolaylığına o sahiptir. Sovyet örgütü, bütün emekçiler ve sömürülenlerin, kendi öncüleri olan proletarya çevresinde birleşmesini kendiliğinden *kalaylaştırır.* Eski burjuva aygıt, —bürokrasi, servet, burjuva eğitim, ilişkiler vb. ayrıcalıkları (burjuva demokrasi ne denli gelişmişse, bu gerçek ayrıcalıklar da o denli çeşitlidir),— bütün bunlar Sovyet rejiminde ortadan kalkmış bulunur. Basımevleri ve kâğıt burjuvazinin elinden alındığı için, basın özgürlüğü bir ikiyüzlülük olmaktan çıkar. En iyi yapılar, saraylar, köşkler, konoklar vb. için de durum böyledir. Sovyet iktidarı bu yapıların en iyilerinin binlercesini bir anda sömürücülerin ellerinden aldı; ve onsuz demokrasinin bir aldatmaca olduğu yığınlar için toplanma hakkını, işte böylece *bir milyon kez* daha "demokratik" bir duruma getirdi. Yerel olmayan Sovyetler için yapılan dolaylı seçimler, yerel vekilini en kısa zamanda geri çağırma ya da onu en kısa zamanda genel Sovyetler kongresine gönderme olanağına sahip olmanın önem taşıdığı yoğun bir yaşam döneminde, Sovyetler kongrelerini kolaylaştırır, *tüm* aygıtı daha ucuz, daha hareketli, işçilere ve köylülere daha açık bir duruma getirir.

Proleter demokrasi, harhangi bir burjuva demokrasiden *bir milyon kez* daha demokratiktir; Sovyetler iktidarı, burjuva cumhuriyetlerin en demokratiğinden bir milyon kez daha demokratiktir.

Bunu görmemek için, ya burjuvazinin bilinçli uşaklığında, ya da siyasal bakımdan ölmüş, tozlu burjuva kitaplar ardında, canlı gerçekliği görmekte yeteneksiz, burjuva demokratik önyargılar iliklerine değin işlemiş ve, bundan ötürü, nesnel olarak burjuvazinin bir uşağı durumuna gelmiş biri olmak gerekiyordu.

Bunu görmemek için, sorunu *ezilen* sınıflar açısından *koymakta* yeteneksiz olmak gerekiyordu:

En demokratik burjuva ülkeler arasında, *sıradan* işçinin, *ortalama* işçinin, ortalama *tarım ücretlisi* ya da genel olarak kırlar yarı-proleterinin (yani ezilen yığının, nüfusun büyük çoğunluğunun temsilcilerinin), aşağı yukarı da olsa, en iyi yerlerde Sovyet Rusya'daki denli büyük bir toplantı düzenleme *özgürlüğünden,* düşüncelerini açıklamak, çıkarlarını savunmak için o denli büyük bir geniş basımevlerine ve en iyi kâğıt stoklarına sahip olma *özgürlüğünden,* devleti yönetmeye ve "uygun yasalar koyma"ya kendi sınıfından adamları o denli büyük bir çağırma *özgürlüğünden* yararlandığı bir tek ülke var mıdır dünyada?

Bay Kautsky'nin, herhangi bir ülkede, bin üzerinden, bir kez bilgi edindikten sonra bu soruya verilecek yanıt konusunda duraksayacak bir tek işçi ya da tarım ücretlisi bulabileceğine inanmak gülünç olurdu. İçgüdüsel olarak burjuva gazeteler tarafından itiraf edilen gerçek kırıntılarını işiterek, tüm dünya işçileri, Sovyetler cumhuriyetinde açıkça onda *proleter* demokrasiyi, en iyisi de içinde, her burjuva demokrasinin gerçekte olduğu gibi zenginler için demokrasiyi değil, ama *yoksullar için demokrasiyi* gördüklerinden, Sovyetler Cumhuriyetine karşı sevgi ve yakınlık duyuyorlar.

Biz, burjuva memurlar, burjuva parlemanterler, burjuva yargıçlar tarafından yönetilebiliriz (ve bizim devletimiz "yönetilir"). İşte, en demokratikleri de içinde, bütün burjuva ülkelerdeki ezilen sınıflardan onmilyonlarca ve yüzmilyonlarca insanın yaşam deneyleri sayesinde öğrendikleri, her gün duyup algıladıkları yalın, açık, söz götürmez gerçek.

Oysa Rusya'da bürokratik aygıt tamamen yıkılmış, onda taş üzerinde taş bırakılmamış, bütün eski yüksek

görevli memurlar kovulmuş, burjuva parlamento dağıtılmıştır; ve özellikle işçiler ve köylülere *çok daha erişilebilir* bir temsil hakkı verilmiştir; memurların yerine *onların* Sovyetleri geçmiş, ya da *onların* Sovyetleri memurların üstüne konmuştur; yargıçları seçenler de *onların* Sovyetleridir. Sovyetler iktidarının, yani proletarya diktatorasının bu biçiminin, burjuva cumhuriyetlerinin en demokratiğinden bir milyon kez daha demokratik olduğunu bütün ezilen sınıfların kabul etmeleri için, tek başına bu olgu yeter.

Her işçi için anlaşılır ve açık bir şey olan bu gerçeği Kautsky anlamıyor, çünkü o şu soruyu sormayı "unutmuş"tur: *Hangi sınıf için* demokrasi? O "arı" (yani sınıfsız mı? yoksa sınıflar dışı mı?) demokrasi açısından düşünüyor. Bir Shylock gibi tartışıyor o: "Yarım kilo insan eti", başka hiçbir şey değil. Tüm yurttaşların eşitliği yoksa, demokrasi de yoktur.

Bilgin Kautsky'ye, "marksist" ve "sosyalist" Kautsky'ye şu soruyu sormak zorundayız:

Sömürülen ile sömürücü arasında eşitlik olabilir mi?

II. Enternasyonal'in ideolojik önderinin bir kitabı dolayısıyla bu soruyu sormak zorunda kalınması, korkunç, inanılmaz bir şey. Ama "gülü seven dikenine katlanır". Kautsky üzerine yazmaya giriştiğimize göre, sömürücü ve sömürülen arasında neden eşitlik olamayacağını bu bilgin adama açıklayalım.

SÖMÜRÜLEN İLE SÖMÜRÜCÜ ARASINDA EŞİTLİK OLABİLİR Mİ?

KAUTSKY şöyle düşünüyor:

1⁰ "Sömürücüler hiçbir zaman nüfusun çok küçük bir azınlığından başka bir şey oluşturmamışlardır" (Kautsky'nin broşürünün 14. sayfası).

İşte söz götürmez bir doğru. Bu doğrudan hareketle nasıl düşünmek gerekir? Marksist olarak, sosyalist olarak düşünülebilir; ama o zaman temel olarak sömürülenlerin sömürücüler karşısındaki davranışını almak gerekir.

Liberal olarak, burjuva demokrat olarak düşünülebilir; ama o zaman da temel olarak çoğunluğun azınlık karşısındaki davranışını almak gerekir.

Eğer marksist olarak düşünülürse, şöyle denecektir: Sömürücüler, devleti (oysa, söz konusu olan demokrasidir, yani devlet biçimlerinden biri), kaçınılmaz olarak kendi sınıflarının, sömürücüler sınıfının, sömürülenler üzerinde bir egemenlik aleti durumuna dönüştürürler. Bu nedenle demokratik devlet de, çoğunluk üzerinde, sömürülenler üzerinde egemenliklerini uygulayan sömürücüler olduğu sürece, kaçınılmaz olarak sömürücüler için bir demokrasi olacaktır. Sömürülenler devletinin böyle bir devletten temelden farklı olması gerekir; sömürülenler için bir demokrasi olmalı ve *sömürücüleri bastırmalıdır* o; oysa, bir sınıfın bastırılması o sınıfın eşitsizliği, "demokrasi"den dıştalanması anlamına gelir.

Eğer liberal olarak düşünülürse, şöyle denecektir: Çoğunluk kararlaştırır, azınlık uyar. Uymayanlar, cezalandırılır. İşte o kadar. Genel olarak devletin sınıf niteliği ve özel olarak "arı demokrasi" üzerinde durmak yararsızdır, çoğunluk çoğunluk, azınlık da azınlık olduğuna göre, bunun burada hiçbir ilgisi yoktur. Yarım kilo et yarım kilo ettir, hepsi bu kadar.

Kautsky de böyle düşünüyor:

2⁰ "Hangi nedenlerle proletarya egemenliğinin demokrasi ile bağdaşmaz bir biçime bürünmesi gerekirdi ve hangi nedenlerle böyle bir biçime bürünecektir?" (s. 21). Sonra proletaryanın çoğunluğa sahip bulunduğu açıklamasını veriyor, Marx'tan bir alıntı ve Paris Komünü seçimleri üzerine rakamların da desteğiyle, çok uzun ve çok gereksiz bir açıklama. Sonuç: "Yığınlar içine böylesine sağlam bir biçimde kök salmış bir rejimin demokrasiye kastetmek için hiçbir nedeni yoktur. Bu rejim, demokrasiyi ezmek için zor kullanıldığı durumlarda, her zaman zordan vazgeçemeyecektir. Zora ancak zorla yanıt verilebilir. Ama yığınların kendinden yana olduğunu bilen bir rejim, zoru ancak demokrasiyi *savunmak* için kullanacak-

tır, yoksa onu *yıkmak* için değil. Eğer o en güvenilir temelini, güçlü bir manevî otorite kaynağı olan genel oyu ortadan kaldırmak isteseydi, düpedüz intihar etmiş olurdu" (s. 22).

Sömürülenlerin sömürücüler karşısındaki davranışının, Kautsky'nin kanıtlamasında yitip gittiği görülüyor. Genel olarak çoğunluk, genel olarak azınlık, genel olarak demokrasi, daha önce bildiğimiz "arı demokrasi" gibi şeylerden başka bir şey kalmıyor.

Hem de, dikkat edin, *Paris Komünü konusunda!* Öyleyse, daha büyük bir açıklık için, Marx ile Engels'in *Komün konusunda* diktatoraya ilişkin düşüncelerini aktaralım:

Marx: ..."Eğer işçiler... burjuvazinin direncini kırmak için... burjuva diktatorası yerine kendi devrimci diktatoralarını geçirirlerse... devlete devrimci ve geçici bir biçim verirler"...[16]

Engels: ..."(Devrimde) yenen taraf, egemenliğini silahlarının gericilerde uyandırdığı korkuyla sürdürmek zorundadır. Eğer Paris Komünü, burjuvaziye karşı silahlanmış bir halkın otoritesini kullanmasaydı, bir günden çok tutunabilir miydi? Tersine, onu bu otoriteyi çok az kullanmış olmakla kınayamaz mıyız?"[17]

Engels: ..."Devlet, proletaryanın, düşmanlarına karşı zora dayanarak baskıyı örgütlemek için, savaşımda, devrimde kullanmak zorunda olduğu geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığına göre, özgür bir halk devletinden söz etmek adamakıllı saçma bir şeydir: Proletarya devlete gene de bir gereksinim duyacağı sürece, bunu özgürlük adına değil, düşmanlarını baskı altında tutmak için duyacaktır. Ve özgürlükten söz etmenin olanaklı olduğu gün, devlet de, devlet olarak var olmaktan çıkar"...[18]

Kautsky, Marx ile Engels'ten, göğün yerden, bir liberalin bir proleter devrimciden uzak olduğu denli uzaktır. Kautsky'nin sözünü ettiği arı demokrasi ya da yalnızca "demokrasi", o "özgür halk devleti", yani *son derece saçma bir şey* için bir dolaylamadan *(périphrase)* başka bir şey değildir. Odasına kapanmış avanak bir bilginler bilgininin

derin bilgisi, ya da on yaşında bir kız çocuğunun saflığı ile, Kautsky soruyor: Çoğunluğa sahip olunduğu zaman, diktatora neye yarar? Oysa, Marx ile Engels bize açıklıyorlar ki:

— — burjuvazinin direncini kırmaya yarar;

— — gericilerde korku uyandırmaya yarar;

— — silahlı halkın burjuvaziye karşı otoritesini koruyup sürdürmeye yarar;

— — proletaryanın düşmanlarını zorla bastırabilmesine yarar.

Kautsky bu açıklamalardan hiçbir şey anlamıyor. Burjuva niteliğini görmediği "arı" demokrasiye vurgun, bir "güzel mantık" ile, çoğunluğun, çoğunluk olduğu anda, azınlığın "direncini kırma"ya, onu "zorla bastırma"ya gereksinimi olmadığını savunuyor; demokrasiye saldırı *olay*'larının bastırılması ona yetiyor. "Arı" demokrasiye vurgun Kautsky, *dalgınlıkla,* burada burjuva demokratların her zaman yaptıkları küçük bir yanlışlığı yapıyor, yani (kapitalist rejimde baştan başa yalan ve ikiyüzlü) biçimsel eşitliği, gerçek eşitlik yerine koyuyor! Zaten bir bu eksikti!

Sömürücü, sömürülene eşit olamaz.

Bu gerçek, Kautsky için ne denli tatsız olursa olsun, sosyalizmin özünü oluşturur.

Öbür gerçek: Bir sınıf bir başka sınıf tarafından tüm sömürü olanağı kesinlikle ortadan kaldırılmadıkça, asıl eşitlik, gerçek eşitlik olamaz.

Sömürücüler, başkentte başarılı bir ayaklanma ya da askerlerin bir başkaldırması ile, bir anda bozguna uğratılabilirler. Ama çok ender, istisnaî durumlar bir yana, bir anda yok edilemezler. Büyücek bir ülkenin bütün toprak sahipleri ile bütün kapitalistleri bir anda mülksüzleştirilemez. Sonra, tek başına mülksüzleştirme (kamulaştırma), hukuksal ya da siyasal bir eylem olarak, sorunu çözmekten uzaktır, çünkü büyük toprak sahipleri ile kapitalistleri gerçekten *görevden almak,* onları fabrikaların ve yurtlukların bir başka yönetimi —işçi yönetimi— ile gerçekten *değiştirmek* gerekir. Uzun kuşaklar boyunca,

eğitimleri, yaşama biçimleri ve kazanılmış alışkanlıkları aracıyla sivrilmiş bulunan sömürücüler ile, büyük çoğunluğu en ileri ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile beli bükülmüş, kültürsüz, bilisiz, ürkek, bölünmüş kalan sömürülenler arasında eşitlik olamaz. Devrimden uzun zaman sonra da, sömürücüler zorunlu olarak bir dizi gerçek ve önemli üstünlüklerini korurlar: paraları (bir anda ortadan kaldırılması olanaksızdır), çoğu kez pek çok bazı taşınabilir malları kalır; ilişkileri, örgüt ve yönetim alışkanlıkları, bütün yönetim "sır"ları konusundaki bilgileri (gelenekler, yöntemler, araçlar, olanaklar) kalır; yüksek eğitimleri, (yaşam ve ideolojisi ile burjuva olan) yüksek teknik personel ile yakınlıkları kalır; son derece yüksek bir askerlik sanatı deneyleri (bu çok önemlidir) kalır vb., vb..

Eğer sömürücüler bir tek ülkede yenilmişlerse, ve birçok ülkede zamandaş devrim ender bir istisna olduğundan, tipik durum kuşkusuz budur, sömürülenlerden *daha da güçlü* kalırlar, çünkü sömürücülerin uluslararası ilişkileri uçsuz bucaksızdır. Orta köylüler, zanaatçılar vb. arasında, sömürülen yığınların en az gelişmiş bir bölümünün de sömürücülerle birlikte yürüdüklerini ve yürümeye yatkın olduklarını, Komün de içinde (çünkü Versailles birlikleri arasında, —bilginler bilgini Kautsky'nin "unuttuğu" şey,— proleterler de vardı), daha önceki *bütün* devrimler göstermiştir.

Bundan dolayı, biraz ciddi ve derin bir devrimde, sorunun yalnızca çoğunluk ile azınlık arasındaki ilişkiye bağlı olduğunu sanmak, olağanüstü bir alıklık göstermek; bayağı bir liberale yaraşır son derece bönce bir önyargı ile yetinmek; *yığınları* aldatmak, apaçık bir tarihsel gerçeği onlardan saklamak demektir: Her derin devrimde, sömürülenler üzerinde yıllar boyu büyük gerçek üstünlükler sürdüren sömürücülerin *uzun, direngen, umutsuz* bir direnç gösterdikleri yolundaki gerçeği. Sömürücüler —son, umutsuz bir savaşta, bir savaşlar dizisinde— üstünlüklerinden yararlanmaksızın, sömürülenler çoğunluğunun iradesine, iyilik taslayan alık Kautsky'nin

tatlı imgeleme gücü dışında, hiçbir zaman boyun eğmeyeceklerdir.

Kapitalizmden komünizme geçiş, koca bir tarihsel dönemdir. Bu dönem tamamlanmadıkça, sömürücüler bir geriye dönme umudunu, geriye dönme *girişimlerine* dönüşen bir umudu kaçınılmaz olarak korurlar. Bir ilk ağır yenilginin ardından, devrilmeyi hiç beklemeyen, buna hiç inanmayan ve bunun fikrini bile kabul etmeyen sömürücüler, öylesine tatlı bir yaşam süren ve şimdi "aşağılık halk"ın yıkım ve sefalete (ya da "aşağılık" çalışmaya...) mahkum ettiği aileleri bakımından yitirilmiş bulunan "cennet"i yeniden ele geçirmek için, on kat artmış bir güç, zorlu bir öfke, yüz kat artmış bir düşmanlık ile savaşa atılırlar. Ve sömürücü kapitalistlerin arkasında da, —bütün ülkelerin onlarca tarihsel deneyler yılının gösterdiği gibi— duraksayan ve sallanan, bugün proletaryayı izleyen ve yarın, devrimin güçlüklerinden gözü yılacak, işçilerin ilk bozgun ya da yarı yenilgilerinden korkuya kapılan, şaşkına dönen, durmadan gidip gelen, sızlanan... tıpkı bizim menşevik ve devrimci-sosyalistlerimiz gibi bir kamptan öbürüne koşan geniş küçük burjuva yığını vardır.

Ve bu durum karşısında, tarihin yüzlerce ve binlerce yıllık ayrıcalıkların varlığı ya da yokluğu sorununu gündeme koyduğu zorlu, acı bir savaş döneminde, çoğunluk ve azınlık, arı demokrasi, diktatoranın yararsızlığı, sömürülen ile sömürücüler arasındaki eşitlik üzerine açıklamalar yapılıyor!! Buraya değin gitmek için ne büyük bir alıklık kuyusu, ne derin bir hamkafalık uçurumu gerek!

Ama kapitalizmin, 1871'den 1914'e değin süren görece "barışçıl" onyılları en sonunda oportünizme boyun eğen sosyalist partiler içinde, hamkafalık, küçük işlerle uğraşan sınırlılık ve yadsımanın gerçek pislik, kokuşmuşluk ve yolsuzluklarını biriktirmişlerdir.

∴

Yukarda yapıtından aktarılan parçada, Kautsky'nin genel oya zarar vermeden söz ettiğine okur her halde dik-

kat etmiştir (Kautsky —ayraç içinde söyleyelim— genel oyun her türlü güçlü manevî otoritenin kaynağı olduğunu söyler, oysa aynı Paris Komünü ve aynı diktatora sorununda, Engels burjuvaziye karşı silahlı halkın otoritesinden söz eder. Bir hamkafa ile bir devrimcinin "otorite" konusundaki fikirlerini karşılaştırmak çok özellik belirtici bir şey...).

Sömürücülerin oy hakkından yoksun olmaları, dikkat edelim, *özsel olarak* bir *Rus* sorunudur, yoksa genel olarak bir proletarya diktatorası sorunu değil. Eğer Kautsky, ikiyüzlülük etmeden, broşürüne: *bolşeviklere karşı* adını verseydi, bu başlık yapıtın içeriğine uygun düşerdi ve Kautsky o zaman açıkça oy hakkından söz etmekte haklı olurdu. Ama Kautsky her şeyden önce "teorisyen" geçinmek istemiş. Broşürüne *genel olarak "Proletarya Diktatorası"* adını vermiş. Sovyetleri ve Rusya'yı, özel olarak ancak ikinci bölümde, altınca paragraftan başlayarak ele alır. Söz konusu parçayı aldığım birinci bölümde, *genel olarak demokrasi* ve *diktatora* söz konusudur. Oy hakkından söz ederken, Kautsky *teoriyi önemsemeyen* bolşevik düşmanı bir polemikçi olarak *kendini ele vermiştir*. Çünkü teorinin, yani demokrasi ve diktatoranın —bir ulusa özgü değil— genel sınıfsal ilkelerinin irdelenmesinin, kendine konu olarak oy hakkı gibi özel bir sorunu alması değil, ama şu genel sorunu alması gerekir: Sömürücülerin devrilmesi ve onların devleti yerine sömürülenlerin devletinin geçirilmesi ile belirlenen tarihsel dönemde, demokrasi *zenginler ve sömürücüler için de korunup sürdürülebilir mi?*

Bir teorisyen sorunu işte böyle, ancak böyle koyabilir.

Komün örneğini biliyoruz, marksizmin kurucularının onunla bağlantılı ve o konudaki bütün düşüncelerini biliyoruz. Bu belgelere dayanarak, ben Ekim Devrimi'nden önce yazılmış bulunan *Devlet ve İhtilal* broşürümde, örneğin demokrasi ve diktatora sorununu inceledim. Seçim hakkının sınırlanması üzerine *tek söz söylemedim*. Bugün de, seçim hakkının sınırlandırılmasının şu ya da bu ulusa özgü bir sorun olduğunu, yoksa genel diktatora sorunu olmadığını söylemek yerinde olur. Bu

soruna, Rus devriminin *özel koşullarını,* gelişmesinini *özel gidişini* inceleyerek yanaşmak gerekir. Açıklamamızın devamında biz bunu yapacağız. Ama Avrupa'da yarınki proleter devrimcilerin hepsinin ya da aralarından çoğunun, burjuvazinin seçim hakkına kesin olarak kısıtlamalar getireceklerini önceden ileri sürmek bir yanılgı olurdu. Böyle olabilir. Savaştan ve Rus devrim deneyinden sonra, büyük bir olasılıkla da böyle olacaktır; ama diktatoranın uygulanması için *zorunlu değildir bu;* mantıksal diktatora kavramının *zorunlu* bir göstergesi değildir bu; diktatora bakımından onun tarihsel ve sınıfsal gerçekliğinin *zorunlu* bir yönünü hiçbir zaman oluşturmaz bu.

Diktatoranın zorunlu göstergesi, kesin koşulu, sömürücülerin *sınıf* olarak *zorla* bastırılması ve bunun sonucu bu *sınıf karşısında* "arı demokrasi"nin, yani eşitlik ve özgürlüğün *çiğnenmesidir.*

Sorun teorik bakımdan işte böyle, ve ancak böyle konulabilir. Oysa Kautsky, sorunu başka türlü koyarak, bolşeviklere teorisyen olarak değil, ama oportünistlere ve burjuvaziye yürekten bağlı bir muhbir olarak saldırdığını tanıtlamıştır.

Sömürücüler için demokrasinin kısıtlanmasının, çiğnenmesinin şu ya da bu önlemlerinin hangi ülkelerde, şu ya da bu kapitalizme özgü hangi ulusal koşullar içinde (büsbütün ya da özellikle) uygulanacakları, şu ya da bu kapitalizmin, şu ya da bu devrimin ulusal özelliklerine bağlıdır. Teorik bakımdan sorun kendini başka türlü, şu biçimde gösterir: *Sömürücüler* sınıfına karşı *demokrasi çiğnenmeksizin* proletarya diktatorası olanaklı mıdır?

Kautsky işte teori alanında önemli ve özsel *tek* sorun olan bu soruna yan çizmiş. Kautsky, Marx ve Engels'ten bu sorunla ilgili ve yukarıda aktardığım *parçalar dışında,* birçok parça aktarmış.

Kautsky istenen her şeyden, liberaller ve burjuva demokratlar için kabul edilebilir ve onların fikirleri çerçevesinden çıkmayan her şeyden söz etmiş; ama asıl önemli olan şey üzerine, yani burjuvazinin *direncini kırmadan, düşmanlarını zorla bastırmadan,* proletaryanın zafer kazanamayacağı, ve "zorla bastırma"nın olduğu, "özgür-

lük"ün bulunmadığı yerde de, *demokrasinin bulunmadığının açık olduğu* üzerine hiçbir şey dememiş.

Kautsky bunu ["zorla bastırma"nın olduğu, "özgürlük"ün bulunmadığı yerde, *demokrasinin olmadığını* —ç] anlamamış.

Şimdi de Rus devrim deneyine ve Sovyetlerile Kurucu Meclis arasındaki, Kurucu Meclisin dağıtılması ve burjuvazinin seçim haklarından yoksun edilmesi sonucunu veren anlaşmazlığa geçelim.

SOVYETLERİN DEVLET ÖRGENLİKLERİ DURUMUNA DÖNMESİNİN YASAKLANMASI

SOVYETLER proleter diktatoranın Rus biçimidirler. Eğer marksist bir teorisyen, proletarya diktatorası konusundaki bir yapıtta, (Kautsky gibi diktatoraya karşı küçük-burjuva yakınmaları ve menşevik nakaratları yineleyecek yerde) bu olayı gerçekten inceleseydi, ilkin diktatora konusunda genel bir tanım verir, sonra onun özel, ulusal biçimini, Sovyetleri göz önünde tutardı; proletarya diktatorası biçimlerinden biri olarak çözümlerdi onu.

Marx'ın diktatora konusundaki öğretisinde liberal olarak "değişiklik" yaptıktan sonra, Kautsky'den beklenecek ciddi hiçbir şey olmadığı kolay anlaşılır. Ama onun Sovyetler sorununa nasıl yanaştığını, ve bu işin içinden nasıl çıktığını görmek de son derece dikkat çekici.

Sovyetler, diye yazar onların 1905'teki ortaya çıkışlarını anımsatarak, "bütün ücretli işçileri kapsadıklarına göre, en evrensel (*umfassendste*) proleter örgüt biçimi"ni yaratmışlardır (s. 31). 1905 yılında, Sovyetler Rusya'da bölgesel birliklerden başka bir şey değillerdi; 1917'de ulusal çapta bir örgüt durumuna geldiler.

"Daha şimdiden, diye sürdürür Kautsky, Sovyet örgütünün büyük ve şanlı bir geçmişi var. Anına daha da görkemli bir gelecek yazılmış, hem de yalnızca Rusya'da değil. Mali sermayenin iktisadi ve siyasal alanda sahip bulunduğu devsel güçlere karşı, proletaryanın eski iktisadi ve siyasal savaşım yöntemleri her yerde yetersiz [versagen,

Almanca sözcük 'yetersiz'den biraz daha çok, 'güçsüz'den biraz daha az bir şey söyler] görünüyor. Bu eski yöntemlerden vazgeçilemez, normal zamanlarda zorunludur bu yöntemler, ama bazan çözecek durumda olmadıkları ve, başarıyla çözülmeleri için, işçi sınıfının bütün siyasal ve iktisadi olanaklarının birliğini gerektiren sorunlarla da karşı karşıya kalıyorlar" (s. 32).

Sonra, yığın grevi ve, sendikaların kendileri kadar zorunlu olmakla birlikte, gene de "gitgide çağın özelliği durumuna gelen dev yığın savaşımlarını yönetmede yeteneksiz" olan "sendikal bürokrasi" üzerine düşünceler geliyor.

"... Demek ki, diye sonuçlandırıyor Kautsky, Sovyet örgütü çağımızın en önemli olaylarından biridir. Sermaye ile emek arasında gelecekteki büyük kararlaştırıcı savaşımlarda çok büyük bir önem kazanacağı umudunu uyandırıyor.

Ama sovyetlerden bundan daha çok bir şey isteme hakkımız var mı? Kasım 1917 [yeni takvim —ya da, eski takvime göre, ekim 1917] devriminden sonra, sol devrimci-sosyalistler ile birlikte, Rusya İşçi Vekilleri Sovyetlerinde çoğunluğu elde eden bolşevikler, Kurucu Meclisin dağıtılmasından sonra, o zamana değin bir tek *sınıfın savaş örgütü* olan Sovyetleri bir *devlet örgütü* durumuna getirmeye giriştiler. Rus halkının mart [eski takvime göre şubat] devrimi ile, fethettiği demokrasiyi ortadan kaldırdılar. O zamandan beri kendilerine *sosyal*-demokrat demekten vazgeçtiler. *Komünist* diyorlar [s. 32-33, altı Kautsky tarafından çizilmiştir].

Rus menşevik basınını tanıyan herkes, Kautsky'nin Martov, Akselrod, Stein ve hempalarını nasıl bir bayağılıkla kopya ettiğini hemen görecektir. "Bayağılıkla" sözü tam yerinde, çünkü Kautsky, menşeviklerin önyargılarını desteklemek için, olguları kaba bir biçimde çarpıtıyor. Örneğin, Berlin'den Stein ya da Stokholm'den Akselrod gibi habercilerinden Bolşevik adının Komünist adına çevrilmesinin, ve Sovyetlerin devlet örgütleri olarak işlevinin *ne zaman* düşünüldüğünü sormaya özen göstermemiştir. Eğer Kautsky bu basit bilgiyi almış olsaydı, bu iki sorun bolşevikler tarafından nisan 1917'de, özellikle benim 4 nisan 1917 "tezler"imde, yani 1917 Ekim Devrimi'nden *çok önce* (Kurucu Meclisin 5 ocak 1918 günü dağıtılmasından haydi haydi önce) ortaya atıldığına göre, bu gülünç satırları yazmazdı.

Kautsky'nin bütünüyle aldığım düşüncesi, tüm Sovyetler sorununun *düğüm noktasını* oluşturur. Düğüm noktasını, şu anlamda ki, söz konusu olan şey, Sovyetle-

rin devlet örgenlikleri durumuna gelmeye çalışmalarının mı (nisan 1917'de bolşevikler: "Tüm İktidar Sovyetlere" belgisini atmışlardı, ve gene 1917 nisanındaki Bolşevik Parti Konferansında, burjuva bir parlemanter cumhuriyetin kendilerini doyuramayacağını, ve Komün ya da Sovyetler tipinde birişçi ve köylü cumhuriyeti istediklerini bildiriyorlardı), *yoksa* buna çalışmamalarının, iktidarı almamalarının, devlet örgenlikleri durumuna gelmemelerinin, ama (Martov'un sureti haktan görünerek, menşevik yönetim altında, Sovyetlerin *işçilerin burjuvaziye bir bağımlılık aleti* oldukları gerçeğini sofuca bir dilekle gizleyerek söylediği gibi) bir tek "sınıf"ın "savaş örgenlikleri" olarak kalmalarının mı gerektiğini bilmektir.

Kautsky, Martov'un sözlerini körü körüne yinelemiş; menşeviklerle bolşeviklerin teorik tartışmasından *parçalar,* çözümleyip ayırt etmeden genel teorik alana, Avrupa alanına aktardığı parçalar almış. Bundan da, bilinçli her Rus işçisinin, eğer Kautsky'nin bu düşüncelerini okuyup öğrenseydi, katıla katıla güleceği bir düşünce ve kavram karmaşası doğmuş.

Bütün Avrupa işçileri (bir avuç koşullanmış sosyal-emperyalist dışında), onlara neyin söz konusu olduğunu açıkladığımız zaman, Kautsky'yi aynı kahkahalarla karşılayacaklardır.

Martov'un yanılgısını —çarpıcı bir biçimde— saçmalığa değin götürerek, Kautsky onu çok güç duruma düşürüyor. Gerçekten de bakın neye varıyor Kautsky.

Sovyetler bütün ücretli işçileri kapsıyorlar. Malî sermayeye karşı, proletaryanın eski iktisadî ve siyasal savaşım yöntemleri yetersiz. Sovyetler yalnızca Rusya'da büyük bir rol oynamaya aday değiller. Avrupa'da, sermaye ile emek arasındaki büyük kararlaştırıcı savaşlarda belirleyici bir rol oynayacaklar. Kautsky böyle diyor.

Çok iyi. "Sermaye ile emek arasındaki kararlaştırıcı savaşlar", bu iki sınıftan hangisinin devlet iktidarını eline geçireceğini bilme sorununu kararlaştırmayacak mı?

Hayır. Hiç bir zaman!

"Kararlaştırıcı" savaşlarda, bütün ücretli işçileri kap-

sayan Sovyetler *bir devlet örgütü durumuna gelmemelidirler!*

Peki, devlet nedir?

Devlet bir sınıfın bir başka sınıfı bir bastırma makinesinden başka bir şey değildir.

Demek oluyor ki, ezilen sınıf, güncel toplumdaki bütün emekçilerin ve bütün sömürülenlerin öncüsü, "sermaye ve emek arasındaki kararlaştırıcı savaşlar"a can atmalı, *ama* sermayenin emeği ezmek için kullandığı makineye dokunmamalı! — — Bu makineyi *parçalamamalı! — — Sömürücüleri ezmek için kendi evrensel örgütünü kullanmamalı!*

Yaşa, çok yaşa Bay Kautsky! "Biz" sınıflar savaşımını, bütün liberallerin kabul ettikleri gibi, yani burjuvazinin alaşağı edilmesi olmaksızın kabul ediyoruz...

Kautsky'nin hem marksizm ve hem de sosyalizmden koptuğu işte burada apaçık ortaya çıkıyor; gerçekte, ezdiği sınıfın örgenliklerinin devlet örgenliklerine dönüşmesi dışında istenen her şeyi kabul etmeye hazır burjuvazinin yanına geçmektir bu. Burada, Kautsky her şeyi uzlaştırma ve bütün derin çelişkilerin içinden boş sözlerle çıkma biçimindeki konumunu kurtaracak güçten kesinlikle uzak kalacaktır.

Kautsky ya siyasal iktidarın işçi sınıfının eline geçmesinden büsbütün vazgeçiyor, ya da işçi sınıfının eski burjuva devlet makinesini ele almasını kabul ediyor; ama onu kırmasını, parçalamasını ve yeni, proleter bir makine ile değiştirmesini hiçbir biçimde kabul etmiyor. Kautsky'nin düşüncesi nasıl istenirse öyle "yorum"lanıp öyle "açıklansın", her iki durumda da marksizmden kopuşu ve burjuvaziye bağlanması gün gibi ortadadır.

Daha *Komünist Manifesto*'da yengin işçi sınıfına hangi devletin gerekli olduğunu belirten Marx: "Devlet, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya"[19] diye yazıyordu. Ve işte, bir yandan marksist kaldığını ileri sürerken, öte yandan bütünlüğü içinde örgütlenmiş ve sermayeye karşı "kesin savaşım" yürüten proletaryanın, kendi sınıfsal örgütünü bir devlet örgütü durumuna getirmemesi *gerektiğini* bildiren bir adam. Bu durumda,

Kautsky, Engels'in 1891'de "Almanya'da tüm burjuvazinin ve hatta birçok işçinin bilincine geçmiş" olduğunu yazdığı "devlete karşı duyulan boş inan"ın kanıtını veriyor.[20] Savaşın işçiler, "kabul ediyor" hamkafamız (işçiler nasıl olsa savaştıklarına ve savaşlarını küllendirme olanağını bulmaktan başka bir şey kalmadığına göre, burjuva da "kabul eder" bu savaşımı), savaşın, *ama yenmek size yasak!* Burjuvazinin devlet makinesini yıkmayın, burjuva "devlet örgütü" yerine, proleter "devlet örgütü"nü kurmayın!

Devletin bir sınıfın bir başka sınıfı bir bastırma makinesinden başka bir şey olmadığı yolundaki marksist görüşü paylaşan kimse, bu doğruyu biraz derinleştirmiş olan kimse, malî sermayeyi yenmeye yetenekli proleter örgütlerin, devlet örgütleri durumuna dönüşmemeleri gerektiği saçmasını hiçbir zaman dile getirmezdi. Kendisi için devletin, "her şeye karşın" sınıfların dışında ya da üstünde bir kendilik (*entité*, zatiyet) olarak kaldığı küçük burjuva, kendini işte burada gösteriyor. Gerçekten, egemenliğini yalnızca proletarya üzerinde değil, ama tüm halk üzerinde tüm küçük-burjuvazi, tüm köylülük üzerinde uygulayan *sermayeye* karşı kararlaştırıcı bir savaş yürütme izni neden proletaryaya, bir *"tek sınıf"*a verilecek de, bu proletaryaya, bu *"tek sınıf"*a kendi örgütünü devlet örgütü durumuna dönüştürme izni neden verilmeyecek? Küçük-burjuva, sınıf savaşımından korkar ve onu sonuna değin, *işin özüne değin* götürmez de ondan.

Kautsky kuyruğunu adamakıllı kıstırmış ve gizli niyetlerini açığa vurmuştur. Avrupa'nın sermaye ile emek arasındaki kararlaştırıcı savaşlara doğru gittiğini, ve proletaryanın eski iktisadî ve siyasal savaşım yöntemlerinin yetersiz olduğunu, dikkat edin, kendisi kabul ediyordu. Oysa, bu yöntemler *burjuva* demokrasinin kullanılmasından başka bir şeye dayanmıyordu. Öyleyse?..

Kautsky bunun mantıksal sonucunu çıkarmayı göze alamamış.

... Öyleyse, şimdi burjuva demokrasinin güzelliklerini göklere çıkarmak, ve yüzü uçup gitmiş geçmişe dönük olarak arı demokrasi üzerine gevezelik etmek için,

bir gerici, bir işçi sınıfı düşmanı, bir burjuvazi uşağı olmak gerekir. Burjuva demokrasi ortaçağa göre bir ilerleme *idi* ve ondan yararlanmak gerekiyordu. Ama bugün işçi sınıfı için *yetersiz*. Şimdi, burjuva demokrasinin yerine *proleter* demokrasinin geçmesi için, geriye değil, ileriye bakmak söz konusu. Ve proleter devrime hazırlık çalışması, proleter ordunun eğitim ve yetiştirilmesi, her ne denli burjuva demokratik devlet *çerçevesinde* olanaklı (ve zorunlu) ise de, proletaryayı bu çerçeve içinde kapalı tutmak, "kararlaştırıcı savaşlar"a değin gelmiş bulunduğumuz sırada, proleter davaya ihanet etmek, dönek olarak davranmak demektir.

Kautsky kendisini son derece gülünç bir duruma sokmuş: Martov'da söz konusu kanıtın, Kautsky'de var olmayan bir *başka* kanıta dayandığını *farketmeksizin*, Martov'un kanıtını almış! Martov, Rusya'nın henüz sosyalizm için olgun olmadığını savunuyor (ve Kautsky de onun ardından bunu yineliyor); bundan da mantıksal olarak, Sovyetleri savaş örgütleri durumundan, devlet örgütleri durumuna dönüştürmek için henüz çok erken olduğu sonucu çıkıyor (bir başka deyişle: Sovyetleri, menşevik önderlerin yardımıyla, işçilerin emperyalist burjuvaziye *bağımlılığı* organları durumuna dönüştürmenin tam zamanıdır). Oysa, Kautsky Avrupa'nın sosyalizm için olgun olmadığını açıkça *söyleyemez*. 1909'da, dönek olmadan önce, Kautsky artık *mevsimsiz* bir devrimden korkmamak gerektiğini, yenilgi korkusuyla devrimden vazgeçecek birinin bir hain olacağını yazıyodu. Kautsky sözünü *açıkça* geri almaya cüret edemiyor. Bundan da tüm küçük-burjuva budalalık ve korkaklığını ortaya koyan bir tutarsızlık doğuyor. Bir yandan, Avrupa sosyalizm için olgundur ve emeğin sermayeye karşı kararlaştırıcı savaşlarına doğru yol alır; öte yandan, ezilenlerin öncüsü, örgütleyicisi ve yol göstericisi olan proletaryanın *savaş* (yani savaşım içinde doğan, büyüyen ve güçlenen) *örgütünün*, devlet örgütü durumuna dönüşmesi *yasaktır!*

∴

Sovyetlerin savaş örgütü olarak zorunlu oldukları,

ama devlet örgütü durumuna dönüşmemeleri gerektiği fikri, siyasal ve pratik bakımdan, teorik bakımdan olduğundan son derece daha saçmadır. Barış zamanında bile, durum devrimci değilken, işçiler tarafından kapitalistlere karşı yürütülen yığın savaşımı, örneğin yığın grevi, her iki yanda da, sert bir kızışmaya, coşkulu çetinlikle bir savaşıma yol açar; burjuvazi "evinin efendisi" olarak kaldığını, öyle kalmak istediğini vb. yineler durur. Oysa devrim sırasında, siyasal yaşam doruk noktasına eriştiği zaman, Sovyetler gibi *bütün* sanayi kollarının bütün işçilerini ve sonra *bütün* askerleri ve kırların tüm emekçi ve yoksul nüfusunu kapsayan bir örgüt, böyle bir örgüt, sorunu *dolambaçsız olarak* koymaya, savaşımın gelişmesi ile, basit saldırı ve karşı-saldırı "mantığı" ile, zorunlu olarak kendiliğinden yol açar. Aracı bir konum almaya, proletarya ile burjuvaziyi "uzlaştırma"ya girişmek, budalalık göstermek ve içler acısı bir başarısızlığa koşmak demektir. Rusya'da, Martov ile öbür menşeviklerin vaazları konusunda böyle oldu; Almanya ve öbür ülkelerde de zorunlu olarak böyle olacak, yeter ki Sovyetler az çok geniş bir gelişme göstersin, birleşme ve güçlenme zamanını bulmuş olsunlar. Sovyetlere: savaşın, ama tüm devlet iktidarını elinize almayın, devlet örgütleri durumuna gelmeyin demek, proletarya ile burjuvazi arasında sınıf işbirliği ve "toplumsal barış" öğütlemek demektir. Amansız bir savaşım içinde, böyle bir konumun yüzkızartıcı bir batkıdan başka bir şeye yol açabileceğini düşünmek gülünçtür. İki iskemle arasında oturmak —işte Kautsky'nin silinmez alın yazısı. Teori alanında oportünistlerle hiçbir konu üzerinde anlaşmıyormuş gibi görünüyor, ama gerçeklikte özsel olan her şeyde (yani devrimle ilgili her şeyde), *pratikte* onlarla anlaşma içinde.

KURUCU MECLİS VE SOVYET CUMHURİYETİ

KURUCU Meclis ve onun bolşevikler tarafından dağıtılması —Kautsky'nin broşürünün en gerisindeki fon, işte bu. Durmadan bu konuya dönüyor. Yapıtında, II. Enter-

nasyonal'in ideolojik önderi, her kezinde bolşeviklerin "demokrasiyi yıktıklarını" yineliyor (yukarıda Kautsky'den aktardığımız parçaya bakınız). Gerçekten ilginç ve önemli sorun, çünkü burjuva demokrasi ile proleter demokrasi arasındaki ilişki, kendini burada devrim karşısında *pratik olarak* gösteriyor. Öyleyse bu sorunun "marksist teorisyen"imiz tarafından nasıl incelendiğine bakalım.

Kautsky benim tarafımdan yazılmış ve 26 aralık 1917 günlü *Pravda*'da yayınlanmış olan "Kurucu Meclis üzerine Tezler"i ileri sürüyor. Kautsky'nin, elde belgeler, konusuna ne ciddi bir biçimde yanaştığının bundan daha iyi bir kanıtı olamayacağı düşünülebilirdi. Ama Kautsky alıntıları *nasıl* kullanıyor, biraz ona bakalım. Bu tezlerin sayısının 19 olduğunu söylemiyor; bu tezlerde Kurucu Meclisli olağan burjuva cumhuriyet ile Sovyetler Cumhuriyeti arasındaki ilişkinin olduğu denli, Kurucu Meclis ile proletarya diktatorası arasında bizim devrimimizde ortaya çıkan aykırılığın *tarihinin de* göz önünde tutulduğunu söylemiyor. Bütün bu konularda Kautsky hiçbir şey söylemiyor; okura yalnızca [bu tezler içinde] "ikisinin özel bir önem taşıdığını" bildiriyor: biri, devrimci-sosyalistlerin Kurucu Meclis seçimlerinden sonra, ama Meclisin toplantıya çağrılmasından önce bölünmüş oldukları (Kautsky bunun beşinci tez olduğunu söylemeyi unutuyor); öbürü de Sovyetler Cumhuriyetinin genel olarak Kurucu meclisten daha yüksek bir demokratik biçim olduğu (Kautsky bunun üçüncü tez olduğunu söylemeyi unutuyor).

Ve yalnızca bu üçüncü tezden, Kautsky şu küçük parçayı tam olarak aktarıyor:

"Sovyetler Cumhuriyeti, yalnızca demokratik kurumların (bir Kurucu Meclis ile taçlandırılmış *olağan* burjuva cumhuriyete göre) daha yüksek bir biçimi değil, ama sosyalizme en acısız* geçişi sağlamaya yetenekli tek

* Gerçekte, işi alaya dökmek için gözle görülür bir çaba gösteren Kautsky, bu "en acısız" geçiş deyimini bir çok kez aktarıyor. Ama bu çaba yersiz olduğundan, birkaç sayfa ilerde aldatmacaya sapıyor ve yanlış aktarıyor: "acısız" geçiş! Bu türlü yöntemlerle karşıtına bir saçmalık söyletmek elbette güç değildir.

biçimdir de." (Kautsky "olağan" sözü ile, tezin başındaki: "Burjuva rejimden sosyalist rejime geçmek için, proletarya diktatorasını korumak için" sözlerini es geçiyor.

Bu parçayı aktardıktan sonra, Kautsky görkemli bir alayla şöyle haykırıyor:

"Bu sonuca ancak Kurucu Mecliste azınlıkta kaldıktan sonra varılmış olması ne yazık. Daha önce Kurucu Meclisi kimse Lenin'den daha büyük bir coşkunlukla istememişti."

İşte Kautsky'nin kitabının 31. sayfasında olduğu gibi okunan şey, bu!

Gerçek bir inci! Okura bolşeviklerin üstün devlet tipi konusundaki bütün sözlerinin, ancak bolşevikler Kurucu mecliste azınlıkta kaldıktan *sonra* düşünülmüş bir uydurma oldukları izlenimini vermek için, yalnız burjuvazi kampının bir muhbiri olguları böylesine yanlış bir biçimde sunabilirdi!! Böylesine tiksinç bir yalan ancak kendini burjuvaziye satmış, ya da kesinlikle aynı anlama gelmek üzere, bir yandan bilgi kaynaklarını gizlerken, öte yandan Akselrod'a bel bağlamış, anasının ipini satmış bir kopuktan gelebilirdi.

Komün tipi bir devletin burjuva parlemanter cumhuriyete göre üstünlüğünü bildirdiğim tezleri daha Rusya'ya varışımın ilk günü, 4 nisan 1917 günü herkesin önünde okuduğumu, gerçekte herkes biliyor. Sonra basında örneğin siyasal partiler konusundaki broşürümde de aynı şeyi *birçok kez* yineledim. İngilizceye çevrilen bu broşür,[21] ocak 1918'de, New York *Evening Post*[22] gazetesinde yayınlandı. Dahası, Bolşevik Parti Konferansı, nisan 1917 sonlarında, bir kararda, proleter ve köylü cumhuriyetin burjuva parlemanter cumhuriyetten üstün olduğunu; partimizin burjuva parlemanter cumhuriyetle yetinemiyeceğini; parti programının buna göre değiştirilmesi gerektiğini belgeye geçiriyordu.

Bundan sonra Kautsky'nin Alman okurlarına, benim Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasını coşkunluk-

---

Bu aldatmaca, şu kanıtın da özü bakımından bir yana bırakılmasını sağlayor: Sosyalizme en acısız geçiş, ancak yoksulların genel örgütlenmesi (Sovyetler) ile ve eğer devlet iktidarının kaynağı (proletarya) bu örgütlenmeye yardımcı olursa olanaklıdır.

la istediğim, ve Kurucu Meclisin şeref ve saygınlığını ancak bolşevikler orada azınlıkta kaldıktan sonra "küçültme"ye başladığım konusunda güvence veren soylu davranışını nasıl nitelemeli? Böylesine bir davranış nasıl bağışlanabilir?* Kautsky'nin olup bitenlerden haberi yok muydu? —Ama o zaman neden bunlardan söz etmeye girişti? Ya da, neden: Ben, Kautsky, menşevik Stein, Akselrod ve hempaları tarafından sağlanan bilgilere güvenerek yazıyorum, diye dürüstçe bildirmedi? Nesnel olduğunu ileri süren Kautsky, yenilgileri yüzünden yaralanmış menşeviklerin uşaklığını yaptığını gizlemeye çalışıyor.

Ama bütün bunlar çiçekçiklerden başka bir şey değil, meyveler sonra gelecek.

Kabul edelim ki, Kautsky, bilgi vericilerinden, bolşeviklerin burjuva demokratik cumhuriyetle yetinip yetinmediklerini bilme sorunu konusundaki kararlarının ve bildirgelerinin çevirisini istememiş ya da elde edememiş (??) olsun. İnanılmaz bir şey de olsa, kabul edelim. Ama ya benim 26 aralık 1917 günlü tezlerim? Kautsky kitabının 30. sayfasında bu tezlerin *açıkça sözünü ediyor.*

Kautsky bu tezleri tam olarak mı biliyor, yoksa Steinlerin, Akselrodların ve hempalarının ona çevirmiş oldukları kadarıyla mı biliyor? Kautsky *temel* soruna ilişkin *üçüncü* tezi aktarıyor: Kurucu Meclis seçimlerinden *önce,* bolşevikler Sovyetler Cumhuriyetinin burjuva cumhuriyetten üstün olduğunu anlıyorlar ve *halka* bildiriyorlar mıydı? *Ama Kautsky ikinci tez üzerine hiçbir şey söylemiyor.*

Oysa, bu ikinci tez şöyle:

"Bir Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasını isteyen devrimci sosyal-demokrasi, daha 1917 devriminin başlarından beri, *Sovyetler Cumhuriyetinin Kurucu Meclisli olağan bir burjuva cumhuriyet biçiminden daha yüksek bir demokratizm biçimi olduğunu birçok kez belirtmiştir"* (altını ben çizdim).

Bolşevikleri ilkesiz kişiler olarak, "devrimci oportünistler" olarak (Kautsky, bilmem hangi konuda, kitabının

* Kaldı ki, Kautsky'nin broşürü bu türlü menşevik yalanlarla dolu. Hırçın bir menşeviğin bir yergisi bu broşür.

bir yerinde bu deyimi kullanıyor) göstermek için, Bay Kautsky tezlerin daha önceki *"birçok"* bildirimden açıkça söz ettiklerini *Alman okurlarından gizlemiş!*

Bay Kautsky'nin ince, soysuz ve aşağılık yolları işte bunlar. *Teorik* sorunun içinden işte böyle sıyrılabilmiş.

Burjuva demokrasinin parlemanter cumhuriyetinin Komün tipi ya da Sovyetler tipi bir cumhuriyetten *aşağı* olduğu doğru mu, değil mi? Sorunun düğüm noktası işte burada. Kautsky bunu bir yana bırakmış. Marx'ın Paris Komünü konusundaki çözümlemesinde verdiği ne varsa, Kautsky "unutmuş". Engels'in Bebel'e, 28 mart 1875 günlü, Marx'ın o: "Komün artık sözcüğün gerçek anlamında bir devlet değildi" yolundaki düşüncesini son derece açık ve anlaşılır bir biçimde anlatan mektubunu da bunun gibi "unutmuş".

Ve işte özel olarak *Proletarya Diktatorası*'na ayrılmış, burjuva demokratik cumhuriyetten daha üstün bir devlet biçimi sorununun birçok kez açıkça konmuş bulunduğu Rusya'yı özel olarak inceleyen bir broşürde, II. Enternasyonal'in en seçkin teorisyeni, bu sorunu susarak geçiştiriyor. *Gerçekte* burjuvazi kampına geçmek için ihanet etmek değilse, nedir bu?

(Ayraç içinde Kautsky'nin bu konuda da Rus menşeviklerinin kuyruğunda sürüklendiğini belirtelim. Rus menşevikleri arasında, Marx ile Engels'in "bütün metinleri"ni bilen istenildiği kadar kişi bulunacaktır, ama 1917 nisanından ekimine ve ekim 1917'den ekim 1918'e değin, Komün tipinde bir devlet sorununu *bir tek kez* çözümlemeye çalışmış bir tek menşevik yoktur. Plehanov da bu sorundan ustalıkla sıyrılmıştır. *Susmak zorundaydılar, kuşkusuz*).

Hiç kuşku yok, sosyalist ve marksist olduklarını söyleyen, ama gerçekte *özsel* sorun konusunda, Komün tipinde bir devlet sorunu konusunda burjuvadan yana geçen kimselerle Kurucu Meclisin dağıtılması üzerine konuşmak, kel başa şimşir tarak vurmak olurdu. Kurucu Meclis konusundaki tezlerimi, bu broşüre ek olarak, *ine-*

*tenso** yayınlamak yetecektir. Ve okur, sorunun 26 ocak 1917 günü, teorik, tarihsel, siyasal ve pratik bakımdan konulmuş olduğunu görecektir.

Kautsky, teorisyen olarak her ne denli marksizmi büsbütün yadsımış bulunuyorsa da, tarihçi olarak, Sovyetler ile Kurucu Meclis arasındaki savaşım sorununu irdeleyebilirdi. Kautsky'nin birçok yapıtı, onun marksist bir tarihçi olmasını *bildiğini*, kalemine borçlu bulunduğumuz *bu türlü* yazıların, yazarlarının sonraki yadsımasına karşın, proletaryanın sağlam ortak malı olarak kalacaklarını gösteriyor. Ama bu sorunda Kautsky, tarihçi olarak da, gerçekten *ayrılıyor, herkesin bildiği* olgulara aldırmıyor, muhbir olarak davranıyor. Bolşevikleri ilkesiz kimseler olarak göstermek *istediği* için, onların Kurucu Meclisi dağıtmadan önce, onunla olan çatışmalarını nasıl *hafifletmeye* çalışmış olduklarını anlatıyor. Bunda kötü hiçbir şey yok, yadsıyacak hiçbir şeyimiz yok: tezlerimi tam olarak yayınlıyorum, ve bu tezlerde açıkça şöyle söylenmiştir: Kurucu Meclise sığınmış, duraksamalı küçükburjuva baylar, proletarya diktatorasına boyun eğin, yoksa "devrimci yol"dan sizi yeneceğiz (18. ve 19. tezler).

Gerçekten devrimci proletarya duraksamalı küçük burjuvaziye karşı her zaman böyle davranmıştır ve her zaman da böyle davranacaktır.

Kurucu Meclis sorununda, Kautsky biçimsel bir görüşle yetiniyor. Ben tezlerimde, devrim çıkarlarının Kurucu Meclisin resmî haklarından önce geldiğini açıkça söyledim ve birçok kez yineledim (16. ve 17. tezlere bakın). Salt biçimsel demokratik görüş, proletarya ve proleter sınıf savaşımı çıkarlarının önceliğini kabul etmeyen *burjuva* demokratın görüşüdür. Tarihçi olarak Kautsky, burjuva parlamentoların şu ya da bu sınıfın organları olduklarını kabul etmezlik edemezdi. Ama şimdi (devrimin yadsınması kirli işini yerine getirmek için) marksizmi unutması gerekiyordu; ve Kautsky, Kurucu Meclisin Rusya'da hangi *sınıfın* organı olduğu *sorusunu sormuyor*. Somut durumu çözümlemiyor, olguları göz önünde tutmak istemiyor, bu tezlerin yalnızca burjuva demokrasi-

* Bkz: s. 107, Ek: 1, "Kurucu Meclis Üzerine Tezler"-yay.)

nin sınırlı niteliğinin teorik bir irdelemesini (tez 1-3), yalnızca ekim 1917 ortasında düzenlenen parti listelerinin 1917 aralığının gerçek durumuna uygun düşmemeleri sonucunu veren somut koşulların incelenmesini (tez 4-6) değil, ama ekim-aralık 1917'deki *sınıflar savaşımı ve iç savaşın tarihini* de (tez 7-15) içerdiklerini bildirmek için, Alman okurlarına tek söz söylemiyor. Biz bu somut tarihten, "Tüm İktidar Kurucu Meclise" belgisinin *gerçeklikte,* Kadetlerin, Kaledin yandaşlarının ve onların yardakçılarının belgisi durumuna gelmiş olduğu sonucunu çıkardık (tez 14).

Tarihçi Kautsky buna dikkat etmiyor. Tarihçi Kautsky genel oyun bazan küçük-burjuva, bazan gerici ve karşı-devrimci parlamentolar verdiğinin söylendiğini hiç işitmemiş. Marksist tarihçi Kautsky, seçimlerin biçiminin, bir demokrasinin biçiminin bir şey, ve belli bir kurumun sınıfsal içeriğinin bir başka şey olduğunun söylendiğini duymamış. Kurucu Meclisin bu sınıfsal içeriği sorunu benim tezlerimde açıkça konmuş ve çözülmüş bulunuyor. Çözümüm doğru olmayabilir. Bizim için çözümlememizin dışardan yapılmış marksist bir eleştirisinden daha istenir hiçbir şey olmazdı. Bolşevizmi eleştirmenin engellendiğini ileri süren saçma sapan tümceler yazacak yerde (Kautsky'de bu tümceler pek çok), Kautsky bu eleştiriye girişebilirdi. Ama gerçek şu ki, eleştiri konusunda hiçbir şey yok. Bir yanda Sovyetlerin, ve öte yanda Kurucu Meclisin sınıfsal bir çözümleme *sorununu koymuyor bile.* Bundan ötürü Kautsky ile polemik yapmak, tartışmak, *olanaksız;* ve geriye, Kautsky'nin neden dönekten başka türlü nitelendirilemeyeceğini okura *göstermekten* başka da bir şey kalmıyor.

Sovyetler ile Kurucu Meclis arasındaki uyuşmazlığın, sınıflar savaşımı görüşünü benimsemeyen bir tarihçinin bile bir yana bırakamayacağı bir tarihi var. Oysa, Kautsky bu olguların tarihçesini bile *şöyle bir incelemek* istememiş. Menşeviklerin egemenliği altında, yani 1917 şubatı sonlarından ekimine değin bile, Sovyetlerin "devlet" (yani burjuva) kurumları ile uyuşmazlık içinde oldukları yolundaki (bugün yalnızca en kötü menşevikle-

rin gizledikleri) o herkesçe bilinen olguyu Alman okurlarından saklıyor. Gerçekte, Kautsky proletarya ile burjuvazinin uzlaşma, anlaşma ve işbirliğinden yanadır; o buna karşı kendini boş yere savunuyor, ama bu görüş onun görüşünün ta kendisidir, ve tüm broşürü de bunu gösteriyor. Kurucu Meclisi dağıtmamak gerekiyordu demek, burjuvaziye karşı savaşımı sonuna değin götürmemek gerekiyordu, proletaryanın burjuvazi ile uyuşması gerekiyordu demektir.

Peki, Kautsky, 1917 şubatından ekimine değin, menşeviklerin kendilerini bu pek de yüz ağartıcı olmayan işe verdiklerini ve hiçbir sonuç elde edemediklerini neden gizlemiş? Eğer burjuvaziyi proletarya ile uzlaştırmak olanaklı idiyse, peki neden menşeviklerin egemenliği altında uzlaşma başarı sağlamadı, neden burjuvazi kendini Sovyetlerden uzak tuttu, neden Sovyetler *(menşeviklertarafından)* "devrimci demokrasi", ve burjuvazi de "vergi vererek seçim hakkını kazanmış öğeler" *("éléments censitaires")* olarak adlandırıldı?

Egemenlikleri "çağ"ında (şubat-ekim 1917), Sovyetleri devrimci demokrasi olarak nitelendirerek, *böylece* onların bütün öbür kurumlar üzerindeki üstünlüklerini kabul eden kimselerin, menşeviklerin ta kendileri olduklarını Alman okurlarından gizlemiş. Sovyetlerin burjuvazi ile uzlaşmazlığının bir tarihi olmadığı; bu uzlaşmazlığın birdenbire, ansızın, nedensiz, bolşeviklerin kötü davranışı yüzünden ortaya çıktığı izlenimini, tarihçi Kautsky ancak bu olguyu gizleyerek verebiliyor. Oysa gerçeklikte, *altı aydan çok* süren (bir devrim için çok uzun bir süre) proletarya ile burjuvaziyi barıştırma girişimleri, menşevik uzlaştırma *deneyinin* ta kendisi, halkı bu girişimlerin boşuna olduğuna inandırmış ve proletaryayı menşeviklerden uzaklaştırmıştır.

Kautsky, Sovyetlerin proletaryanın görkemli bir savaş örgütü, büyük bir geleceğe aday bir örgüt olduklarını kabul ediyor. Bundan dolayı, Kautsky'nin tüm konumu iskambilden bir şato, ya da proletaryanın burjuvaziye karşı keskin savaşımının önlenmesini isteyen bir küçük

-burjuvanın düşü gibi çöküyor. Çünkü her devrim sürekli ve üstelik amansız bir savaşımdır; ve proletarya da *bütün* ezilenlerin öncü sınıf, her kategori ve her sınıftan ezilenlerin bütün kurtuluş özlemlerinin odağı ve merkezidir. Sovyetler, —ezilen yığınların savaşım organları—, bu yığınların anlayışlarını ve düşünce değişikliklerini, başka herhangi bir kurumdan elbette son derece daha hızlı bir biçimde, çok daha büyük bir bütünlük ve bağlılık ile yansıtmış ve dile getirmişlerdir (Sovyet demokrasisini daha yüksek bir demokrasi tipi durumuna getiren nedenlerden biri de, işte bu).

28 şubattan 25 ekim 1917'ye değin (eski takvim), Sovyetler, ilçe, kent, eyalet ve bölge bakımından birçok yerel kongreyi bir yana bırakalım, Rusya nüfusunun engin çoğunluğunun, bütün işçi ve askerlerin, köylülüğün onda yedi ya da sekizinin, *iki* ulusal kongresini toplayabilmişlerdir. Bu dönem boyunca, burjuvazi (öfkeden zıvanadan çıkardığı proletaryaya gerçek bir hakaret olan, düpedüz düzmece "Demokratik Konferans" dışında) çoğunluğu temsil eden bir tek kurum toplayamadı. Kurucu Meclis, yığınların Rusya Sovyetlerinin hazirandaki Birinci Kongresinde yansıyan *aynı* anlayışını, *aynı* siyasal kümelenmeleri yansıtıyordu. Kurucu Meclisin toplanması sırasında (ocak 1918), Sovyetlerin, her ikisi de yığınların sola döndüklerini, devrimci anlayışın etkisi altına girdiklerini, bolşeviklerden yana geçmek üzere menşevikler ve devrimci-sosyalistlerden ayrıldıklarını, *yani* küçük-burjuva yönetime, onun burjuvazi ile uzlaşma düşlerine sırt çevirdiklerini, ve burjuvazinin alaşağı edilmesi için devrimci savaşıma katıldıklarını *en açık bir biçimde gösteren* ikinci (ekim 1917) ve üçüncü (ocak 1918) kongreleri toplandı.

Öyleyse tek başına Sovyetlerin tarihçesi, Kurucu Meclisin *gerici* ve dağıtılmasının da kaçınılmaz olduğunu gösteriyor. Gene de Kautsky kendi "belgi"sine sıkı sıkıya sarılıyor: Devrim batıp gitsin, burjuvazi proletaryanın üstesinden gelsin, yeter ki "arı demokrasi" ışılışıl ışıldasın: *Fiat justitia, Pereat mundus!**

* Dünya batsa da, adalet yerine gelsin! —Ed.

İşte Rusya Sovyetleri kongrelerinin Rus devrimi içindeki bileşiminin genel bir çizelgesi:

Rusya Sovyetleri Kongreleri	*Delege sayısı*	*Bolşevik sayısı*	*Bolşeviklerin % oranı*
Birinci (3 haziran 1917)	790	103	13
İkinci (25 ekim 1917)	675	343	51
Üçüncü (10 ocak 1918)	710	434	61
Dördüncü (14 mart 1918)	1.232	795	64
Beşinci (4 temmuz 1918)	1.164	773	66

Kurucu Meclisten yana kanıtların ve —Kautsky gibi— bolşeviklerin nüfusun çoğunluğunu temsil etmediklerini ileri süren kimselerin söylemlerinin *(discours)* ülkemizde neden gülmeden başka bir şeye yol açmadıklarını anlamak için bu rakamlara bir göz atmak yeter.

SOVYET ANAYASASI

DAHA önce de belirttiğim gibi, burjuvazinin seçim haklarından yoksun bırakılma olgusu proletarya diktatorasının zorunlu ve vazgeçilmez bir göstergesi değildir. Rusya'da bile ekimden çok zaman önce bu diktatora belgisini ilan etmiş olan bolşevikler, önceden sömürücüleri seçim haklarından yoksun bırakmaktan söz etmemişlerdi. Diktatoranın *bu* bütünleyen öğesi bir partinin "planına göre" ortaya çıkmadı; savaşım içinde kendiliğinden *beliriverdi.* Hiç kuşku yok, tarihçi Kautsky buna dikkat etmemiş. Daha Sovyetlerde (burjuvazi ile uzlaşmadan yana olan) menşeviklerin egemenliği altında, burjuvazinin Sovyetlerden kendisinin ayrıldığını, Sovyetleri boykot ettiğini, onlara karşı çıktığını, onlara karşı entrikalar çevirdiğini anlamamış Kautsky. Sovyetler hiçbir anayasa olmaksızın ortaya çıktılar ve *bir yoldan çok bir zaman boyunca* (1917 ilkyazından 1918 yazına değin) varlıklarını herhangi bir anayasa dışında sürdürdüler. Burjuvazinin ezilenlerin bağımsız ve (genel olduğu için) son derece güçlü örgütlenmesine karşı öfkesi; burjuvazinin Sovyetlere karşı —en yüzsüz, çıkarcı ve iğrenç— savaşımı; ensonu (Kadet-

lerden sağ devrimci-sosyalistlere, Milyukov'dan Kerenski'ye değin) burjuvazinin Kornilov darbesine[23] açık katılımı): İşte burjuvazinin Sovyetlerden kesin dıştalanmasını *hazırlayan* şeyler.

Kautsky Kornilov darbesinden söz edildiğini duymuş, ama diktatoranın *biçimlerini* belirleyen tarihsel olguların, savaşım gelişme ve biçimlerinin görkemle içine tükürüyor: gerçekte, "arı" demokrasi söz konusu olduğuna göre, olguların bu işle ne ilgisi var? İşte bu yüzden de Kautsky'nin burjuvazinin seçim haklarının kaldırılmasına karşı eleştirisi,... bir çocukta görülse duygulandırıcı olabilecek, ama henüz resmen gerizekâlı olarak tanınmamış bir kişiden geldiği için, tiksinti uyandıran iyilik taslayıcı bir bönlükle kendini gösteriyor.

"... Eğer, genel oy rejimi altında, kapitalistler kendilerini çok küçük bir azınlık olarak görselerdi, yazgılarına daha çabuk boyun eğerlerdi" (s. 33)... Çok güzel, değil mi? Ezilen çoğunluğun iradesine saygı gösteren büyük toprak sahipleri ve kapitalistler örneklerini, akıllı Kautsky tarihte birçok kez saptamıştır, ve genel olarak, gerçek yaşam üzerindeki gözlemleri ile de, bunun böyle olduğunu çok iyi bilir. Akıllı Kautsky kesin olarak "muhalefet" görüşü ile, yani parlamento-içi savaşım görüşü ile yetiniyor. Tıpatıp şöyle yazıyor: "Muhalefet" (s. 34 ve başka yerlerde).

Ey bilgin tarihçi ve siyasacı! Gene de "muhalefet"in barışçıl ve salt parlemanter bir savaşım fikrini, yani devrimci olmayan bir duruma karşılık düşen bir fikri, *devrim yokluğuna* karşılık düşen bir fikri içerdiğini bilmeliydiniz. Devrim döneminde, iç savaşta amansız bir düşman söz konusudur, ve, Kautsky'nin korktuğu gibi, bu savaştan korkan hiçbir gerici küçük-burjuva ağlayıp sızlaması bu olguda hiçbir şeyi değiştiremez. Burjuvazinin hiçbir cinayet karşısında gerilemediği, —Versaylılar ve onların Bismarck'la pazarlıkları örneği, tarihe Gogol'ün Petruşka'sından[24] başka türlü bakan herkes için bu konuda yeterince anlamlıdır,— burjuvazinin yabancı hükümetleri yardımına çağırdığı ve devrime karşı onlarla entrikalar

çevirdiği bir sırada, amansız bir iç savaşın sorunlarını "muhalefet" açısından düşünmek gülünç bir şey. "Her şeyi karıştıran danışman" Kautsky gibi, devrimci proletarya da kafasına bir gece takkesi geçirmeli, ve Dutovlar, Krasnovlar ve Çekler karşı-devrimci ayaklanmalarını düzenleyen ve baltalayıcılara milyonlar saçan burjuvaziye yasal bir "muhalefet" olarak bakmalıydı. Ne derin zekâ!

Kautsky'yi sorunun salt biçimsel, salt hukuksal yanı ilgilendiriyor; bu nedenle onun Sovyet Anayasası konusundaki bilimsel incelemelerini okurken, insan elinde olmadan Bebel'in şu sözlerini düşünüyor: Hukukçular gericinin gericisi kimselerdir. "Gerçeklikte, diye yazıyor Kautsky, haklarından yalnızca kapitalistler yoksun bırakılamaz. Hukuksal anlamda nedir bir kapitalist? Bir mülk sahibi mi? Proletaryasının o denli çok olduğu Almanya gibi iktisadî gelişme yolunda öylesine ilerlemiş bir ülkede bile, Sovyetler Cumhuriyetinin kuruluşu büyük yığınların siyasal haklarından yoksun bırakılması sonucunu verirdi. 1907 yılında, tarım, sanayi ve ticaret, üç büyük faaliyet kolunda çalışan kimselerin sayısı, aileleri de içinde, Alman İmparatorluğunda, ücretli, müstahdem ve işçiler grubu için 35 milyon, ve bağımsız emekçiler grubu için de 17 milyon dolaylarındaydı. Öyleyse, bir parti ücretli işçiler çoğunluğunu pekala toplayabilir, ve gene de nüfus içinde bir azınlıktan başka bir şey olmayabilir" (s. 33).

İşte Kautsky'nin düşüncelerinden bir örnek. Eh peki! Karşı-devrimci bir burjuva sızlanması değil mi bu? Rus köylülerinin engin çoğunluğunun ücretli işçi çalıştırmadığını ve, bunun sonucu, haklardan yoksun olmadıklarını çok iyi bilmemize karşın, peki neden bütün "bağımsız"ları haklarından yoksun edilmişler arasında sayıyorsunuz Bay Kautsky? Bir tahrifat değil mi bu?

İşletme grupları bakımından tarımdaki ücretli emek üzerine, sizce çok iyi bilinen ve bu aynı 1907 Alman istatistiğinin sağladığı verileri, ey bilgin iktisatçı, neden aktarmadınız? Alman istatistiğine göre toplam "kırsal mülk sahipleri" içinde *ne kadar sömürücü*, ne kadar az sömürücü bulunduğunu gösterecek olan bu verileri,

broşürünüzün okuyucuları Alman işçilerinin incelemesine neden sunmadınız?

Yadsımanız sizi sıradan bir burjuva muhbiri durumuna getirdiğinden.

Kapitalist, görüyorsunuz, çok belirsiz bir hukuksal kavram, ve Kautsky sayfalar boyu Sovyet Anayasasının "keyfi"liğine verip veriştiriyor. İngiliz burjuvazisine, bu "kılı kırk yaran bilgin", yüzyıllar boyunca yeni (ortaçağ için yeni) bir burjuva anayasası hazırlama ve derleyip toplama iznini veriyor; ama bize, Rusya işçi ve köylülerine, aşağılık bir bilimin bu temsilcisi, hiçbir süre tanımıyor. Bizden birkaç ay içinde en önemsiz ayrıntısına değin hazırlanmış bir anayasa istiyor...

..."Keyfi"! *Böyle* bir kınamada burjuvazi karşısında nasıl bir iğrenç kölelik, nasıl bir dar kafalı bilgiçlik uçurumunun kendini gösterdiğini düşünün biraz. Kapitalist ülkelerde, tırnaklarının ucuna değin burjuva ve çoğunlukla da gerici olan hukukçular, *işçinin* belini büken, *yoksulu* eli ayağı bağlı tutan, sıradan emekçinin, halktan birinin karşısına binbir mızıkçılık ve engel çıkaran en ince eleyip sık dokuyan kuralları hazırlamak, onlarca ve yüzlerce yasa ve yorum ciltleri yazmak için yüzyıllar ya da onyıllar istedikleri zaman, oh! o zaman liberal burjuvalar ve Bay Kautsky bunda hiçbir "keyfi"lik görmezler! "Düzen" ve "yasallık" egemendir bu işte! Burada yoksulun daha iyi "sıkıp suyunu çıkarmak" için her şey düşünülmüş ve düzenlenmiştir. Binlerce burjuva avukat ve memur (bunlardan genellikle, Kautsky tek söz etmiyor; bunun, Marx'ın bürokratik makinenin *yıkılmasına* çok büyük bir önem verdiği için olduğuna inanmak gerekiyor...), yasaları, bu yasaların diktikleri dikenli teller barajını işçi ve orta köylünün parçalamasını olanaksız kılacak biçimde yorumlamasını bilirler. Burjuvazinin "keyfi"liği değildir bu, halkın kanına susamış açgözlü ve alçak sömürücülerin diktatorası değildir bu. Ne münasebet. Günden güne daha da arılaşan "arı demokrasi"dir bu.

Ve yabancı ülkelerdeki kardeşlerinden emperyalist savaş tarafından ayrılmış bulunan emekçi ve sömürülen

sınıflar, ilk kez olarak *kendi* Sovyetlerini kurdukları, burjuvazinin ezdiği, bunalttığı, alıklaştırdığı *yığınları* siyasal kuruluşa çağırdıkları, ve *yeni,* proleter bir devleti *kendileri* kurmaya giriştikleri zaman; savaşımın kudurmuşluğu ve iç savaşın ateşi içinde *sömürücüsüz* bir devletin temel ilkelerini *belirlemeye* başladıkları zaman, burjuvazinin bütün anasının ipini satmış kopukları, bütün kan emiciler çetesi, pohpohçuları Kautsky ile birlikte, "keyfilik" diye ulumaya koyuluyorlar! Gerçekten, bu karacahil işçiler ve köylüler, bu "halk tabakası", yasalarını yorumlamayı nasıl bilebilsin? Bunlar, kültürlü avukatların, burjuva yazarların, Kautsky'lerin ve bilgelik dolu eski memurların öğütlerinden hiç yararlanmayan bu basit emekçiler, adalet duygusunu nerede edinebilsinler?

Benim 28 nisan 1918 günlü konuşmamdan, Bay Kautsky şu tümceyi aktarıyor: "Seçimlerin yöntem ve zamanını, yığınların kendileri belirler." Ve "arı demokrat" olarak, Kautsky şu sonucu çıkarıyor:

"Öyleyse her seçmenler topluluğunun seçimlerin yöntemini canının istediği gibi saptayacağı anlaşılıyor. Keyfilik ve, proletaryanın içinde bile, can sıkıcı muhalefet öğelerinden kurtulma olanağı, böylece en yüksek noktaya çıkarılabilir" (s. 37).

Eğer kapitalistler tarafından kiralanmış ve, bir grev sırasında, "çalışmak isteyen" gayretli işçiler üzerinde yığın tarafından uygulanan zora karşı kulak tırmalayıcı çığlıklar atan bir kalem uşağının sözleri değilse, nedir bu peki? "Arı" burjuva demokraside *burjuva* memurlar tarafından saptanan seçim biçimi neden keyfi *değil?* Her zamanki sömürücülerine karşı *savaşım için eğitilmiş yığınlarda,* bu amansız savaşım tarafından aydınlatılmış ve savaşkanlaştırılmış yığınlarda, adalet duygusu neden *burjuva* önyargılar anlayışı içinde yetişmiş *bir avuç* memur, aydın ve avukattakinden daha az olsun?

Kautsky gerçek bir sosyalist; bu saygıdeğer aile babasının, bu dürüst yurttaşın iyi niyetinden kuşkulanmayın. İşçilerin, proleter devrimin zaferinin ateşli ve inanmış bir yandaşıdır o. O yalnızca, küçük-burjuva aydın çevreler ile gece takkeli hamkafaların, *ilkin,* yığınların hareketinden *önce,* onların sömürücülere karşı amansız

savaşımlarından önce ve özellikle *iç savaşsız, devrimin gelişmesinin* ölçülü, özene bezene düzenlenmiş kurallarını hazırlamalarından hoşlanırdı...

Bilginler bilgini Küçük-Yuda Golovlev'imiz,[25] 14 haziran 1918 günü, Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesinin sağ devrimci-sosyalist ve menşevik partiler temsilcilerini Sovyetlerden çıkarmayı kararlaştırdığını, Alman işçilerine derin bir öfke içinde anlatıyor. "Bu önlem, diye yazıyor soylu bir öfke ile alev alev yanan Küçük-Yuda Kautsky, bazı cezalandırılır işler yapan belli kişilere karşı yöneltilmemiştir... Sovyet Cumhuriyeti anayasası Sovyetler üyesi vekillerin yasama dokunulmazlığı üzerine tek söz söylemiyor. Sovyetlerden atılanlar, bu durumda, belli *kişiler* değil, ama belli *partiler*'dir" (s. 37).

Evet, gerçekten korkunç, bizim devrimci Küçük-Yuda Kautsky'mizin kurallarına göre devrim yapmak istediği arı demokrasiye hoşgörülmez bir aykırılıktır bu. Biz, Rus bolşevikleri, ilkin Savinkovlar ve hempalarına, Liberdanlara[26] ve Potresovlar ("aktivistler") ile hempalarına dokunulmazlık güvencesi vermekle başlamalı, sonra da Çekoslovakların karşı-devrimci savaşına katılmayı, ya da, Ukrayna ya da Gürcistan'da, kendi ülkeleri işçilerine *karşı* Alman emperyalistleri ile bağlaşmayı "cezalandırılabilir" ilan eden bir ceza yasası yapmalıydık. Yalnız *ozaman*, ceza yasası gereğince, "arı demokrasi" anlayışına göre, "belli kişiler"i Sovyetlerden atma hakkına sahip olurduk. Kuşku yok ki, Savinkov, Potresov ve Liberdanların aracılığı ile (ya da propagandaları aracıyla) İngiliz-Fransız kapitalistlerinden para alan Çekoslovaklar, tıpkı Ukrayna ve Tiflis menşeviklerinin yardımı sonucu Alman obüsleri ile silah gereksinimleri karşılanan Krasnovlar gibi, kurala uygun bir ceza yasası hazırlamayı tamamlamamızı uslu uslu bekler ve, en arı demokratlar olarak, bir "muhalefet" rolüyle yetinirlerdi...

Kautsky, Sovyet Anayasasının "kâr sağlamak amacıyla ücretli işçi çalıştıran" kimseleri de seçim haklarından yoksun bırakmasına daha az öfkelenmemiş. "Bir ev emekçisi ya da yardımcı bir işçi çalıştıran bir küçük pat-

ron, diye yazıyor Kautsky, gerek proleterlerin yaşama koşulları ve duygularına sahip olabilirler, ama seçim hakları yoktur" (s. 36).

"Arı demokrasi"ye amma da aykırılık! Amma da adaletsizlik! Gerçi şimdiye değin bütün marksistler küçük patronların utanmadan en yoksun kişiler, ücretli işçilerin en kötü sömürücüleri olduklarını düşünüyorlardı, ve binlerce olgu da bunu doğruluyor; ne var ki Küçük-Yuda Kautsky doğal olarak küçük patronlar *sınıfından* değil (tehlikeli sınıf savaşımı teorisini de kim icat etti?), ama bireylerden, "yaşamı ve duyguları gerçek proleterlerin yaşam ve duyguları olan" sömürücülerden söz ediyor. Uzun zamandan beri öldüğü sanılan ünlü "tutumlu Agnès", Kautsky'nin kalemi altında yeniden canlanıyor. Bu tutumlu Agnès, bundan birkaç on yıl önce, Alman edebiyatında, "arı" burjuva demokrat Eugène Richter tarafından yaratılmış ve moda edilmişti. Richter proletarya diktatorasının, sömürücülerin sermayesinin zoralımının getireceği sözle anlatılmaz felâketleri önceden kestiriyor; masum bir görünüşle, hukuksal anlamda bir kapitalistin ne olduğunu soruyordu. Kötü "proletarya diktatörleri"nin son meteliklerini de elinden aldıkları yoksul ve tutumlu ("tutumlu Agnès") bir terzi kadın örneğini veriyordu. Bir zamanlar tüm Alman sosyal-demokrasisi, arı demokrat Eugène Richter'in bu "tutumlu Agnès"i ile gırgır geçiyordu. Ama bu, eskiye, Bebel'in henüz yaşadığı ve Alman partisinde ulusal-liberaller[27] sayısının çok olduğu gerçeğini açıkça söylediği o eski zamana ait. Bu iş Kautsky'nin henüz bir dönek olmadığı o eski zamanın işi.

"Tutumlu Agnès" bugün bir "yardımcı işçi çalıştıran ve yaşamı ile duyguları gerçek proleterin yaşamı ve duyguları olan küçük patron" türleri altında yeniden canlanıyor. Kötü bolşevikler ona karşı adaletsiz davranıyor, onu seçim haklarından yoksun bırakıyorlar. Gerçi Sovyet Cumhuriyetinde, aynı Kautsky'nin dediği gibi "her seçim topluluğu" örneğin belli bir işyerine bağlı yoksul bir zanaatçıyı, eğer, istisna olarak, bir sömürücü değilse, eğer *gerçekten* "yaşamı ve duyguları gerçek bir proleterin ya-

şamı ve duyguları" ise, kabul edebilir. Ama işyerindeki basit işçilerin, kötü düzenlenmiş ve kuralsız (amanın!) çalışan bir topluluğun yaşam deneyine, adalet duygusuna güvenilebilir mi! İşçilerin, "tutumlu Agnès"i ve "yaşam ve duyguları gerçek proleterin yaşam ve duyguları olan küçük zanaatçı"yı incitmeleri tehlikesini göze almaktansa, *bütün* sömürücülere, *bütün* ücretli işçi çalıştıran kimselere seçim haklarını tanımanın daha iyi olduğu açık değil mi?

∴

Aşağılık dönekler, burjuvazinin ve sosyal-şovenlerin alkışları arasında*, sömürücülerin seçim haklarını ellerinden aldığı için bizim Sovyet Anayasamızı küçümseyip kötüleyebilirler. Çok iyi bir şey bu, çünkü devrimci Avrupa işçileri ile Scheidemannlar ve Kautskyler, Renaudeller ve Longuetler, Hendersonlar ve Ramsay MacDonaldlar, bütün bu eski önderler ve eski sosyalizm hainleri arasındaki kopma, bundan ötürü daha çabuk ve daha derin olacaktır.

Ezilen sınıfların içindeki yığınlar, devrimci proleterlerin bilinçli ve dürüst önderleri bizden *yana* olacaklar. Bu proleterlere ve bu yığınlara, hemen: "işte gerçekten *b i z i m a d a m l a r ı m ı z*, işte gerçek işçi partisi, gerçek işçi hükümeti", demeleri için, bizim Sovyet Anayasamızı tanıtmak yeter. Bu hükümet, *yukarıda adlarını andığım bütün önderlerin yaptıkları gibi*, işçileri reformlar konusundaki boş sözlerle aldatmıyor; sömürücülerle gerçekten savaşıyor, gerçekten devrim yapıyor, emekçilerin tam kurtuluşu için *gerçekten* savaşım veriyor.

Eğer Sovyetler, bir yıllık "deney"den sonra, sömürücüleri seçim haklarından yoksun bırakmışlarsa, *bunun nedeni* Sovyetlerin burjuvaziye satılmış sosyal-emperyalistlerin ve sosyal-pasifistlerin örgütleri değil, ama ger-

---

* *Frankfurt gazetesi*'nin (28) (22 ekim 1918, No 293), Kautsky'nin broşürünü coşku ile açıklayan başyazısını yeni okudum. Borsacıların gazetesi çok hoşnut. İnanırım! Ve bir yoldaş bana Berlin'den, Scheidemannların *vorwärts*'ının (29) özel bir makalede, Kautsky'nin hemen her satırına katıldığını açıkladığını yazıyor. Kutlarız!

çekten ezilen yığınların örgütleri olmalarıdır. *Eğer* bu Sovyetler sömürücülerin seçim haklarını ellerinden almışlarsa, *bunun nedeni* onların kapitalistlerle küçük-burjuva uzlaşma örgenlikleri ya da (Kautsky, Longuet ve Mc Donaldların) parlemanter gevezelik örgenlikleri değil, ama sömürücülere karşı kıyasıya bir savaşım yürüten gerçekten devrimci proletaryanın örgenlikleri olmalarıdır.

Son günlerde (bugün 30 ekim) iyi haber alan bir yoldaş bana Berlin'den: "Kautsky'nin kitabı burada hemen hemen bilinmiyor", diye yazıyordu. Hanidir "kokuşmuş bir ceset"ten başka bir şey olmayan bu "Avrupalı" —emperyalist ve reformist okuyun— sosyal-demokratı çamura batırmak ereğiyle, Almanya ve İsviçre'deki elçilerimize kitabın bütün baskısını satın almak ve onu bilinçli işçilere *parasız dağıtmak* için hiç düşünmeden para harcamalarını öğütlemek isterdim.

* * *

Kitabının sonunda, 61-63. sayfalarda, Bay Kautsky, "yeni teorinin [Paris Komünü'nün Marx ile Engels tarafından yapılan çözümlemesine değinmekten korktuğu için, bolşevizmi böyle adlandırıyor], örneğin İsviçre gibi eski demokrasilerde bile yandaş bulması"ndan acı acı yakınıyor. "Alman sosyal-demokratların bu teoriyi kabul etmeleri" Kautsky için "anlaşılmaz" bir şey.

Tersine, çok anlaşılır bir şey bu, çünkü, savaşın şaka götürmez derslerinden sonra, devrimci yığınlar hem Scheidemannlara hem de Kautskylere karşı tiksinti duyuyorlar.

"Biz" her zaman demokrasiden yana olduk, diye yazıyor Kautsky, demokrasiye sırt çeviren meğer bizmişiz!

"Biz", sosyal-demokrasi oportünistleri, biz her zaman proletarya diktatorasına karşı olduk; Kolb ile hempaları bunu *uzun zamandır* açıkça doğruladılar. Kautsky bunu iyi biliyor, ve Bernsteinların ve Kolbların "kucağına dönüşü" apaçık olgusunu okurlarından saklayabileceğine inanmakla da hata ediyor.

"Biz", devrimci marksistler, biz "arı" (burjuva) demokrasiyi hiçbir zaman bir fetiş durumuna getirmedik. Bilindiği gibi, Plehanov 1903'te (onu bir Rus Scheidemann'ı durumuna getiren acıklı dönüşünden önce) devrimci bir marksistti. Ve programın kabul edildiği parti kongresinde, Plehanov, proletaryanın devrimde gerekirse kapitalistlerin elinden seçim haklarını alacağını, karşıdevrimci olduğu anlaşılacak her parlamentoyu dağıtacağını söylüyordu. Marx ile Engels'in, aktardığım bildirimlerinden de olsa, bunun marksizme uygun tek görüş olduğunu herkes anlayacaktır. Marksizmin bütün ilkelerinden açıkça ortaya çıkan şey, budur.

"Biz", devrimci marksistler, biz halka, bütün ulusların, burjuvazi karşısında boyun eğen, kendilerini burjuva parlamentarizmine uyduran, güncel demokrasinin *burjuva* niteliğini gizleyen ve *bu demokrasinin* genişlemesini, *bu demokrasinin* sonuna değin gerçekleşmesini istemekle yetinen kautskicilerin çekmekten hoşlandıkları gibi söylevler çekmedik.

"Biz" burjuvaziye şöyle diyorduk: Sizler, sömürücüler ve ikiyüzlüler, siz demokrasiden söz ediyor, oysa *ezilen yığınların* siyasal yaşama katılmasını önlemek için her adımda binlerce engel dikiyorsunuz. Sözünüzü kabul ediyoruz ve, *yığınları devrime hazırlama ereğiyle,* sizi, siz sömürücüleri alaşağı etmek için, bu yığınlar yararına, *siz in* burjuva demokrasinizin genişlemesini istiyoruz. Ve eğer siz, sömürücüler, bizim proleter devrimimize direnmeye kalkışırsanız, sizi acımasızca bastıracak, siyasal haklarınızı elinizden alacağız; dahası, size ekmek de vermeyeceğiz, çünkü bizim proleter cumhuriyetimizde sömürücülerin hakları olmayacak, sudan ve ateşten yoksun kalacaklar, çünkü biz Scheidemann ve Kautsky gibi sosyalistler değil, gerçek sosyalistleriz.

"Biz"im, biz devrimci marksistlerin konuştuğumuz ve konuşacağımız dil, işte bu; Scheidemannlar ile Kautskyler dönekler çöplüğüne atılırken, ezilen yığınlar işte bu yüzden bizden yana ve bizimle birlikte olacaklar.

KAUTSKY, çok büyük bir inançla, kendini enternasyonalist sanır ve enternasyonalist olduğunu bildirir. Scheidemannları "hükümet sosyalistleri" sayar. Menşevikleri (kendileri ile dayanışmasını açıkça itiraf etmeksizin bütün fikirlerini benimsediği menşevikleri) savunurken, Kautsky kendi "enternasyonalizm"inin ne olduğunu çarpıcı bir biçimde göstermiş. Ve Kautsky tek başına biri değil, ama II. Enternasyonal ortamında kendini zorunlu olarak gösterecek bir akımın temsilcisi olduğundan (Fransa'da Longuet, İtalya'da Turati, İsviçre'de Nobs ile Grimm, Graber ile Naine, İngiltere'de Ramsay MacDonald vb.), Kautsky'nin "enternasyonalizm"i üzerinde durmamız öğretici olurdu.

Zimmerwald'e menşeviklerin de katıldıkları olgusu üzerinde duran Kautsky (bu bir diploma, kuşkusuz, ama... biraz küflenmiş bir diploma), onların, kendisinin de paylaştığı fikirlerini şöyle sergiliyor:

"... Menşevikler genel barışı, ve bütün savaşanların: "ne ilhak, ne tazminat" belgisini kabul etmelerini istiyorlardı. Bu ereğe erişilmediği sürece, Rus ordusu silah elde, hazır beklemeliydi. Bolşevikler ise, ne pahasına olursa olsun hemen barış istiyorlardı; gerekirse ayrı bir barış yapmaya hazırdılar ve ordunun zaten büyük olan dağınıklığını daha da kötüleştirirek bunu zorla koparmaya çalışıyorlardı" (s. 27). Kautsky'ye göre, bolşevikler iktidarı almamalı, ama Kurucu Meclisle yetinmeliydiler.

Demek ki Kautsky ile menşeviklerin enternasyonalizmi şuna dayanıyor: Emperyalist burjuva hükümetten reformlar istemek, ama onu desteklemeyi sürdürmek, bu hükümet tarafından yürütülen savaşı, bütün savaşanlar: "ne ilhak, ne tazminat" belgisini kabul edene değin desteklemeyi sürdürmek. Turati, kautskiciler (Haase ile öbürleri), Longuet ve hempalarının, "yurt savunması"ndan *yana* olduklarını ilan ederek birçok kez dile getirdikleri fikir, işte budur.

Teorik bakımdan sosyal-şovenlerden ayrılmakta bütünüyle yeteneksiz olduğunu göstermek ve yurt sa-

vunması sorununda tam bir yanılma kanıtı vermektir bu. Siyasal bakımdan ise, enternasyonalizm yerine küçük-burjuva milliyetçiliğini geçirmek, ve reformizme geçmek demektir, devrimden vazgeçmek demektir bu.

"Yurt savunması"nı kabul etmek, proletarya bakımından, güncel savaşı doğrulamak, onun yasallığını kabul etmek demektir. Ve savaş, belli bir zamanda düşman birliklerinin bulundukları yerden bağımsız olarak —benim ülkemde ya da yabancı bir Ikede— (krallık yönetiminde olduğu denli cumhuriyet yönetiminde de) emperyalist nitelikte kaldığından, yurt savunmasını kabul etmek demek, *gerçekte* emperyalist, sömürücü burjuvaziyi desteklemek demektir, sosyalizme ihanet etmek demektir. Rusya'da, hatta Kerenski döneminde, burjuva demokratik cumhuriyet yönetiminde bile, savaş, egemen sınıf olarak onu yöneten burjuvazi olduğuna göre, emperyalist olmakta devam ediyordu (çünkü savaş, "siyasanın uzantısı"dır); ve savaşın emperyalist niteliğinin özellikle çarpıcı anlatımı da, dünyanın paylaşılması ve yabancı ülkelerin soyulması üzerine, eski çar ta afından İngiltere ve Fransa kapitalistleriyle imzalanmış gizli anlaşmalar idi.

Menşevikler, bu savaşı savunucu ya da devrimci bir savaş olarak göstererek, halkı alçakça aldatıyorlar, ve Kautsky de, menşeviklerin siyasasını onaylayarak, halkın bu aldatılmasını onaylıyor; böylece, işçileri aldatarak, onları emperyalistlerin arabasına koşarak, sermayeye hizmet eden küçük-burjuvaların ekmeğine yağ sürüyor. Kautsky, *ortaya bir belgi atmanın* sorunda bir şey değiştireceğini düşünerek (ve bu saçma fikri yığınlara aşılaya ak) son derece küçük-burjuva, hamkafa bir siyasa izliyor. Tüm burjuva demokrasi tarihi bu kuruntunun geçersizliğini gösterir: Halkı aldatmak için, burjuva demokratlar her zaman istenen bütün "belgi"leri söylemişlerdir ve her zaman da söylerler. Gerekli olan onların içtenliğini *denetlemek, eylemleri* sözlerle karşılaştırmak, idealist ya da şarlatanca *sözlerle* yetinmemek, ama onların *gerçek sınıfsal içeriklerini* araştırmaktır. Emperyalist savaş, şarlatanlar, farfaralar ya da küçük-bu juva hamkafalar duygusal

"belgi" attıkları zaman değil, ama ancak bir emperyalist savaşı yürüten ve ona milyonlarca iktisadî bağla (eğer halat ile değilse) bağlı bulunan *sınıf* gerçekten alaşağı edildiği ve iktidarda gerçekten devrimci sınıf tarafından, proletarya tarafından değiştirildiği zaman emperyalist olmaktan çıkar. *Emperyalist savaştan olduğu gibi, emperyalist bir çapul barışından da kurtulmanın başka yolu yoktur.*

Menşeviklerin, enternasyonalist ve zimmervaldçı olduğunu bildirdiği dış siyasasını onaylayarak, Kautsky bununla ilkin oportünist zimmervaldçı çoğunluğun tüm kokuşmuşluğunu (bizim, Zimmerwald *solununun,*[30] böyle bir çoğunluktan hemen ayrılmamız nedensiz değil!); ikinci olarak, ve asıl önemlisi de proletaryanın konumundan küçük-burjuvazinin konumuna, devrimci konumdan reformist konuma geçtiğini gösteriyor.

Proletarya emperyalist burjuvazinin devrimci yoldan alaşağı edilmesi için savaşım veriyor; küçük burjuvazi ise emperyalizmin reformist "yetkinleşmesi" için, onu kendine, onun *buyruğuna girerek* uydurmak için. Kautsky henüz marksist olduğu dönemde, örneğin 1909'da, *İktidar Yolu*'nu yazdığı sırada, savaşın *devrimi* kaçınılmaz kıldığı fikrinin ta kendisini savunuyordu; *devrimler çağının* yaklaştığını söylüyordu. Basel Bildirgesi, 1912'de, tam da 1914'te Alman ve İngiliz grupları arasında patlak veren emperyalist savaşın sonucu olarak *proleter devrimden* özellikle ve açıkça söz eder. Oysa 1918'de, savaşın sonucu olarak devrimler patlak verdiği zaman, Kautsky, bu devrimlerin kaçınılmaz niteliklerini açıklayacak yerde, *devrimci* taktiği, devrime hazırlık olanak ve yöntemlerini derinliğine irdeleyecek ve düşünecek yerde, menşeviklerin reformist taktiğini enternasyonalizm olarak nitelemeye koyuluyor. Bir dönek işi değil mi bu?

Kautsky, ordunun savaş gücünün korunmasını istemiş oldukları için, menşevikleri övüyor. Ordunun zaten büyük olan "dağınıklığını" daha da kötüleştirmiş oldukları için de, bolşevikleri yeriyor. Bu, reformizmi ve emperyalist burjuvaziye bağımlılığı övmek, devrimi yermek, onu yadsımak anlamına gelir. Çünkü savaş gücünün ko-

runması, Kerenski döneminde, orduyu (cumhuriyetçi de olsa) *burjuva* bir komutanlık ile birlikte korumak anlamına geliyordu ve gerçekten de öyleydi. Bu cumhuriyetçi ordunun, kornilovcu kadroları nedeniyle, *Kornilov* ruhunu koruduğunu herkes biliyor—ve olayların akışı da bunu apaçık doğruladı. Burjuva subaylar kornilovcu olmazlık edemezlerdi; emperyalizme, proletaryanın zorla bastırılmasına eğilim göstermezlik edemezlerdi. Emperyalist savaşın bütün eski temellerini, *burjuva* diktatoranın bütün temellerini olduğu gibi bırakmak, ayrıntıları düzeltmek, önemsiz şeyleri geçici bir çözüme bağlamak ("reformlar"), işte menşevik taktik *gerçekte* buna indirgeniyordu.

Tersine, ordunun "dağılma"sından kaçınmış ve kaçınabilmiş büyük devrim yoktur. Çünkü ordu geleneksel olarak eski rejimin sürdürülmesine yarayan alet, burjuva disiplinin, sermaye egemenliğinin en sağlam savunma aracı, ve emekçilerin sermayeye kölece bağlılık ve bağımlılık okuludur. Karşı-devrim, ordunun yanında silahlı işçilerin varlığına hiçbir zaman hoşgörü göstermemiştir ve gösteremezdi de. Fransa'da, diye yazıyordu Engels, her devrimden sonra, işçiler silahlanmışlardı; "demek ki, iktidarda bulunan burjuvalar için, işçilerin silahsızlandırılması ilk görevdi".[31] Silahlı işçiler *yeni* ordunun çekirdeği, *yeni* toplumsal düzenin örgütlenme hücresi idiler. Bu hücreyi ezmek, büyümesini önlemek, burjuvazinin ilk kaygısı işte buydu. Her yengin devrimin ilk kaygısı, —Marx ve Engels bunu birçok kez belirtmişlerdir,— eski orduyu yıkmak, onu terhis etmek, yerine bir yenisini geçirmekti.[32] İktidara geçen yeni toplumsal sınıf, eski orduyu büsbütün dağıtmadan ("dağılma", diye haykırırlar bu konuda gerici ya da yalnızca ödlek küçük-burjuvalar); güç bir dönemden elde hiçbir ordu yokken geçmeden (bu dönemden Büyük Fransız Devrimi de geçti); çetin bir iç savaşta, yeni bir orduyu, yeni bir disiplini, yeni sınıfın yeni askerî örgütünü yavaş yavaş kurmadan, hiçbir zaman bu iktidara geçip onu pekiştirememiştir ve şimdi de geçip pekiştiremez. Tarihçi Kautsky eskiden bunu anlıyordu. Dönek Kautsky unuttu.

Kautsky, eğer menşeviklerin Rus devrimindeki taktiğini *onaylıyorsa,* hangi hakla Scheidemannları "hükümet sosyalistleri" sayıyor? Kerenski'yi destekleyen ve kabinesine katılan menşevikler de hükümet sosyalistleri idiler. Eğer yalnızca emperyalist savaşı yürüten *egemen sınıf* sorununu koymayı denese, Kautsky için bu sonucun içinden ustalıkla sıyrılmak kesinlikle olanaksız olacaktır. Ama Kautsky, kendini her marksiste zorla kabul ettiren bu sorunu ortaya atmaktan sakınmış; çünkü bu sorunu ortaya atmak, döneğin maskesini düşürmeye yeterdi.

Almanya'da kautskiciler, Fransa'da longetçiler, İtalya'da Turati ve hempaları, şöyle düşünüyorlar: Sosyalizm ulusların eşitlik ve özgürlüğünü, kendi yazgılarını kendilerinin belirlemelerini içerir; *öyleyse,* ülkemiz saldırıya uğradığı ya da düşman birlikleri toprağımızı zorla aldığı zaman, sosyalistlerin yurdu savunma hak ve görevleri vardır. Ama bu düşünce biçimi, teorik bakımdan, sosyalizme açık bir hakaret ya da hileli bir oyundur; siyasal ve pratik bakımdan, bu düşünce biçimi, elifi görse mertek sanan, savaşın toplumsal niteliğini, sınıfsal niteliğini ve devrimci bir partinin gerici bir savaş sırasındaki görevlerini usundan bile geçirmekte yeteneksiz bir Sarıçizmeli Memet Ağanın düşünce biçiminden farksızdır.

Sosyalizm uluslara karşı zor kullanılmasına karşıdır. Bu, yadsınamaz. Ama sosyalizm insanlara karşı zor kullanılmasına da karşıdır. Bununla birlikte, hıristiyan anarşistler ile tolstoycular dışında henüz hiç kimse, bundan sosyalizmin *devrimci* zora karşı olduğu sonucunu çıkarmamıştır. Öyleyse, gerici zor ile devrimci zoru ayırdeden koşulları çözümlemeksizin, genel olarak "zor"dan söz etmek, devrimden vazgeçen bir hamkafa olarak ortaya çıkmak ya da yalnızca kendini ve başkalarını yanıltmacalarla aldatmak demektir.

Uluslara karşı zor kullanılması konusunda da durum böyledir. Her savaş uluslar üzerinde zor kullanmaya dayanır, ama bu, sosyalistleri devrimci savaş *yandaşları* olmaktan alıkoymaz. Savaşın sınıfsal niteliği nedir, işte (eğer bir dönek değilse) her sosyalistin karşısına çıkan

temel sorun. 1914-1918 emperyalist savaşı, emperyalist burjuvazinin iki grubu arasında, dünyanın paylaşılması için, ganimet paylaşımı için, küçük ve güçsüz ulusların soyulup boğulması için bir savaştır. Basel Bildirgesi tarafından 1912'de savaş üzerine yapılan değerlendirme, olguların doğruladığı değerlendirme, bu. Savaş üzerine bu görüşten yüz çeviren biri, bir sosyalist değildir.

Guillaume döneminde bir Alman, ya da Clemenceau döneminde bir Fransız: "Eğer düşman ülkeme saldırırsa, yurdumu savunmak, sosyalist olarak benim hakkım ve görevimdir", dediği zaman, bu bir sosyalistin, bir enternasyonalistin, devrimci bir proleterin değil, ama bir *küçük-burjuva milliyetçinin* düşünme biçimidir. Çünkü bu düşünme biçiminde, işçinin sermayeye karşı devrimci sınıf savaşımı, savaşın dünya burjuvazisi ile dünya proletaryası açısından *bütünlüğü içinde* değerlendirilmesi yitip gidiyor, yani enternasyonalizm yitip gidiyor ve çelimsiz, utangaç bir milliyetçilikten başka bir şey kalmıyor. Ülkeme dokunuluyor, gerisi beni ilgilendirmez: İşte bu düşünce biçiminin vardığı nokta, ve onun küçük-burjuva milliyetçi darlığını oluşturan şey. Tıpkı, bir kişi üzerinde uygulanan bireysel zor karşısında, şöyle düşünülmesi gibi: Sosyalizm zora karşı olduğundan, hapis tehlikesini göze almaktansa bir hainlikte bulunmayı yeğ tutarım.

"Sosyalizm uluslara karşı zor kullanılmasına karşıdır ve *bu nedenle* düşman ülkeme saldırdığı zaman kendimi savunurum" diyen Fransız, Alman ya da İtalyan, sosyalizm ve enternasyonalizme *ihanet eder.* Çünkü o, *yalnızca* kendi "ülke"sini *görür,* savaşı emperyalist yapan ve *kendi* burjuvazisini emperyalist soygunculuklar zincirinin bir halkası durumuna getiren *uluslararası ilişkileri* düşünmeksizin, "kendi"... *burjuvazisini* her şeyin üstüne koyar.

Bütün küçük-burjuvalar, bütün bilisiz ve dar görüşlü Sarıçizmeli Memet Ağalar, tastamam kautskici, longetçi döneklerin, Turati ve hempalarının düşündükleri

gibi düşünürler, yani: Düşman ülkeme girmiş, gerisi beni ilgilendirmez.*

Sosyalist, devrimci proleter, enternasyonalist başka türlü düşünür. Bir savaşın (gerici ya da devrimci) niteliği, kimin saldırdığını, ya da "düşman"ın hangi ülkede bulunduğunu bilme sorununa değil, ama *şuna bağlıdır:* Bu savaşı *hangi sınıf* yönetiyor, hangi siyasanın uzantısıdır? Eğer savaş gerici, emperyalist bir savaşsa, yani gerici, sömürücü, baskıcı, emperyalist dünya burjuvazisinin iki grubu tarafından yönetiliyorsa, tüm burjuvazi (hatta küçük bir ülkenin burjuvazisi bile) bu soygunun suç ortağı durumuna gelir, ve benim ödevim, devrimci proletarya temsilcisinin ödevi de, dünya insan kırımı iğrençliklerine karşı *tek* kurtuluş yolu olan *dünya proleter devrimini* hazırlamaktadır. Benim "kendi" ülkem açısından değil (çünkü emperyalist burjuvazinin elinde bir oyuncak olduğunu anlamayan bir alığın, milliyetçi bir küçük-burjuvanın düşüncesi olur bu), ama dünya proleter devriminin hazırlanmasına, propagandasına, devrime yanaşma çalışmalarına *katılımın* açısından düşünmem gerekir.

Enternasyonalizm işte budur, enternasyonalistin, devrimci işçinin, gerçek sosyalistin görevi işte budur. Dönek Kautsky'nin "unutmuş" bulunduğu *a b c* işte budur. Ama yadsımasının daha da belirgin bir biçimde ortaya çıktığı yer, küçük-burjuva milliyetçilerin (Rusya'da menşevikler, Fransa'da longetçiler, İtalya'da Turati, Almanya'da Haase ve hempaları) taktiğini onayladıktan sonra, ensonu bolşeviklerin taktiğini eleştirecek noktaya vardığı yerdir. Ve bu eleştirinin hangi terimlerle yapıldığına bakın:

---

* Sosyal-şovenler (Scheidemannlar, Renaudeller, Hendersonlar, Gompersler ve hempaları) savaş sırasında "Enternasyonal"den söz edildiğini duymak istemezler. "Kendi" burjuvazilerinin düşmanlarını, sosyalizm "hainleri" olarak görürler. *Kendi* burjuvazilerinin fetih siyasasından yanadır onlar. Sosyal-pasifistler (yani sözde sosyalist, gerçekte küçük-burjuva pasifistler) her türlü "enternasyonalist" duyguları dile getirir, ilhaklara vb. karşı çıkar... ama *gerçekte kendi* emperyalist burjuvazilerini *desteklemeyi* sürdürürler. Bu iki tip arasındaki fark, acı konuşan bir kapitalistle ağzından bal damlayan bir kapitalist arasında var olan fark gibi, önemsizdir.

"Bolşevik devrim, genel bir Avrupa devriminin çıkış noktası olacağı; Rusya'nın gözüpek girişiminin tüm Avrupa proleterlerini ayaklanmaya özendireceği varsayımına dayandırılmıştı.

Bu varsayımda, ayrı Rus barışının hangi biçimleri alacağı, Rus halkı için bu barışın hangi toprak kayıplarına ve hangi özverilere yol açacağı, halkların kendi yazgılarını belirleme hakkına hangi çözümü getireceği elbette pek önem taşımıyordu. Aynı biçimde, o zaman Rusya'nın kendini savunup savunmamaya yetenekli olup olmadığı da pek önem taşımıyordu. Avrupa devrimi, bu görüşe göre, Rus devriminin en iyi savunmasını oluşturuyordu; eski Rus topraklarının bütün halklarına kendi yazgılarını belirleme, tam gerçek hakkını bu devrim sağlayacaktı.

Avrupa'da sosyalizmi getirecek ve pekiştirecek bir devrim, Rusya'da sosyalist bir üretim sisteminin gerçekleştirilmesinin karşısına ülkenin iktisadi geriliğinin çıkardığı engellerin ortadan kaldırılmasına da yarayacaktı.

Rus devriminin Avrupa devrimini zorunlu olarak başlatacağı temel varsayımı kebul edilince, bütün bunlar mantıksal ve usa yatkındı.

Ama ya Avrupa devrimi başlamazsa?

Şimdiye değin bu varsayım doğrulanmadı. Ve şimdi Avrupa proleterleri Rus devrimine yüz çevirmek ve ona ihanet etmekle suçlanıyor. Bilinmeyen kişilere yöneltilmiş bir suçlama, çünkü Avrupa proletaryasının davranışından sorumlu tutulmak istenen kim?" (s. 28).

Ve kautsky ek olarak, Marx, Engels ve Bebel'in, kendileri tarafından beklenen devrimin gelişi konusunda birçok kez yanıldıkları, ama taktiklerini hiçbir zaman *"belli bir tarihli"* (s. 29) bir devrime dayandırmadıkları sakızını çiğniyor, oysa bolşevikler, diye ileri sürüyor, "her şeylerini Avrupa'daki genel devrime bağlamış"lardır.

Marksizmin yerine yavan ve gerici bir küçük-burjuva görüşü geçirerek, Kautsky'nin onu hangi "ustalık" ile değiştirdiğini okura açıkça göstermek için, bu uzun parçayı özellikle aktardık.

İlkin, sonradan çürütmek için hasmına açık bir budalalık yüklemek, çok akıllı adamların işi değildir. Eğer bolşevikler taktiklerini öbür ülkelerdeki *belli bir tarihli* bir devrim beklentisine dayandırmış olsalardı, bu söz götürmez bir budalalık olurdu. Ama Bolşevik Partisi bu budalalığı yapmadı; Amerikan işçilerine mektubumda (20 ağustos 1918), Amerikan devrimine, ama belli bir tarihli olmayan Amerikan devrimine bel bağladığımızı söyleyerek, bu budalalığı açıkça reddediyorum. Sol devrimci-sosyalistler ile "sol komünistler"e karşı polemiğimde

(ocak-mart 1918), aynı fikri birçok kez geliştirdim. Kautsky, bolşevizm eleştirisini desteklemek için, küçük bir... küçücük bir el çabukluğu yapmış. Az çok yakın, ama belirli olmayan bir tarihteki bir Avrupa devrimine bel bağlayan taktik ile, belli bir tarihli bir Avrupa devrimine bel bağlayan taktiği birbirine karıştırmış. Önemsiz, çok önemsiz bir hile!

İkinci taktik bir budalalıktır. Birincisi, bir marksist için, her devrimci ve enternasyonalist proleter için *zorunludur; zorunlu,* çünkü bütün Avrupa ülkelerinde savaş tarafından yaratılan durumu, yalnız marksist ilkelere bağlı olan bu taktik tastamam hesaba katar; proletaryanın uluslararası görevlerine yalnız bu taktik uygun düşer.

Genel olarak devrimci taktiğin ilkeleri önemli sorununun yerine, bolşevik devrimcilerin yapabilecekleri, ama yapmadıkları yanlışlık önemsiz sorununu geçirerek, Kautsky genel olarak devrimci taktiğin ta kendisini yadsıyor!

Siyasada bir dönek olarak, devrimci taktiğin nesnel öncülleri *sorununu* teoride *koymayı bile bilmiyor.*

Ve buradan ikinci noktaya geliyoruz.

Devrimci bir durum karşısında bulunulduğuna göre, Avrupa devrimine bel bağlamak bir marksist için zorunludur. Durumun devrimci olduğu zaman ile olmadığı zaman, sosyalist proletaryanın taktiğinin de aynı olamayacağı, marksizmin bir ilk gerçeğidir.

Eğer Kautsky, bir marksist için zorunlu olan bu soruyu sormuş olsaydı, yanıtın kendisine açıkça elverişsiz olduğunu görürdü. Savaştan çok önce, bütün marksistler, bütün sosyalistler, Avrupa savaşının devrimci bir durum yaratacağını kabul etmekte anlaşıyorlardı. Kautsky henüz bir dönek olmadığı sıralarda, 1902'de *(Toplumsal Devrim)* ve 1909'da *(İktidar Yolu),* bunu açık ve kesin bir biçimde kabul ediyordu. Basel Bildirgesi bunu tüm II. Enternasyonal adına kabul etti: Bütün ülkelerde sosyal-şovenler ile kautskicilerin ("Merkezciler", devrimciler ile oportünistler arasında bocalayan kimseler) Basel Bildirgesinin bu bildirimlerinden ateşten korkar gibi korkmaları nedensiz değil!

Demek ki, Avrupa'da devrimci bir durum beklentisi bolşeviklerin bir tutkunluğu değildi; bütün marksistlerin *ortak kanısı* idi. Kautsky bu söz götürmez gerçeğin içinden: bolşevikler "zor ve iradenin her şeyi yeneceğine her zaman inanmışlardır" gibi boş sözlerle sıyrılırken, devrimci durum sorununu koymak zorunda kalmamak için, bu boş söz altında, kaçışını, ve utanç verici bir kaçışı *gizliyor.*

Sonra, devrimci bir durum karşısında mıyız, değil miyiz? Kautsky bu soruyu da sormasını bilememiş. Yanıt iktisadî olgular tarafından veriliyor: Savaş tarafından yaratılmış evrensel açlık ve yıkım, devrimci bir durumun belirtisidir. Öte yandan bu soruya siyasal olgular da yanıt veriyorlar: 1915'ten bu yana, *bütün* ülkelerde, kokuşmuşluğa uğramış eski sosyalist partilerin, proleter yığınların sola, devrimci fikir ve eğilimlere, devrimci önderlere yönelmek üzere, sosyal-şoven önderleri yüzüstü bıraktıkları bir bölünme süreci kendini açıkça gösteriyor.

Kautsky'nin broşürünü yazdığı gün olan 5 ağustos 1918 günü, ancak devrimden korkan ve ona ihanet eden biri bu olguları göremezdi. Oysa şimdi, 1918 ekiminin sonu, devrim bir *dizi* Avrupa ülkesinde, gözler önünde büyük bir hızla yükseliyor. Gene de bir marksist sayılmasının sürdürülmesini isteyen "devrimci" Kautsky, dar görüşlü bir hamkafa olduğunu göstermiş; tıpkı Marx tarafından alaya alınan 1847 hamkafaları gibi, devrimin yaklaştığını görmemiş!!

Buradan üçüncü noktaya geliyoruz.

Avrupa'daki devrimci durum karşısında devrimci taktiğin özellikleri nelerdir? Dönek durumuna düşmüş olan Kautsky, bir marksist için zorunlu olan bu soruyu sormaktan korkmuş. Tipik bir küçük-burjuva ya da kara cahil bir köylü gibi düşünüyor: "Avrupa'da genel devrim" patlak verdi mi, vermedi mi? Eğer verdiyse, devrimci olmaya *o da* hazır! Ama o zaman, diyeceğiz, olur olmaz her alçağın (bugün bazan yengin bolşeviklere yapışan o anasının ipini satmış kopuklar gibi) devrimci olduğunu ilan etmekten başka bir işi kalmazdı!

Yok genel Avrupa devrimi patlak vermediyse, Ka-

utsky devrimden vazgeçiyor! Kautsky, devrimci marksisti sıradan bir küçük-burjuvadan ayıran şeyin, olgunlaşan devrimin zorunluluğunu bilisiz yığınlara *öğretmesini*, devrimin kaçınılmaz gelişini *tanıtlamasını*, halk için yararını *açıklamasını*, proletarya ve bütün emekçi ve sömürülen yığınları devrime *hazırlamasını* bilmek olduğu gerçeğinden kesin olarak hiçbir şey anlamıyor.

Kautsky bolşeviklere, Avrupa devriminin belli bir tarihte patlak vereceğini umarak her şeylerini bir karta bağlamış olma saçmalığını yüklüyor. Bu saçmalık Kautsky'ye karşı dönmüş, çünkü ona göre, eğer Avrupa devrimi 5 ağustos 1918 günü yapılmış olsaydı, bolşeviklerin taktiği doğru olurdu! O broşürünün yazılma tarihi olarak bu günü veriyor. Ve 5 ağustos gününden birkaç hafta sonra, devrimin birçok Avrupa ülkesinde patlak verdiği ortaya çıkınca, Kautsky'nin dönekliği, marksizmi çarpıtması, sorunları devrimci olarak düşünmek ve hatta koymaktaki yeteneksizliği, kendilerini bütün güzellikleriyle gösterdiler!

Avrupa proleterlerini ihanetle suçlamak, diye yazıyor Kautsky, bilinmeyen kişilere karşı bir suçlamada bulunmaktır.

Yanılıyorsunuz, Bay Kautsky! Aynaya bakın, orada bu suçlamanın yöneldiği "bilinmeyen kişi"leri göreceksiniz. Kautsky safmış gibi yapıyor; bu suçlamayı *kimin* yaptığını ve *bu suçlamanın anlamının ne olduğunu* anlamamış gibi görünüyor. Gerçeklikte, Kautsky bu suçlamanın "sol" Almanlar, spartakistler,[33] Liebknecht ve arkadaşları tarafından yapılmış olduğunu çok iyi biliyor. Bu suçlama, Alman proletaryasının, Finlandiya, Ukrayna, Letonya ve Estonya'yı boğazladığı zaman, Rus (ve uluslararası) devrimine ihanet ettiği gerçeğinin *açık bilincini* gösterir. Bu suçlama ilkin ve her şeyin üstünde, her zaman ezilmiş *yığınların* değil, ama Scheidemannlar ve Kautskyler gibi, ödevlerini —devrimci ajitasyon, devrimci propaganda, yığınların hareketsizliği ile savaşmak için yığınlar içinde devrimci bir çalışma yapma— *yerine getirmemiş*, ve gerçeklikte ezilen sınıf yığınlarının bağrında her zaman saklı bulunan devrimci içgüdü ve özlemlerin *tersine* yürüyen

önderleri hedef alır. Scheidemannlar açıkça, kaba ve utanmaz bir biçimde, ve çoğu zaman da çıkarcı nedenlerle, burjuvaziden yana geçmek üzere proletaryaya ihanet etmişlerdir. Kautskiciler ve longetçiler ise, duraksayarak, bocalayarak, günün güçlüklerine doğru korka korka göz atarak, aynı biçimde davranmışlardır. Savaş içinde yazdığı bütün yazılarında, Kautsky, devrimci ruhu besleyecek ve geliştirecek yerde, *bastırmaya çalışmıştır*.

Avrupa proleterlerine karşı yöneltilen Rus devrimine ihanet etmiş olma suçlamasının *teorik* düzeydeki çok büyük, ve ajitasyon ile propaganda bakımından daha da büyük önemini Kautsky'nin hatta anlamamış olması, resmî Alman sosyal-demokrasisi "ortalama" önderinin o küçük-burjuva kalın kafalılığının gerçekten tarihsel bir anıtı olarak kalacaktır! Kautsky, Alman "İmparatorluğu"nun sansür rejimi altında, bu "suçlama"nın, sosyalizme ihanet etmemiş olan Alman sosyalistlerinin, —Liebknecht ve arkadaşları,— *kendi ülkeleri işçilerini*, Scheidemannlardan ve Kautskylerden kurtulmaya, bu türlü "önder"leri başlarından atmaya, onların alıklaştırıcı ve alçaltıcı vaazlarından kurtulmaya, onlara *karşın*, onlar *dışında*, onların başları üzerinden, devrime doğru, *devrim için* dikelmeye çağırmanın hemen hemen tek biçimi olduğunu anlamıyor!

Kautsky bunu anlamıyor. Bolşeviklerin taktiğini nasıl anlasın? Genel olarak devrimi yadsıyan birinden, en *"güç"* durumlardan biri içinde devrimin gelişme koşullarını ölçüp biçmesi ve değerlendirmesi beklenebilir mi?

Bolşeviklerin taktiği doğruydu; dünya devriminden duyulan ödlekçe bir korkuya, dünya devrimi karşısındaki küçük-burjuva "kuşkuculuk"a, "kendi" yurdunu (kendi burjuvazisinin yurdu) savunma ve geri kalan her şeyin içine "tükürme" biçimindeki sıkı sıkıya milliyetçi isteğe dayanmadığına; Avrupa'daki devrimci bir durumun görünümlerinin doğru (ve savaştan önce, sosyal-şovenlerle sosyal pasifistlerin yadsımasından önce herkesçe kabul edilmiş olan) *değerlendirmesine* dayandığına göre, *tek* enternasyonalist taktikti. *Bütün ülkelerde* devrimin geliş-

mesi, desteklenmesi, uyanması *için* bir tek ülkede yapılabilecek olanın en çoğunu yaptığına göre, bu taktik tek enternasyonalist taktikti. Bu taktik büyük bir başarı ile doğrulandı, çünkü bolşevizm (Rus bolşeviklerinin liyakatleri nedeniyle değil, ama *yığınların* bu gerçekten devrimci taktik için duydukları en derin ve evrensel sevgi ve yakınlık nedeniyle) *dünya* bolşevizmi durumuna geldi; sosyal-şovenizm ve sosyal-pasifizmden, pratikte somut olarak ayrılan bir fikir, bir teori, bir program, bir taktik verdi. Bolşevizm, şimdi birlik "düş"ü görerek ve bir cesedi diriltmeye çalışarak birbirlerinin eteklerine yapışacak olan Scheidemannlar ile Kautskylerin, Renaudeller ile Longuetlerin, Hendersonlar ile MacDonaldların eski çürümüş Enternasyonaline *ölüm darbesini indirdi.* Bolşevizm, gerçekten proleter ve komünist, ve aynı zamanda hem barış çağının kazanımlarını, ve hem de *başlamış bulunan devrimler çağının* deneyini hesaba katan bir III. Enternasyonal'in ideolojik ve taktik temellerini *kurdu.*

Bolşevizm "proletarya diktatorası" fikrini tüm dünyada halkın anlayabileceği bir duruma getirdi; bu terimleri ilkin Latinceden Rusçaya, sonra da dünyanın *bütün* dillerine çevirdi: *Sovyetler iktidarı* örneğiyle, geri bir ülkede *bile,* hatta en deneysiz, en bilgisiz, örgütlenmeye en az alışık işçiler ile köylülerin, bir yıl boyunca, görülmemiş güçlükler ortasında, (*tüm* dünya burjuvazisinin desteklediği) sömürücülere karşı savaşım vererek, emekçiler iktidarını kurtarabilmiş, daha önceki bütün demokrasilerden son derece daha yüksek ve daha geniş bir demokrasi kurabilmiş, ve sosyalizmin pratik gerçekleşmesi için onmilyonlarca işçi ve köylünün yaratıcı çalışmasını *başlatabilmiş olduklarını* gösterdi.

Gerçekte bolşevizm Avrupa ve Amerika'da proleter devrimin gelişmesine büyük ölçüde, bugüne değin hiçbir partinin hiçbir ülkede başaramadığı denli büyük ölçüde yardımcı olmuştur. Tüm dünya işçileri, Scheidemannlar ile Kautskylerin taktiğinin kendilerini ne emperyalist savaştan, ne de emperyalist burjuvazi tarafından dayatılan ücretli kölelikten kurtardığını, bu taktiğin bütün ülkeler

için örnek hizmeti göremeyeceğini her gün daha açık bir biçimde anlarlarken, bütün ülkeler proleterleri, bolşevizmin savaş ve emperyalizmin iğrençliklerinden kurtulmak için izlenecek doğru yolu gösterdiğini ve *herkes için taktik örneği hizmeti gördüğünü,* her gün daha açık bir biçimde anlıyorlar.

Proleter devrim, yalnız Avrupa'da değil, tüm dünyada gözler önünde olgunlaşıyor, ve onu kamçılayan, hızlandıran ve destekleyen de, proletaryanın Rusya'daki zaferidir. Bütün bunlar sosyalizmin tam zaferi için yeterli midir? Elbette hayır. Bir tek ülke daha çoğunu yapamaz. Bununla birlikte, Sovyetler iktidarı sayesinde, bu ülke tek başına o denli çok şey yapmıştır ki, dünya emperyalizmi, diyelim Alman ve İngiliz-Fransız emperyalistlerinin bir anlaşması ile, yarın Rus Sovyet iktidarını yıkacak bile olsa, hatta bütün olasılıklar içinde en kötüsü olan bu olasılıkta bile, bolşevik taktik sosyalizm için en büyük yararı sağlamış, ve yenilmez dünya devriminin büyümesine yardım etmiş olmaktan gene de geri kalmazdı.

"İKTİSADİ ÇÖZÜMLEME" GÖRÜNÜŞÜ ALTINDA BURJUVAZİ KARŞISINDA UŞAKLIK

DAHA önce de söylediğimiz gibi, Kautsky'nin kitabının —eğer başlığı içeriği doğrulukla dile getirseydi—, *Proletarya Diktatorası* olarak değil, ama *Burjuvazinin Bolşeviklere Karşı Saldırılarının Yeni Baskısı* olarak adlandırılması gerekirdi.

Menşeviklerin Rus devriminin burjuva niteliği konusundaki eski "teori"lerini, yani marksizmin menşevikler tarafından (Kautsky tarafından 1905'te *çürültülmüş* olan!) eski çarpıtılmasını, teorisyenimiz bugün bize yeniden sunuyor. Rus marksistleri için ne denli bıktırıcı olursa olsun, bu sorun üzerinde durmamız gerek.

Rusya'nın bütün marksistleri, 1905'ten önce Rus devrimi bir burjuva devrimidir, diyorlardı. Marksizm yerine liberalizmi geçiren menşevikler, bundan şu sonuca varıyorlardı: Öyleyse proletarya burjuvazi için kabul edilebilir olanın ötesine gitmemeli, burjuvazi ile bir uzlaşma

siyasası izlemelidir. Bolşevikler de bunun liberal burjuva bir teori olduğunu söylüyorlardı. Burjuvazi, hem krallığı, hem de büyük toprak mülkiyetini vb. koruyarak, devleti devrimci biçimde değil, burjuva-*reformist* biçimde yeniden örgütlemeye çalışıyor. Proletarya, kendini burjuvazinin reformizmi ile "bağla"maksızın, burjuva demokratik devrimi sonuna değin götürmeli. Burjuva devrimdeki *sınıfsal* güçlerin ilişkisine gelince, bolşevikler bunu da şöyle belirtiyorlardı: Proletarya, köylüyü kendine yardımcı alarak, liberal burjuvaziyi yansızlaştırır ve krallığı, feodaliteyi, büyük toprak mülkiyetini büsbütün yıkar.

Proletaryanın *tüm* köylülük ile bağlaşması devrimin burjuva niteliğini gösterir, çünkü tüm köylülük, tecimsel üretim alanı üzerinde bulunan küçük üreticilerden oluşur. Sonra, diye ekliyorlardı o zaman aynı bolşevikler, proletarya *tüm yarı-proletaryayı* (bütün emekçi ve sömürülenler) kendine yardımcı olarak alır, orta köylülüğü yansızlaştırır ve burjuvaziyi *yıkar:* Sosyalist devrimi burjuva demokratik devrimden ayıran da budur (1905'te yazdığım *İki Taktik* broşürüme bakınız, bu broşür *12 Yılda* derlemesi içinde yeniden basıldı, Saint-Petersbourg, 1907).

Kautsky, bu 1905 tartışmasına, o zaman menşevik olan Plehanov tarafından fikri sorulup da, gerçekte ona *karşı* çıktığı, ve bu da o sıralarda bolşevik basında alaylara yol açtığı zaman, dolaylı bir biçimde katıldı. Şimdi, Kautsky o zamanki tartışmaları anımsatmak için *tek söz söylemiyor* (kendi öz bildirimleri ile bozum olmaktan korkuyor!), böylece Alman okurunun elinden, neyin söz konusu olduğunu tüm anlama olanağını alıyor. Kautsky 1918'de, Alman işçilerine ne 1905'te işçilerin liberal burjuvazi ile değil ama köylülerle bağlaşmasından yana olduğunu *anlatabilirdi,* ne de bu bağlaşma için koşulların ne olduğunu, kendisinin hangi programı önerdiğini.

Savlarından vazgeçen Kautsky, "iktisadî çözümleme" görünüşü altında, "tarihsel materyalizm" konusunda kasıntılı sözlerle, bugünişçilerin burjuvaziye bağımlılığını savunuyor, ve menşevik Maslov'dan yaptığı alıntılar yardımıyla, menşeviklerin eski liberal görüşlerini

yineleyip duruyor; üstelik, alıntılara dayanarak, yeni bir fikri —Rusya'nın geriliği— tanıtlamaya çabalıyor, ve bu fikirden de, burjuva bir devrimde burjuvaziden daha ileriye gidilemeyeceği yolundaki eski sonucu çıkarıyor! Bunu da, Marx ile Engels'in, Fransa'daki 1789-1793 burjuva devrimini, Almanya'daki 1848 burjuva devrimiyle karşılaştırırken bütün söylediklerine karşın yapıyor.[34]

Kautsky'nin "iktisadî çözümleme"sinin başlıca "kanıt"ı ve özsel içeriğine geçmeden önce, daha ilk tümcelerin, yazarlarındaki gülünç bir fikir karışıklığı ya da düşünce eksikliğini açığa vurduklarını belirtelim.

"Rusya'nın iktisadî temeli, diye zırvalıyor 'teorisyen'imiz, bugün de tarım ve özellikle küçük köylü üretimidir. Nüfusun beşte dördünü, hatta altıda beşini, tarım yaşatır" (s. 45). İlkin, sevimli teorisyen, bu küçük üreticiler yığını içinde ne kadar sömürücü olabileceğini kendi kendinize sordunuz mu? Hiç kuşku yok ki onda birden çok değil, ve büyük üretimin daha gelişmiş olduğu kentlerde daha az. Hatta inanılmayacak derecede yüksek bir rakam alın. Küçük üreticilerin beşte birinin seçim haklarını yitiren sömürücüler olduklarını varsayın. Hatta o zaman bile bundan V. Sovyetler Kongresinin % 66'sını oluşturan bolşeviklerin *nüfusun çoğunluğunu* temsil ettikleri sonucu çıkacaktır. Buna sol devrimci-sosyalistlerin büyük bir bölümünün Sovyetler iktidarından yana olduklarını, yani genel olarak *bütün* sol devrimci-sosyalistlerin Sovyet iktidarından yana olduklarını da eklemek gerek; ve bunların bir bölümü kendini o temmuz 1918 ayaklanması serüvenine attığı zaman, eskisinden iki yeni parti ayrıldı: "Halkçı Komünistler" partisi ile "Devrimci Komünistler" partisi[35] (eski partilerinin en önemli devlet görevlerine önerdiği önde gelen sol devrimci-sosyalistler arasında, örneğin birinci grup için Sax, ve ikinci grupu için de Kolégaev bulunuyordu). Öyleyse, Kautsky bolşeviklerin nüfusun yalnızca azınlığı tarafından desteklendikleri yolundaki gülünç efsaneyi —bilmiyerek!— kendisi çürütmüş oluyor.

İkinci olarak, sevimli teorisyen, küçük üretici köylü-

nün proletarya ile burjuvazi arasında *zorunlu olarak* bocaladığını düşündünüz mü? Tüm modern Avrupa tarihi tarafından doğrulanan bu marksist gerçeği, Katusky tam zamanında "unutmuş", çünkü bu gerçek onun yeniden ele aldığı tüm menşevik "teori"yi sıfıra indiriyor! Eğer Kautsky bunu unutmasaydı, küçük üretici köylülerin ağır bastığı bir ülkede proletarya diktatorasının zorunluluğunu yadsıyamazdı.

Teorisyenimizin "iktisadi çözümleme"sinin özsel içeriğini inceleyelim.

Sovyet iktidarının bir diktatora olduğu yadsınmaz bir şey, diyor Kautsky. "Ama *Proletarya* diktatorası mı?" (s. 34).

"Köylüler, Sovyet Anayasasına göre yasama ve yönetime katılma hakkına sahip nüfusun çoğunluğunu oluşturuyorlar. Bize bir *proletarya* diktatorası olarak sunulan şey, —eğer tutarlı bir biçimde uygulanabilseydi ve bir sınıf ancak bir parti tarafından uygulanabilecek bir şey olan diktatorayı genel olarak uygulayabilseydi— *köylülük* diktatorasından başka bir şey olmazdı" (s. 35).

Bu denli derin ve bu denli nükteli bir usyürütmeden son derece hoşnut bir biçimde, Kautskycik işi alaya dökmeye yelteniyor: "Bundan, sosyalizmin en acısız gerçekleşmesinin, bu iş köylülerin eline verildiği zaman güvence altına alındığı sonucu çıkıyordu" (s. 35).

Birçok ayrıntı ve yarı-liberal Maslov'dan yapılmış bir dizi son derece bilgince alıntı ile, teorisyenimiz, köylülerin buğday fiyatının yükselmesini ve kent işçilerinin ücretinin düşmesini görmekte yararları olduğu vb., vb. yolundaki o yeni fikri tanıtlamaya çalışıyor. Bu yeni fikirler, ayrıca, örneğin köylülerin buğday karşılığı para değil, ama emtia istemeleri; dünyayı verseler gerekli nitelikte sağlayamadıkları aletlerden yoksun olmaları gibi savaş-sonrasının gerçekten yeni olaylarına dikkat gösterilmediği ölçüde can sıkıcı bir biçimde sergilenmiş bulunuyorlar. Bu konuya gene geleceğiz.

Böylece Kautsky bolşevikleri, proletarya partisini, diktatorayı, sosyalizmin gerçekleştirilmesini, küçük-burjuva köylülüğün ellerine bırakmış olmakla suçluyor. Çok iyi, bay Kautsky! Peki, sizin bilgili görüşünüze göre, bu

proleter partinin küçük-burjuva köylülük karşısındaki davranışı ne olmalıydı?

Teorisyenimiz bu konuda susmayı yeğ tutmuş. Kuşkusuz: "Söz gümüşse, sükût altındır" atasözünü düşünüyordu. Gene de Kautsky şu düşünceyle kendini ele vermiş:

"Sovyet Cumhuriyetinin başlangıcında, köylü Sovyetleri tüm köylülüğün örgütleri idiler. Bugün bu cumhuriyet, Sovyetlerin proleterler ile *yoksul* köylülerin örgütleri olduklarını ilan ediyor. Zengin köylüler Sovyetlere seçme hakkını yitiriyorlar. Burada yoksul köylü, 'proletarya diktatorası' altındaki sosyalist tarım reformunun sürekli ve yoğun bir ürünü olarak kabul edilmiş bulunuyor" (s. 48).

Ne iğneleyici alay! Rusya'da herhangi bir burjuvanın ağzından duyulabilir bu: Sovyet Cumhuriyetinin yoksul köylülerin varlığını açıkça itiraf ettiğini görmekle hepsi sırıtır ve kahkahayı basarlar. Sosyalizmi alaya alırlar. Haklarıdır bu. Ama, son derece yıkıcı dört yıllık bir savaştan sonra, ülkemizde yoksul köylülerin varolmasında —ve daha uzun süre de varolacaktır— alay konusu bulan "sosyalist", böyle bir "sosyalist", ancak yoğun bir yadsıma ortamında doğabilirdi.

Gerisini dinleyin:

"... Sovyet Cumhuriyeti zengin köylüler ile yoksul köylüler arasındaki ilişkilere müdahale ediyor, ama yeni bir toprak dağıtımına girişmeksizin. Kentlilerin yiyecek maddeleri gereksinimini karşılamak için, zengin köylülerin elinden buğday artıklarını alan silahlı işçi birlikleri kırlara gönderilmiş bulunuyor. Bu artıkların bir bölümü kentlilere, öbür bölümü de yoksul köylülere veriliyor" (s. 48).

Sosyalist ve marksist Kautsky, böyle bir önlemin büyük kentlerin dış mahalleleri ötesine yayılabilmesi fikrine doğal olarak çok kızmış (ve bu önlem bizde tüm ülkeye yayılıyor). Sosyalist ve marksist Kautsky, hamkafanın o sözle anlatılmaz, o eşsiz, o gösterişli serinkanlılığı (ya da alıklığı) ile, kasıla kasıla saptıyor: "Bunlar [zengin köylülerin mülksüzleştirilmeleri]... düzelmek için ivedi bir dinginlik ve güvenlik gereksinimi olan üretim sürecine yeni bir karışıklık ve iç savaş öğesi getiriyor ['üretim süreci'ne getirilmiş iç savaş, doğaüstü bir şey değil mi?]" (s. 49).

Gerçekten, artıklarını saklayan, tahıl tekeline ilişkin yasayı baltalayan ve kentler nüfusunu açlığa zorlayan sömürücülerin ve buğday vurgunculanının dinginlik ve güvenliği için, bu vesileyle, kuşkusuz, marksist ve sosyalist Kautsky'ye bir iç çekme ve bir gözyaşı dökme yaraşır. Biz hepimiz sosyalist, marksist ve enternasyonalistleriz, diye haykırırlar hep bir ağızdan Kautsky, Heinrich Weber[36] (Viyana), Longuet (Paris), MacDonald (Londra) baylar ve daha başkaları; biz hepimiz işçi sınıfı devriminden yanayız, yalnız... yalnız buğday vurgunculuğu yapan kimselerin dinginlik ve güvenliğini bozmayacak biçimde! Ve kapitalistler karşısındaki bu iğrenç uşaklığı da, "üretim süreci"ne "marksist" bir iletme ile gizliyoruz... Eğer marksizm buysa, acaba burjuvazi karşısında uşaklık nedir?

Teorisyenimizin ne sonuca vardığına bir bakın. Bolşevikleri, köylülük diktatorasına proletarya diktatorası süsü vermekle suçluyor. Ve aynı zamanda da, bizi iç savaşı kırlara götürmekle (bu bizim için bir *övgü* demektir), kira "proletarya ve yoksul köylülük diktatorası"nı gerçekleştireceğini açıkça söyleyen, yoksul köylülüğe yardım eden, tahıl tekeline ilişkin yasayı çiğneyerek sakladıkları buğday artıklarını vurgunculardan ve yoksul köylülerden zorla alan silahlı işçi birlikleri göndermekle suçluyor.

Bir yandan marksist teorisyenimiz arı demokrasiden, emekçilerin ve sömürülenlerin önderi olan devrimci sınıfın, nüfusun çoğunluğuna (öyleyse, sömürücüler de içinde) boyun eğmesinden yanadır. Öte yandan, tüm köylülük burjuva toplumsal ilişkiler alanında yer aldığı için, bize *karşı* devrimin niteliğinin zorunlu olarak burjuva olduğunu tanıtlamaya çalışıyor; aynı zamanda, proleter sınıf görüşünü, marksist görüşü savunduğunu ileri sürüyor!

"İktisadî çözümleme" yerine, birinci sınıf bir laf salatası. Marksizm konusunda, liberal öğreti kırıntıları ile burjuvazi ve kulaklar karşısında uşaklık ruhunun vaazı.

Kautsky tarafından böyle karmakarışık edilen sorunu, bolşevikler daha 1905'te açıklamışlardır. Evet, *tüm*

köylülük *ile birlikte* yürüdüğümüz *sürece,* devrimimiz burjuvadır. Biz bunun çok açık bir bilincine sahiptik, 1905'ten bu yana biz bunu yüzlerce ve binlerce kez yineledik; tarihsel sürecin bu zorunlu evresini atlatmaya, ya da onu kararnamelerle ortadan kaldırmaya hiçbir zaman girişmedik. Kautsky'nin bu konu üzerinde bizi "bozum etme" çabaları, fikirlerinin karmakarışıklığından ve 1905'te henüz bir dönek değilken, yazdığı şeyi anımsama korkusundan başka bir şeyi göstermez.

Ama 1917'de, daha *nisan* ayında, Ekim Devrimi ve iktidarın bizim tarafımızdan alınmasından çok önce, biz halka, artık devrimin orada duramayacağını, çünkü ülkenin yol almış, kapitalizmin ilerlemiş olduğunu, görülmemiş ölçülere varan batkının (istensin istenmesin) ileriye, *sosyalizme doğru* gidişi *gerektireceğini* açıkça söylüyor ve açıklıyorduk. Çünkü ileri gitmek, savaşın bitkin düşürdüğü ülkeyi kurtarmak, emekçiler ve sömürücülerin acılarını *dindirmek* başka türlü *olanaksızdı.*

Her şey tastamam dediğimiz gibi olup bitti. Devrimin gelişmesi düşüncemizin doğruluğunu gösterdi. İlkin, *krallığa* karşı, büyük toprak sahiplerine karşı, feodaliteye karşı, "tüm" köylülük ile birlikte (ve devrim o evrede burjuva, burjuva demokratik kalır). Sonra, yoksul köylülükile, yarı-proletarya ile, bütün sömürülenler ile, zengin köylüler, kulaklar, vurguncular da içinde, *kapitalizme karşı;* ve devrim bu evrede de *sosyalist* duruma gelir. Biri ile öbürü arasına yapay olarak bir Çin Seddi çekmek, onları proletaryanın hazırlık ve yoksul köylülerle birlik derecesinden *başka bir şeyle* ayırmak istemek, marksizmi şaşılacak derecede bozmak, alçaltmak, onun yerine liberalizmi geçirmek demektir. Burjuvazinin feodaliteye göre ilerici niteliği olduğuna tanıklık eden sözde bilimsel kanıtlarla, burjuvazinin sosyalist proletaryaya karşı gerici savunusunu sinsice üzerine alma anlamına gelirdi bu.

İşçiler ve köylüler yığınını bir araya getiren ve siyasaya sokan Sovyetler, (Marx'ın 1871'de gerçek bir halk devriminden söz ettiği anlamda[37]) "halk"a en yakın kurum, yığınların gelişmesinin, siyasal olgunluklarındaki, sınıfsal

olgunluklarındaki gelişmelerin en duyarlı barometresi oldukları içindir ki, demokrasinin öbürleri arasında son derece yüksek bir biçimini ve son derece yüksek bir tipini temsil ederler. Sovyet Anayasası ne herhangi bir "plan"a göre kaleme alındı, ne çalışma odalarında hazırlandı, ne de emekçilere burjuvazi hukukçuları tarafından zorla dayatıldı. Hayır, bu Anayasa, *sınıf karşıtlıkları* olgunlaştıkça, *sınıf savaşımının* ta kendisinin gelişmesinden *doğdu.* Bunun kanıtı, Kautsky'nin kabul etmek zorunda kaldığı olguların ta kendileri tarafından verilmiş bulunuyor.

Başlangıçta, Sovyetler tüm köylülüğü bir araya getiriyorlardı. Yoksul köylülerin kültür eksikliği, geri durumu ve bilisizliği, yönetimi kulakların, para babalarının, kapitalistlerin, küçük-burjuva aydınların ellerine bırakıyordu. Küçük burjuvazinin, menşeviklerle devrimci-sosyalistlerin egemenlik dönemiydi bu (yalnızca Kautsky gibi budala ya da dönekler bunların her ikisini de sosyalist olarak kabul edebilirler). Zorunlu olarak, kaçınılmaz olarak, küçük-burjuvazi, burjuvazi (Kerenski, Kornilov, Savinkov) diktatorası ile proletarya diktatorası arasında duraksıyordu; çünkü küçük-burjuvazi, iktisadî durumunun temel nitelikleri yüzünden, hiçbir bağımsız eyleme girişmeye yetenekli değildir. Söz açılmışken, Kautsky, Rus devrimi çözümlemesinde, burjuvazinin kendi egemenliğini maskelemek ve yığınları aldatmak için kullandığı hukuksal, biçimsel "demokrasi" kavramıyla yetinerek, ve "demokrasi"nin gerçekte bazan *burjuvazi diktatorası,* bazan da bu diktatoraya boyun eğen güçsüz küçük-burjuvazi reformizmi vb. anlamına geldiğini *unutarak,* marksizmi büsbütün yadsıyor. Kautsky'ye inanmak gerekirse, kapitalist bir ülkede burjuva partiler, çoğunluğu, proletarya yığınını ardından sürükleyen proleter bir parti (bolşevikler) vardı, ama küçük-burjuva partiler *yoktu!* Menşeviklerle devrimci-sosyalistlerin *sınıfsal kökleri,* küçük burjuvazi içine uzanan kökleri yoktu!

Küçük burjuvazinin, menşeviklerle devrimci-sosyalistlerin duraksamaları yığınları aydınlattı ve bu yığınların engin çoğunluğunu, tüm "aşağı halk"ı, bütün proleter ve yarı-proleterleri bu türlü "önder"lerden ayırdı.

Bolşevikler (ekim 1917'ye doğru, Petrograd ve Moskova'da) Sovyetlerde üstünlüğü elde ediyorlardı; devrimci-sosyalistlerle menşevikler arasında bölünme artıyordu.

Bolşevik devrimin zaferi kararsızlıkların sonunu gösteriyordu; bu zafer, krallığın ve büyük toprak mülkiyetinin (bu mülkiyet Ekim Devrimi'nden önce ortadan *kaldırılmamıştı*) büsbütün ortadan kaldırılması anlamına geliyordu. Biz *burjuva devrimi sonuna değin* götürdük. *Tüm* köylülük bizi izledi. Tüm köylülüğün sosyalist proletaryaya karşıtlığı kendini birden gösteremezdi. Sovyetler *genel olarak* köylülüğü bir araya getiriyorlardı. Köylülük içindeki sınıf ayrımı henüz olgunlaşmamış, henüz kendini dışa vurmamıştı.

Bu süreç 1918 yaz ve güzü içinde gelişti. Çeklerin karşı-devrimci ayaklanması kulakları uyandırdı. Bir kulak ayaklanmaları dalgası Rusya üzerinde dalga dalga yayıldı. Yoksul köylülüğü, kulakların, zenginlerin, kırsal burjuvazinin çıkarları ile kendi çıkarlarının bağdaşmazlığı konusunda, kitaplar ya da gazeteler değil, *yaşam* aydınlatıyordu. "Sol devrimci-sosyalistler", her küçük-burjuva parti gibi, yığınların duraksamalarını yansıtıyorlardı, ve tam da 1918 yazında bölündüler: bir bölümü Çekoslavaklarla işbirliği yaptı (Moskova ayaklanması, bu ayaklanma sırasında telgrafhaneyi —bir saatliğine!— ele geçiren Proşyan, Rusya'ya bolşeviklerin devrildiğini bildirdi; sonra, Çekoslavaklar üzerine sürülen ordunun başkomutanı Muravyov'un ihaneti vb.); yukarıda sözünü ettiğimiz öbür bölümü ise bolşeviklerle birlikte kaldı.

Kentlerde beslenme bunalımının ağırlaşması, buğday tekeli sorununu (teorisyen Kautsky'nin, Maslov'un on yıl önceki köhne düşüncelerini yineleyen iktisadî çözümlemesinde "unutmuş" olduğu sorun!) artan bir keskinlikle koydu.

Eski toprak sahipleri ve burjuvazi devleti, ve hatta demokratik cumhuriyetçi devlet, kırlara, gerçekte burjuvazi buyruğunda bulunan silahlı birlikleri gönderiyordu. Bay Kautsky bunu bilmiyor! Bunda "burjuvazi diktatorası" diye bir şey görmüyor, Tanrı esirgesin! "Arı demokrasi"dir bu, hele durum burjuva bir parlamento tarafından

da onaylanmışsa! Avksentiyev ve S. Maslov, Kerenski, Çereteli ve o güzel devrimci-sosyalistler ve menşevikler dünyasının öbür öğeleri ile birlikte, tarım komiteleri üyelerini 1917 güzünde tutuklatmışlarmış, Kautsky bundan "söz edildiğini hiç işitmemiş"tir, bu konuda tek söz söylemez!

Gerçek şudur ki, demokratik cumhuriyet aracıyla burjuvazi diktatorasını uygulayan burjuva devlet, halkın yüzüne karşı burjuvaziye hizmet ettiğini itiraf edemez; doğruyu söyleyemez o, kurnazca davranmak zorundadır.

Komün tipi devlet, Sovyet devleti, tersine, halka *doğruyu* açıkça ve kem küm etmeden söylüyor: proletarya ve yoksul köylülüğün diktatorası olduğunu açıklıyor, ve bu doğrunun ta kendisi ile de, herhangi bir demokratik cumhuriyette ezilmiş ve Sovyetlerin siyasal yaşama, *demokrasiye,* devlet yönetimine soktukları onlarca ve onlarca milyon yeni yurttaşı kendine kazanıyor. Sovyetler Cumhuriyeti kırlara, her şeyden önce en ileri işçileri, başkentler işçileri arasından seçilmiş silahlı işçi birliklerini gönderiyor. Bu işçiler sosyalizmi köye götürüyor, örgütledikleri ve eğittikleri yoksul köylülüğü kendilerine çekiyorlar; *burjuvazinin direncini kırmaları için* onlara yardım ediyorlar.

Kır üzerine bilgi sahibi olan ve kırda eğleşmiş bulunan kimseler, kırlarımızın *kendilerinin* kendi "Ekim (yani proleter) Devrim"lerine ancak 1918 yaz ve güzü içinde giriştiklerini söylüyorlar. Biryön değiştirme gerçekleşiyor. Kulak ayaklanmaları dalgası, yerini yoksul köylüler hareketine, "yoksul köylü komiteleri"nin gelişmesine bırakıyor. Komiser, subay, tümen ya da ordu komutanı olmuş işçilerin sayısının arttığı görülüyor. Temmuz bunalımı (1918)[38] ve burjuvazinin bağırıp çağırmasından ürken alık Kautsky'nin, "yaltaklana yaltaklana" burjuvazinin ardından seyirttiği ve bolşeviklerin köylülük tarafından devrilmek üzere olduğu kanısını açıkça ortaya koyan koca bir broşür yazdığı sırada, bu alığın sol devrimci-sosyalistlerin ayrılmasında bolşevikleri destekleyen çevrelerin bir "daralma"sını (s. 37) gördüğü sırada, bolşevizm yandaşlarının *gerçek* çevresi *son derece genişliyor,* çünkü on-

larca ve onlarca milyon yoksul köylü, kendini kulakların ve kırsal burjuvazinin koruyuculuk ve etkisinden kurtararak, *bağımsız* bir siyasal yaşamı ilk kez duyumsuyor.

Gevşek aydın ya da kırsal kulak, yüzlerce sol devrimci-sosyalist yitirdik; milyonlarca yoksul köylülük temsilcisi kazandık.*

Başkentlerdeki proleter devrimden bir yıl sonra, onun etkisi ve yardımıyla, en uzak kırlarda da proleter devrim patlak verdi; bu devrim Sovyet iktidarını ve bolşevizmi kesin olarak pekiştirdi ve ülke içinde bolşevizme karşı çıkabilecek hiçbir güç bulunmadığını kesin olarak gösterdi.

Köylülüğün tümüyle birlikte burjuva demokratik devrimi tamamladıktan sonra, köylülüğü bölümlere ayırma, kırsal proleterler ile yarı-proleterleri kendisine çekme, kulaklara ve, köylü burjuvazi de içinde, burjuvaziye karşı onları bir araya getirme başarısını gösteren Rusya proletaryası, kesinlikle sosyalist devrime geçti.

Eğer başkentler ve büyük sanayi merkezleri bolşevik proletaryası kır yoksullarını kendi çevresinde birleştiremese ve onları zengin köylülüğe karşı kışkırtamasaydı, Rusya'nın sosyalist devrim için henüz "olgunlaşmadığı" ortaya çıkmış olurdu; o zaman, köylülük "bir", yani kulakların, zenginlerin, burjuvazinin iktisadî, siyasal ve manevî yönetimi altında kalmış; devrim, burjuva demokratik devrim çerçevesini aşmamış olurdu. (Ama bu durumda da, ayraç içinde söyleyelim ki, proletaryanın iktidarı almaması gerektiği tanıtlanmış olmazdı, çünkü yalnızca proletarya burjuva demokratik devrimi gerçekten sonuna değin götürmüş; yalnızca proletarya proleter dünya devrimini hızlandırmak için ciddi bir çaba göstermiş; sosyalist devlet yolunda Komün'den sonra ikinci evre olan Sovyet devletini tek başına proletarya kurmuştur.)

Öte yandan, eğer bolşevik proletarya, ekim-kasım 1917'de, kırda sınıfların ayrışmasını beklemeyi bilme-

* VI. Sovyetler Kongresinde (6-9 kasım 1918), 950'si bolşevik, 967 oy hakkına sahip delege ve 335'i bolşevik, 351 oy hakkı olmayan delege vardı. Yani delegelerin % 97'si bolşevikti.

den, bu ayrışmayı *hazırlayıp* gerçekleştirmeyi bilmeden, kırda birden iç savaş "ilan etme"ye ya da kıra "sosyalizmi sokma"ya girişseydi, eğer orta köylüye vb. ödün vermeksizin, tüm köylülükile geçici birleşmeden (bağlaşmadan) vazgeçmeye girişseydi, bu, marksizmi *blankist*[39] biçimde bozmak olurdu; iradesini çoğunluğa zorla kabul ettirmek için bir *azınlık* girişimi olurdu; teorik düzeyde bir saçmalık olurdu; köylülüğün tümünün devriminin *henüz* bir burjuva devrim olduğunu ve, *bir dizi geçişler, geçici evreler* olmaksızın, geri bir ülkede bu devrimi sosyalist devrime dönüştürmenin olanaksızlığını anlamamak olurdu.

Bu son derece önemli teorik ve siyasal sorunda, Kautsky *her şeyi* birbirine karıştırmış ve, onun pratikte, proletarya diktatorasına karşı parlak bir burjuvazi uşağı olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

∴

Kautsky, son derece ilginç ve son derece önemli bir başka sorunda, yani Sovyet Cumhuriyetinin tarımsal dönüşümle ilgili *yasama* eylemi sorununda da, eğer daha da büyük değilse, aynı karışıklığa yol açmıştır, —son derece güç ve aynı zamanda büyük bir önem taşıyan bu sosyalist dönüşüm, doğru ilkelere dayanmış ve ussal bir biçimde uygulanmış mıdır? Hiç değilse başlıca belgeleri okuyup öğrendikten sonra, bizim siyasamızı *eleştirecek* her batı Avrupa marksistine sonsuz bir minnet duyardık. Bize çok büyük bir hizmette bulunur, ve öte yandan tüm dünyada olgunlaşan devrime yardımcı olurdu. Ama Kautsky bize, eleştiri yerine, marksizmi liberalizme çeviren inanılmaz bir teorik arapsaçı sunuyor; ve, pratik olarak, bu eleştiri bolşeviklere karşı boş, kin dolu ve hamkafa taşlamalardan başka bir şey değil. Bunu okur yargılasın:

"Büyük toprak mülkiyeti, devrimden dolayı korunamazdı. Bu baştan beri açıkça ortaya çıktı. Bunun köylü nüfusa verilmesi zorunluydu..." (Bu yanlış, Bay Kautsky: siz çeşitli *sınıfların* bu konu üzerindeki konumu yerine, sizin için "açık" olan şeyi geçiriyorsunuz. Burjuvaların küçük-burjuvalarla, menşevikler ve devrimci-sosyalistlerle koalisyon hükümetinin, bir büyük toprakları koruma si-

yasası izlediğini devrim tarihi göstermiş bulunuyor. Özellikle Maslov yasası ve tarım komiteleri üyelerinin tutuklanması bunu tanıtladı.[40] Proletarya diktatorası olmaksızın, "köylü nüfus", kapitalist ile bağlaşmış toprak sahibini yenemezdi.)

"... Bununla birlikte, bunun hangi biçim altında yapılacağı konusunda oybirliği yoktu. Çeşitli çözümler öneriliyordu..." (Kautsky özellikle "sosyalist"lerin "oybirliği" ile uğraşıyor, kendilerini bu adla tanıtan kişiler kim olurlarsa olsunlar. Ama kapitalist toplumun temel sınıflarının en sonunda farklı çözümlerde karar kılacaklarını da unutuyor)... "Sosyalist açıdan, en ussal çözüm büyük işletmeleri devlet mülkiyetine dönüştürmek, ve büyük yurtlukların işlenmesini, birlikler biçimi altında, o zamana değin oralarda ücretli işçi olarak çalıştırılan köylülere vermek olurdu. Ama bu çözüm, Rusya'nın sahip olmadığı nitelikte kırsal bir işgücü öngerektirir. Bir başka çözüm de, büyük işletmeleri devlet mülkiyetine dönüştürmek, ve az topraklı köylülerin kiralayacakları küçük parçalar biçiminde bölmek olurdu. Böylece bir sosyalizm parçası daha gerçekleştirilirdi..."

Kautsky işin içinden, her zaman olduğu gibi, ünlü: "her şeyi kabul ederken kabul etmeksizin kabul etmeli" ile sıyrılıyor. Şu ya da bu *özel* koşullar içinde kapitalizmden komünizme *geçişlerin* neler olacağını bilme—tek gerçek, tek marksist— sorununu düşünmeksizin çeşitli çözümleri *yanyana koyuyor*. Rusya'da tarımsal ücretliler var, ama sayıları çok değil, ve Kautsky, toprağın komünler ve birlikler tarafından işlenmesine nasıl geçilebileceğini bilme üzerine Sovyet iktidarı tarafından *konmuş* bulunan soruna değinmemiş. Bununla birlikte en tuhafı da, Kautsky'nin küçük toprak parçalarının kiralanmasında bir "sosyalizm parçası" görmek istemesidir. Gerçeklikte, bu *küçük-burjuva* bir belgidir ve bunda "sosyalist" *hiçbir şey* yoktur. Eğer toprağı kiraya veren "devlet", Komün tipi bir devlet *değil* de parlemanter bir burjuva cumhuriyet ise (Kautsky'nin bitmez tükenmez varsayımı bunun ta kendisidir), toprağın küçük parçalar biçiminde kiralanması tipik bir *liberal reformdur*.

Kautsky, Sovyet iktidarı tarafından *tüm* toprak mülkiyetinin kaldırılması üzerine tek söz söylemez. Daha kötüsü, Sovyet iktidarının kararnamelerini, asıl önemli olanı es geçecek biçimde aktararak, inanılmaz bir el çabukluğuna girişir.

"Küçük üretimin üretim araçlarının mutlak özel mülkiyetine can attığı"nı, Kurucu Meclisin toprağın paylaşılmasını önlemeye yetenekli "tek otorite" olabileceğini (Rusya'da kahkahalara yol açacak bir kesinleme, çünkü işçilerin ve köylülerin *yalnızca* Sovyetlerin otoritesini kabul ettiklerini, ve Kurucu Meclisin Çekoslavaklar ile büyük toprak sahiplerinin belgisi durumuna geldiğini herkes biliyor) bildirdikten sonra, Kautsky şöyle sürdürüyor:

"Sovyet Hükümetinin ilk kararnamelerinden biri: 1. Büyük toprak mülkiyetinin, hiçbir tazminat ödenmeksizin, hemen kaldırıldığını; 2. Hanedan üyelerinin, manastırların, Kilisenin bütün toprakları gibi, toprak sahiplerinin yurtluklarının da, bütün canlı ve cansız demirbaşları, yapıları ve bütün eklentileri ile birlikte, toprak sorunu Kurucu Meclis tarafından düzenleninceye değin, bölgesel tarım komitelerinin ilçe köylü vekilleri Sovyetlerinin buyruğuna geçeceklerini açıkça belirtiyordu."

Kautsky *yalnızca bu iki paragrafın sözünü ediyor* ve şu sonucu çıkarıyor:

"Kurucu Meclise yapılan iletmenin hiçbir önemi yok. Gerçeklikte, çeşitli bölgelerdeki köylüler toprağı istedikleri gibi kullanabiliyorlardı" (s. 47).

İşte Kautsky'nin "eleştiri"sinden örnekler! İşte bir düzmeciliğe çok benzeyen "bilimsel" bir çalışma. Alman okura, bolşeviklerin toprağın özel mülkiyeti sorununda köylülük karşısında alttan aldıkları [yalanı —ç.] yutturulmak isteniyor! Köylülerin köylerinde ("kantonlar itibariyle") canlarının istediklerini yapmalarına bolşeviklerin izin verdikleri [yalanı —ç.].

Gerçeklikte, Kautsky tarafından aktarılan kararname —26 ekim 1917 günü (eski takvim) çıkarılan ilk kararname— iki değil, beş madde içeriyor, *ayrıca* "kılavuz hizmeti görecek" —olduğu söylenen— "Görev Belgesi"nin sekiz maddesi de var.

Kararnamenin üçüncü maddesi, tarımsal işletmelerin "*halka*" geçtiklerini ve "zoralımına tabi tutulan bü-

tün malların tam bir dökümünün" yapılması ve bu malların "kesin devrimci korunmasının" sağlanması yükümlülüğünün konmuş olduğunu özellikle belirtir. Görev Belgesinde (Vekâletname'de), "toprak üzerindeki özel mülkiyetin her zaman için kaldırıldığı", "yüksek derecede gelişmiş işletmeler içeren toprakların" *"bölüştürülmeyecekleri"*, "zoralımına tabi tutulan toprakların hayvan ve demirbaşlarının, bu toprakların büyüklük ve önemine göre, hiçbir tazminat ödenmeksizin yalnızca devletin ya da toplulukların kullanımına geçtiği", "bütün toprakların ulusal tarım fonu ile birleştikleri" söylenir.

Sonra, Kurucu Meclisin dağıtılmasının bildirilmesi ile aynı zamanda (5 ocak 1918), III. Sovyetler Kongresi, şimdi Sovyetler Cumhuriyeti Temel Yasasının içine katılmış olan bir "Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi" kabul eder. Bu Bildirgenin ikinci maddesinin birinci paragrafı, "toprağın özel mülkiyetinin kaldırıldığını" ve "örnek tarım alan ve işletmelerinin ulusal mülkiyet ilan edildiklerini" yazar.

Öyleyse, manevî otoritesi köylülerin gözünde son derece daha büyük bir başka ulusal temsilî kurum tarım sorununu çözmeyi üzerine aldığına göre, Kurucu Meclise yapılan iletme etkisiz *kalmamıştır.*

Sonra, 6 (19) şubat 1918 günü, toprağın tüm mülkiyetinin kaldırıldığını bir kez daha doğrulayan ve topraklar ile *özel mülklerin tüm* demirbaşının yönetimini *federal Sovyet iktidarının denetimi altında* Sovyet otoritelerine veren toprağın sosyalizasyonu yasası ilan edildi; toprakların bu yönetiminin amacı,

"Sosyalist ekonomiye geçişi sağlamak ereğiyle, bireysel işletmelerin kolektif tarımsal işletmelere katılması yoluyla, emek ekonomisi ve ürünler bakımından daha elverişli olan kolektif tarımsal işletmelerin geliştirilmesi"dir (madde 11, paragraf e).

"Topraktan yararlanma hakkı kimin?" temel sorusuna, bu yasa, topraktan *eşit* yararlanma ilkesini koyarak, şu yanıtı veriyor:

(Madde 20). "Rusya Sovyet Federatif Cumhuriyeti sınırları içinde, kamusal ve kişisel gereksinimleri karşılamak için, topraklardan yararlanabilecek olanlar şunlardır: A) Eğitimle ilgili kültürel çalışmalar için: 1. Sovyet iktidar organları (federasyon, bölge, il, ilçe, kanton ve

komün) tarafından temsil edilen devlet. 2. Kamusal örgütler (yerel Sovyet iktidarının denetimi altında ve onun izni ile). B) Tarımsal işletme erekleriyle: 3. Tarımsal komünler. 4. Tarımsal birlikler. 5. Kırsal topluluklar. 6. Aileler ya da bireyler..."

Okur Kautsky'nin gerçekleri tamamen çarpıttığını görüyor; o, Rusya'daki proleter devletin tarım siyasası ve tarımsal yasamasını Alman okura kesinlikle yanlış bir biçimde açıklamış.

Kautsky, önemli, temel teorik sorunları koymasını bile bilememiş.

Bu sorunlar, şunlardır:

1) Topraktan eşit yararlanma ve,

2) Toprağın ulusallaştırılması, —bu önlemlerin her ikisinin de, genel olarak sosyalizm ve özel olarak kapitalizmden komünizme geçişle ilişkisi.

3) Parçalanmış küçük tarımsal işletmeden büyük kollektif işletmeye geçiş olarak, toprağın ortaklaşa işlenmesi. Bu sorunun Sovyet yasalarındaki konuş biçimi, sosyalizmin gereklerini karşılıyor mu?

Birinci sorun üzerinde, her şeyden önce şu iki temel olguyu saptamak gerekir: a) 1905 deneyini hesaba katarak (örneğin birinci Rus devriminde tarım sorununu inceleyen yapıtıma bakıyorum), bolşevikler eşit yararlanma belgisinin ilerici-demokratik, devrimci-demokratik önemini, 1917'de Ekim Devrimi'nden *önce,* bu belgiden özellikle söz edecek denli belirtmişlerdir; b) toprağın toplumsallaştırılması yasasını —"ruh"u topraktan eşit yararlanma belgisi olan yasa— uygularken bolşevikler en büyük kesinlik ve açıklıkla bildirmişlerdir ki: bu fikir bizim fikrimiz değildir, biz bu belgiye katılmıyoruz, köylülerin engin çoğunluğunun istemi bu olduğuna göre, onu uygulamanın görevimiz olduğuna inanıyoruz. Oysa, emekçilerin fikir ve istemlerini, emekçilerin *kendilerinin bırakmaları gerekir:* bunlar ne "ertele"nebilir ne de üzerlerinden "atla"nabilir. Biz bolşevikler, biz, köylülerin sosyalist belgilere daha çabuk ve elden geldiğince kolay bir biçimde *geçmeleri* için, küçük-burjuva belgileri bırakmalarına *yardımcı olacağız.*

İşçi devrimine kendi bilimsel çözümlemesi ile yar-

dım etmek isteyen bir marksist teorisyen, ilkin, topraktan eşit yararlanma fikrinin, *burjuva*-demokratik devriminin tamamlanması bakımından devrimci-demokratik bir önem taşıdığının doğru olup olmadığını yanıtlamalıydı. Sonra, bolşevikler eşit yararlanmaya ilişkin küçük-burjuva yasayı kendi oylarının katkısıyla kabul ettirmekte (ve bu yasaya en büyük bir dürüstlükle uyarken) haklı mıydılar?

Kautsky, teorik bakımdan, sorunun düğüm noktasının nerede olduğunu *görmesini* bile bilememiştir!

Kautsky eşitlemenin burjuva demokratik devrimdeki ilerici ve devrimci niteliğini hiçbir zaman çürütemezdi. Bu devrim daha ileri gidemez. Sonuna değin gitmekte ne denli ilerlerse, bu devrim burjuva demokratik çözümlerin *yetersizliğini*, bu çözümler çerçevesinden çıkma, *sosyalizme* geçme zorunluluğunu, yığınlar karşısında *odenlida-ha açık, daha hızlı* ve *daha kolay* bir biçimde gösterir.

Çarlığı ve büyük toprak sahiplerini yere çalmış olan köylülük, topraktan yararlanmada eşitlik istiyor, ve *burjuva* parlemanter cumhuriyetçi devletinden olduğu gibi toprak sahiplerinden de kurtulmuş olan köylülerin karşısına dünyada hiçbir güç çıkamazdı. Proleterler köylülere: Size "ideal" kapitalizme değin erişmeniz için yardımcı olacağız, diyorlar, çünkü topraktan yararlanmada eşitlik, küçük üretici bakımından idealleştirilmiş kapitalizmdir. Ve aynı zamanda, biz size bunun yetersizliğini, toprağın ortaklaşa işlenişine geçme zorunluluğunu da göstereceğiz.

Köylülerin savaşımının proletarya tarafından *böyle* bir yönetiminin doğruluğunu çürütmek için Kautsky'nin nasıl davranacağını görmek ilginç olurdu.

Ama Kautsky sorunun içinden ustalıkla sıyrılmayı yeğ tutmuş...

Sonra, toprağa ilişkin *yasada*, Sovyet iktidarının, birinci plana koyduğu komünlerle birlikleri *açıkça* yeğ tuttuğunu gizleyerek, Kautsky Alman okurlarını düpedüz aldatmış.

Köylülükle birlikte, burjuva demokratik devrimin sonuna değin; köylülüğün yoksul, proleter ve yarı-prole-

ter bölümüyle birlikte, sosyalist devrime doğru ileri! Bolşeviklerin siyasası bu oldu, ve tek marksist siyasa da buydu.

Ama en küçük sorunu koymakta yeteneksiz olan Kautsky şaşırıyor! Bir yandan, topraktan eşit yararlanma konusunda proleterlerin köylülerden ayrılmaları gerektiğini söylemeye *cesaret edemiyor,* çünkü böyle bir ayrılmanın saçmalığını seziyor (üstelik, 1905'te, henüz dönek değilken, Kautsky işçilerle köylülerin bağlaşmasını, devrimin zafer koşulu olarak, parlak ve açık bir biçimde savunmuştu). Öte yandan, küçük-burjuva eşitliğin *sosyalizm açısından* ütopyacı ve gerici niteliğini "tanıtlayan", ve eşitlik için, eşitleme için küçük-burjuva savaşımın *burjuva demokratik devrim açısından* ilerici ve devrimci niteliği üzerinde hiçbir şey söylemeyen menşevik Maslov'un liberal yavanlıklarını sevgiyle aktarıyor.

Bundan da Kautsky'nin yapıtında sonsuz bir karışıklık doğuyor. Kautsky'nin (1918'de) Rus devriminin *burjuva* niteliği üzerinde *direndiğine* dikkat edin! Kautsky (1918'de) buyuruyor: Bu çerçeveden çıkmayın! Ve bu aynı Kautsky, *küçük-burjuva* reformda, küçük toprak parçalarının *yoksul* köylülere kiralanmasında (yani eşitlemeye yaklaşan bir önlemde) bir "sosyalizm parçası" (*burjuva* devrim için) görüyor!!

Anlayabilen anlasın!!

Üstelik, Kautsky belli bir partinin gerçek siyasasını hesaba katmakta da bir hamkafa yeteneksizliği gösteriyor. Toprak sahipleri ve Kadetlerle "koalisyon" yaparak, gerçekte *liberallerin tarım reformunu ve büyük toprak sahipleri ile uzlaşmayı* öğütleyen menşevik partinin (tanık: tarım komiteleri üyelerinin tutuklanmaları ve S. Maslov'un yasa tasarısı) 1917 yılındaki *g e r ç e k* siyasasına *gözlerini yumarak,* menşevik Maslov'dan *boş sözler* aktarıyor.

Kautsky, P. Maslov'un küçük-burjuva eşitliğin gerici ve ütopyacı niteliği konusundaki sözlerinin, gerçekte, büyük toprak sahiplerinin köylüler tarafından *devrimci* yoldan alaşağı edilmesi yerine, köylülerle büyük toprak sahipleri arasındaki menşevik *uzlaşma* (yani köylülerin toprak ağaları tarafından aldatılması) siyasasını gizlediklerine dikkat etmemiş.

Doğrusu çok iyi bir "marksist" şu Kaustky!

Bolşevikler burjuva demokratik devrimle sosyalist devrim arasında kesin bir ayrım yapmasını bilmişlerdir: birinciyi sonuna değin götürerek, kapıyı ikinciye açmışlardır. Tek devrimci siyasa, tek marksist siyasa.

Kautsky liberallerin salyası akan nüktelerini boşuna yineliyor: "Küçük köylüler teorik bir propagandanın etkisi altında hiçbir yerde ve hiçbir zaman kollektif üretime geçmemişlerdir" (s. 50).

Aman ne nükteli!

Hiçbir yerde ve hiçbir zaman büyük bir ülkenin küçük köylüleri proleter bir devletin etkisi altında olmamışlardı.

Hiçbir yerde ve hiçbir zaman küçük köylüler, en sonunda yoksul köylülerle zengin köylüler arasında, aralarında yoksulların proleter devlet iktidarının ideolojik, siyasal, iktisadî ve askerî desteğine sahip oldukları bir iç savaşa değin giden açık bir sınıf savaşımında karar kılmamışlardı.

Hiçbir yerde hiçbir zaman savaş, vurguncularla zenginleri bu derecede zenginleştirmemiş, ve aynı zamanda köylü yığınını bu derecede yıkıma uğratmamıştı.

Proletarya diktatorasının yeni görevlerini düşünmekten bile korkan Kautsky, köhne düşünceleri yineliyor, eski bir sakızı çiğneyip duruyor.

Ve eğer, sayın Bay Kautsky, köylülerin küçük üretim için *yeterli* aletleri *yoksa*, ve proleter devlet onların toprağın ortaklaşa işlenmesi için gerekli makineleri sağlamalarına *yardım* ediyorsa, "teorik propaganda" mıdır bu?——

Toprağın ulusallaştırılması sorununa geçelim. Halkçılarımız, bütün sol devrimci-sosyalistler de içinde, ülkemizde gerçekleştirilen önlemin toprağın ulusallaştırılması olduğunu kabul etmiyorlar; teorik bir yanlışlık yapıyorlar. Tecimsel üretim ve kapitalizm çerçevesinde kaldığımız ölçüde, toprağın özel mülkiyetini kaldırmak demek, onu ulusallaştırmak demektir. "Toplumsallaştırma" ("sosyalizasyon") sözcüğü yalnızca bir eğilim, bir isteği, sosyalizme geçişin hazırlanmasını yansıtır.

Öyleyse, toprağın ulusallaştırılması karşısında

marksistlerin tutumu ne olmalı?

Kautsky burada da teorik sorunu koymasını bilmiyor, ya da —daha kötüsü—, Rus marksistlerinin toprağın ulusallaştırılması, belediyeleştirme (büyük çiftlikleri yerel özerk idarelere verme) konusundaki, toprağın paylaşılması konusundaki eski tartışmalarını bilmesine karşın —Rus yayınlarından bunun böyle olduğu bilinir—, sorunun içinden ustalıkla sıyrılıyor.

Kautsky büyük çiftliklerin devlete geçirilmesi ve küçük parçalar biçiminde yeterli toprağı olmayan köylülere kiralanmasının bir "sosyalizm parçası" gerçekleştireceğini ileri sürerken marksizme gerçek bir sövgü savuruyor. Bunda sosyalist hiçbir şey olmadığını daha önce belirtmiştik. Dahası: bunda sonuna değin götürülmüş *burjuva demokratik* devrimle de ilgili hiçbir şey yoktur. Kautsky'nin büyük talihsizliği, menşeviklere güvenmiş olmasıdır. Bundan tuhaf bir sonuç çıkmış: Devrimimizin burjuva niteliğini savunan ve bolşevikleri sosyalizme gitmeyi düşünmüş olmakla kınayan Kautsky, sosyalizm görünüşü altında *kendisi* liberal bir reform sunuyor, hem de *bu reformu* toprak mülkiyeti ilişkilerindeki ortaçağ kalıntılarının toptan yok edilmesine değin *götürmeden!* Menşevik öğütçütleri gibi Kautsky'nin de, tutarlı bir burjuva demokratik devrimi savunacak yerde, devrimden korkan liberal burjuvazinin savunucusu olduğu ortaya çıkmış.

Gerçekten, neden bütün topraklar değil de, yalnızca büyük çiftlikler ulusal mülkiyet durumuna dönüşsün? Liberal burjuvazi bununla esik durumu en çok korumakta (yani devrimde en az direngenlik) ve bu eski duruma dönme bakımından en büyük kolaylığı sürdürmekte başarı sağlar. Radikal burjuvazi, yani burjuva devrimi sonuna değin götürmek isteyen burjuvazi, *toprağın ulusallaştırılması* belgisini dile getirir.

Çok, çok eski bir çağda —yirmi yıl kadar önce— Kautsky tarım sorunu üzerine güzel bir marksist kitap yazmıştı. Öyleyse Marx'ın bu konu üzerinde söylediklerini, yani toprağın ulusallaştırılmasının *burjuvazinin tutarlı* bir belgisinden başka bir şey olmadığını,[41] Kautsky'nin bilmemesi olanaksız. Marx'ın Rodbertus'a karşı polemiğini

ve toprağın ulusallaştırılmasının burjuva demokratik anlamdaki devrimci önemini çarpıcı bir biçimde gösterdiği *Artı Değer Teorileri*'ndeki parlak açıklamalarını Kautsky'nin bilmemesi olanaksız.

Kautsky'nin çok kötü bir rastlantı sonucu öğütçü olarak seçtiği menşevik P. Maslov, Rus köylülerinin bütün toprakların (köylülerin toprağı da içinde) ulusallaştırılmasını onaylayabileceklerini kabul etmiyordu. Maslov'un bu görüşü, belli bir noktaya değin, onun mutlak rantı yadsıdığı ve "toprağın azalan verimliliği" "yasa"sını (ya da Maslov'un deyimiyle "gerçeğini") kabul ettiği (Marx'ın burjuva eleştiricileriniyineleyen) "özgün" teorisine bağlanabilirdi.

Gerçeklikte, daha 1905 devrimi sırasında, Rusya —ortaklaşa ya da bireysel çalışan— köylüleri engin çoğunluğunun bütün toprakların ulusallaştırılmasından yana oldukları ortaya çıkmıştı. 1917 devrimi bunu doğruladı, ve iktidarın proletarya tarafından alınmasından sonra, sonuçlandırdı. Bolşevikler marksizme bağlı kaldılar: Burjuva demokratik devrimin üzerinden "atlama"ya (bizi en küçük bir kanıt olmaksızın bununla suçlayan Kautsky'ye karşın) hiç mi hiç çalışmadılar. İlkin, bolşevikler köylülüğün en radikal, en devrimci, proletaryaya en yakın burjuva demokrat ideologlarının, gerçekte toprağın ulusallaştırılması olan şeyi gerçekleştirmesine yardımcı oldular. Toprağın özel mülkiyeti Rusya'da daha 26 ekim 1917 günü, yani proleter sosyalist devrimin daha ilk günü, kaldırıldı.

Sosyalizme geçmek için en *esnek* tarım rejiminin kurulması ile aynı zamanda, kapitalizmin gelişmesi bakımından en yetkin temel de işte böyle atıldı (Kautsky Marx'tan kopmadan bunu yadsıyamazdı). Burjuva demokratik bakımdan, Rus devrimci köylülüğü *daha ileriye gidemez;* çünkü bu bakımdan ulusallaştırma ve eşit yararlanmadan ne daha "ideal", ne de daha "radikal" (bu bakımdan) hiçbir şey *olamazdı.* Bizzat *Proleter* devrimin zaferi sayesinde, köylülüğün burjuva demokratik devrimi gerçekten tamamlamasına yardım etmiş olanlar, bolşe-

vikler ve yalnızca bolşeviklerdir. Sosyalist devrime geçişi kolaylaştırmak ve çabuklaştırmak için ellerinden gelenin en çoğunu onlar ancak böyle yapmışlardır.

Kautsky'nin kendisi toprağın ulusallaştırılmasının *sözünü* etmeyecek ve (burjuva açıdan) en az devrimci liberal tarım reformunu bir "sosyalizm parçası" olarak gösterecek derecede marksizmden uzaklaşırken, bolşevikleri devrimin burjuva niteliğini anlamamakla suçlayan Kautsky'nin okurlarına sunduğu inanılmaz karışıklık üzerinde, bununla bir kanıya varılabilir!——

Yukarda ortaya attığımız sorunlardan üçüncüsüne geliyoruz. Söz konusu olan şey, Rusya'daki proetarya diktatorasının, toprağın ortaklaşa işlenmesine geçme zorunluluğunu ne ölçüde hesaba katmış olduğunu bilmektir. Kautsky bu konuda da bir düzenbazlığa çok benzeyen bir şey yapıyor: yalnızca, toprağın ortaklaşa işlenmesine geçişi öğütleyen bir bolşeviğin "tezler"ini aktarıyor. Bu tezlerden birini aktardıktan sonra da, "teorisyen"imiz bir zafer havasıyla haykırıyor:

"Ne yazık ki, bir görevin ilan edilmesi olgusu, henüz o görevin yerine getirildiği anlamına gelmez. Rusya'daki kollektif tarım, şimdilik, henüz kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm. Henüz hiçbir yerde ve hiçbir zaman küçük köylüler kollektif üretime teorik bir propaganda etkisiyle geçmemişlerdir" (s. 50).

Henüz hiçbir yerde ve hiçbir zaman Kautsky'nin yaptığı yazınsal dalavereye eşit bir yazınsal dalavere olmamıştır. Kautsky "tezler"i aktarıyor, ama Sovyet iktidarının *yasası* üzerine hiçbir şey söylemiyor. "Teorik propaganda"dan söz ediyor, ama işyerlerini ve metaları elinde tutan proleter devlet iktidarı üzerine hiçbir şey söylemiyor! Marksist Kautsky'nin, *Tarım Sorunu*'nda küçük köylüleri aşama aşama sosyalizme götürmek için proleter devletin elinde bulunan olanaklar üzerine 1899'da bütün yazdıklarını, dönek Kautsky 1918'de unutmuş.

Gerçi devlet tarafından desteklenen birkaç yüz tarım komünü ve Sovyet işletmesi (yani işçi birlikleri tarafından devlet hesabına işlenen büyük çiftlikler) çok şey sayılmaz. Ama Kautsky'nin bu olgu üzerindeki dilsizliğine de "eleştiri" denebilir mi?

Toprağın Rusya'da proletarya diktatorası tarafından gerçekleştirilen ulusallaştırılması, hatta karşı-devrimin zaferinin bizi ulusallaştırmadan paylaşıma döndürebileceği durum bakımından bile (1905) devriminde marksistlerin tarım programı konusundaki bir kitapçıkta, ben bu olasılığı özel olarak çözümlemiştim), burjuva demokratik devrimin tamamlanmasını en iyi güvence altına almıştır. Ayrıca, toprağın ulusallaştırılması, proleter devlete, tarımda sosyalizme geçmek için en büyük olanakları da sağlamıştır.

Özetleyelim: Kautsky bize, teori konusunda, inanılmaz bir yamalı bohça sunuyor ve marksizmden büsbütün ayrılıyor; pratikte, burjuvazi ve burjuva reformizmi karşısındaki uşaklığını sergiliyor. Doğrusu güzel eleştiri!

∴

Kautsky sanayiin "iktisadî çözümleme"sine şu görkemli düşünceyle başlıyor:

Rusya'da büyük bir kapitalist sanayi var. Sosyalist üretimi bu temel üzerine kurmak olanaklı olmaz mıydı? "Eğer sosyalizm, her birini ayrı ayrı işletmek için falanca maden ocakları ve fabrikaların işçiler tarafından mülk edinilmesine dayansaydı, bu düşünülebilirdi" (s. 52). "Tam şu satırları yazdığım sırada, 5 ağustos günü, bana Lenin'in 2 ağustosta yaptığı bir konuşma konusunda bilgi verdiler; Lenin bu konuşmada şöyle diyormuş: 'İşçiler fabrikaları ellerinde sımsıkı tutuyor, ve köylüler toprağı toprak sahiplerine geri vermeyecekler.' 'Fabrika işçilere, toprak köylülere' belgisi şimdiye değin sosyal-demokrat değil, anarko-sendikalist bir istem olmuştu" (s. 52-53).

Eskiden Kautsky'ye —haklı olarak— saygı duyan Rus işçilerinin, burjuvaziye geçmiş bulunan bu döneğin yöntemlerini anlayabilmeleri için, bu parçayı tam olarak aktardık.

Düşünün biraz: 5 ağustos günü, Rusya'da fabrikaların ulusallaştırılması üzerine yığınla kararname var, ve işçiler bu fabrikaların hiçbirini "mülk edinmemiş", ama *hepsi* de Cumhuriyetin mülkü durumuna gelmişken,

5 ağustos günü, Kautsky, konuşmanın bir tümcesinin açıkça dürüstlükten uzak bir yorumuna dayanarak, kendi Alman okurlarının kafasına, Rusya'da fabrikaların bireysel olarak işçilere verildikleri fikrini aşılıyor! Bundan sonra, onlarca ve onlarca satır boyunca, Kautsky fabrikaların işçilere ayrı ayrı verilmemesi gerektiğini yineleyip duruyor!

Bu bir eleştiri değil, ama işçi devrimine kara çalmak için kapitalistler tarafından kiralanmış bir burjuvazi uşağı davranışıdır.

Fabrikaları devlete, ya da komüne, ya da tüketim topluluklarına vermek gerek, diye yazıyor Kautsky, durmadan. Ve en sonunda da, ekliyor:

"Şimdi Rusya'da izlenmeye çalışılan yol da, işte bu..." Şimdi!! Ne demek bu? Ağustosta mı? Kautsky kendi Steinleri, Akselrodları ya da Rus burjuvazisinden öbür dostlarından, kendisine fabrikalar üzerine hiç olmazsa bir kararname çevirmelerini isteyemez miydi?

"Nereye değin gidildi, henüz bilinmiyor, Sovyet Cumhuriyetinin bu yanı her ne olursa olsun bizim için son derece ilginç, ama ne yazık ki, henüz tamamen karanlıklar içinde yüzüyor. Gerçi kararname az değil"... [Öyle olduğu için Kautsky içeriklerini bilmiyor ya da okurlarından gizliyor!], "ama bu kararnamelerin sonucu üzerine kesin bilgiler yok. Geniş, ayrıntılı, güvenilir ve sabit bilgi veren istatistikler olmadıkça, sosyalist üretim olanaksızdır. Sovyet Cumhuriyetinin şimdiye değin yapmadığı da, işte budur. Sovyet Cumhuriyetinin iktisadî faaliyeti konusunda öğrendiklerimiz, son derece çelişik ve doğrulanması olanaksız şeyler. Diktatoranın, demokrasinin ezilmesinin sonuçlarından biri de, bu. Ne basın özgürlüğü var, ne konuşma özgürlüğü..." (s. 53).

İşte tarih böyle yazılıyor! Kautsky işçilere geçen fabrikalar konusundaki bilgileri, kapitalistlerin ve Dutov yandaşlarının "özgür" basınından alabilirdi... Sınıflar üstünde yer almış bulunan bu "ciddi bilgin", doğrusu pek hoş! Kautsky fabrikaların *yalnızca* Cumhuriyete verildiklerini, Sovyetler iktidarının bir organı, özellikle işçi sendikaları delegelerinden oluşan Yüksek Ulusal İktisat Konseyi tarafından yönetildiklerini gösteren sayısız olgu konusunda hiçbir şey bilmek istemiyor. Direnerek, "kavanoz içindeki adam"ın ayak diretmesiyle: Barışçıl, iç sa-

vaşsız, diktatorasız, iyi istatistikli bir demokrasi verin bana, diye yinelemekten başka bir şey yapmıyor. (Sovyet Cumhuriyeti, Rusya'nın en iyi istatistikçilerinden oluşan bir istatistik servisi kurdu, ama ideal bir istatistiğin hemencecik elde edilmesinin olanaksız olduğunu söylemek gereksiz.) Kısaca söylemek gerekirse, devrimsiz, çetin savaşımsız, zorsuz bir devrim, Kautsky işte bunu istiyor. Sanki işçiler ile patronlar arasında öfkelerin zincirden boşanmadığı bir grev isteniyormuş gibi. Böyle bir "sosyalist"i herhangi bir liberal memurdan ayırmanın yolunu bulun bakalım!

Ve, bu "somut gereçler"e dayanan, yani sayısız olguyu tam bir önemsemeyişle es geçerek, Kautsky "bitiriyor":

"Rus proletaryasının, kararnameler konusunda değil, ama gerçek pratik kazanımlar konusunda, Sovyetler Cumhuriyetinde, Sovyetlerde olduğu gibi, bir başka renkten de olsa, sosyalistlerin ağır bastıkları Kurucu Mecliste elde edeceklerinden daha çoğunu elde etmiş olduğu çok kuşkuludur."

Bir inci, değil mi? Kautsky hayranlarına, bu büyük sözü, Rus İşçileri arasında elden geldiğince geniş bir biçimde dağıtmalarını öğütleriz. Gerçekte, Kautsky, siyasal çöküntüsü üzerine bundan daha iyi bir kanıt gösteremezdi; Kerenski de bir "sosyalist" idi, işçi yoldaşlar, yalnızca "bir başka renkten"! Tarihçi Kautsky, sağ devrimci-sosyalistler ile menşeviklerin kendilerine "mal" ettikleri sıfatla, sanla yetiniyor. Kerenski döneminde menşeviklerle sağ devrimci-sosyalistlerin, burjuvazinin emperyalist siyasası ve soygunculuklarını desteklediklerini gösteren olgulara gelince, tarihçi Kautsky onlardan söz edildiğini duymak istemiyor. Kurucu Meclis, çoğunluğu, tam da bu emperyalist savaş ve burjuvazi diktatorası kahramanlarına vermişmiş, o, kibarca bunun hiç sözünü etmeden geçiyor. Ve bir "iktisadî çözümleme" savındaki şey de, işte bu!..

Bitirmek için, işte bu "iktisadî çözümleme"den bir örnek daha:

"... Dokuz ay yaşadıktan sonra, Sovyet Cumhuriyeti, genel refahı yaygınlaştıracak yerde, kendini genel sefaletin nereden geldiğini açıklamak zorunda gördü" (s. 41).

Kadetler bizi bu tür düşüncelere alıştırmışlardı. Rusya'da burjuvazinin bütün uşakları, işte böyle düşünüyor. Öyleyse bize, diyorlar, dört yıllık yıkıcı savaş sonunda, yabancı sermaye burjuvazinin Rusya'daki baltalama ve ayaklanmalarını bütün araçlarla desteklerken, dokuz ay sonra genel refahı verin. *Gerçekte,* Kautsky ile karşı-devrimi bir burjuva arasında artık hiçbir fark yok, bir farkın izi bile yok. "Sosyalizm"e uydurulmuş tatlı sözler, Rusya'daki Kornilov, Dutov ve Krasnov yandaşlarının kabaca, kem küm etmeden, yapmacıksız bir biçimde söylediklerini yineliyorlar.

Bu satırlar 9 kasım 1918 günü yazılmıştı. 9-10 kasım gecesi, Almanya'dan, ilkin iktidarın işçi ve asker vekilleri Sovyetlerinin ellerine geçtiği Kiel ile öbür kuzey ve kıyı kentlerinde, sonra da gene Sovyetin iktidarı ele aldığı Berlin'de muzaffer bir devrimin başladığı haberi geliyordu.

Kautsky ve proleter devrim konusundaki broşürümü tamamlamak için yazmam gereken sonuç böylece gereksiz bir duruma geliyor.

10 Kasım 1918

V. Lénine, OEuvres,
Paris-Moscou, t. 28,
pp. 235-329

EK I

KURUCU MECLİS ÜZERİNE TEZLER[42]

1. Devrimci sosyal-demokrasinin Kurucu Meclisin toplantıya çağralmasını kendi programına yazması son derece haklı idi, çünkü o, burjuva cumhuriyette, demokrasinin en yüksek biçimidir, ve çünkü Kerenski tarafından yönetilen emperyalist cumhuriyet, önparlamentoyu kurarak, seçimlerin bir tahrifini ve demokrasiye karşı bir saldırılar dizisi hazırlıyordu.

2. Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasını isterken, devrimci sosyal-demokrasi, daha 1917 devriminin başından beri, Sovyetler Cumhuriyetinin, Kurucu Meclis ile birlikte alışılmış burjuva cumhuriyeti biçiminden daha yüksek bir demokrasi biçimi olduğunu birçok kez belirtmiştir.

3. Burjuva rejimden sosyalist rejime geçmek için, proletarya diktatorasını korumak için, (işçi, asker ve köylü vekilleri) Sovyetler Cumhuriyeti, yalnızca demokratik kurumların (bir Kurucu Meclis ile taçlandırılmış *olağan* burjuva cumhuriyetine göre) daha yüksek bir biçimi değil, ama sosyalizme en acısız geçişi sağlamaya yetenekli tek biçimdir de.

4. Bizim devrimimizde, Kurucu Meclis, 1917 ekim ortasında sunulmuş olan listelere göre, bu meclis seçimleri ile, genel olarak halkın ve özel olarak da emekçi yığınların iradesinin gerçek ifadesinin olanaksız kılındığı koşullar içinde toplantıya çağrılmıştır.

5. İlkin, nispî temsil, halkın iradesini, ancak partiler tarafından sunulmuş bulunan listeler, halkın bu listeler tarafından yansıtılan siyasal kümelenmeler içindeki fiili dağılımına gerçekten uygun düştüğü zaman doğru bir biçimde dile getirir. Oysa, bizde, mayıstan ekime değin, halk içinde, özellikle köylüler arasında en çok yandaşı olan partinin, Devrimci-sosyalistler Partisinin, 1917 ekimi ortasında tek Kurucu Meclis listeleri sunmuş, ama 1917 kasımında, Kurucu Meclis seçimlerinden sonra ve bu Meclisin toplantıya çağrılmasından önce, bölündüğü biliniyor.

Sonuç olarak, hatta biçimsel bakımdan bile, Kurucu Meclisin bileşimi seçmenler yığınının iradesine uymaz ve uyamaz.

6. Bir yanda halk iradesi ve hele emekçi sınıflar iradesi ile, öte yanda Kurucu Meclisin bileşimi arasındaki ayrılığın, biçimsel ya da hukuksal değil, ama toplumsal ve iktisadî daha da önemli bir başka nedeni, sınıfsal bir nedeni de, Kurucu Meclis seçimlerinin, halkın engin çoğunluğu, 25 ekim 1917 günü, yani Kurucu Meclis aday listesinin sunulmasından sonra başlamış olan Ekim Devriminin, proleter ve köylü Sovyet devriminin tüm genişlik ve tüm anlamını henüz bilemeyeceği bir sırada yapılmış olmasıdır.

7. Ekim Devrimi, iktidarı Sovyetler için fethederek, siyasal üstünlüğü proletarya ve yoksul köylülüğe aktarmak üzere burjuvaziden söküp alarak, gözlerimiz önünde gelişmesinin ardışık (mütevali) evreleri içinden geçiyor.

8. Ekim Devrimi, başkentte 24-25 ekim zaferi ile, Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri II. Kongresi, proleterlerin ve köylülüğün siyasal bakımdan en etkin bölümünün bu öncüsü, üstünlüğü Bolşevik Partiye verdiği ve onu iktidara geçirdiği sırada başladı.

9. Devrim daha sonra, kasım ve aralık ayları boyunca, tüm ordu ve köylülük yığınına yayıldı; devrimin aşılmış bir evresini, burjuvazi ile uyuşma dönemini, devrimin proleter değil burjuva evresini temsil eden, bu nedenle de daha derin ve daha geniş halk yığınlarının tepkisi altında, alanı ister istemez bırakacak olan eski yönetici örgenliklerin (Askerî Komiteler, İl Köylü Komiteleri, Rusya Köylü Vekilleri Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi vb.) görevden alınma ve yenilenmeleri, özellikle bunu açığa vurur.

10. Sömürülen yığınların kendi örgütlerinin yönetici merkezlerini yenilemek için bu güçlü hareketi 1917 aralığı ortasında bugün de sürüyor, ve çalışmaları sürmekte olan Demiryolcular Kongresi, bu hareketin bir evresidir.

11. Demek ki, Rusya'da savaşım durumundaki sınıf güçlerinin kümelenmesi, 1917 kasım ve aralığında, partiler tarafından 1917 ekimi ortasında sunulan Kurucu Meclis aday listelerinde anlatımını bulabilen kümelenmeden çok farklıdır.

12. Son Ukrayna (kısmen de Finlandiya, Beyaz Rusya ve Kafkasya) olayları da, bir yanda Ukrayna Radasının, Finlandiya Diyetinin vb. burjuva milliyetçiliği ile, öte yanda Sovyetler iktidarı, bu ulusal cumhuriyetlerin her birindeki proleter ve köylü devrim arasındaki savaşımda ortaya çıkan yeni bir sınıf güçleri kümelenmesini gösterir.

13. Ensonu, Kadetlerin ve kaledincilerin Sovyetler iktidarına karşı, işçi ve köylü hükümetine karşı, karşıdevrimci ayaklanması ile başlayan iç savaş, sınıflar savaşımını son derece kızıştırdı, ve tarihin Rusya halklarının karşısına, ve en başta da onun işçi sınıfı ve köylülüğünün karşısına koyduğu en güç sorunların biçimsel demokratik bir yoldan çözümünün tüm olanağını yok etti.

14. Proleter ve köylü devrimini, yalnız işçi ve köylülerin, (Kadetler ile kaledincilerin hareketinde anlatımını bulan) burjuvalar ve toprak sahiplerinin ayaklanması üzerindeki tam zaferi, yalnız bu köleciler ayaklanmasının acımasız askerî ezilmesi kurtarabilir. Olayların akışı

ve sınıflar savaşımının devrim içindeki gelişmesi, ne işçi ve köylü devriminin kazanılmasını, ne Sovyetler iktidarını, ne de Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri II. Kongresinin, Rusya Köylü Vekilleri II. Kongresinin vb. kararlarını hesaba katan "tüm iktidar Kurucu Meclise" belgisinin, *pratik olarak* Kadetlerin, kalendincilerin ve suç ortaklarının belgisi *durumuna gelmesi* sonucunu verdi. Eğer Sovyetler iktidarından ayrılırsa, Kurucu Meclisin kesin olarak siyasal ölüme mahkûm olacağını tüm halk anladı.

15. Barış sorunu, halk yaşamının en duyarlı sorunlarından biridir. Barış için gerçekten devrimci savaşıma Rusya'da ancak 25 Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra girişildi, ve gizli antlaşmaların yayınlanması, bir ateşkes imzalanması ve ilhaksız ve tazminatsız genel bir barış ereğiyle genel görüşmelerin başlangıcı, bu zaferin ilk meyveleri oldu.

Barış için devrimci bir savaşım siyasasının uygulandığını görme ve bunun sonuçlarını irdeleme olanağına, tamamen ve açıkça, geniş halk yığınları ancak bugün gerçekten sahip bulunuyor.

Kurucu Meclis seçimleri sırasında, halk yığınları bu olanaktan yoksundular.

Savaşın durdurulması konusunda, Kurucu meclisin bileşimi ile halkın gerçek iradesi arasında, ayrılığın bu yönden de kaçınılmaz olduğu açıktır.

16. Bu olayların tümünden, burjuvazinin egemenliği altında, proleter ve köylü devriminden önce varolan partilerin listelerine göre toplantıya çağrılan Kurucu Meclisin, 25 ekim günü burjuvaziye karşı sosyalist devrimi başlatan emekçi ve sömürülen sınıfların irade ve çıkarları ile zorunlu olarak uyuşmazlığa düştüğü sonucu çıkar. Kurucu Meclisin biçimsel hakları, hatta, yalnızca Kurucu Meclis yasasının halka kendi vekillerini görevden alma ve ne zaman olursa olsun yeni seçimler yapma hakkını tanımama sonucu bozulmuş olmasa bile, bu devrimin çıkarlarının Kurucu Meclisin biçimsel haklarından ağır basması doğaldır.

17. Sınıflar savaşımını ve iç savaşı hesaba katmaksızın, Kurucu Meclisi alışılmış burjuva demokrasi çerçevesinde, salt biçimsel, hukuksal bir bakış açısından düşünmek yolundaki, dolaysız ya da dolaylı her girişim, proletarya davasına ihanet etmek ve burjuvazinin bakış açısını benimsemek demektir. Ekim ayaklanmasını ve proletarya diktatorasının görevlerini kendi öz değerleri ile değerlendirememiş bazı bolşevik yöneticilerin düştükleri bu yanılgıya karşı herkesi ve herkesi uyarmak,—devrimci sosyal-demokrasinin kaçınılmaz ödevi işte budur.

18. Bir yanda Kurucu Meclis seçimleri, öte yanda da halk iradesi ve, emekçi ve sömürülen sınıfların çıkarları arasındaki uyuşmazlıktan doğan bunalımı tek acısız çözme şansı; yani Kurucu Meclis seçimleri yapma hakkının halk tarafından elden geldiğince en geniş ve en çabuk bir biçimde gerçekleştirilmesi, Merkez Yürütme Komitesinin bu yeni seçimlere ilişkin yasasına Kurucu Meclisin katılması, Kurucu Meclisin Sovyetler iktidarını, Soyvet devrimini, onun barışa, toprağa ve işçi denetimine ilişkin siyasasını, bu Meclisin Kadet ve kaledinci karşı-devrim düşmanları kampına kesin katılmasını çekincesiz kabul eden bir bildirgesidir.

19. Yoksa Kurucu Meclis yöresinde açılmış bulunan bunalım, ancak devrimci yoldan, Kadetler ve Kaledin karşı-devriminin ileri süreceği belgiler ve kurumlar ne olursa olsun (hatta Kurucu Meclis üyesi niteliği de olsa), ancak bu karşı-devrimi cezalandırmak için Sovyetler iktidarının alacağı en gözüpek, en tez, en sert ve en kararlı devrimci önlemler ile sona erdirilebilir. Bu savaşımda, Sovyetler iktidarının ellerini bağlama yolundaki her girişim, karşı-devrimi kolaylaştırmak demektir.

11 ya da 12 (24 ya da 25) Aralık 1917'de yazılmıştır, 26 (13) Aralık 1917 günü "Pravda"nın 213. sayısında yayınlanmıştır.

V. Lénine, OEuvres, Paris-Moscou, t. 26, pp. 397-401

EK II

VANDERVELDE'İN DEVLET ÜZERİNE YENİ BİR KİTABI

VANDERVELDE'İN *Devlete Karşı Sosyalizm* (Paris 1918) başlıklı kitabını okumak, bana ancak Kautsky'nin kitabını okuduktan sonra nasip oldu. Bu iki kitabın karşılaştırılması kendiliğinden gerekiyor. Kautsky II. Enternasyonalin (1889-1914) ideolojik önderidir; Vandervelde ise, uluslararası sosyalist Büro[43] başkanı niteliğiyle, resmi temsilcisi. Her ikisi de II. Enternasyonalin tam batkısını simgelerler; bu batkıyı, kendi öz batkı ve burjuvazi saflarına geçişlerini, "bilgince", deneyli gazetecilerin tüm ustalığıyla, her ikisi de marksist sözlerle gizlerler. Biri ağır, soyut Alman oportünizminde neyin tipik olduğunu bize çarpıcı bir biçimde gösterir, ve burjuvazi için kabul edilmez ne varsa çıkarıp atarak, marksizmi göz göre göre çarpıtır. Öbürü Latince kökenli diller *(romane)* türünün — belli bir ölçüde Batı Avrupa türünün (Almanya'nın batısında bulunduğu anlamında) de denebilir—, egemen oportünizm temsilcisidir. Daha esnek, daha hafif, ve bu aynı özsel davranışla marksizmi daha ince bir biçimde çarpıtan tür.

Her ikisi de Marx'ın hem devlet öğretisini bozuyor-

lar, hem de proletarya diktatorası öğretisini; bu işi yaparken Vandervelde daha çok birinci soruna önem veriyor, Kautsky ikinci soruna. Her iki sorun arasında varolan sıkı, çözülmez bağlılığı, her ikisi de gölgelendiriyor. Her ikisi de sözde devrimci ve marksist, gerçekte dönek: devrimden *kaçınmak* için ellerinden gelen çabayı gösteriyorlar. Marx ile Engels'in tüm yapıtını esinleyen ve gerçek sosyalizmi onun burjuva karikatüründen ayırdeden şeyden, yani reformist görevler ile *çatışan* devrim çözümlemesinden, reformist taktikle çatışan devrimci taktik çözümlemesinden, proletaryanın, burjuvazinin emperyalist aşırı kâr ve aşırı vurgunun bir parçasını burjuvaziyle paylaşan "büyük" devletler proletaryasının rolü ile çatışan, ücretli kölelik rejim, sistem ya da düzeninin *yok edilmesindeki* rolünün çözümlemesinden, ne birinde en küçük bir iz var, ne de öbüründe.

Bu değerlendirmeyi desteklemek için, işte Vandervelde'in temel açıklamalarından birkaçı.

Tıpkı Kautsky gibi, Vandervelde de Marx ve Engels'i aşırı bir çabayla anıyor. Ve Kautsky gibi, Marx ile Engels'ten, burjuvazi için kesinlikle kabuledilmez olan, devrimciyi reformistten ayırt eden şeyler *dışında,* istenen her şeyi alıntılıyor. Siyasal iktidarın proletarya tarafından fethine ilişkin olarak istenen her şeyi; çünkü pratik olarak sorun salt parlemanter bir çerçeve içine kapatılmış bulunuyor. Marx ile Engels, Komün deneyinden sonra, kısmen eskimiş bulunan *Komünist Manifesto*'yu, işçi sınıfının yalnızca hazır devlet makinesini ele geçirmekle yetinemiyeceği, onu *yıkması* gerektiği gerçeğinin açıklanması ile tamamlamayı istedikleri denli zorunlu görmüş olsunlar, bu konuda *tek söz yok!* Kautsky gibi Vandervelde de, sanki aralarında anlaşmışlar gibi, proleter devrim *deneyinde* varolan en özsel şeyin ta kendisini, proleter devrimi burjuva reformlardan ayıran şeyin ta kendisini tam bir susku ile geçiştiriyor.

Kautsky gibi, Vandervelde de, proletarya diktatorasından, ondan kaçınmak için söz eder. Kautsky bu işi incelikten uzak çarpıtmalardan yararlanarak yapmış. Van-

dervelde işin içinden daha ince bir biçimde sıyrılıyor. "Siyasal iktidarın proletarya tarafından fethi" konusundaki dördüncü paragrafta, "b" bölümünü "proletaryanın kollektif diktatoası" sorununa ayırıyor; Marx ve Engels'i anıyor (yineliyorum: en özsel olanla, burjuva demokrasinin eski devlet makinesinin *yıkılması* ile ilgili olan şeyin ta kendisini es geçerek), ve şu sonuca varıyor:

"...Sosyalist çevrelerde toplumsal devrim üzerine genel olarak ileri sürülen fikir, gerçekte budur: Bu kez artık bir tek noktada değil, ama kapitalist dünyanın başlıca merkezlerinde zafer kazanmış yeni bir Komün.

Varsayım; ama savaş sonrasının, birçok ülkede, görülmemiş sınıf karşıtlıkları ve toplumsal sarsıntılarla karşı karşıya kalacağının ortaya çıktığı şu sıralarda hiç de olası dışı olmayan bir varsayım.

Ancak, eğer Paris Komünü'nün başarısızlığı —Rus devriminin güçlüklerinden ayrı olarak— bir şey tanıtlıyorsa, bu da proletarya koşullarının eline düşüreceği iktidarı kullanmaya yeterince hazır olmadığı sürece, kapitalist rejimi yenmenin olanaksızlığıdır" (s. 73).

Ve işin özüyle ilgili olarak başka hiç, ama hiçbir şey yok!

İşte II. Enternasyonalin önderleri ve temsilcileri! 1912'de, 1914 yılında patlak verecek olan savaş ile *tehlikesini* açıkça gösterdikleri proleter devrim arasındaki bağdan kesin olarak söz ettikleri *Basel Bildirgesi*'ni imzalıyorlar. Ve savaş gelip çattığı ve ortaya devrimci bir durum çıktığı zaman da, bu Kautskyler ve bu Vanderveldeler, devrimden kaçmaya başlıyorlar. Komün tipi bir devrimin, inanılmaz olmayan bir varsayımdan başka bir şey olmadığını düşünün! Kautsky'nin Sovyetlerin Avrupa'daki olanaklı rolü üzerindeki açıklamasına tamamen benzer bir açıklama.

Ama bu düşünce, bugün yeni komünün "inanılmaz olmadığı"nı, Sovyetlerin oynayacak büyük bir rolü olacağını vb. kuşkusuz kabul edecek her bilgili *liberal*'in düşüncesidir. Proleter devrimci, liberalden, teorisyen olarak, Komün ile Sovyetlerin *devlet tipi* olmak bakımından taşıdıkları yeni anlamın ta kendisini çözümlemesi ile ayrılır. Vandervelde, Komün deneyini çözümlerken, Marx ile Engels'in bu konuda ayrıntılı bir biçimde açıkladıkları her şeyi *suskuyla geçiştiriyor.*

Pratisyen olarak, siyasacı olarak, marksist birinin şimdi bu (Komün tipi, Sovyetler tipi, ya da diyelim bir üçüncü tip) proleter devrim zorunluluğunu gösterme, ona hazırlanma zorunluluğunu açıklama, yığınlar içinde devrim yararına propaganda yapma, devrime karşı küçük-burjuva önyargıları çürtüme vb. görevinden ancak sosyalizm hainlerinin yan çizebileceklerini ortaya koyması gerekirdi.

Ne Kautsky yapıyor bunu, ne de Vandervelde; çünkü kendileri, işçiler arasında sosyalist ve marksist ünlerini sürdürmek isteyen sosyalizm hainlerinden başka bir şey değiller.

Sorunun teorik yönünü düşünün.

Devlet, demokratik cumhuriyette de, bir sınıfın bir başka sınıfı bir bastırma makinesinden başka bir şey değildir. Kautsky bu gerçeği biliyor, kabul ediyor, paylaşıyor onu, ama... büyük sorunun içinden, proletaryanın bastırması gereken sınıfın hangisi olduğu, proleter devleti kurduktan sonra proletaryanın bu işi neden ve hangi araçlarla yapması gerektiği sorununun içinden de ustalıkla sıyrılıyor.

Vandervelde marksizmin bu temel tezini biliyor, kabul ediyor, paylaşıyor ve (kitabının 72. sayfasında) sözünü ediyor, ama... (kapitalist baylar için) "hoş olmayan" şu: *sömürücülerin direncinin bastırılması* konusunda da ağzından tek söz çıkmıyor!!

Vandervelde de, Kautsky gibi, bu "hoş olmayan" konuyu suskuyla geçiştiriyor. Ve döneklikleri de işte buna dayanıyor.

Vandervelde de Kautsky gibi, diyalektik yerine seçmeciliği (eklektizm) geçirme sanatında ustalık derecesine yükselmiş. Her şeyi kabul ederken kabul etmeksizin kabul etmeli. Bir yandan devletten "bir ulus topluluğu" anlaşılabilir (Littré sözlüğüne bakınız, —bilimsel yapıt, söyleyecek söz yok,— Vandervelde'in kitabında s. 87); öte yandan, devletten "hükümet" anlaşılabilir (aynı yerde). Bu büyük bilgin yavanlığını, Vandervelde, Marx'tan yaptığı alıntıların *yanısıra*, onaylayarak yineliyor.

"Devlet" sözcüğünün marksist anlamı alışılmış an-

lamından ayrılır, diye yazıyor Vandervelde. Öyleyse "yanlış anlama"lar olanaklıdır. "Devlet, Marx ve Engels'te, geniş anlamda devlet, yönetim organı devlet, topluluğun genel çıkarlarının temsilcisi devlet değildir. İktidar-devlet, otorite organı devlet, bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki egemenlik aleti devlettir" (Vandervelde, s. 75-76).

Devletin yıkılmasına gelince, Marx ile Engels bu işten ancak ikinci anlamda söz ederler... "Çok kesin olurlamalar, doğruluklarını yitirebilirler. Salt bir sınıfın egemenliğine dayanan kapitalist devletle sınıfların kaldırılmasını izleyen proleter devlet arasında, birçok ara aşamalar var" (s. 156).

İşte Vandervelde'in "üslup"u, Kautsky'ninkinden çok az farklı ve özünde ona özdeş bir üslup. Diyalektik, bir karşıttan bir başka karşıta geçişin nasıl olduğunu açıklayarak ve bunalımların tarihteki rolünü göstererek, mutlak gerçekleri (hakikatleri) yadsır. Seçmeci (eklektik) ise, kendi devrim yerine *"ara aşamalar"*ı geçirme küçükburjuva hamkafa isteğini el altından sokuşturuvermek için, "çok kesin" olurlamalar istemez.

Kapitalistler sınıfının egemenlik organı devletle, proletaryanın egemenlik organı devlet arasındaki ara aşamalar, burjuvaziyi *alaşağı* etmeye ve *onun* devlet makinesini *kırmaya*, yıkmaya dayanan *devrimin* ta kendisiymiş,— Kautskyler ve Vanderveldeler bunu gizliyorlar.

Burjuvazi diktatorasının yerine *birtek* sınıfın, proletaryanın diktatorasının geçmesi gerekirmiş; *devrimin* "ara aşamalar"ından sonra proleter devletin aşama aşama solma "ara aşamalar"ı gelirmiş, Kautskyler ve Vanderveldeler bunun üstünü örtüyorlar.

Siyasal döneklikleri, işte buna dayanıyor.

Teorik olarak, felsefî olarak, diyalektiği yerine seçmecilik ve safsatacılığın geçmesi, işte buna dayanıyor. Diyalektik, somut ve devrimcidir. O, bir sınıfın diktatorasından bir başka sınıfın diktatorasına "geçiş"i, demokratik proleter devletin devlet olmayana "geçiş"inden ("devletin solması") ayırır. Kautskyler ile Vanderveldelerin seçmecilik ve safsatacılığı, burjuvaziye yaranmak için,

sınıflar savaşımı yerine içine devrimin yadsınmasının sokulabileceği (ve çağımız resmî *sosyal-demokratlarının onda dokuzunun soktukları*) genel "geçiş" fikrini geçirerek, sınıflar savaşımında somut ve kesin olan ne varsa el çabukluğuna getirir!

Vandervelde, seçmeci ve safsatacı olarak, Kautsky'den biraz daha usta, biraz daha incedir, çünkü: "dar anlamda devletten, geniş anlamda devlete geçiş" *sözü* yardımıyla, devrimin bütün sorunlarına, ne olurlarsa olsunlar, ustalıkla yan çizilebilir; devrimle reform arasında, hatta marksistle liberal arasında varolan tüm farka, ustalıkla yan çizilebilir. Çünkü, bu "genel" anlamdaki "ara aşamalar"ı "genel olarak" yadsımayı hangi bilgili Avrupalı burjuva aklından geçirebilir?

"Önce aşağıdaki iki koşul gerçekleşmeden, başlıca üretim ve değişim araçlarını toplumsallaştırmak sözkonusu olamazdı, —ve bu nokta üzerinde Guesde ile birleşiyoruz, diye yazar Vandervelde:

1. Bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki egemenlik organı olan güncel devletin, siyasal iktidarın proletarya tarafından fethiyle, Menger'in *emeğin halk devleti* dediği şeye dönüşmesi.

2. Otorite organı olan devletle, yönetim organı olan devletin, ya da sen-simoncu deyimlerle söylemek gerekirse, insanların hükümeti ile şeylerin idaresinin ayrılması" (s. 89).

Vandervelde bu iki noktanın anlamlarını özellikle belirterek, onları italik dizdiriyor. Ama seçmeci (eklektik) bir salatanın ta kendisi, marksizmden tam bir kopuş bu! Çünkü ensonu, "emeğin halk devleti", 70 yılları Alman sosyal-demokratlarının dile düşürdükleri, ve Engels'in bir saçmalık olarak damgaladığı eski "özgür halk devleti"nin[44] yeni bir baskısından başka bir şey değil. "Emeğin halk devleti" deyimi, (bizim sol devrimci-sosyalist türündeki) bir küçük-burjuva demokrata yaraşır, sınıfsal kavramlar yerine *sınıf dışı* kavramları geçiren bir söz. Vandervelde, siyasal iktidarın *proletarya tarafından* (bir tek *sınıf* tarafından) fethi ile "halk" devletini, bundan karışıklıktan başka bir şey çıktığını görmeksizin, aynı plan üzerine koyuyor. "Arı demokrasi"si ile Kautsky'de de aynı karışıklık, sınıf devrimi, proletarya sınıf diktatorası, (proleter) *sınıf* devleti sorunlarında aynı küçük-burjuva ve devrim düşmanı bilmezden gelme.

Devam edelim. İnsanların hükümeti ancak *tüm* devlet ortadan kalkacağı zaman ortadan kalkacak ve yerini şeylerin idaresine bırakacaktır. Bu görece uzak perspektif aracıyla, Vandervelde *yarının* görevini: burjuvazinin *alaşağı* edilmesi görevini gizliyor, gölgeliyor.

Burada da bu davranış burjuvazi karşısında boyun eğme anlamına geliyor. Liberal, insanların artık yönetilme gereksinimi duymayacakları gün olup bitecek şeylerden söz etmeyi çok ister. Bu zararsız kuruntuya kendini neden vermesin? Ama mülksüzleştirilmesine direnen burjuvazinin proletarya tarafından bastırılmasına gelince, bu konuda hiçbir şey söylememek daha iyidir. Burjuva sınıf çıkarı bunu buyurur.

"Devlete Karşı Ssoyalizm". Vandervelde tarafından proletaryaya bir şapka çıkarmaktır bu. Bir şapka çıkarmak güç değil. Her "demokrat" siyasacı seçmenlerini selamlamasını bilir. Ve bu "şapka çıkarma" sayesinde, devrim düşmanı, proleter düşmanı işporta malı sokuşturulur.

Vandervelde, çağdaş burjuva demokrasinin uygar, cilalanmış, kremlenmiş görünüşleri altında yoksullara karşı ne denli aldatmaca, zor, baştan çıkarma, yalan, ikiyüzlülük, baskı gizlendiğini söylerken, Ostrogorski'yi[45] ayrıntılı bir biçimde yineliyor. Ama bundan bir sonuç çıkarmıyor. Burjuva demokrasinin emekçi ve sömürülen yığını bastırdığına, oysa *proleter demokrasinin burjuvaziyi bastırmak* zorunda kalacağına hiç dikkat etmiyor. Kautsky ile Vandervelde bu konuda gözlerini kapıyorlar. Bu marksizm döneği küçük burjuvaların, ardında sürüklendikleri burjuvazinin sınıf çıkarı, bu sorunun göz ardı edilmesini, suskuyla geçiştirilmesini, ya da bu bastırma *zorunluluğunun* kesinlikle yadsınmasını *gerektirir.*

Marksizme karşı küçük-burjuva seçmecilik (eklektizm), diyalektiğe karşı safsatacılık, proleter devrime karşı hamkafa reformizm —işte Vandervelde'in kitabının böyle adlandırılması gerekirdi.

V. Lénine, OEuvres,
Paris-Moscou, t. 28,
pp. 330-336

EK III

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY

BU başlık altında, Kautsky'nin Viyana'da şu son günlerde çıkmış bulunan *Proletarya diktatorası* adlı broşürünün eleştirisine yönelik bir broşür yazmaya başladım. Ama, çalışmam sürüncemede kaldığı için, *Pravda* yazı kuruluna, aynı konudaki kısa bir makaleye bir yer vermesini ricaya karar verdim.

Gerici ve en bitirip tüketici türünden bir savaşın dört yıldan çoğu, yapacağını yaptı. Avrupa'da, aynı zamanda hem Avusturya, hem İtalya, hem Almanya, hem Fransa, hatta hem de İngiltere'de (örneğin yarı liberal Ramsay McDonald tarafından yönetilen aşırı oportünist *Sosyalist Dergi*'nin[46] temmuz sayısında gördüğümüz *Bir Kapitalistin İtirafları*, son derece özellik belirtici), yükselen proleter devrimin soluğu duyuluyor.

Ve II. Enternasyonalin önderi Bay Kautsky de işte bu sırada proletarya diktatorası üzerine, yani proleter devrim üzerine bir kitap, Bernstein'ın ünlü *Sosyalizmin Öncülleri*'nden yüz kez daha iğrenç, daha çileden çıkarıcı, daha dönek bir kitap yayınlıyor. Bernstein'ın o dönek kitabının yayınlanmasından bu yana 20 yıla yakın bir süre

geçti; ve işte bugün de Kautsky bu dönekliği daha da ağırlaştırarak benimsiyor!

Kitabın önemsiz bir bölümü Rus bolşevik devrimini inceliyor. Kautsky, Rus işçisinin ancak bir kahkaha ile karşılayabileceği menşevik bilgeliğin ilk hakikatlerini hiçbir şey değiştirmeksizin yineliyor. Örneğin, yer yer yarı liberal Maslov'un yarı liberal yazılarından alıntılar serpiştirilmiş, zengin köylülerin toprağı ele geçirmeye çalıştıkları (bir yenilik!), yüksek buğday fiyatlarının onlar için elverişli olduğu vb. yolundaki bir düşünceye "marksizm" adı verildiğini düşünün. Ve bunun yanında da, "marksist"imizin yüzde yüz liberal, küçümseyici bildirimi: "yoksul köylü burada (yani Sovyetler cumhuriyetinde), sosyalist tarım reformunun, 'proletarya diktatorası'nın sürekli yığınsal ürünü olarak kabul edilmiştir (bolşevikler tarafından yani)" (Kautsky'nin broşürü, s. 48).

Gerçekten iyi, değil mi? Bir sosyalist, bir marksist, *bize* devrimin *burjuva* niteliğini tanıtlamaya çalışıyor ve, bu işi yaparken, yoksul köylülüğün kırdaki örgütlenmesini (tamamen Maslov, Potresov ve *Kadetlerin* anlayışı içinde) alaya alıyor.

"Zengin köylülerin mülküzleştirilmesi, düzelmesi dinginlik ve güvenlik gerektiren üretim sürecine yeni bir karışıklık ve iç savaş öğesi sokmaktan başka bir şey yapmaz" (s. 49).

İnanılmaz, ama gerçek bu. Bunu böylece yazan, Savinkov ya da Milyukov değil, Kautsky!

Rusya'da biz şimdiye değin, kulakların savunucularının "marksizm" mantosuna büründüğünü öylesine çok gördük ki, Kautsky bizi şaşırtmayacak. Ama belki Avrupalı okur için, burjuvaziye bu alçakça boyun eğme ve iç savaş karşısındaki bu liberal korku üzerinde uzun uzun durmak gerekecek. Rus işçi ve köylüsüne gelince, onlara Kautsky'nin bu dönekliğini parmakla göstermek... ve yolumuzu izlemek yeter.

Kautsky'nin kitabının onda dokuzu, ya da buna yakını, çok önemli genel bir teorik soruna ayrılmış: Prole-

tarya diktatorası ile "demokrasi" arasındaki ilişkiler. Ve Kautsky'nin marksizmden kopuşu da en açık biçimde işte burada ortaya çıkıyor.

Kautsky okurlarına —en ciddi ve en "bilgin" bir havayla— Marx'ın "proletaryanın devrimci diktatorası"ndan, demokrasiyi dıştalayan *"bir yönetim biçimi"*ni değil, ama bir *durumu*, yani: "bir egemenlik durumu"nu anladığı konusunda güvence veriyor. Oysa, proletaryanın egemenliği, nüfusun çoğunluğu olarak, en tam bir demokrasi saygısı ile bağdaşır, ve örneğin proletarya diktatorasının ta kendisi olan paris Komünü, genel oyla seçilmiştir. Ve Marx'ın, proletarya diktatorasından söz ederken, bir "yönetim biçimi" (ya da hükümet biçimi, *Regierungsform*) düşünmemiş olduğu da, öyle görünüyor ki, "onun, Marx'ın, İngiltere ve Amerika için barışçıl, yani demokratik bir yoldan (komünizme) geçişi olanaklı görmesi ile tanıtlanmış"tır (s. 20-21).

İnanılmaz, ama gerçek bu! Kautsky işte tastamam böyle düşünüyor; ve anayasaları ile tüm siyasalarında "demokrasi"ye aykırı davranmakla suçladığı bolşeviklere verip veriştiriyor, ve tüm gücüyle ve aralıksız olarak, "diktatoral değil, ama demokratik bir yöntem"i öğütlüyor.

Marx'ın proletarya diktatorası öğretisini yadsıdıklarını daha açıkça ve daha dürüstçe bildiren, çünkü proletarya diktatorası demokrasi ile çelişmektedir diyen (Alman David, Kolb ve sosyal-şovenizmin öbür temel direkleri türündeki İngiliz Fabianler[47] ile bağımsızlar,[48] ya da Fransız ve İtalyan reformistler türündeki) oportünistlerin büsbütün yakınlarında yer almak demektir bu.

Bir "özgür halk devleti" istiyoruz demek, Marx öncesi Alman sosyalizminin görüşüne dönmek demektir; *her* devletin bir sınıfın bir başkasını ezmesini sağlayan bir makine olduğunu anlamayan küçük-burjuva demokratların düşüncesine dönmek demektir bu.

Proletaryanın devrimi yerine, liberal "çoğuluğun fethi", "demokrasiden yararlanma" teorisini geçirmek üzere, proletaryanın devrimini büsbütün yadsımak de-

mektir bu! Marx ile Engels tarafından, 1852'den 1891'e değin, proletarya için burjuva devlet makinesini "yıkma" zorunluluğu üzerine kırk yıl boyunca öğretilmiş ve tanıtlanmış olan her şey, bütün bunlar dönek Kautsky tarafından tamamen unutulmuş, çarpıtılmış, denize atılmıştır.

Kautsky'nin teorik yanlışlıklarını ayrıntılı bir biçimde incelemek, *Devlet ve İhtilal*'de söylediklerimi yinelemek olurdu. Yararsızdır bu. Kısaca belirtmekle yetineceğim:

Kautsky, *her* devletin bir sınıfın bir başka sınıfı bastırmasını sağlayan bir makine olduğunu ve en *demokratik* burjuva cumhuriyetin burjuvaziye proletaryayı ezme olanağını veren bir makine olduğunu unutarak, marksizmi yadsımıştır.

Proletarya diktatorası bir "hükümet biçimi" değil, ama *bir başka tipten bir devlet,* proleter bir devlet, *proletaryanın burjuvaziyi* ezmesini sağlayan bir alettir. Bu ezme zorunludur, çünkü burjuvazi, mülksüzleştirilmesine karşı her zaman zorlu bir direnç gösterecektir.

(Marx'ın 70 yıllarında İngiltere ve Amerika'da sosyalizme barışçıl geçiş olanağını kabul ettiğini[49] ileri sürmek, bir safsatacı, ya da daha yalın söylemek gerekirse, alıntılar ve iletmeler yardımıyla aldatmacaya sapan bir düzenbaz kanıtıdır. İlkin, Marx daha o çağda bu olanağı istisna olarak düşünüyordu. İkincisi, tekelci kapitalizm, yani emperyalizm, henüz yoktu. Üçüncüsü, tam da İngiltere ve Amerika'da, burjuva devlet makinesinin temel parçası olarak, o zaman askerî fraksiyon yoktu —*bugün var.*)

Baskının olduğu yerde, eşitlik, özgürlük vb. olamaz. Engels, işte bu nedenle, şöyle diyordu: "Proletarya devlete gereksinim duyduğu sürece, bunu özgürlük yararına değil, ama düşmanlarını ezmek için duyar; ve özgürlükten söz etmenin olanaklı olacağı gün, devlet de, devlet olarak varolmaktan çıkacaktır."[50]

Proletaryayı eğitmek ve onu eyleme hazırlamak söz konusu olduğu zaman değeri yadsınmaz olan burjuva demokrasi, her zaman dar, ikiyüzlü, yalancı, düzenbazdır, her zaman zenginler için bir demokrasi, yoksullar için bir aldatmaca olarak kalır.

Proleter demokrasi sömürücülerin üzerine, burjuvazinin üzerine, çullanır; bu nedenle ikiyüzlü değildir o; *onlara ne* özgürlük *vaat eder,* ne de demokrasi; ama emekçilere *gerçek demokrasi*'yi sunar. Yalnız Sovyetler Rusyası, örneğin sarayları ve özel konakları burjuvazinin elinden alarak (bu olmadıkça, toplanma özgürlüğü bir ikiyüzlülüktür), basımevlerini ve kâğıdı kapitalistlerin elinden alarak (bu olmadıkça, basın özgürlüğü ulusun emekçi çoğunluğu için bir yalandır), burjuva parlamentarizmi yerine, en demokratik burjuva parlamentosundan "halk"a *1000 kez* daha yakın, daha "demokratik" olan *Sovyetlerin* demokratik örgütlenmesini geçirerek, proletarya ve engin emekçi çoğunluğa, o güne değin görülmemiş, herhangi bir burjuva demokratik cumhuriyette olanaksız ve usa sığmaz *bir özgürlük ve bir demokrasi* sunuyor.

Kautsky demokrasiye uygulanmış "sınıf savaşımı"nı... denize atmış! Kautsky tam bir dönek, bir burjuvazi uşağı durumuna gelmiş.

. . .

Bu arada, bu dönekliğin bazı incilerini belirtmeden geçmek de olanaksız.

Kautsky Sovyetler örgütünün yalnızca Rusya değil, dünya ölçüsünde de bir önem taşıdığını, "zamanımızın en önemli olayları" arasında yer aldığını, yarının "sermaye ile emek arasındaki" büyük savaşımlarında "kesin bir önem" kazanmaya aday olduğunu kabul etmek zorunda görüyor kendini. Ama, proletaryaya karşı, bir güçlükle karşılaşmadan burjuvazi saflarına geçmiş olan menşeviklerin yüce bilgeliğini kendine mal ettiğinden, bundan "şu sonucu çıkarıyor": Sovyetler "savaşım örgütü" olarak iyi, ama "devlet örgütü" olarak iyi değil.

Çok güzel! Proleterler ve yoksul köylüler, Sovyetler içinde örgütlenin! Ama zafer kazanmaya cüret etmekten sizi Tanrı korusun! Zafer kazanmayı usunuzdan geçirmeyin! Burjuvaziyi yendiğiniz anda, işiniz bitti demektir, çünkü sizin proleter bir devlette "devlet" örgütleri ol-

mamanız gerekir. Siz tam da zaferinizden sonra kendinizi [Sovyetleri —ç.] dağıtmalısınız!

Ne hayran olunası "marksist" şu Kautsky! Dönekliğin ne eşi benzeri bulunmaz "teorisyen"i!

İnci numara iki. İç savaş "toplumsal devrim"in "ölümcül düşmanı"dır, çünkü, daha önce duyduğumuz gibi, toplumsal devrimin "dinginlik" (zenginler için mi?) "ve güvenliğe" (kapitalistler için mi?) "gereksinimi vardır".

Avrupa proleterleri! Savinkov ile Dan'ı, Dutov ile Krasnov'u, Çekoslavaklar ile kulakları iç savaş için size karşı *ayartmayacak* bir burjuvazi bulmadıkça, devrimi düşünmeyin!

1870'te, Marx şöyle yazıyordu: Başlıca umut, savaşın Fransız işçilerine silah kullanmayı öğretmesidir.[51] "Marksist" Kuatsky, dört yıl savaştan sonra, işçilerin silahlarını burjuvaziye karşı kullanmalarını değil (Tanrı göstermesin! Kuşkusuz hiç de "demokratik" olmazdı bu), ama... iyi kapitalistçiklerle iyi bir barışçık yapmalarını bekliyor!

İnci numara üç. İç savaşın sevimsiz bir yönü daha var: "demokrasi"de "azınlığın korunması"nın bulunmasına karşın (ayraç içinde belirtelim, Fransa'da Dreyfus savunucularının, ve şu son günlerde Liebknechtlerin, Mac Leanlerin, Debslerin acı acı denedikleri korunma), iç savaş (dinleyin! iyi dinleyin!) "yenileni tam bir yok olma ile tehdit eder".

Yoksa, şu Kautsky gerçek bir devrimci değil mi? Yüreğinin derinliklerinde devrimden yanadır o... ama yalnızca biryıkım tehlikesi içeren ciddi bir savaşım olmaksızın yapılması koşuluyla! Zorlu devrimlerin eğitici etkisini coşkuyla öven koca Engels'in[52] eski yanılgılarının tamamen "üstesinden" gelmiştir o. O, "ciddi" tarihçi olarak, iç savaşın sömürülenleri çelikleştirdiğini ve onlara sömürücüler *olmayan* yeni bir toplum kurmayı öğrettiğini söyleyen kimselerin yanlışlıklarını büsbütün bırakmıştır.

İnci numara dört: Proleterler ve küçük burjuvaların 1789 devrimindeki diktatorası büyük ve yararlı bir şey mi

oldu? Hiç te değil. Çünkü Napoléon geldi. "Aşağı katmanların diktatorası, yolu kılıç diktatorasına açar" (s. 26). —— "Ciddi" tarihçimiz, kamplarına katıldığı liberaller gibi, "aşağı katmanların diktatorası"nı görmemiş olan ülkelerde, örneğin Almanya'da, kılıç diktatorasının da görülmediğine kesin olarak inanmış. Almanya Fransa'dan, hiçbir zaman daha kaba, daha aşağılık bir kılıç diktatorası ile ayrılmamıştır; şimdiye değin Fransa "halk"ında, ezilenlerin İngiltere ya da Almanya'dakinden daha çok özgürlük sevgisi ve daha çok yiğitlik gösterdiklerini ve Fransa'nın bunu devrimlerine borçlu olduğunu söyleyerek, utanmadan yalan söylemiş olan Marx ve Engels tarafından uydurulmuş kara çalmalardan başka bir şey değildir bu.

... Ama yeter! Dönek Kautsky'nin yapıtındaki bütün döneklik incilerini saptamak için özel bir broşür yazmak gerekirdi.

∴

Bay Kautsky'nin "enternasyonalizm"i üzerinde de durmak gerekecek. Menşeviklerin, onlar da Zimmervalçı[53] —tatlı dilli Kautsky bu konuda güvence veriyor bize,— ve hatta —gülmeyin!— bolşeviklerin "kardeşleri" olan menşeviklerin enternasyonalizmini sevgi ve yakınlık dolu sözlerle anlatarak, Kautsky kendi "enternasyonalizm"ini de istemeyerek ortaya koymuş!

İşte menşeviklerin "zimmervaldçılığı"nın o pırıl pırıl tablosu.

"Menşevikler genel bir barış istiyorlardı. Bütün savaşanların ilhaksız ve tazminatsız barış belgisini kabul etmelerini istiyorlardı. Bu ereğe erişilmedikçe, Rus ordusu, onlara göre, savaş durumunda kalmalıydı"... Ama kötü bolşevikler orduyu "dağıttılar" ve kötü Brest-Litovsk barışını imzaladılar... Ve Kautsky, Kurucu Meclisin korunması, bolşeviklerin iktidarı almamaları gerektiğini, çok açık bir biçimde söylüyor.

Demek ki enternasyonalizm, menşevikler ile devrimci-sosyalistlerin Kerensk'yi desteklemiş oldukları gi-

bi, *"kendi"* emperyalist hükümetini *desteklemeye*, onun gizli antlaşmalarını saklamaya, halkı tatlı sözlerle aldatmaya dayanıyor: Biz, diyorlardı, yabanıl hayvanlardan yumuşak başlı olmalarını "istiyoruz", biz emperyalist hükümetlerden "ilhaksız ve tazminatsız barış belgisini kabul etmeleri"ni "istiyoruz".

Kautsky'ye göre enternasyonalizm, işte bu.

Ama, bize göre, bu tam bir döneklik.

Enternasyonalizm, *kendi öz* sosyal-şovenleri (yani sonuna değinciler) ile *kendi öz* emperyalist hükümetinden kopmaya, ona karşı, devrimci savaşım yürütmeye, onu alaşağı temeye, eğer bu *uluslararası* işçi devriminin gelişmesine yararlıysa, en büyük ulusal özverileri (hatta Brest-Litovsk barışını) onamaya dayanır.

Biz Kautsky ile (Ströbel, Bernstein vb. türündeki) çetesinin Brest-Litovsk barışının imzalanmasından büyük bir "hoşnutsuzluk" duyduklarını çok iyi biliyoruz; onlar bizim... Rusya'daki iktidarı hemen burjuvazinin eline vererek, bir "jest" yapmamızı isterlerdi! Şu dar kafalı, ama öylesine iyi yürekli ve öylesine nazik Alman küçük-burjuvaları, dünyada kendi emperyalizmini devrimle ilk deviren Sovyetler proleter cumhuriyetinin, öbür ülkelerdeki yangını ateşleyerek, Avrupa'daki devrime değin ayakta kalmasını istemiyorlardı (küçük-burjuvalar Avrupa'daki yangından *korkuyorlar*, "dinginlik ve güvenlik"lerini ortadan kaldıran iç savaştan *korkuyorlar*). Hayır. *Bütün* ülkelerde, kendine "enternasyonalizm" adını veren *küçük-burjuva* milliyetçiliğin, "ölçülülük ve iyi davranışı" ile sürmesini istiyorlardı. Rus devrimi burjuva kalsın ve... beklesin... O zaman, yeryüzünde bütün insanlar, ılımlı, fetih canlısı olmayan, yiğit, milliyetçi küçük-burjuvalar olurlardı; ve enternasyonalizm de, işte buna dayanırdı!

Almanya'daki kautskicilerin, Fransa'daki Longuet yandaşlarının, İngiltere'deki bağımsızların (I.L.P.), İtalya'daki Turati ile döneklik "kardeş"lerinin vb. düşündükleri budur.

Bugün, bizim yalnız kendi burjuvazimizi (ve uşakla-

rını, menşevikler ile devrimci-sosyalistlerini) devirmekte değil, ama, gizli antlaşmaların yayınlanması ve geçersizliğinin ilan edilmesiyle desteklenen açık genel barış çağrısı Antant burjuvazisi tarafından geri çevrildikten *sonra*, Brest-Litovsk barışını imzalamakta da haklı olduğumuzu yalnızca fermanlı sersemler görmüyorlar. İlkin, eğer Brest-Litovsk barışını imzalamasaydık, iktidarı bir anda Rus burjuvazisine bırakmış ve bundan ötürü dünya sosyalist devrimine en büyük kötülüğü yapmış olurduk. İkincisi, *ulusal* özveriler pahasına, öylesine *uluslararası* devrimci bir etki sahibi olduk ki, şu anda Bulgaristan açıkça bize öykünüyor, Avusturya ile Almanya kaynaşma içinde, biz güçlenmiş ve gerçek bir proleter ordu kurmaya *başlamış*ken, *her iki* emperyalizm de güçten düşmüş bulunuyor.

Dönek Kautsky'nin taktiğinden, Alman işçilerinin şimdi burjuvazi saflarında yurdu savunmaları ve her şeyden çok Almanya'da devrimden korkmaları gerektiği sonucu çıkıyor, çünkü İngilizler onlara yeni bir Brest-Litovsk dayatabilirler. İşte dönekliğin ta kendisi. İşte küçük-burjuva milliyetçiliğin ta kendisi.

Bize gelince, biz diyoruz ki: Ukrayna'nın fethi çok büyük bir ulusal özveri gerektirdi, ve bu fetih, Ukrayna proleter ve yoksul küylülerini, uluslararası işçi devrimi savaşçıları olarak, çelikleştirdi ve *pekiştirdi*. Ukrayna acı çekti, ama uluslararası devrim kazandı, çünkü bu fetih Alman ordusunu "bozdu", Alman emperyalizmini güçten düşürdü, devrimci Alman, Ukrayna ve Rus işçilerini birbirine *yaklaştırdı*.

Bir tek savaşla aynı zamanda hem Guillaume'u ve hem de Wilson'ı alaşağı etmek, elbette "daha hoş" olurdu. Ama, bir düştür bu. Onları bir savaşla devirmek bizim için olanaksızdır. Ama, yapabileceğimiz şey, onların *iç* güçsüzlüklerini artırmaktır. Proleter Sovyet devrimiyle, biz bunu *büyük* ölçüde başardık.

Alman işçileri, eğer ulusal özverilere *katlanarak* (enternasyonalizm yalnız buna dayanır) devrime itselerdi, eğer onlar için uluslararası işçi devrimi çıkarlarının, şu ya

da bu ulusal devletin, *ve her şeyden öncede kendi öz ulusal devletlerinin* toprak bütünlüğü, güvenlik ve dinginliğinden *önce geldiğini* söyleselerdi (ve bunu *davranışlarla* da doğrulasalardı), daha da büyük bir başarı kazanırlardı.

∴

Avrupa için en büyük talihsizlik, onun için en büyük tehlike, orada devrimci parti *olmamasıdır*. Scheidemannlar, Renaudeller, Hendersonlar, Webbler ve hempaları gibi hainlerin partileri, ya da Kautsky gibi uşakruhlular var. Devrimci parti yok Avrupa'da.

Gerçi yığınların güçlü bir devrimci hareketi bu yanlışı düzeltebilir, ama bu olgu büyük bir talihsizlik ve büyük bir tehlike olarak kalıyor.

Bu nedenle, bütün araçlarla Kautsky gibi döneklerin maskesini düşürmek, ve böylece *bütün* ülkelerdeki gerçekten enternasyonalist devrimci proleter *grupları* desteklemek gerekir. Proletarya hainler ve döneklerden hızla yüz çevirecek ve içlerinde önderlerini yetiştireceği bu devrimci enternasyonalist grupları izleyecektir. Bütün Ülkeler burjuvazisi "dünya bolşevizmi"ne boşuna sövüp saymıyor.

Dünya bolşevizmi dünya burjuvazisini yenecek.

9 Ekim 1918
"Pravda" no. 219,
11 Ekim 1918
İmza: V. Lenin

V. Lénine, OEuvres,
Paris-Moscou, t. 28.
pp. 103-112

EK IV

II. ENTERNASYONALİN BATKISI

ENTERNASYONALİN batkısından bazan sorunun yalnızca biçimsel yönü, savaşan ülkelerin sosyalist partileri arasındaki uluslararası bağların kesilmesi, uluslararası bir konferans, ya da uluslararası sosyalist büronun toplanma olanaksızlığı vb. anlaşılıyor. Küçükyansız ülkelerin bazı sosyalistlerinin, hatta belki o ülkelerde varolan resmi sosyalist partilerden çoğunun, ve oportünistler ile onların savunucularının yetindikleri görüş budur. Rus basınında, Bay VI. Kosovski, Bund'un *Haber Bülteni*'nin 8. sayısında bu konumu derin bir minnete değer açık yüreklilikle savundu. Bülten yazı kurulunun, yazarla uzlaşmazlığını göstermek için en küçük bir işarette bulunmadığını da belirtelim. Milliyetçiliğin, savaş ödeneklerini onaylayan Alman sosyal-demokratlarını doğrulayacak denli ileri gitmiş olan Bay Kosovski tarafından savunulmasının, birçok işçinin Bund'un burjuva milliyetçi niteliğine kesinlikle güven getirmesine yardımcı olacağı umulur.

Bilinçli işçiler için sosyalizm, uzlaşıcı küçük-burjuva fikirleri ve milliyetçi muhalefet eğilimlerini gizlemeye

yarayan kullanışlı bir maske değil, ciddi bir inançtır. Enternasyonalin batkısı, onlar için, resmi sosyal-demokrat partilerin çoğu tarafından, inançlarının Stutgart ve Basel uluslararası kongrelerindeki söylevlerde, bu kongreler kararlarında vb. yapılan en görkemli bildirimlerinin çileden çıkartıcı yadsınmasıdır. Bu ihaneti ancak onu görmek *istemeyen,* onu görmekte çıkarı olmayan kişiler göremez. Sorunu bilimsel bir biçimde, yani çağdaş toplumdaki sınıflar açısından formüllendirmek gerekirse, başlarında, en başta II. Enternasyonal partilerinin en büyük ve en etkilisi olan Alman partisinin bulunduğu sosyal-demokrat partilerden çoğunun, proletaryaya karşı, kendi genel kurmaylarının, kendi hükümetlerinin, kendi burjuvazilerinin yanında yer aldıklarını söylememiz gerekir. Dünya çapında tarihsel önem taşıyan bir olaydır bu, ve en çeşitli yönleriyle çözümlemekten başka bir şey yapılamaz. Neden oldukları bütün iğrençlik ve yıkımlara karşın, insan kurumlarındaki birçok çürümüş, süresi dolmuş ve ölmüş öğeyi acımasızca ortaya koymaları, geçersizliklerini göstermeleri ve yıkmaları bakımından, savaşların az çok yararlı oldukları uzun zamandan beri kabul edilmiştir. 1914-1915 Avrupa savaşı da, insanlık için yadsınmaz bir yararlıkta olmaya başladı, çünkü uygar ülkelerin ileri sınıfına, kendi partileri içinde iğrenç bir irinli çıbanın patlamak üzere olduğunu, ve nerden bilinmez, dayanılmaz bir ceset kokusunun çıktığını gösterdi.

I

Avrupa'nın başlıca sosyalist partileri inançlarını gerçekten yadsımış ve görevlerinden gerçekten vazgeçmişlermidir? Bundan söz etmekten, kuşkusuz, ne hainlerin kendileri hoşlanır, ne de onlarla dostluk ve barış içinde olmaları gerektiğini kesin olarak bilen —ya da belli belirsiz tahmin eden— kimseler. Ama, bu II. Enternasyonalin çeşitli "otorite"lerine ve onların Rusya sosyal-demokratları arasındakiklik dostlarınane denli tatsız görünürse görünsün, gerçekleri olduğu gibi görmeli, onları kendi

adlarıyla çağırmalı, ve işçilere doğruyu söylemeliyiz.

Güncel savaştan önce ve bu olasılığa karşı, sosyalist partilerin görevlerini ve taktiklerini nasıl düşündüklerinin bilinmesini sağlayan somut veriler var mıdır? Evet, hiç kuşkusuz. 1912 Basel uluslararası sosyalist kongresinin, aynı yıldaki Chemnitz Alman sosyal-demokrat kongre kararı ile birlikte, sosyalizmin "unutulmuş sözler"inin bir anımsatması olarak bir kez daha yayınladığımız kararı. Savaşa karşı bütün ülkelerin geniş propaganda ve ajitasyon yazınının bir bilançosunu çıkaran bu karar, savaş ve savaş taktiği konusundaki sosyalist görüşlerin en belgin ve en tam, en görkemli ve en kesin açıklamasını oluşturur. Dünkü Enternasyonal ve bugünkü sosyalşovenizm otoritelerinden hiçbirinin, ne Hyndman, ne Guesde, ne Kautsky, ne de Plehanov'un, —üzerinde kesin bir susku gösterdikleri ya da (Kautsky'nin yaptığı gibi), özsel olan her şeyi bir yana bırakarak ancak ikincil parçaların sözünü ettikleri— bu kararı okurlarına anımsatma cesareti gösterebilmiş olmaları, ihanetten başka türlü nitelendirilemezdi. En "sol", hatta aşırı devrimci kararlar, sonra da onların en utanmazca unutuluş ya da yadsınmaları, —işte Enternasyonalin batkısının en çarpıcı belirtilerinden ve, aynı zamanda, yalnızca eşsiz saflığı, eski ikiyüzlülüğü sürdürme kurnazca isteğine pek yakın olan kimselerin, bugün sosyalizmi kararlara başvurmaktan başka bir şey yapmaksızın "düzeltme", "doğru çizgiye getirme" olanağına inanabilecekleri gerçeğinin en çık kanıtlarından biri.

Söz yerindeyse, daha dün, Hyndmann emperyalizmi savunmak üzere savaştan önce yüzseksen derecelik dönüş yaptığı zaman, bütün "saygıdeğer" sosyalistler onu yolunu şaşırmış bir zirzop olarak görüyorlar, ve hepsi de ondan ancak küçümsemeyle söz ediyorlardı. Oysa, bugün, bütün ülkelerin en gözde sosyal-demokrat önderleri, yalnızca nüans ve mizaç farklılıkları ile, kendilerini tamamen Hyndmann'ın konumuna uydurmuş bulunuyorlar. Ve biz, örneğin "yoldaş" Kautsky'den saygılı (yoksa dalkavuk mu?) bir havayla söz ederken —ya da o konu-

da susarken— "bay" Hydmann'a karşı küçümseyici bir tonla davranan *Naşe Slovo* yazarları gibi kişilerin uygarca cesaretini değerlendirecek ve az buçuk parlemanter bir deyimle nitelendirebilecek durumda gerçekten değiliz. Bu tutumu sosyalizme ve sosyalizm inançlarına saygı ile bağdaştırmak olanaklı mı? Siz eğer Hyndmann'ın şovenizminin zararlı ve kötü niteliğine inanmışsanız, eleştiri ve saldırıları bu görüşlerin *daha etkili* ve daha da tehlikeli bir savunucusuna, yani Kautsky'ye karşı yöneltmek gerekmez mi?

Guesde'in görüşleri şu son günlerde Guesdeci Charles Dumas tarafından: Bizim *İstediğimiz Barış* broşüründe belki en ayrıntılı bir biçimde sergilendi.

Broşürün iç kapağındaki imzasına göre, bu "Jules Guesde'in özel kalem müdürü", sosyalistlerin yurtseverce bir anlayış içinde yapılmış daha önceki bildirimlerini elbette "aktarıyor" (tıpkı Alman sosyal-şoveni David'in, yurt savunması konusundaki son broşüründe benzer bildirimleri aktardığı gibi), ama Basel Bildirgesinin adını bile anmıyor! Plehanov da, şoven yavanlıkları olağanüstü bir kendini beğenmişlikle sergilerken, bu bildirgeyi suskuyla geçiştiriyor. Kautsky, Plehanov'a eş: Basel Bildirgesini anarken, bütün devrimci parçaları (yani tüm özsel içeriğini!) *es geçiyor*, her halde sansür yasakları yüzünden... Sansürleri sınıflar savaşımı ve devrimden söz edilmesini yasaklayan polis ve askerî otoriteler, sosyalizme ihanet eden kimselerin yardımına "tam da zamanında" yetişiyor!

Ama Basel Bildirgesi, onu bugünkü somut savaşa kesin olarak bağlayabilecek ne tarihsel, ne de taktik belli bir öz taşıyan, içeriksiz bir çağrı olmasın sakın?

Tam tersine. Basel kararı öbül bildirgelerden daha az boş söz, ve daha çok somut içerik taşır. Basel kararı patlak vermiş olan bu savaşın *ta kendisinden*, 1914-1915'te alevlenen bu *emperyalist* çatışmaların ta kendisinden söz eder. Balkanlar konusunda Avusturya ile Sırbistan arasındaki, Arnavutluk vb. konusunda Avusturya ile İtalya arasındaki, pazarlar ve genel olarak sömürgeler konu-

sunda İngiltere ile ALmanya arasındaki, Ermenistan ve İstanbul konusunda Rusya ile Türkiye vb. arasındaki çatışmalar —işte bugünkü savaş olasılığına karşı, Basel kararının sözünü ettiği şey. Tam da "büyük Avrupa devletleri" arasındaki güncel savaş konusunda, Basel kararı *bu* savaşın *"en küçük bir ulusal çıkar bahanesiyle" "haklı" gösterilemeyeceğini bildirir!*

Ve eğer bugün Plehanov ile Kautsky —biri Rusça yazan ve öbürü bu dile likidatörler tarafından çevrilmiş bulunan en tipik ve bize en yakın iki yetkili sosyalisti alıyoruz— savaş için (Akselrod'un yardımıyla) çeşitli "halka dayalı (ya da daha doğrusu, burjuvazinin heyacan yaratıcı basınından alınmış, ayak takımına dayalı) gerekçeler" arıyorlarsa, eğer bilgin bir hava ve Marx'tan bir düzmece alıntılar yedekliği ile, "örnekler"e, 1813 ve 1870 savaşlarına (Plehanov) ya da 1854-1871, 1876-1877, 1897 savaşlarına iletmede bulunuyorlarsa, bu türlü kanıtları ancak gerçekten sosyalist inançların gölgesi olmayan, sosyalist bilincin damlası bulunmayan kimseler "ciddiye" alabilir, bu türlü kanıtları ancak onlar görülmemiş dalaverecilik, ikiyüzlülük ve sosyalizm orospuluğu ile suçla*mayabilirler!* Bırakalım Almanya'daki partinin "Vorstand" yönetimi, Kautsky'yi kendi gerçek değeriyle değerlendirdiği için, Mehring ile Rosa Luxemburg'un yeni dergisine *(Enternasyonal)* saldırsın; bırakalım "Antant" polisi tarafından desteklenen Vandervelde, Plehanov, Hyndman ve hempaları karşıtlarına karşı aynı biçimde davransınlar, biz buna önderlerin ihanetten başka hiçbir sözcükle adlandırılamayacak bu yön değiştirmesini gösteren Basel Bidirgesinin basit bir yeniden basımı ile yanıt vereceğiz.

Basel kararı, Avrupa'da örnekleri görülmüş ve hatta 1789-1871 dönemi için tipik olan ulusal savaştan, halk savaşından, ya da sosyal-demokratların yapmayacakları üzerine hiçbir zaman ant içmedikleri devrimci savaştan söz etmez; "kapitalist emperyalizm" ve "hanedan çıkarları" alanı üzerinde, Avusturya-Alman grubu olsun, İngiliz-Fransız-Rus grupu olsun, her *iki* savaşan devletler grupunun da "fetih siyasası" alanı üzerinde başlamış

olan *güncel* savaştan söz eder. Plehanov, Kautsky ve hempaları bu sömürgeci, emperyalist soygun savaşını, bir halk savaşı, (kim için olursa olsun) bir savunma savaşı olarak göstermek için çabalarını artıran bütün ülkeler burjuvazisinin çıkarcı yalanını yineleyerek, ve bu savaşı emperyalist *olmayan* savaşlara ilişkin tarihsel örnekler aracıyla doğrulamaya çalışarak, işçileri düpedüz aldatıyorlar.

Güncel savaşın emperyalist, soyguncu, proleter düşmanı niteliği sorunu, salt teorik bir sorun olma aşamasını uzun zamandan beri geride bırakmış bulunuyor. Emperyalist savaş, başlıca çizgileri içinde, yıkıma doğru giden, dökülen, kokuşmuş burjuvazinin, bundan böyle yalnızca teorik bakımdan dünyanın paylaşılması ve "küçük" ulusların köleleştirilmesi savaşımı olarak görülmekle kalmamıştır; bu sonuçlar *bütün* ülkelerin sayısız sosyalist yayını tarafından yalnızca binlerce kez yinelenmekle kalmamıştır; örneğin *Yaklaşan Savaş* adlı broşüründe (1911!), güncel savaşın Fransız burjuvazisi konusunda da soyguncu niteliğini halkın anlayacağı bir biçimde açıklamış olan, yalnızca ülkemiz bakımından "bağlaşık" bir ulusun bir sözcüsü, Fransız Delaisi değildir. Dahası da var. Bütün ülkeler proleter partilerinin delegeleri, Basel'de, emperyalist bir nitelikte olacak bir savaşın yakınlığı konusundaki sarsılmaz inançlarını oybirlikli ve kesin bir biçimde ortaya koymuş, ve bundan *taktik* sonuçlar çıkarmışlardır. Bundan ötürü, ulusal taktikle uluslararası taktik arasındaki ayrımın yeterince irdelenmediği (Akselrod'un *Naşe Slovo*'nun 87 ve 90. sayılarındaki son konuşmasına bakınız) vb., vb. yolundaki bütün kanıtların, safsata olarak hemen reddedilmeleri gerekir. Bu bir safsatadır, çünkü emperyalizmin ayrıntılı bilimsel irdelemesi bir şeydir, bu irdeleme yeni başlar ve doğası gereği, genel olarak bilim gibi, sonsuzdur; kapitalist emperyalizme karşı sosyalist taktiğin, sosyal-demokrat gazetelerin binlerce nüshası ve Enternasyonal kararlarında sergilenmiş olan ilkeleri ise bir başka şeydir. Sosyalist partiler tartışma klüpleri değil, ama savaşım içindeki

proletaryanın örgütleridir, ve taburlar düşmana geçtikleri zaman, "herkes"in emperyalizmi "aynı biçimde" anlamadığını; örneğin şoven Kautsky ile şoven Cunow'un bu konuda ciltler yazabileceklerini; "sorunun yeterince görüşülmediği"ni vb. söyleyen ikiyüzlü söylevlere kendini "kaptırmadan", onları damgalamak ve hain ilan etmek gerekir. Kapitalizm, soygunculuğunun *bütün* görünüşleri ve tarihsel gelişmesi ile ulusal özelliklerinin en ince dal budak salmaları içinde *hiçbir zaman sonuna değin* irdelenmeyecektir; bilginler (ve hele bilgiçler) özel ayrıntılar üzerinde tartışmayı hiçbir zaman bırakmayacaklardır. "Bu yüzden" kapitalizme karşı sosyalist savaşımdan vazgeçmek, bu savaşıma ihanet etmiş olan kimselere karşı çıkmak istememek gülünç olurdu. Oysa, Kautsky, Cunow, Akselrod vb. bize başka ne öneriyorlar?

Çünkü ensonu, savaş patladıktan bu yana Basel kararını çözümlemeye ve onun yanlış olduğunu tanıtlamaya kimse girişmedi bile!

II

Ama sakın içten sosyalistler, savaşın devrimci bir durum yaratacağını sanarak Basel kararını desteklemiş, ve olaylar devrimin olanaksızlığını göstererek onları yalanlamış olmasın?

Cunow (*Partinin Batkısı mı?* adlı broşüründe ve bir dizi makalede) burjuvazi kampına geçişini işte bu safsata ile haklı göstermeye çalışıyor; ve başta Kautsky olmak üzere hemen bütün sosyal-şovenlerde, anıştırma biçimi altında, bu tür "kanıt"larla karşılaşıyoruz. Bir devrim umudu boş çıktı; oysa, boş umutları savunmak bir marksiste yaraşmaz — böyle düşünüyor Cunow. Bunu yaparken de, bu Struve çömezi, Basel Bildirgesini imzalayanların "boş umut"ları üzerine tek söz söylemiyor; ama, soyluluk dolu bir davranışla, bunun kusurunu Pannekoek ve Radek gibi aşırı solculara yüklemeye çalışıyor!

Basel Bildirgesi yazarlarının devrimin olacağına içtenlikle inandıkları, ama olaylar tarafından beklentilerinde düş kırıklığına uğramış oldukları yolundaki kanıtı ele

alalım. Basel Bildirgesi: 1) Savaş iktisadî ve siyasal bir bunalım doğuracak; 2) işçiler savaşa katılmayı, "kapitalistlerin kârı ve hanedanların gururu, ya da gizli antlaşmalar kombinezonları için birbirlerini vurma"yı bir cinayet sayacaklar; savaş işçiler arasında "hoşnutsuzluk ve öfke" uyandırıyor; 3) bu bunalım ve işçilerin bu durumu sosyalistler tarafından "halk katmanlarını harekete getirmek" ve "kapitalist egemenliğin yıkılışını hızlandırmak" için kullanılmalıdır; 4) "hükümetler" —istisnasız hepsi— "kendileri için de tehlikeyi göze almadıkça" savaşı başlatamazlar; 5) hükümetler "proleter devrim"den "korkmakta"dırlar; 6) hükümetler Paris Komünü'nü (yani iç savaşı), Rusya'daki 1905 devrimini vb. "anımsamakla iyi yapacaklardır", der. Son derece açık fikirler; devrimin olacağı *inancası* yok içlerinde; *olguların* ve *eğilimlerin* gerçek ayırdedici özelliği üzerinde duruluyor. Bu fikir ve düşünceler konusunda devrim beklentisinin bir boş umut olduğunun anlaşıldığını söyleyen biri, devrim karşısında marksist değil ama Struveci[54] bir davranış, bir polis ve dönek davranışı gösteriyor demektir.

Bir marksist için, devrimci bir durum olmadıkça devrimin olanaksız olduğu kuşkusuzdur, ama her devrimci durum da devrime yol açmaz. Devrimci bir durumun göstergeleri, genel olarak nelerdir? Başlıca şu üç göstergeyi ileri sürerken yanılmadığımıza inanıyoruz: 1) Egemen sınıflar için egemenliklerini değişmez bir biçim altında sürdürme olanaksızlığı; "doruk" bunalımı, egemen sınıf siyasasında, ve ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve öfkesinin kendine yol açacağı bir çatlak oluşturan bir bunalım. Devrimin patlaması için, genellikle "taban"ın eskisi gibi yaşamayı "istememesi" yetmez, ama "doruğun artık bunu yapamaması" da gerekir. 2) Ezilen sınıfların yoksulluk ve sıkıntısının, her zamankinden çok kötüleşmesi. 3) "Barışçıl" dönemlerde kendini ses çıkarmadan soyduran, ama çalkantılı dönemde genel olarak bunalım tarafından olduğu denli, *"doruk"un kendisi tarafından da* bağımsız bir tarihsel eyleme doğru itilen yığınların etkinliğinde, yukarıda belirtilen nedenlerden ötürü görülen artış.

Yalnızca şu ya da bu grup ve partinin değil, ama şu ya da bu sınıfın iradesinden de bağımsız bu nesnel değişiklikler olmadıkça, devrim, genel kural olarak, olanaksızdır. Devrimci bir durumu, işte bu nesnel değişikliklerin tümü oluşturur. Rusya'da 1905'te ve Batıdaki bütün devrimler çağında bu durum görüldü; ama bu durum, o sıralarda devrimler olmamasına karşın, geçen yüzyılın 60 yıllarında Almanya'da, ve 1859-1861 ile 1879-1880'de Rusya'da da vardı. Neden o sıralarda devrim olmadı? Çünkü devrim her devrimci durumdan değil, ama yalnız yukarıda sayılan nesnel değişikliklere öznel bir değişikliğin, yani: devrimci *sınıfa* ilişkin olarak, hatta bunalımlar çağında bile, eğer "düşürülmez"se, hiçbir zaman "düşmeyecek" olan eski hükümeti tamamen (ya da kısmen) yıkacak denli *güçlü* yığınsal devrimci eylemler yürütme yeteneğinin de gelip eklendiği durumdan doğar.

Marksist devrim görüşü, bütün marksistler tarafından birçok ve birçok kez açıklanmış ve söz götürmez olarak kabul edilmiş ve, biz Ruslar için, 1905 deneyi ile çok özel bir belirginlikle doğrulanmış olan marksist devrim görüşü, işte budur. Sorun, Basel Bildirgesinin 1912'de bu bakımdan ne düşündüğünü ve 1914-1915'te ne olduğunu bilmektir.

Kısaca "iktisadî ve siyasal bunalım" deyimiyle betimlenen devrimci bir durum düşünülüyordu. Bu durum ortaya çıktı mı? Evet, hiç kuşkusuz. Şovenizmin savunmasını ikiyüzlü Cunow, Kautsky, Plehanov ve hempalarından daha büyük bir doğruluk, içtenlik ve dürüstlükle üstüne alan sosyal-soven Lensch, hatta düşüncesini şöyle bile açıkladı: "Bir *devrim* denebilecek bir şeyle karşı karşıya bulunuyoruz" (*Alman Sosyal-Demokrasisi ve Savaş* adlı broşürünün 6. sayfası, Berlin 1915). Siyasal bunalım ortada: Hükümetlerden hiçbiri yarından güvenli değil, bir malî yıkıma uğrama, topraklarından yoksun bırakılma ve ülkesinden kovulma (Belçika hükümetinin ülkesinden kovulduğunu görmesi gibi) tehlikesi ile karşı karşıya bulunmayan tek hükümet yok. Bütün hükümetler bir barut fıçısı üzerinde yaşıyor; hepsi de *kendini* yığınların giriş-

kenlik ve kahramanlığına bırakıyor. Avrupa siyasal rejimi tamamen sarsılmış bulunuyor, ve büyük bir siyasal sarsıntılar dönemine girmiş bulunduğumuzu (ve gitgide daha da derin bir biçimde girdiğimizi —bu satırları İtalya'nın savaş ilan ettiği gün yazıyorum) yadsımayı da, kuşkusuz kimse düşünmeyecektir. Eğer, savaş ilanından iki ay sonra (2 ekim 1914 günü), Kautsky *Neue Zeit*'ta "bir hükümet hiçbir zaman bir savaşın başında olduğu denli güçlü ve partiler de o denli güçsüz değildir" diye yazıyordu ise, bu Kautsky'nin Südekumlara* ve öbür oportünistlere yaranmak için tarih bilimini çarpıtma biçiminin örneklerinden biri olmaktan başka bir şey değildi. Hükümet hiçbir zaman egemen sınıfların partileri arasındaki anlaşmaya ve ezilen sınıfların bu egemenliğe "barışçıl" boyun eğmesine, savaş sırasında olduğu denli gereksinim duymaz. Bu, birincisi. İkincisi, her ne denli "bir savaşın başında", hele çabuk bir zafer bekleyen ülkede, hükümet son derece güçlü *görünürse* de, dünyada hiç kimse hiçbir zaman ve hiçbir yerde devrimci bir durum beklentisini salt bir savaşın "başlangıcı" ile birleştirmemiş, ve hele "görünüş"ü *gerçeklik* ile bir tutmamıştır.

Avrupa savaşının bütün öbürlerinden daha çetin olacağını herkes biliyor, görüyor ve kabul ediyordu. Savaş deneyi bunu durmadan daha çok doğruluyor. Savaş yayılıyor. Avrupa'nın siyasal temelleri gitgide daha çok sarsılmaktadır. Yığınların sıkıntısı korkunçtur, ve hükümetler, burjuvazi ve oportünistler tarafından bu sıkıntı yöresinde susmak için gösterilen çabalar gitgide daha sık bir biçimde başarısızlığa uğruyor. Bazı kapitalist grupların savaştan sağladıkları kârlar ölçüsüz ve utanç vericidir. Çelişkiler son derece artıyor. Yığınların kendini pek açıkça belli etmeyen hoşnutsuzluğu, ezilen ve bilisiz katmanların iyi ("demokratik") bir barışçık özlemi, homurdanmaya başlayan "halk tabakası", —bütün bunlar bir

---

* *Südekum*, Albert — Alman sosyal-demokratı; emperyalist dünya savaşı (1914-1918) sırasında, ateşli bir sosyal-şoven oldu. Adı, sosyal-şovenleri belirten cinsil bir ad durumuna geldi. —Ed.

gerçek. Ve savaş ne denli uzar ve ağırlaşırsa, hükümetler de olağanüstü çaba ve yeni özveriler istedikleri yığınların etkinliğini o denli geliştiriyor ve geliştirmek zorunda kalıyorlar. Savaş deneyi, tarihteki her büyük bunalım, insan yaşamındaki her büyük yıkım ve her dönemeç deneyi gibi, kimilerini alıklaştırıp çökertir, *ama buna karşılık kimilerini de yetiştirip savaşkanlaştırır,* ve, dünya tarihinde, şu ya da bu devletin bazı yalıtık çökme ve yıkılma örnekleri dışında, bu sonuncular ensonu birincilerden her zaman daha kalabalık ve daha güçlü olmuşlardır.

Barış yapılması bütün bu sıkıntı ve çelişkilerin bütün bu keskinleşmesine yalnızca "hemen" bir son verememekle kalmayacak, ama, tersine, birçok bakımdan bu sıkıntıyı nüfusun en geri yığınları için daha duyumsanır ve son derece açık bir duruma getirecektir.

Kısacası, devrimci durum Avrupa'nın ileri ülkeleri ve büyük devletlerinin çoğunda gerçekleşmiş bir durumdur. Bu bakımdan, Basel Bildirgesinin öngörüsü *tamamen* doğrulanmıştır. Bu gerçeği, Cunow, Plehanov, Kautsky ve hempalarının yaptıkları gibi açıkça ya da üstü örtülü bir biçimde yadsımak, ya da sözünü etmemek, çok büyük bir yalan savurmak, işçi sınıfını aldatmak ve burjuvaziye hizmet etmek demektir. *Sosyal-Demokrat*'ta (no 34, 40 ve 41), biz devrimden *korkan* kimselerin, hıristiyan hamkafa papazların, genel kurmayların, milyonerlerin gezetelerinin, Avrupa'daki devrimci durumun belirtilerini saptamak zorunda kaldıklarını gösteren olguları belirttik.

Bu durum varlığını daha uzun zaman sürdürecek mi ve ne ölçüde ağırlaşacak? Devrime yol açacık mı? Bunu bilmiyoruz, ve kimse de bilemez. Bunu yalnız devrimci durumun gelişme ve ileri sınıfın, proletaryanın devrimci eyleme geçme *deneyi* gösterecek. Bu konuda ne genel olarak "boş umutlar" söz konusu edilebilir, ne de bu umutların kırılışı; çünkü hiçbir sosyalist, hiçbir zaman ve hiçbir yerde, devrimin (gelecekteki değil de) bu savaş tarafından (yarınki devrimci durum değil de) güncel devrimci durum tarafından yaratılacağı güvencesini vermemiştir. Burada bütün sosyalistlerin en söz götürmez ve en özsel

görevi söz konusu: yığınlara devrimci bir durumun varlığını gösterme, bu durumun genişlik ve derinliğini açıklama, proletaryanın devrimci bilinç ve enerjisini uyandırma, devrimci eyleme geçmesine yardımcı olma, ve bu yönde çalışmak için devrimci duruma uygun örgütler kurma görevi.

Hiçbir sorumlu ve etkili sosyalist hiçbir zaman sosyalist partilerin bu görevinden kuşkulanma cüretini göstermedi; ve Basel Bildirgesi, ne en küçük bir "boş umut" yayarak, ne de böyle bir umudu besleyerek, sosyalistlerin bu görevinin ta kendisinden söz eder: halkı uyarmak, "harekete geçirmek" (yoksa Plehanov, Akselrod ve Kautsky'nin yaptıkları gibi, şovenizmle uyutmak değil), bunalımdan kapitalizmin yıkılışını *"çabuklaştırmak"* için yararlanmak; Komün ve ekim-aralık 1905 *örneklerinden* esinlenmek. Bu görevi yerine getirmemek, —güncel partilerin ihaneti, siyasal ölümleri, rollerini bırakmaları, burjuvaziden yana geçmeleri, işte bunu yansıtır.

III

Ama II. Enternasyonalin en gözde önderleri sosyalizme nasıl ihanet *edebilirler?* İlkin bu ihaneti "teorik olarak" doğrulamayı gözeten girişimleri inceledikten sonra, bu sorun üzerinde ayrıntılı bir biçimde duracağız. (Özellikle İngiliz-Fransız sosyal-şovenlerinin, Hyndmann ile yeni yandaşlarının kanıtlarını yineleyen) Plehanov ile (teorik bakımdan, görünüşte çok daha "ince", karşılaştırılamaz derecede daha sağlam kanıtlar ileri süren) Kautsky'nin, yandaşları sayılabilecekleri sosyal-şovenizmin başlıca düşüncelerini belirgin bir duruma getirmeye çalışalım.

Hepsinin en ilkeli, belki de "kışkırtıcı" teorisidir. Biz saldırıya uğradık, kendimizi savunuyoruz: proletaryanın çıkarları, Avrupa barışının bozucularına bir direnç gösterilmesini gerektirir. Bütün hükümetlerin bildirimlerini ve dünyanın bütün burjuva ve satılık basınının tumturaklı sözlerini yinelemektir bu. Plehanov, bu denli bayağı bir yavanlığı bile, "diyalektik"e, bu yazarda zorunlu olan

ikiyüzlü bir iletme ile daha da güzelleştirmekten geri kalmaz: somut durumu hesaba katmak bahanesiyle, ona göre, her şeyden önce kışkırtıcıyı [savaş kışkırtıcısı —ç.] bulmak, ve bütün öbür sorunları durumun değişeceği güne değin erteleyerek, onu gerçek yerine oturtmak gerekir (Plehanov'un *Savaş Üzerine* adlı broşürüne, Paris 1914, ve düşüncelerinin *Goloss*'un 86 ve 87. sayılarında Akselrod tarafından yinelenmesine bakınız). Diyalektik yerine safsatacılığı geçirme yolundaki bu soylu girişimde, Plehanov birrekor kırdı. Safsatacı, bütün öbürleri arasında canının istediği bir "kanıt"a sarılıyor; oysa Hegel, haklı olarak, neyi olursa olsun desteklemek için "kanıt"lar bulunabileceğini söylüyordu. Diyalektik, toplumsal bir olayın, gelişmesi boyunca, bütün yönleriyle irdelenmesini, ve görünüşün, dış yönün, en önemli itici güçlere, üretici güçlerin gelişmesine ve sınıflar savaşımına indirgenmesini gerektirir. Plehanov Alman sosyal-demokrat basınından bir alıntı alıveriyor: Almanlar, kendileri, diyor, kışkırtıcıların Avusturya ile Almanya olduklarını savaştan önce kabul ediyorlardı, —ve onun için tartışma bitmiştir. Plehanov, çarlığın Galiçya, Ermenistan vb. konusundaki fetih planlarını Rus sosyalistlerinin birçok kez ortaya koymuş oldukları olgusunu suskuyla geçiştiriyor. Onda, şu son otuz yılın bile olsa, en küçük bir iktisadî ve diplomatik tarihine yanaşma girişimi görülmüyor; oysa, bu tarih, sömürgelere el koyma, başkasının topraklarını soyma, daha başarılı bir rakibin ayağını kaydırma ve yıkıma uğratılmasının, bugün savaşan her *iki* grup devletin de merkez siyasal ekseni olduğunu çürütülmez bir biçimde gösterir.*

---

* Sosyalistleri aldatmaktan pek de üzüntü duymayan İngiliz pasifisti Brailsford'un: *Çelik ve Altın Savaşı* adlı kitabı çok öğretici bir kitap (Londra 1914; yapıtmart 1914 ayının tarihini taşıyor!). Yazar, ulusal sorunların, genellikle, arka planda olduklarını, bu sorunların çoktan çözüldüklerini (s. 35), bugün sorunun bu olmadığını, "modern diplomasinin tipik sorunu"nun (s. 36): Bağdat demiryolu, bunun yapımı için ray teslimi, Fas Madenleri vb. olduğunu çok iyi anlıyor. Yazar haklı olarak, "Avrupa diplomasisi yakın tarihindeki en örnek alınacak olaylar"dan birinin de, sömürge etki alanlarının paylaşılmasını ve Alman hisse senetlerinin Paris Borsasında değerlendirilmesini öngören bir anlaşma temelinde

Plehanov'un burjuvaziye yaranmak için öylesine yüzsüzlükle çarpıttığı diyalektiğin savaşlarla ilgili temel tezi, *"savaş siyasanın başka araçlarla* (daha açıkçası, zorla) *sürdürülmesidir"*, tezidir. En büyük askerî tarihçilerden biri olan, fikirleri Hegel tarafından zenginleştirilmiş olan Clausewitz'in formülü budur.* Ve *her* savaşı, belli bir anda bunda çıkar gören devletler —ve bu devletler içindeki *çeşitli sınıflar*— siyasasının *uzantısı* olarak gören Marx ile Engels'in görüşü de, her zaman bu olmuştur.

Plehanov'un kaba şovenizmi, Kautsky bütün ülkeler sosyalistlerinin "kendi" kapitalistlerinin safına geçişini aşağıdaki düşünce ile kutsallaştırdığı zaman, onun daha ince, uzlaştırıcı ve yumuşak görünüşlü şovenizminin teorik konumuyla yetinir:

Almanya ile uzlaşmak için Caillaux tarafından (1911 ve 1913'te) yapılan girişimlere karşı, Fransız yurtseverleri ile İngiliz emperyalistlerinin savaşımı olduğunu düşünüyor. *İngiliz* ve *Fransız* burjuvazileri bu anlaşmayı engellemişlerdir (s. 38-40). Emperyalizmin isteği, daha güçsüz ülkelere sermaye ihracıdır (s. 74). Bu sermayenin kârları İngiltere'de 90-100 milyon sterlin (Giffen), 1909'da 140 milyon sterlin (Paish) olmuştur; kendi payımıza, Lloyd George'un, şu son günlerde yaptığı bir konuşmada bu kârları 200 milyon sterlin, yani 2 milyar ruble olarak tahmin ettiğini ekleyelim. Alçaklık dolu düzenler ve Türk büyüklerine para yedirme, Hindistan ve Mısır'da şımarık zengin çocukları için bol paralı görevler, işte sorunun özü (s. 85-87). Silahlanmalardan ve şavaşlardan çok küçük bir azınlık kâr sağlar, ama toplum ve para babaları bu azınlıktan yanadır, oysa barış yanlılarının arkasında bölünmüş bir nüfustan başka bir şey yoktur (s. 93). Bugün barış ve silahlanma üzerine gevezelik yapan bir pasifist, yarın tamamen savaş vurgunculuğuna bağlı bir partinin üyesi olarak görülür (s. 161). Eğer Antant daha güçlü çıkarsa Fas'ı alacak ve İran'ı paylaşacaktır; eğer Üçlü Bağlaşma kazanırsa Trablus'u alacak, Bosna'daki konumlarını pekiştirecek, Türkiye'yi kendine bağımlılaştıracaktır (s. 167). Londra ve Paris, çarlığın özgürlük hareketini ezmesine yardımcı olmak için, 1906 martında Rusya'ya milyarlar vermişlerdi (s. 225-228); İngiltere bugün Rusya'ya İran'ı ezmesi için yardım ediyor (s. 229). Rusya Balkan savaşını ateşledi (s. 230). —Bütün bunlar yeni değil, öyle değil mi? Bütün bu olgular herkesçe bilinir ve bütün dünya sosyal-demokrat gazeteleri tarafından da bin kez yinelenmiştir. Savaşın öngününde, bir İngiliz burjuvası bunu açıkça anlıyor. Ama bu basit ve herkesçe bilinen olgular yanında, Plehanov ile Potresov'un, Almanya'nın suçluluğu konusundaki, ya da Kautsky'nin, kapitalist rejimde silahsızlanma ve sürekli barış "perspektifleri" konusundaki teorilerinde ne densiz bir saçmalık, ne dayanılmaz bir ikiyüzlülük, ne iyilik taslayan yalanlar!

* *Karl von Clautsewitz: Vom Kriege, Werke*, I Bd, s. 28. Bkz. c. III. s. 139-140: "Savaşların yalnızca hükümetler ve halklar arasındaki siyasal ilişkiler tarafından çıkarıldıkları iyi bilinir; ama genellikle savaşla birlikte bu ilişkilerin kesildikleri ve ortaya yalnızca kendi öz yasalarına bağlı kesin olarak farklı bir durum çıktığı düşünülür. Biz tersini söylüyoruz: Savaş, siyasal ilişkilerin, işe başka araçların karışmasıyla sürdürülmesinden başka bir şey değildir."

"Herkes kendi yurdunu savunma hak ve görevine sahiptir; gerçek enternasyonalizm, bu hakkı, benimki ile savaş içinde bulunan uluslar da içinde, bütün uluslar sosyalistlerine tanımaya dayanır..." (2 ekim 1914 günlü *Neue Zeit*'a, ve aynı yazarın öbür yazılarına bakınız).

Bu pek şaşırtıcı düşünce sosyalizmin öylesine kaba bir karikatürüdür ki; ona verilecek en iyi yanıt, bir yanında Guilllaume II ile Nikola II'nin, ve öte yanında da Plehanov ile Kautsky'nin portreleri bulunan bir madalya ısmarlamak olurdu. Gerçek enternasyonalizm, görüyor musunuz, "yurt savunması" adına, Fransız işçilerinin Alman işçilerine, Alman işçilerinin de Fransız işçilerine ateş etmeleri olgusunu doğrulamaya dayanıyor!

Ama eğer Kautsky'nin düşüncelerinin teorik öncülleri yakından incelenirse, Clausewitz tarafından bundan seksen yıl önce alaya alınmış olan aynı görüş görülür: Savaşın başlaması ile birlikte, halklar ve sınıflar arasında tarihsel olarak kurulmuş siyasal ilişkiler kesilir, ve ortaya kesin olarak farklı bir durum çıkar! "Yalnızca" saldırganlar ve saldırıya uğrayanlar vardır, "yalnızca" "yurt düşmanları" püskürtülür! Yeryüzü nüfusunun yarıdan çoğunu oluşturan birçok ulusa karşı büyük emperyalist devletler halkları tarafından uygulanan baskı, ganimet paylaşımı için bu ülkeler burjuvazileri arasındaki rekabet, işçi hareketini bölmek ve ezmek için sermaye tarafından gösterilen çabalar, bütün bunlar, savaştan önce onyıllar boyunca bu "siyasa"nın ta kendisini betimlemesine karşın, Plehanov ile Kautsky'nin görüş alanından birdenbire yok olmuş.

Marx ve Engels'e yapılan uydurma iletmeler, bu durumda, sosyal-şovenizmin iki elebaşısının "ağır" kanıtını oluşturuyor: Plehanov, Prusya'nın 1813 ve Almanya'nın 1870'teki ulusal savaşını anımsatıyor; Kautsky, bilginler bilgini bir havayla, Marx'ın 1854-1855, 1859, 1870-1871 savaşlarında başarısı en çok istenen kamp (yani burjuvazi) sorununu irdelediğini, marksistlerin de 1876-1877 ve 1897 savaşlarında aynı şeyi yaptıklarını tanıtlıyor. Bütün safsatacıların her zamanki yöntemidir bu: ana öğelerinde birbirlerine benzemeyen durumlarla ilgili örnekleri al-

maya dayanır. Bize örnek olarak verilen daha önceki savaşlar, bir başka ulus tarafından dayatılmış bulunan yabancı boyunduruğa ve (Türk ve Rus) mutlakiyetine karşı burjuva ulusal hareketler tarafından uzun yıllar boyunca izlenen "siyasanın bir uzantısı" idiler. O zaman şu ya da bu burjuvazinin başarısını yeğ tutmanın gerekip gerekmediğini bilmekten başka bir şey söz konusu olamazdı; marksistler, Marx'ın Rusya'ya karşı savaş için 1848'de ve daha sonra yaptığı, Engels'in 1859'da Almanların baskıcılarına karşı, Napoléon III ile Rus çarlığına karşı ulusal nefretini körüklediği gibi, ulusal nefretleri *körükleyerek* halkları bu türlü savaşlara *önceden çağırabiliyorlardı.* *

Feodalite ile mutlakiyete karşı savaşım siyasasının, kurtuluş yolundaki burjuvazi siyasasının "uzantısı"nı, feodallerle bağlaşma içinde, proletaryayı ezen günü geçmiş —*yani* emperyalist, *yani* tüm dünyayı soymuş bulunan— ve gerici bir burjuvazi "siyasasının uzantısı" ile bir tutmak, metrelerle kilogramları bir tutmak demektir. Bu, "burjuvazi temsilcileri" Robespierre, Garibaldi ve Jelyabov'u, "burjuvazi temsilcileri" Millerand, Salandra, Guçkov ile bir tutmaya benzer. Dünya tarihinin kendilerine burjuva "yurt"ları adına konuşma hakkı verdiği ve, feodal sisteme karşı savaşım içinde, yeni ulusların milyonlarca insanını uygar yaşama yükseltmiş büyük burjuva devrimciler için en büyük saygıyı duymadıkça marksist olunamaz. Ve Belçika'nın Alman emperyalistleri tarafından boğazlanması konusunda ya da Avusturya ile Türkiye'nin soyulması için, İngiliz, Fransız, Rus ve İtalyan em-

*Yeri gelmişken, Bay Gardenin, *Jizn*'de (55), gerçekte karşı-devrimci olduklarını göstermiş bulunan Avrupa halklarına, yani, "Slavlar ve özellikle Ruslar'a karşı, Marx'ın 1848'de devrimci savaştan yana çıkması nedeniyle, Marx'ı "devrimci şovenizm" ile, ama gene de şovenizm ile suçluyor. Marx'a yönelik bu kınama, bu "sol" devrimci-sosyalistin oportünizmini (ya da her türlü ciddilik yokluğunu, eğer *her ikisi*de değilse) bir kez daha gösteriyor. Biz marksistler, her zaman *karşı-devrimci* uluslara karşı *devrimci* savaştan yana olduk ve olmakta da devam ediyoruz. Örnek: Eğer sosyalizm 1920'de Amerika ya da Avrupa'da *zafer* kazanır ve diyelim Japonya ile Çin *o zaman* bize karşı —ilkin diplomatik alanda da olsa— kendi Bismarcklarını sürerlerse, biz onlara karşı, saldırıcı, devrimci bir savaşın açılmasından yana oluruz. Bu size tuhaf mı görünüyor Bay Gardenin? Şundan ki, siz Ropşin türü bir devrimcisiniz!

peryalistleri tarafından varılan anlaşma konusunda "yurt savunması"ndan söz eden Plehanov ile Kautsky'nin safsatacılığını aşağsamaya mahkûm etmedikçe de marksist olunamaz.

Sosyal-şovenizmin öbür "marksist" teorisi: sosyalizm, kapitalizmin hızlı gelişmesine dayanır; ülkenin zaferi, orada kapitalizmin gelişmesini, dolayısıyla sosyalizmin gelişini hızlandıracaktır; ülkenin yenilgisi ise, onun iktisadî gelişmesini, dolayısıyla sosyalizmin gelişini geciktirecektir. Bu struveci öğreti, ülkemizde Plehanov, Almanlar arasında Lensch ve öbür yazarlar tarafından sergilenmiştir. Kautsky bu kaba teoriye karşı, onu açıkca savunan Lensch'e karşı, onu gizliden gizliye destekleyen Cunow'a karşı kalemiyle saldırıyor, ama yalnızca daha ince, daha ikiyüzlü bir şoven konum üzerinde yer alarak, bütün ülkeler sosyal-şovenlerinin uzlaşmasını sağlamak için saldırıyor.

Bu kaba teorinin çözümlenmesine uzun boylu takılıp kalacak değiliz. Struve'nin *Eleştirel Notlar*'ı 1894'te yayınlandı, ve, yirmi yıldan beri, Rus sosyal-demokratları, kültürlü Rus burjuvalarının kendi görüş ve isteklerini, her türlü devrimci ruhtan *arındırılmış* bir "marksizm" örtüsü altında kabul ettirmek için kullandıkları bu "usul"ü tamamiyle tanımasını öğrendiler. Struvecilik yalnızca bir Rus akımı değil, ama son olayların özel bir açıklıkla gösterdiği gibi, "ajitasyon", "demagoji", "blankici ütopi" *dışında*, marksizmin "gerçekten bilimsel" "bütün" yön ve öğelerini kabul ediyormuş gibi görünerek, marksizmi "tatlılıkla" öldürmeyi, onu daha iyi boğmak için kucaklamayı amaçlayan burjuvazi teorisyenlerinin uluslararası bir akımıdır da. Başka bir deyişle: Reformlar için savaşım da içinde, (proletarya diktatorası olmaksızın) sınıflar savaşımı da içinde, "sosyalist ülküler"in "genel" kabulü ve kapitalizm yerine "yeni bir rejim"in geçirilmesi de içinde, marksizmden liberal burjuvazi için kabul edilebilir ne varsa almak, ve "yalnızca" marksizmin yaşayan ruhunu, "yalnızca" devrimci anlayışını yadsımak.

Marksizm, proletaryanın kurtarıcı hareketinin teo-

risidir. Öyleyse bilinçli işçilerin, marksizm yerine struveciliğin geçirilmesi sürecine çok büyük bir dikkt göstermek zorunda olmaları kolay anlaşılır. Bu sürecin itici güçleri çok ve çeşitlidir. Yalnızca bellibaşlı üçünün sözünü edeceğiz: 1) Bilimin ilerlemesi, Marx'ın düşüncesinin doğruluğunu tanıtlayan gereci gitgide daha bol bir biçimde sağlıyor. Öyleyse, marksizmin ilkelerine açıkça karşı çıkmadan, ama onu kabul eder gibi görünerek, safsatalarla onu içeriğinden yoksun bırakarak, marksizmi burjuvazi için zararsız, kutsal bir "ikon" durumuna getirerek, onunla ikiyüzlüce savaşmak zorunlu. 2) Sosyal-demokrat partiler içinde yayılan oportünizm, onu her türlü oportünist ödünü doğrulayabilecek bir biçimde uyarlayarak, marksizmin bu "revizyon"unu destekliyor. 3) Emperyalizm dönemi, dünyanın, bütün öbür ulusları ezen ayrıcalıklı "büyük" uluslar arasında paylaşılması dönemidir. Bu ayrıcalıklardan ve bu ezgiden gelen ganimet kırıntıları, hiç kuşkusuz, bazı küçük-burjuvazi katmanlarına olduğu gibi, işçi sınıfı aristokrasi ve bürokrasisine de düşüyor. Proletarya ve emekçi yığınların son derece küçük bir azınlığı olan bu katmanlar "struvecilik"e doğru yönelmişlerdir, çünkü struvecilik onlara *bütün* ulusların ezilen yığınlarına karşı "kendi" ulusal burjuvazileri ile bağlaşmalarının bir doğrulamasını sunar. Enternasyonalin batkı nedenleri üzerinde konuşacağımız zaman, bu konuya bir kez daha dönmemiz gerekecek.

IV

Sosyal-şovenizmin en ince, bilim ve enternasyonalizme benzer bir şeyle en ustaca süslenmiş teorisi, Kautsky tarafından dile getirilen "ültra-emperyalizm" teorisidir. İşte bu teorinin en açık, en belgin ve en yeni yapılan, ve yazarın kendisinden aldığımız açıklaması:

"İngiltere'de koruyucu (himayeci) hareketin gerilemesi; Amerika'da gümrük tarifelerinin indirilmesi; silahsızlanma eğilimi; savaştan önceki son yıllar içinde, Fransa ve Almanya'nın sermaye ihracında hızlı düşme, ensonu, çeşitli malî sermaye kliklerinin artan uluslararası gi-

rişikliği (birbirine geçme, birbirine dolaşması), —bütün bunlar beni, kendi kendime, güncel emperyalist siyasanın, yani ulusal malî sermayeler arasındaki savaşımının yerine, dünyanın uluslararası ölçüde birleşmiş malî sermaye tarafından ortaklaşa sömürülmesini geçiren ültra-emperyalist bir siyasa ile değişmesinin olanaklı olup olmadığını sormaya sürükledi. Kapitalizmin böyle bir yeni evresi pekala düşünülebilir. Bu evre gerçekleşebilir bir evre midir? Henüz sorunu çözmek için yeterli öncüller yok" *(Neue Zeit,* no 5, 30 nisan 1915, s. 144).

"... Güncel savaşın gelişmesi ve sonucu, bu bakımdan kararlaştırıcı olabilir. Savaş, malî kapitalistler arasındaki ulusal düşmanlığı da en yüksek derecede körükleyerek, silahlanma yarışını yoğunlaştırarak ve rekabeti hızla artırdığı için, ikinci bir dünya savaşını kaçınılmaz duruma getirerek, ültra-emperyalizmin güçsüz tohumlarını büsbütün ezebilir. *İktidar Yolu* adlı broşürümde ileri sürdüğüm öngörü, o zaman korkunç ölçüler içinde gerçekleşecek, sınıf çelişkilerinin keskinleşmesi ve kapitalizmin manevi çöküşü *(Abwirtschaftung,* sözcüğü sözcüğüne: iktisadi çöküş, batkı) hızla büyüyecektir..." (Kautsky'nin bu özentili sözcükle yalnızca ve yalnızca "proletarya ile malî sermaye arasındaki aracı katmanlar", yani: "aydınlar, küçük-burjuvalar, hatta küçük kapitalistler" tarafından kapitalizme karşı duyulan "düşmanlığı" kastettiğini belirtmek gerek)... "Ama savaş başka türlü de bitebilir. Güçsüz ültra-emperyalizm tohumlarının güçlenebilecekleri biçimde sonuçlanabilir. Savaşın dersleri" (bunu aklımızda iyi tutun!) "kendini barış zamanında uzun zaman bekletecek bir gelişmeyi hızlandırabilir. Eğer uluslar arasında bir uzlaşmaya, silahsızlanmaya, sürekli bir barışa değin gidilebilirse, savaştan önce kapitalizmin manevi çöküşüne artan ölçüler içinde yol açan en kötü nedenler, 'ortadan kalkabileceklerdir'. Yeni evre proletaryaya elbette 'yeni', 'belki daha da kötü felaketler' getirecektir; ama, 'bir zaman için', 'ültra-emperyalizm', 'kapitalizm çerçevesinde bir yeni umutlar ve yeni beklentiler çağı yaratabilir'" (s. 145).

Sosyal-şovenizmin doğrulanması bu "teori"den nasıl çıkarılmış?

Bir "teorisyen" için oldukça tuhaf bir biçimde. Şöyle:

Almanya sol sosyal-demokratları, emperyalizm ile onun doğurduğu savaşların rastlantı sonucu değil, ama malî sermaye egemenliğine yol açan kapitalizmin kaçınılmaz ürünü olduğunu ileri sürüyorlar. Bundan ötürü, görece barışçıl gelişme dönemi sona erdiğinden, yığınların devrimci savaşımına geçmek zorunludur. "Sağ" sosyal-demokratlar, kabaca: emperyalizm "zorunlu" olduğu anda, biz de emperyalist olamayız, diyorlar. "Merkez" rolünü oynayan Kautsky, yalancıktan uzlaştırıcılar gibi görünüyor:

"Aşırı sol" diye yazıyor, *Ulusal Devlet, Emperyalist Devlet ve Devletler Birliği* (Nurenberg, 1915) adlı broşüründe, sosyalizmi, yani 'yalnızca bizim bir yarım yüzyıldan beri kapitalist egemenliğin bütün biçimleri karşısına çıkardığımız sosyalizm propagandasını değil, ama sosyalizmin doğrudan gerçekleştirilmesini', kaçınılmaz emperyalizmin 'karşısına çıkarmak', istiyor. İşte çok radikal gibi görünen bir davranış, ama bu, sosyalizmin dolaysız pratik gerçekleşmesine *inanmayan herkesi* emperyalizm kampına *itmekten* başka bir sonuç veremez" (s. 17. bazı sözcüklerin altı tarafımızdan çizildi).

Sosyalizmin dolaysız gerçekleştirilmesinden söz ederken, Kautsky, Almanya'da, özellikle askerî sansür rejimi altında, devrimci eylemden söz edilememesinden yararlanarak, bir üçkağıtçılık "gerçekleştiriyor". Kautsky solların partiden "sosyalizmin dolaysız pratik gerçekleştirilmesi"ni değil, ama *dolaysız* bir propaganda ve devrimci eylemler hazırlığı istediklerini çok iyi biliyor.

Emperyalizmin zorunluluğundan, sollar devrimci eylemlerin zorunluluğu sonucunu çıkartıyorlar. Kautsky "ültra-emperyalizm teorisi"nden, *oportünistleri doğrulamak için*, gerçekleri onların burjuvazi kampına katılmadıklarına, ama yalnızca yeni bir silahsızlanma ve sürekli barış "çağ"ının "çıkagelebileceği"ni düşündüklerinden dolaysız sosyalizme "inanmadıkları"na inandıracak bir biçimde göstermek için yararlanır. Bu "teori", kapitalizmin *yeni* bir barışçıl çağı *umudu* ile, Kautsky'nin, Basel kararının görkemli bildirimlerine karşın, oportünistler ve resmî sosyal-demokrat partilerin burjuvaziye katılmalarını ve *içinde yaşadığımız çalkantılı dönem* içinde devrimci (yani proleter) taktiği yadsımalarını doğrulaması olgusuna, ve *yalnızca* bu olguya indirgenir.

Kautsky'nin, yeni evrenin şu ya da bu durum ve koşullardan çıktığını ve çıkması gerektiğini bildirmek şöyle dursun, açıkça: "Henüz bu yeni evrenin *'gerçekleşebilir'* olup olmadığını bile söyleyemem", dediğine de dikkat edin. Gerçekten, onun belirttiği yeni çağ "eğilim"lerini düşünün. Yazarın "silahsızlanma eğilimi"ni iktisadî olaylar arasına soktuğunu görmek çok şaşırtıcı! Zararsız küçük-burjuva gevezeliği ve düşlerin gölgesine sığınmak için, çelişkilerin hafiflemesi teorisiyle hiç de uyuşmayan,

yadsınması olanaksız gerçeklerden kaçmadır bu. Kautsky'nin "ültra-emperyalizm"i —bu terim, yazarın demek istediği şeyi hiç mi hiç anlatmıyor— kapitalizmin çelişkilerinde şaşırtıcı bir *hafifleme* anlamına gelirdi. "İngiltere ve Amerika'da koruyuculuk hareketinin gerilemesi" —deniyor bize. Yeni bir çağa en küçük bir eğilim var mı burada? Amerika'nın sert korumacılığı yumuşamıştır, ama varlığını sürdürüyor, tıpkı İngiliz sömürgelerinin İngiltere yararına ayrıcaklarının, tercihli tarifelerinin varlıklarını sürdürdükleri gibi. Kapitalizmin, bir önceki, "barışçıl" dönemden, güncel, emperyalist döneme geçişinin hangi koşullar içinde gerçekleştiğini anımsayalım: özgür rekabet, alanı tekelleştirici kapitalist birliklere bıraktı ve yeryüzü tamamen paylaşıldı. Bu iki olgunun (ve etkenin) gerçekten dünya çapında bir önem taşıdıkları açık: Özgür ticaret ve barışçıl rekabet, sermaye sömürgelerini bir güçlükle karşılaşmadan genişletebildiği ve Afrika'da vb. boş toprakları eline geçirebildiği sürece olanaklı ve zorunluydu; üstelik, sermaye yoğunlaşması henüz güçsüzdü, ve henüz tekelci, yani belli bir sanayi kolunun *tümünü* egemenlik altına alabilecek ölçüde büyük işletmeler de yoktu. Bu türlü tekelci işletmelerin ortaya çıkma ve gelişmesi (bu sürecin ne İngiltere ne de Amerika'da durduğu düşünülebilir; Kautsky bile savaşın bu süreci hızlandırıp yoğunlaştırdığını yadsımaya her halde cesaret edemezdi), eski özgür rekabeti *olanaksız*kılar ve adımlarını boşlukta bırakır, oysa dünyanın paylaşılması, sömürge ve etki alanlarının bir *yeni paylaşımı* için, barışçıl genişlemeden silahlı savaşıma geçmeye zorlar. Korumacılığın her iki ülkede de *güçten düşmesinin*herhangi bir şeyi değiştirebileceğini düşünmek gülünçtür.

Sonra, her *iki* ülkedeki sermaye ihraçlarının, birkaç yıl içindeki azalması. Bu iki ülkeden, Fransa ve Almanya'dan her biri, yabancı ülkelerde, örneğin 1912'de Harms istatistiklerine göre, 35 milyon Mark (17 milyon Rubleye yakın) dolaylarında bir sermayeye sahip bulunu-

yordu; ve İngiltere, tek başına, bunun iki katına sahipti.* Sermaye ihraçlarının artışı kapitalist rejimde hiçbir zaman düzenli olmamıştır ve olamazdı da. autsky, örneğin yığınların durumundaki gözle görülür bir düzelme sonucu, sermaye birikiminin güçten düştüğünü ya da iç pazarın gücünün büyük ölçüde değiştiğini ileri süremezdi. Bu koşullarda her iki ülkede de sermaye ihraçlarının birkaç yıl boyunca azalması olgusu, yeni bir çağın başladığı sonucunun çıkarılmasına izin vermez.

"Çeşitli malî sermaye kliklerinin artan uluslararası girişikliği." Birkaç yılda ya da iki ülkede değil, ama tüm dünyada, kapitalizmin tümünde, gerçekten genel ve söz götürmez tek eğilim, budur. Ama bundan neden şimdiye değin olduğu gibi bir silahlanma eğilimi değil de, bir silahsızlanma eğilimi sonucu çıksın? Herhangi bir dünya "top" (ya da, daha genel olarak, savaş gereci üreten) firmasını, örneğin Armstrong'u alalım. Son günlerde (1 mayıs 1915 günlü) İngiliz *Economist,* bu firmanın *kârlarının* 1905-1906'da 606.000 Sterlinden (6 milyon Rubleye yakın), 1913'te 856.000 ve 1914'te 940.000 Sterline *(9 milyon Ruble)* yükseldiğini bildiriyordu. Malî sermayenin girişikliği burada çok büyüktür ve daha da ilerlemektedir; Alman kapitalistleri İngiliz firmasının işlerine "katılıyor"; İngiliz firmaları Avusturya için denizaltılar yapıyorlar vb.. Uluslararası olarak birbiri içine girmiş sermaye, silahlanma ve savaşlar sayesinde çok iyi işler yapıyor. Çeşitli ulusal sermayelerin tek bir uluslararası bütün içinde toplanıp birbirine karışmaları olgusundan, iktisadî bir silahsızlanma eğilimi sonucunu çıkarmak, sınıf çelişkilerinin hafiflemesi konusundaki dindarca küçük-burjuva istekleri, bu çelişkilerin gerçek ağırlaşması yerine geçirmek demektir.

---

*Bkz. Bernhard Harms, *Propleme der Weltwirtschaft.* Jena, 1912 (*Dünya iktisadi sorunları*). George Paish, "Great Britains Capital Investements in Colonies, vb.", *Journal of the Royal Statistical Society* içinde ("Sömürgelerde İngiliz Sermayeleri Yatırımı", *Kraliyk İstatistik Derneği Dergisi* içinde) c. LXXIV, 1910-1911, s. 167. Lloyd George, 1915 başlarında yaptığı bir konuşmada, yabancı ülkelerde yatırılmış bulunan İngiliz sermayelerini 4 milyar Sterlin, yani 80 milyar Marka yakın olarak tahmin ediyordu.

V

Kautsky, savaş "dersleri"ni, savaş felaketleri karşısındaki bilinmez hangi manevî tiksinti olarak sunarken, savaş "dersleri"nden büsbütün hamkafa bir anlayış içinde söz ediyor. Örneğin, *Ulusal Devlet* vb. başlıklı broşüründe, şöyle düşünüyor:

"Dünya barışı ve silahsızlanmayı çok derinden isteyen katmanların varlığı kuşkusuz ve tanıtlama gerektirmeyen bir şeydir. Küçük-burjuvaları ve küçük köylüleri, hatta birçok kapitalist ve aydını emperyalizme bağlayan çıkarlar, savaş ve silahlanma yarışı nedeniyle bu katmanların uğradığı zararları bastırmaz" (s. 21).

Bu, 1915 şubatında yazılmış! Olgular, küçük-burjuvalarla, "aydın"lar da içinde, bütün varlıklı sınıfların hep birlikte emperyalistlere katıldıklarını gösteriyor, ama Kautsky, kavanoz içindeki adam[56] gibi, olağanüstü bir küstahlık ve iyilik taslayan yavan sözlerle, olgulara yan çiziyor. Küçük-burjuvazinin çıkarlarını, onun *davranışına* göre değil, bazı küçük-burjuvaların *sözlerine* göre değerlendiriyor —bu sözler onların davranışlarıyla her an yalanlansalar da. Bu tastamam genel olarak burjuvazinin "çıkar"larını, sanki onun eylemlerine göre değil de, güncel rejimin hıristiyan ülkü ile dolu olduğuna yemin billah eden burjuva rahiplerin sevgi taşan konuşmalarına göre değerlendirmemize benzer. Kautsky marksizmi tüm içeriği uçup gidecek ve geriye, bilinmez hangi doğaüstü, manevî anlamda anlaşılmış "çıkar" sözcüğünden başka bir şey kalmayacak bir biçimde uyguluyor, çünkü burada söz konusu olan gerçek iktisadî yaşam değil, ama evrensel refah üzerine dinsel dileklerdir.

Marksizm, "çıkar"ları, günlük yaşamın milyonlarca olgusu arasında kendilerini gösteren sınıf çelişkileri ve sınıflar savaşımı temeli üzerinde değerlendirir. Küçük-burjuvazi çelişkilerin bir hafiflemesinin düşünü görür ve ağırlaşmalarının "zararlı sonuçlar"a yol açacağı "kanıt"ını ileri sürerek bu konuda parlak sözler eder. Emperyalizm, varlıklı sınıfların bütün katmanlarının malî sermayeye bağımlılığı ve dünyanın bugün çoğu savaşa katılan beş altı "büyük" devlet arasında paylaşılması demek-

tir. Dünyanın büyük devletler arasında paylaşılması, sömürgeler ve etki alanları elde edilmesinde, yabancı ulusların ezilmesinde, az çok kazançlı görevlerde ve "büyük" bir devlet ve ezgici bir ulus üyesi olma olgusu tarafından sağlanan ayrıcalıklarda bu devletlerin bütün varlıklı katmanlarının *çıkarları olduğu* anlamına gelir.*

Kesintiye uğramadan gelişen ve yeni ülkelere derece derece yayılan bir kapitalizmin görece dingin, uygar çevresi içinde, eski moda yaşamak *olanaksızdır*, çünkü bir başka çağ gelmiştir. Malî sermaye belli bir ülkeyi büyük devletler arasından *atar* ve atacaktır, sömürge ve etki alanlarını elinden alacaktır. (İngiltere'ye karşı savaşa girmiş bulunan Almanya'yı bunu yapmakla tehdit ettiği gibi); bir "büyük devlet"e üye olma sonucu yararlandığı ayrıcalıklar ve ek gelirleri küçük-burjuvazinin elinden alacaktır. Savaşın tanıtlamakta olduğu şey, budur. Çelişkilerin, uzun zamandan beri herkes tarafından, *İktidar Yolu* adlı broşüründe Kautsky'nin kendisi tarafından da kabul edilen kızışması, sonunda fiilî olarak işte buna *yol açmıştır*.

Ve emperyalist büyük devlet ayrıcalıkları için silahlı savaşımın bir oldu bitti durumuna geldiği şu anda, savaşın korkunç bir şey, oysa silahsızlanmanın iyi bir şey olduğunu söyleyen Kautsky, kapitalistler ile küçük-burjuvaziyi *yüreklendirmeye* girişiyor; tıpkı, kürsüsünden, kapitalistleri insan sevgisinin bir Tanrı buyruğu, ruhun bir özlemi ve bir uygarlık yasası olduğuna inandırmak isteyen bir hıristiyan papazı gibi ve aynı sonuçlarla. Kautsky'nin "ültra-emperyalizm" iktisadî eğilimleri dediği

---

* E. Schultze, 1915 yılında, devlet ve belediye tahvilleri, ipotekler, ticarî ve sınaî şirketler hisse senetleri vb. de içinde, tüm dünyadaki esham ve tahvilat tutarının 732 milyar Frank olarak tahmin edildiğini aktarır. Bu tutarın 130 milyar Frankı İngiltere'ye, 115 milyar Frankı Amerika Birleşik Devletlerine, 100 milyar Frankı Fransa ve 75 milyar Frankı da Almanya'ya, yani 420 milyar Frank, başka bir deyişle, toplam tutarın yarısından çoğu bu dört büyük devlete düşüyordu. Öbür halkları geride bırakan, onları ezen ve soyup soğana çeviren ileri emperyalist ulusların çıkarve ayrıcalıklarının büyüklüğü üzerine bu örnek yardımıyla bir kanıya varılabilir. (Dr. Ernst Schultze: "Das Französische Kapital İn Russland", *Finanz-Archiv* içinde, Berlin 1915, Jahrgang 32, s. 127.) (Dr. E. Schultze: "Rusya'daki Fransız Sermayesi", *Malî Arşivler* içinde, Berlin 1915, 32. yıl, s. 127.) Emperyalist ulusların "yurt savunması", yabancı ulusların soyulmasından gelen yağma hakkının savunulmasıdır. Rusya'da, bilindiği gibi, kapitalist emperyalizm daha güçsüz, buna karşılık, feodal-askerî emperyalizm daha güçlüdür.

şey, gerçekte para babalarını kötülük yapmamaya çağıran küçük-burjuva bir *çağrıdır.*

Sermaye ihracı mı? *Ama* bağımsız ülkelere, örneğin Amerika Birleşik Devletlerine, sömürgelere olduğundan daha çok sermaye ihraç ediliyor. Sömürgeler fethi mi? Ama daha şimdiden hepsi fethedilmiş, ve hemen hepsi kurtuluşa can atıyor: "O (Hindistan) bir İngiliz sömürgesi olmakan çıkabilir, ama tek parça bir imparatorluk olarak başka bir yabancı egemenlik altına hiçbir zaman girmeyecektir" (adı geçen broşürün 49. sayfası). "Sanayici bir kapitalist devletin, hammadde gereçlendirmesi bakımından yabancı ülkelerden bağımsız duruma gelmesini sağlayan bir sömürge imparatorluğu kurma yolunda göstereceği her çaba, ona karşı bütün öbür kapitalist devletleri birleştirmekten ve onu ereğine yaklaştırmaksızın bitmez tükenmez öldürücü savaşlar içine sokmaktan geri kalamazdı. Bu siyasa, devletin tüm iktisadî yaşamını batkıya götürmenin en güvenceli yolu olurdu" (s. 72-73).

Para babalarını emperyalizmden vazgeçmeye çağıran bir çağrı değil mi bu? Kapitalistleri bir batkı tehlikesiyle ürkütmek istemek, borsacılara borsada oynamamayı öğütlemek demektir, çünkü "birçokları tüm servetlerini böyle yitirirler". Sermaye, rakip kapitalist ile rakip ulusun batkısından, daha da çok yoğunlaşarak, *kazanır;* bundan ötürü, iktisadî rekabet, yani batkıya doğru iktisadî zorlama ne denli yüksek ve "sıkı" olursa, rakibin batkısını çabuklaştırmak için kapitalistlerin bu zorlamaya *askerî* zorlamayı ekleme eğilimi de o denli güçlü olur. Sömürgelere ve Türkiye gibi bağımlı devletlere olduğu denli elverişli bir biçimde sermaye ihraç edilebildiği ülkeler azaldıkça, —çünkü sömürge ve bağımlı ülkelere ihraç edilen sermayeden, Amerika Birleşik Devletleri gibi özgür, bağımsız ve uygar bir ülkeye ihraç edilen sermayeye göre, para babası üç misli bir kâr sağlar,— Türkiye'nin, Çin'in vb. köleleştirilmesi ve paylaşılması için savaşım *daha da zorlu* olur. İktisadî teorinin malî sermaye ve emperyalizm çağı konusunda dediği budur. Olguların dediği budur. Oysa, Kautsky bütün bunları hamkafa bir yavan "moral"e

dönüştürüyor. Türkiye'nin paylaşılması ya da Hindistan'ın fethi için pek o denli kızışmaya, hele hele savaşmaya değmez, diyor; çünkü, "ne olursa olsun, bu uzun zaman sürmez", ve sonra kapitalizmi barışçıl bir biçimde geliştirmek daha iyi olurdu... Elbette, ücretlerde bir artış aracıyla kapitalizmi geliştirmek ve pazarı genişletmek daha iyi olurdu: son derece "anlaşılır" bir şey bu, ve para babalarını bu yola sokmaya çalışmak, bir papazın vaazı için dört dörtlük bir konudur... Sömürgeler nasıl olsa çok kısa bir sürede kurtulacaklarına göre, iyi yürekli Kautsky, Alman para babalarını sömürgeler için ingiltere ile savaşmaya değmediğine inandırmayı hemen hemen başarmış!...

İngiltere'nin Mısır'a yaptığı ihracat ve bu ülkeden yaptığı ithalat, 1872'den 1912'ye değin, İngilere'nin tüm ihracat ve ithalatından daha güçsüz bir biçimde gelişmiştir. "Marksist" Kautsky'nin kıssadan hissesi: "Mısır'ın askerî işgali olmaksızın, onun (bu ülke ile ticaretin) salt iktisadî etkenlerin etkisiyle daha az artacağını varsaymamız için hiçbir neden yoktur" (s. 72). "Sermayenin genişleme eğilimleri", *"her şeyden çok,* emperyalizmin zor yöntemleri ile değil, *barışçıl demokrasi* ile kolaylaştırılabilir" (s. 70).

Ne dikkat çekecek derecede ciddi, bilimsel, "marksist" bir çözümleme! Kautsky şu saçma tarihi çok güzel "düzeltmiş"; İngilizlerin Mısır'ı Fransızlardan almak için hiçbir gereksinimleri olmadığını, ve Alman para babalarının savaşa başlamakta, Türkiye seferini örgütlemekte ve İngilizleri Mısır'dan kovmak için başka önlemlere başvurmakta hiçbir yararları olmadığını "tanıtlamış"! Bütün bunlar yalnızca bir yanlış anlama, başka hiçbir şey değil! İngilizler, öyle görünüyor ki, "en iyi"nin Mısır'da zor kullanmayı bırakmak ve *(Kautsky'ye göre* sermaye ihracatını genişletme ereğiyle) "barışçıl demokrasi"ye geçmek olacağını henüz kavramamışlardır...

"Elbette, özgür değişimin kapitalizmin doğurduğu iktisadî karşıtlıkları tamamen ortadan kaldıracağına inanmak, burjuva *free-trader*'lerin [özgür değişimcilerin] bir kuruntusuydu. Bu konuda özgür değişim de demok-

rasi denli yeteneksizdir. Ama bu çelişkilerin emekçi yığınlara en az özveri ve sıkıntı yükleyen savaşım biçimleri ile aşılmasında büyük yararımız var" (s. 73)...

Bizi bağışla, Tanrım! Tanrım, bize acı! Bir hamkafa nedir? —diye soruyordu Lassalle— ve ozanın çok tanınmış özdeyişiyle yanıt veriyordu: "Hamkafa, Tanrının merhamet duyacağı, korku ve umut dolu boş bir barsaktır."[57]

Kautsky marksizmi alçaltmış ve gerçek bir vaiz durumuna dönüşmüştür. Vaiz, kapitalistleri barışçıl demokrasiye geçmeye *çağırıyor* —ve buna da diyalektik adı veriliyor: eğer, başlangıçta özgür değişim, ve sonra da tekeller ve emperyalizm olmuşsa, neden bir "ültra-emperyalizm" ve yeni baştan özgür ticaret olmasın? Rahip "gerçekleşebilir" olup olmadığını söylemekten gene de sakındığı bu "ültra-emperyalizm"in iyiliklerini betimleyerek ezilen yığınları *teselli* ediyor! Dini, insanı teselli ettiği kanıtıyla savunan kimselere karşı, Feuerbach tesellilerin gerici anlamını haklı olarak belirtiyor: kim ki, diyordu, köleyi köleciliğe karşı başkaldırmaya özendirecek yerde teselli eder, kölecilere yardım etmekten başka bir şey yapmaz.

Bütün baskıcı sınıflar, egemenliklerini sürdürmek için, iki toplumsal işlevi: celladın toplumsal işleviyle rahibin toplumsal işlevini gereksinirler. Celladın görevi ezilenlerin protesto ve başkaldırmasını bastırmaktır. Rahibin görevi ezilenleri teselli etmek, onlara, sınıf egemenliğinin korunması ile, mutsuzluk ve özverilerde bir yumuşama perspektiflerini çizmek (bu perspektiflerin "gerçekleşebilir" şeyler oldukları güvence altına alınmadığı zaman bu işi yapmak son derece kolaydır), ve böylece onlara bu egemenliği kabul ettirmek, onları devrimci eylemden caydırmak, devrimci anlayışlarını güçten düşürmeye ve devrimci enerjilerini söndürmeye çalışmaktır. Kautsky marksizmi en tiksinç ve en saçma, en iğrenç can sıkıcı öğütler karşı-devrimci teorisi durumuna getirmiş.

Kautsky, 1909'da, *İktidar Yolu* broşüründe, kapitalizmin çelişkilerinin —hiç kimsenin çürütemediği ve çü-

rütülmez olan— ağırlaşmasını, bir savaşlar ve devrimler çağının, yeni bir "devrimci dönem"in yakınlaştığını kabul eder. "Mevsimsiz" devrim, der, söz konusu edilemez, ve savaşımdan önce, bir yenilgi olasılığı da yadsınmamakla birlikte, ayaklanma sırasında zafer olanağı ummayı yadsımayı "davamıza düpedüz bir ihanet" olarak açıklar.

Savaş geldi patladı. Çelişkiler *daha da* keskin bir durum aldı. Yığınların sıkıntısı dev boyutlara erişti. Savaş uzuyor ve genişlemeye devam ediyor. Kautsky broşür üstüne broşür yazıyor, sansürün buyruklarına uysalca uyuyor, toprakların yağmalanmasına ve savaşın korkunçluklarına, savaş vurgunculannın yüz kızartıcı kârlarına, yaşam pahalılığına, silah altındaki işçilerin "askerî köleliği"ne ilişkin verilerin sözünü etmiyor; buna karşılık, proletaryayı durmadan teselli ediyor —onu burjuvazinin devrimci ya da ilerici olduğu, "Marx'ın bile" şu ya da bu burjuvazinin zaferini dilediği savaşlar örneğiyle teselli ediyor; sömürgesiz ve yağmasız, savaşsız ve silahlanmasız bir kapitalizm "olanağı"nı gösterecek ve "barışçıl demokrasi"nin yararlarını tanıtlayacak rakam sütunları ile teselli ediyor. Yığınların sıkıntısının arttığını ve devrimci bir durumun gözlerimizin önündeki gerçek gelişimini (bundan söz etmek yasak! Sansür izin vermiyor...) yadsımaya cüret edemeyen Kautsky, "daha az özveri ve sıkıntı"nın olacağı yeni evredeki savaşım biçimlerinin ("gerçekleşebilir" olduğu konusunda *güvence vermediği)* "perspektif"ini çizerek, burjuvazi ve oportünistler karşısında el pençe divan duruyor... Franz Mehring ile Rosa Luxembourg, Kautsky'ye orospu *(Mädchen für alle)* davranışında bulunarak tepki göstermekte son derece haklılar.

1905 ağustos ayında Rusya'da devrimci bir durum vardı. Kaynaşma içindeki yığınları "yatıştırmak" ["teselli etmek"] için, Çar "Buligin Duması"nı[58] vaat etmişti. Eğer para babalarının silahlanmadan vazgeçmeleri ve "sürekli bir barış" yararına uzlaşmalarına "ültra-emperyalizm"

denebilirse, Buligin tarafından öğütlenen Danışmacı Parlamento rejimine de *"ültra-absolutisme"* ["aşırı mutlakiyet"] denebilirdi. Yüzlerce dev işletme içinde çıkarları "sarmaşan" dünyanın yüz kadar en büyük para babasının, yarın halka, savaştan sonra silahsızlanmadan yana olacaklarını *vaat ettiklerini* bir an için kabul edelim (bu varsayımı yalnızca Kautsky'nin bu çocukça teorisinden çıkan siyasal sonuçları incelemek için bir an kabul ediyoruz). Hatta o zaman bile, proletaryaya, o olmaksızın bütün vaatlerin, bütün mutlu perspektiflerin boş bir kuruntudan başka bir şey olamayacağı devrimci eylemden caymasını öğütlemek, ona kesin olarak ihanet etmek olurdu.

Savaş kapitalistler sınıfına yalnızca inanılmayacak kârlar ve görkemli yeni soygun perspektifleri (Türkiye, Çin vb.), milyonları bulan yeni siparişler, yüksek faiz oranlı yeni borçlar getirmekle kalmadı. Dahası da var. Savaş kapitalistler sınıfına, proletaryayı bölerek ve baştan çıkararak, çok yüksek siyasal yararlar da sağladı. Kautsky bu baştan çıkarmaya yardım ediyor; "kendi" uluslarından oportünistlerle, Südekumlarla *birlik adına,* savaşım içindeki proleterlerin bu uluslararası *bölünmesini* kutsallaştırıyor! Ve eski partilerin birlik belgisinin, ulusal proletaryanın kendi ulusal burjuvazisi ile "birlik" ve çeşitli uluslar proletaryasının *bölünmesi* anlamına geldiğini anlamayan kimseler de var...

VI

Yukarıdaki satırlar, (28 Mayıs günlü) *Neue Zeit*'in Kautsky'nin "sosyal-demokrasinin batkısı" konusundaki son düşüncesini (Cunow'a itirazının 7. paragrafı) içeren 9. sayısı yayınlandığı sırada yazılmış bulunuyordu. Kautsky sosyal-şovenizmin savunusu konusundaki bütün eski safsataları ve bir yenisini, kendisi işte şöyle toplamış ve özetlemiş:

"Savaşın salt emperyalist bir savaş olduğunu, savaş patlak verdiği anda, emperyalizm ya da sosyalizmden başka bir seçenek bulunmadığını, Almanya, Fransa ve, birçok bakımdan, İngiltere sosyalist partileri ile proleter

yığınlarının, düşünmeden, bir avuç parlamenterin basit buyruğu üzerine, kendilerini emperyalizmin kollarına attıklarını, sosyalizme ihanet ettiklerini ve böylece tüm tarihte eşi görülmemiş bir batkıya yol açtıklarını söylemek, gerçeğe düpedüz aykırıdır."

Yeni safsata ve işçilerin yeni aldatılması: savaş, efendim, "salt" emperyalist değil!

Güncel savaşın nitelik ve anlamı konusunda, Kautsky'nin gerçekten şaşırtıcı duraksamaları var; bu erdemli parti önderinin, son soygun yerine gelmekten sakınan bir hırsızın sakınırlığı ile, Basel ve Chemnitz kongrelerinin açık ve kesin bildirimlerinden yan çizdiğini de ekleyelim. 1915 Şubat'ında yazdığı *Ulusal Devlet vb.* adlı broşüründe Kautsky, savaşın "gene de, son çözümlemede, emperyalist" olduğunu doğruluyordu (s. 64). Şimdi yeni bir çekince getiriyor: *salt* emperyalist değil. Peki ama, ne?

Ola ki henüz ulusaldır! Kautsky şu "Plehanovcu" sözde-diyalektik yardımıyla bu densizliğe değin gidiyor:

"Güncel savaş —diyor—, yalnızca emperyalizmin değil, ama Rus devriminin de çocuğudur." Kautsky, Rus devriminin panislavizmi yeni bir biçim altında diriltece-ğini, "demokratik bir Rusya'nın, Avusturya ve Türkiye Slavlarının ulusal bağımsızlık özlemlerini kaçınılmaz olarak canlandıracağını", görüyor musunuz, daha 1904'te öngörmüştü... "Polonya sorunu da o zaman yoğunlukla ortaya çıkacaktı... Ve Avusturya dağılacaktı, çünkü Çarlığın çöküşü ayrılmakisteyen çeşitli öğeleri bugün gene de birleştiren demir çemberi kıracaktı" (Kautsky bu son alıntıyı kendi 1904 tarihli makalesinden alıyor)... "Rus devrimi... Doğunun ulusal özlemlerine yeni ve güçlü bir atılım vermiş, Avrupa sorunlarına Asya sorunlarını eklemiştir. *Bütün bu sorunlar, güncel* savaş içinde, kendilerini gürültülü bir biçimde gösteriyor ve, egemen sınıflarda ağır basan eğilimler emperyalist eğilimler olduğu halde, *proleter* yığınlar da içinde, *halk* yığınlarının anlayışı bakımından kesin bir değer kazanıyorlar." (s. 273, bazı sözcüklerin altı tarafımızdan çizildi).

İşte marksizmin alçaltılmasının bir başka örneği! "Demokratik bir Rusya" Doğu Avrupa uluslarının özgürlük özlemlerini canlandıracağı *için* (söz götürmez bir şeydir bu), bir tek ulusu kurtarmayan ama bir çoğunu köleleştiren güncel savaş, sonucu ne olursa olsun, *bundan ötürü*, "salt" emperyalist bir savaş değildir. "Çarlığın yıkılışı", ulusal yapısının demokratik olmayan niteliği nedeniyle Avusturya'nın dağılması anlamına geleceği *için*, geçici olarak güçlenmiş olan karş-devrimci Çarlık, Avusturya'yı soyarak ve bu ülke ulusları üzerinde *daha da büyük* bir baskı kurarak, *bundan ötürü* "güncel savaş"a salt emperyalist değil, ama bir ölçüde ulusal bir nitelik vermiştir. "Egemen sınıflar" dar kafalı küçük-burjuvaları ve ezilmiş köylüleri emperyalist savaşın ulusal erekleri üzerine masallarla aldattıkları *için*, "marksizm" konusunda bir otorite ve II. Enternasyonalin bir temsilcisi olan bilim adamı, *bundan ötürü* bu yutturmacayı yığınlara: egemen sınıfların eğilimleri emperyalisttir, oysa "halk"ın ve proleter yığınların eğilimleri "ulusal"dır, "formül"ü aracıyla kabul ettirmekte yetkilidir.

Diyalektik en iğrenç, en aşağılık safsatacılık durumuna geliyor!

Güncel savaştaki ulusal öğe (Partimizin Berne konferans kararının da belirttiği gibi), *yalnızca* Sırbistan'ın, Avusturya'ya karşı savaşı tarafından temsil edilmektedir. Uzun yıllardan beri süren, "halk yığınları" arasındaki milyonlarca insanı kapsayan ve "uzantısı" Sırbistan'ın Avusturya'ya karşı savaşı olan bir ulusal kurtuluş hareketi, yalnızca Sırbistan'da ve Sırplar arasında vardır. Eğer bu savaş tek olsaydı, yani eğer genel Avrupa savaşına, İngiltere'nin, Rusya'nın vb. bencil ve soyguncu amaçlarına bağlanmış olmasaydı, bütün sosyalistler Sırp *burjuvazisinin* başarısını dilemek *zorunda* olurlardı —güncel savaştaki ulusal etkenden çıkarılacak doğru ve kesin olarak zorunlu tek sonuç, işte budur. Ama şimdilik Avusturya burjuvaları, din adamları ve generallerinin hizmetinde olan safsatacı Kautsky, işte bu sonucu çıkarmıyor!

Devam edelim. Bilimsel evrimci yöntemin son sözü olan Marx diyalektiği, irdelenen konunun yalıtık, yani

tek yönlü ve çarpıtılmış incelenmesini olanaksız kılar. Sırbistan-Avusturya savaşındaki ulusal etken, genel Avrupa savaşında *hiçbir* ciddi önem taşımaz ve taşıyamaz. Eğer Almanya kazanırsa, Belçika'yı, Polanya'nın bir parçasını daha, belki Fransa'nın da bir parçasını boğazlayacaktır. Eğer Rusya kazanırsa, Galiçya'yı, Polonya'nın bir parçasını daha, Ermenistan'ı vb. boğazlayacaktır. Eğer sonuç "sıfır" olursa, eski ulusal baskı olduğu gibi kalacaktır. Sırbistan için, yani güncel savaşa katılanların yüzde bir kadarı için, bu savaş burjuva kurtuluş hareketi "siyasasının uzantısı"dır. Yüzde 99 içinse, savaş emperyalist, yani günü geçmiş, ulusları kurtarmaya değil, ama bozmaya yetenekli burjuvazi siyasasının uzantısıdır. Antant, Sırbistan'ı kurtarırken, Sırp özgürlük çıkarlarını, Avusturya'nın soyulması karşılığında, İtalyan emperyalizmine *satıyor*.

Herkesçe bilinen bütün bu şeyler, oportünistleri doğrulamak için Kautsky tarafından utanmazca çarpıtılmıştır. Ne doğada, ne de toplumda, olaylar "arı" durumda *değildirler* ve olamazlar da: arılık kavramının kendisinin tek yanlı ve dar bir nitelik içerdiğini, insan bilgisinin nesneye tam olarak, tüm karmaşıklığı içinde erşmesini engellediğini söyleyen Marx diyalektiğinin bize öğrettiği şey, işte budur. Dünyada "arı" durumda kapitalizm yoktur ve olamaz da, çünkü kapitalizm, her zaman içine feodal, küçük-burjuva öğeler, ya da başka bir şey *katılmış* olarak bulunur. Bu nedenle, emperyalistler düpedüz soygunculuk amaçlarını "ulusal" bir söz ebeliği ile açıkça maskeleyerek "halk yığınları"nı utanç verici bir biçimde aldatırlarken, savaşın "salt" emperyalist olmadığını anımsatmak, son derece dar kafalı bir bilgiç, ya da bir düzenbaz ve üçkağıtçı olmak demektir. Her şey gelir, Kautsky'nin, "proleteryığınlar da içinde, halk yığınları" için ulusal sorunlar "kesin bir değer" taşırlar, *oysa* egemen sınıflar için, "ağır basan emperyalist eğilimler"dir (s. 273) derken, ve bu kesinlemeyi "son derece çeşitli gerçeklik"e (s. 274) sözde diyalektik bir iletme ile "pekiştirir"ken, halkın emperyalistler tarafından aldatılmasını *desteklemesi*

olgusuna dayanır. Gerçekliğin son derece çeşitli olduğundan hiç kuşku yok, en arı gerçek bu! Ama bu sonsuz çeşitlilik içinde iki temel ve özsel akımın belirdiğinden de kuşku yok: Savaşın nesnel içeriği, emperyalizm siyasasının, yani başka ulusların, "büyük devletler"in çökmekte olan burjuvazisi tarafından (ve bu devletlerin hükümetleri tarafından) soyulması "siyasasının uzantısı"dır; egemen "öznel" ideolojiye gelince, yığınları aldatmak için yayılmış "ulusal" boş sözlerden başka bir şey değildir bu ideoloji.

Kautsky'nin, durmadan üzerine döndüğü, ve "sol" sosyal-demokratlara göre, savaşın başlangıcında konulmuş olan seçeneğin, ya emperyalizm ya da sosyalizm olduğunu ileri sürmeye dayanan eski safsatasını daha önce inceledik. Kautsky gerçeği utanmazca çarpıtıyor, çünkü o solların, ya emperyalist soygun ve aldatma partisine katılma, ya da devrimci eylemler propaganda ve hazırlığı biçiminde bir *başka* seçenek koymuş olduklarını çok iyi biliyor. Kautsky, Südekumlar karşısında uşaklıkla yaydığı saçma masalının Almanya "sol"ları tarafından sergilenmesine karşı kendisini *yalnızca* sansürün koruduğunu da biliyor.

"Proleter yığınlar" ile "bir avuç parlementer" arasındaki ilişkiler konusunda, Kautsky çiğnene çiğnene sakıza dönmüş itirazlardan birini yineliyor:

"Kendi davamızı savunmamak için, Almanları bir yana bırakalım. Ama Vaillant ve Guesde, Hyndmann ve Plehanov gibi adamların, bugünden yanına emperyalizm kampına geçtiklerini ve sosyalizme ihanet ettiklerini ciddi ciddi ileri sürmeyi kim isterdi? Parlementerler ile 'merciler'i bir yana bırakalım... (Kautsky açıkça Rosa Luxembourg ile Franz Mehring'in dergisine, mercilerin, yani Alman Sosyal-Demokrat Parti resmi yönetici çevrelerinin, Merkez Komitesinin *(Vorstand)*, parlamento grupunun vb. siyasasının, çok haklı bir küçümseme ile eleştirildiği *Enternasyonal*'e anıştırmada bulunuyor)... "Ama 4 milyon bilinçli Alman proleterinin, bir avuç parlementerin basit buyruğu üzerine, 24 saat içinde sağa çark edip önceki ereklerinin tam tersini savunabildiklerini ileri sürmeye kim cüret edecek? Eğer bu doğru olsaydı, kuşkusuz, yalnızca partimizin değil, ama *yığının* da (altı Kautsky tarafından çizilmiş) korkunç bir batkısına tanıklık ederdi. Eğer bu yığın ahlâktan bu derece yoksun bir koyun sürüsü olsaydı, bize kendimizi gömdürmekten başka yapacak bir şey kalmazdı" (s. 274).

Bütün yetkisiyle birlikte, Karl Kautsky, davranışı ve içler acısı kaçamakları nedeniyle, siyasal ve bilimsel bakımdan, kendini çoktan gömdürmüş bulunuyor. Bunu anlamayan, ya da hiç değilse sezmeyen biri, sosyalizm için yitmiş biridir; ve bu nedenle Mehring, Rosa Luxembourg ve yandaşları, Kautsky ve hempalarına en aşağılık insanlar olarak davranırlarken, *Enternasyonal*'de tek doğru dili konuşmuşlardır.

Düşünün bir: Savaş karşısındaki tutuma ilişkin olarak, *yalnızca* "bir avuç parlemanter" (yönetmelik tarafından korunan parlemanterler, oylarını tam bir özgürlük içinde kullandılar; pekâlâ karşı oy da kullanabilirlerdi; Rusya'da bile, bundan ötürü kimse ne dövüldü, ne de hırpalandı, hatta ne de tutuklandı), bir avuç memur, gazeteci vb., düşüncesini belli bir özgürlükle *açıklayabildi.* (Yani hemen tutuklanıp kışlaya götürülmeksizin, hemen kurşuna dizilme tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaksızın.) Bugün, Kautsky, oportünizm taktik ve ideolojisiyle *ilişkisi* o aynı Kautsky tarafından yıllar boyunca onlarca kez belirtilmiş olan bu toplumsal *katmanın* ihanet ve alçaklığını, soylu bir biçimde *yığınlar* üzerine yüklüyor! Genel olarak bilimsel araştırmanın, özel olarak da marksist diyalektiğin ilk ve temel kuralı, sosyalizm içindeki *eğilimlerin* —ihaneti bağıra çağıra sergileyen ve bu konuda alarm çanı çalan eğilim, ve ihaneti görmeyen eğilim— güncel savaşımı ile, daha önce *onyıllar* boyunca yapılmış olan savaşım arasındaki *ilişkiyi* incelemektir. Kautsky bu konuda tek söz söylemiyor, eğilimler ve *akımlar* sorununu koymak bile istemiyor. Şimdiye değin akımlar vardı, şimdi yok artık! Şimdi, artık yalnızca "otorite"lerin, her zaman aşağılık ruhları gözler önüne seren cafcaflı adları var. Bu durumda, birbirine güvenmek ve kendi "küçük günah"larını haklı göstermek için iki ahbap çavuş gibi anlaşmak çok kolaydır. Oportünizm mi bu, amma da yaptınız ha, ne zaman ki... Guesde, Plehanov, Kautsky! diye haykırıyordu Martov, Berne'deki açıklamasında *(Sosyal-Demokrat'*ın 36. sayısına bakınız). Guesde gibi adamlar oportünizmle suçlandığı zaman, diye yazıyordu Aksel-

rod (*Goloss*, n^0 86 ve 87), daha sakıntılı olmak gerekir. Kendimi savunmayacağım, ama... Vaillant ve Guesde, Hyndman ve Plehanov! diyor Berlin'de Kautsky. Guguk kuşu horozu över, çünkü horoz guguk kuşunu över.

Uşaklık çabasıyla kendinden geçen Kautsky, yazılarında, Hyndman'ı emperyalizme ancak bir gün önce katılmış biri gibi göstererek, onun bile elini öpecek duruma gelmiştir. Oysa, o aynı *Neue Zeit* ile tüm dünyanın onlarca sosyal-demokrat gazetesinde, daha önce *yıllar boyunca*, Hyndman'ın emperyalizmi sergilenmişti! Eğer Kautsky adını andığı *kişilerin* siyasal yaşamöyküsü ile iyice ilgilenseydi, belleğine başvurur ve kendi kendine bu yaşam öyküsünün, onların emperyalizme geçişlerini, "bir tek günde" değil, ama onlarca yılda hazırlanmış bulunan gösterge ve olayları kapsayıp kapsamadığını; Vaillant'ın jorezcilerin tutsağı, Plehanov'un da menşevikler ile likidatörlerin tutsağı olup olmadıklarını; Guesde *eğiliminin* önemli herhangi bir konuda bağımsız bir konum alma yeterliğinden yoksun, açıkça cansız ve yeteneksiz bir dergi olan Guesdeci *Le Socialisme*[59] dergisinde herkesin gözü önünde can çekişip çekişmediğini; Kautsky'nin, Bernstein eğilimine karşı savaşının başında, Millerancılık sorununda bir yüreklilik eksikliği gösterip göstermediğini (bunu, onu da —haklı olarak— Hyndman ve Plehanov'un yanına koyan kimseler için ekleyelim) vb. sorardı.

Ama söz konusu önderlerin yaşam öyküsünün bilimsel çözümlemesi için en küçük bir ilgi bile görülmüyor. Şimdi bu önderlerin kendilerini *kendi öz* kanıtları ile mi, yoksa oportünistlerle burjuvaların kanıtlarını yineleyerek mi savunduklarını inceleme girişimi de görülmüyor. Bu önderlerin eylemlerinin kazandığı siyasal önem, bu önderlerin özel bir etkisine mi, yoksa onların sosyalizme yabancı, gerçekte "etkili" ve askerî örgüt tarafından desteklenen bir akıma, yani burjuva akıma katılmış bulunmalarına mı dayanıyor? Kautsky sorunu irdelemeye bile girişmemiş; yığınların gözünü boyamak, kendini kabul ettirmiş kişi adlarının gürültü patırdısı ile onları sağırlaştırmak, tartışılan sorunu açıkça koyup bütün yönle-

riyle çözümlemelerini engellemekten başka bir şeyle uğraşmamış.*

"...Dört milyon kişilik bir yığın, bir avuç parlemanterin basit buyruğu üzerine, sağa çark etmiş..."

Bu sözcüklerin her biri bir yalandır. Parti örgütü, Almanlar arasında, dört değil, bir milyon üye kapsıyordu, ve bu yığın örgütünün ortak iradesi de (her örgüt gibi) *yalnızca* kendi tek siyasal merkezi tarafından, sosyalizme ihanet etmiş olan "bir avuç" kişi tarafından dile getirilmiş bulunuyordu. Bu bir avuç insan, kendisine danışılmış, oy vermeye çağrılmıştı; oy verebilir, makaleler yazabilirdi vb.. Yığınlara gelince, onlara danışılmamıştı. Yalnız oy kullanmalarına izin verilmemekle kalınmamış, ama bir avuç parlemanterin değil, askeri otoritelerin *"buyruğu üzerine"*, parçalanmış ve mahmuzlanmışlardı da. Askerî örgüt karşıdaydı; *bu örgütte* önderlerin ihaneti yoktu, "yığın"ı, şu ültimatomu vererek, *tek tek* çağırıyordu: Ya (önderlerinin öğütlediği gibi) orduya katılacaksın, ya da kurşuna dizileceksin. Yığın örgütlü biçimde davranamıyordu, çünkü daha önce varolan, "bir avuç" Legien, Kautsky ve Scheidemannlarda simgelenen kendi örgütü, yığına ihanet etmişti, ve *yeni* bir örgüt kurmak için de, zaman ister, eski çürümüş, günü geçmiş örgütü çöp tenekesine atma kararlılığına sahip olmak ister.

Kautsky karşıtlarını, solları, onlara şu saçma düşünceyi yükleyerek yenmeye çalışıyor: Savaşa "yanıt olarak", "yığınlar" emperyalizme karşı "24 saat içinde" devrim yapmalı ve "sosyalizm"i kurmalıydılar, yoksa "yığınlar" "alçaklık ve ihanet"ten suçlu olurlardı. Ama, kötü üslup-

*Kautsky'nin, Vaillant ve Guesde'e, Hyndman ve Plehanov'a iletmede bulunması, bir başka yönden de belirtici. Lensch ve Haenisch gibi açık emperyalistler (oportünistlerden hiç söz etmiyoruz), kendi siyasalarını doğrulamak için, sırtlarını Hyndman ve Plehanov'a dayıyorlar. Ve onlara başvurmakta da *haklılar*, bir tek ve aynı siyasanın söz konusu olması anlamında, *doğru* söylüyorlar. Kautsky'ye gelince, o Lensch ile Haenisch'den, emperyalizme yönelmiş bu radikallerden küçümsemeyle söz eder. Bu sarraflara benzemediği, onlarla aynı kanıda olmadığı için Tanrıya şükreder —şaka bir yana! Oysa, gerçekte, Kautsky'nin konumu da tıpkı onlarınki gibidir. İkiyüzlü şoven Kautsky iyilik taslayan yavan sözleri ile, dar düşünceli şovenler olan David ve Heine'den, Lensch ve Haenisch'den çok daha tiksinçtir.

lu burjuva ve polis yazarların şimdiye değin devrimcileri "ezdikleri" e şimdi de Kautsky'nin gözler önüne serdiği bir budalalığın ta kendisidir bu. Kautsky'nin sol karşıtları devrimin "yapıla"mıyacağını, devrimlerin nesnel olarak (partilerin ve sınıfların iradelerinden bağımsız olarak) olgunlaşmış bunalım ve tarihsel dönüm noktalarından *doğduklarını;* örgüt olmadıkça, yığınların ortak iradeden yoksun olduklarını; merkezî devletlerin güçlü, terörist askerî örgütüne karşı savaşımın güç ve uzun soluklu bir iş olduğunu çokiyi biliyorlar. Yığınlar önderlerinin tehlikeli andaki ihaneti karşısında hiçbir şey *yapamazlardı;* oysa bu "bir avuç" önderler, savaş ödeneklerine oy vermeme, "iç barış" ve savaşın doğrulanmasına karşı çıkma, *kendi* hükümetlerinin yenilgisinden yana olduğunu bildirme, siperlerde kardeşleşmeyi öğütlemek için uluslararası bir aygıt kurma, devrimci eylemlere geçme zorunluluğunu öven yasa-dışı gizli bir basın örgütleme* vb. gibi işleri *pekala yapabilirlerdi* ve yapmalıydılar da.

Kautsky Almanya "sol"larının tam da bu, ya da daha doğrusu *benzer* eylemleri düşündüklerini, ve askerî sansürden ötürü, bu konuda *içtenlikle,* açıkça konuşamadıklarını çokiyi biliyor. Oportünistleri ne pahasına olursa olsun savunma isteği, asker sansürcülerin arkasına sığınarak, sansürcülerin onu yüzündeki maskenin düşmesinden koruyacakları inancı içinde, sollara açık bir saçmalık yüklediği zaman, Kautsky'yi görülmemiş bir alçaklığa götürüyor.

---

*Söz açılmışken. Bunu yapmak için, sınıfkini ve sınıf savaşımından söz edilişinin yasaklanmasına yanıt olarak, *bütün* sosyal-demokrat gazetelerin yayınına son vermek hiç de zorunlu değildi. Vorwärtz'in yaptığı gibi, bu konu üzerinde yazmamayı kabul etmek, bir alçaklık ve bir korkaklıktı. *Vorwärts* bunu yaptığı için *siyasal bakımdan* ölmüştür. Martov bunu söylerken haklıydı. Ama, parti gazetesi olmadıklarını, *sosyal-demokrat* olmadıklarını, yalnızca işçilerin bir bölümünün teknik gereksinimlerine yanıt verdiklerini, yani *siyasal olmayan gazeteler* olduklarını bildirerek, yasal gazeteler korunabilirdi. Savaş üzerine *bir yargıda* bulunan yasa-dışı gizli bir sosyal-demokrat basın, *ve bir yargıda bulunmayan,* yalan yanlış şeyler söylemeyen, ama doğrudan da söz etmeyen yasal bir işçi basını, bu neden olanaksız olsundu?

VII

Kautsky'nin oportünistleri büyük bir sevince boğarak, her türlü kurnazlık yoluyla bile bile yan çizdiği en önemli bilimsel ve siyasal sorun, II. Enternasyonalin en gözde temsilcilerinin sosyalizme nasıl ihanet *edebildiklerini* bilme sorunudur.

Bizi burada ilgilendiren şey, elbette şu ya da bu ünlü kişinin yaşam öyküsü değildir. Onların gelecekteki yaşam öykücüleri sorunu bu açıdan da inceleyecekler, ama sosyalist hareket bugün bambaşka bir şeyle sosyal-şoven akımın tarihsel kökeninin, koşullarının, önem ve gücünün incelenmesiyle ilgileniyor. 1) Sosyal-şovenizm nerden geliyor? 2) Ona gücünü veren nedir? 3) Onunla nasıl savaşmalı? Sorunun yalnızca bu konuş biçimi ciddidir, oysa "kişisel" kanıtlara başvurma, pratikte basit bir kaçamaktan, bir safsatacı kurnazlığından başka bir şey değildir.

Birinci soruyu yanıtlamak için ilkin sosyal-şovenizmin ideolojik ve siyasal içeriğinin, sosyalizmin herhangi bir eski akımıyla *ilişki içinde* olup olmadığını görmek gerekir. İkinci olarak, gerçek siyasal bölünmeler bakımından, sosyalistlerin sosyal-şovenizmin karşıtları ve savunucuları biçimindeki bugünkü bölünmesiyle, tarihsel bakımdan daha önceki eski bölünmeler arasındaki ilişki nedir?

Biz sosyal-şovenizmden, güncel emperyalist savaşta yurt savunması fikrinin kabul edilmesini, bu savaşta sosyalistlerin "kendi" ülkeleri burjuvazisi ve hükümetleri ile bağlaşmasının doğrulanmasını, "kendi" burjuvazilerine karşı proleter devrimci eylemlerin öğütlenmesi ve desteklenmesinin yadsınmasını vb. anlıyoruz. Sosyal-şovenizmin ideolojik ve siyasal özsel içeriğinin, oportünizm ilkeleriyle tamamen uyuştuğu apaçık bir şeydir. *Bir tek ve aynı* eğilimdir bu. 1914-1915 savaşı çerçevesine yerleştirilen oportünizm, sosyal-şovenizmi doğurur. Oportünizmde önemli olan, sınıfların işbirliği fikridir. Savaş, bu fikrin alışılmış etken ve uyarıcılarına tüm bir olağanüstü etken ve uyarıcılar dizisi ekleyerek, özel tehdit ve zorlamalar aracıyla, dağınık ve bölünmüş yığını burjuvazi ile

işbirliği yapmak zorunda bırakarak, bu fikri mantıksal sonucuna götürüyor: Bu, oportünizm yandaşları çevresini doğal olarak genişletiyor ve dünün birçok radikalinin bu kampa geçişini çok iyi açıklıyor.

Oportünizm, insan yığınının temel çıkarlarını, aralarından çok küçük bir azınlığın geçiçi çıkarlarına feda etmeye, ya da bir başka deyişle, işçilerin bir bölümünün, Proletarya yığınına karşı, burjuvaziyle bağlaşmasına dayanır. Savaş bu bağlaşmayı son derece açık ve zorunlu duruma getirir. Oportünizm, onyıllar boyunca, ayrıcalıklı bir işçiler katmanının görece barışçıl ve rahat varlığının onları "burjuvalaştırdığı", onlara ulusal sermaye kârlarından kırıntılar verdiği, onları sıkıntıdan, acılardan esirgediği, ve, yıkım ve sefalete adanmış yığının devrimci eğilimlerinden uzaklaştırdığı kapitalizmin gelişme çağının özelliklerinden doğdu. Emperyalist savaş bu durumun dolaysız uzantısı ve doruk noktasıdır, çünkü emperyalist ulusların *ayrıcalıkları* için, sömürgelerin bu uluslar arasında yeni bir paylaşımı için, onların öbür uluslar üzerindeki egemenlikleri için bir savaştır bu. İşçi sınıfının "üst katmanı"nın, küçük burjuvazi ya da aristokrasisinin (ve bürokrasisinin) ayrıcalıklı durumlarını korumak ve güçlendirmek, —oportünist küçük-burjuva umutlarla buna karşılık düşen taktiğin savaş zamanındaki doğal uzantısı işte budur, bugünkü sosyal-emperyalizmin iktisadî temeli işte budur.* Ve, kuşkusuz, alışkanlık gücü,

*İşçileri bölmek ve onları sosyalizmden uzaklaştırmak söz konusu olduğu zaman, emperyalistler ile burjuvaların, ulusal ayrıcalıklar ve "büyük devletler"in önemini ne denli açıkça değerlendirdiklerini göstermekiçin birkaç örnek. İngiliz emperyalist Lucas, *Büyük Roma ve Büyük Britanya* (Oxford, 1912) adlı kitabında, çağdaş Britanya İmparatorluğunda renkli insanların hak ve eşitsizliğini kabul eder (s. 96-97) ve "bizim imparatorluğumuzda, beyaz işçilerrenkliişçilerin yanında çalıştıklarında, arkadaş olamazlar. Ama beyaz işçi daha çok... renkli işçinin gözetimcisidir" der (s. 98). —Sosyal-demokratlara karşı Reich Ligası'nın eski sekreteri Erwin Belger, *Savaştan Sonra Sosyal-Demokrasi* (1915) adlı broşüründe, sosyal-demokratların davranışını öven ve onların "salt işçi bir parti" (s. 43) "devrimci", "enternasyonalist, ütopyacı" fikirlerden uzak (s. 44), "ulusal", "Alman birişçi parti" (s. 45) olmaları gerektiğini bildirir. —Alman emperyalisti Sartorius Von Waltershausen, yabancı ülkelerdeki sermaye yatırımları konusundaki yapıtında (1907), sömürge fethine dayanan "ulusal iyiliği" bilmeyen Alman

görece "barışçıl" bir evrim göreneği, ulusal önyargılar, beklenmedik değişiklikler korkusu ve bu değişiklikler karşısındaki inançsızlık, bütün bunlar, oportünizmi olduğu denli, oportünizmle sözde yalnızca bir zaman için, sözde yalnızca özel neden ve güdülerden ötürü varılan ikiyüzlü ve alçakça uzlaşmayı da pekiştirmiş olan tamamlayıcı koşullar rolünü oynadı. Savaş, onyıllar boyunca işlenmiş olan oportünizmin görünüşünü değiştirdi; onu yüksek bir dereceye çıkardı, nüanslarının sayısı ve çeşidini artırdı, yandaşlarının saflarını çoğalttı, kanıtlamalarını bir yığın yeni safsatalarla zenginleştirdi, deyim yerindeyse, birçok yeni dere ve akıntıları oportünizmin ana akımı ile kaynaştırdı, ama bu ana akım yok olmadı. Tersine.

Sosyal-şovenizm, bu burjuva çıban, sosyalist partiler içinde varlığını artık *eskisi gibi* sürdürmeye devam edemeyecek derecede olgunlaşmış oportünizmdir.

Sosyal-şovenizmin oportünizm ile son derece sıkı ve çözülmez bağını görmek istemeyen kimseler, falanca oportünistin enternasyonalist, ve filanca radikalin de şoven durumuna geldiğini ileri sürmek için, tek tek olay ve "örnek"lere sarılıyorlar. Ama, *akımların* gelişmesi tartışılırken, ciddi hiçbir yanı olmayan bir kanıttır bu. Birinci olarak, şovenizm ile oportünizmin işçi hareketi içindeki iktisadî temeli aynıdır: "kendi" ulusal sermaye ayrıcalıklarının kendilerine bıraktıkları kırıntılardan yararlanan

---

sosyal demokratlarını kınar (s. 438) ve "gerçekçilik"leri nedeniyle, örneğin iç göçe karşı savaşımları nedeniyle de İngiliz işçilerini över. —Alman diplomatı Ruedorffer, dünya siyasasının ilkeleri konusundaki kitabında, sermayenin uluslararasılaşmasının, ulusal sermayelerin *iktidar* için, etki için, "payların çoğunluğu" için için savaşımlarının keskinleşmesini hiç mi hiç ortadan kaldırmadığı yolundaki herkesçe bilinen olguyu belirtir (s. 161), ve işçilerin bu keskinleşmiş savaşımiçine sürüklendiklerini söyler (s. 175). Kitap ekim 1913 tarihini taşır, ve yazar çok büyük bir açıklıkla, çağdaş savaşların nedeni olarak "kapitalist çıkarlar"dan söz eder (s. 157), "ulusal eğilim" sorununun, sosyalizmin "eksen"i durumuna geldiğini (s. 176), ve hükümetlerin, gerçekte durmadan daha ulusal bir duruma gelen (s. 103, 110, 176) sosyal-demokratların enternasyonalist gösterilerinden korkacak hiçbir şeyleri olmadığını (s. 177) bildirir. Eğer işçileri milliyetçilik etkisinden kurtarırsa, uluslararası sosyalizm yenecektir, çünkü salt zorla hiçbir şey yapılmaz, ama eğer ulusal duygu üstün gelirse, uluslararası sosyalizm yenilgiye uğrayacaktır (s. 173-174).

proletaryanın sayısı çok olmayan üst katmanları ile küçük burjuvazinin, proleterler yığınına, genel olarak emekçiler ve sömürülenler yığınına karşı bağlaşması. İkinci olarak, her iki akımın da ideolojik ve siyasal içeriği aynıdır. Üçüncü olarak, sosyalistlerin, oportünist bir akımla devrimci bir akım biçiminde, II. Enternasyonal dönemini belirleyen eski bölünmesi, şovenler ve enternasyonalistler biçimindeki yeni bölünmeye, aşağı yukarı *denk düşer.*

Bu son tezin doğruluğuna güven getirmek için, toplumsal bilimin (genel olarak bilimin de olduğu gibi) tek tek olgularla değil, ama *yığınsal* olaylarla uğraştığını anımsamak gerekir. On Avrupa ülkesini alın: Almanya, İngiltere, Rusya, İtalya, Hollanda, İsveç, Bulgaristan, İsviçre, Fransa ve Belçika. İlk sekizinde, sosyalistlerin (enternasyonalist olup olmadıklarına göre) yeni bölünüşü, (oportünist olup olmadıklarına göre), eski bölünüşe karşılık düşer: Almanya'da, oportünizmin kalesi *Aylık Sosyalist Defterler (Sozialistische Monatshefte)* dergisi, şovenizmin kalesi durumuna geldi. Enternasyonalizm fikirleri aşırı-sol tarafından savunulmaktadır. İngiltere'de, Britanya Sosyalist Partisinin 3/7 kadarı enternasyonalist (son hesaplamalara göre, enternasyonalist karardan yana 84'e karşı 66 oy), oysa oportünistler *blokunun* (İşçi Partisi + Fabianler + Bağımsız İşçi Partisi) ⅓'den *azı* enternasyonalisttir.* Rusya'da, oportünistlerin ana yuvası likidatör *Naşa Zarya* dergisi, şovenlerin ana yuvası durumuna geldi. Plehanov ile Aleksinski, çok gürültü yapıyorlar, ama biz, 1910-1914 beş yıllık deneyi yoluyla da olsa, onların Ruysa'daki yığınlar arasında derli toplu bir propaganda yapmaya yetenekli olamadıklarını biliyoruz. Rusya'daki enternasyonalistlerin ana yuvası, "pravdizm"[60]

*Genel olarak, "Britanya Sosyalist Partisi" ile yalnız "Bağımsız İşçi Partisi" karşılaştırılır. Bu doğru değil. Örgütlenme biçimlerini değil, ama *sorunun* özünü almalı. Günlük gazetelere bakın: *iki* gazete var: biri *(Daily Herald)* Britanya Sosyalist Partisine, öbürü *(Daily Citizen)* oportünistlerin blokuna aitti. Gerçek propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmasını günlük gazeteler dile getiriyor.

ile 1912 ocağında partiyi yeniden kuran öncü işçilerin temsilcisi olarak, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Grubu tarafından oluşturulmaktadır.

İtalya'da, Bissolati ve hempalarının safkan oportünist partisi, şoven oldu. Enternasyonalizm, *İşçi* Partisi tarafından temsil ediliyor. İşçi *yığınları* bu partiden yana; oportünistler, parlamenterler, küçük-burjuvalar ise, şovenizmden yanadırlar. İtalya'da herkes, aylar boyunca, seçmesini özgürce yapabildi, ve bu seçme rastgele değil, proleterler yığınının toplumsal durumu ile küçük-burjuva katmanların toplumsal durumu arasındaki farka göre yapıldı.

Hollanda'da, Troelstra'nın oportünist partisi genel olarak şovenizmle uzlaşıyor (Hollanda'da küçük-burjuvaların da, büyük burjuvalar gibi, onları "yutma"ya hazır bekleyen Almanya'ya özellikle diş bilemesine bakarak yanılgıya düşmemek gerek). Tutarlı, içten, ateşli, inanmış enternasyonalistler, başta Garter ile Pannekoek olmak üzere, marksist parti tarafından yetiştirilmişlerdir. İsveç'te, oportünist önder Branting, Alman sosyalistlerinin ihanetle suçlanmasına kızıyor, oysa solların başı Hoeglund, yandaşlarından birçoğunun görüşünün tam da bu olduğunu bildiriyor (*Sosyal-Demokrat*, n° 36'ya bakınız). Bulgaristan'da, oportünizmin karşıtları, *Tesnyakiler*, kendi organlarında *(Nova Vreme)*[61] Alman sosyal-demokratlarını "alçaklıklar yapmak"la suçluyorlar. İsviçre'de, oportünist Greullich'in yandaşları Alman sosyal-demokratlarını haklı görmeye yatkın (Zürih'te çıkan organları *Droit du Peuple*'e bakınız), oysa çok daha radikal olan R. Grimm'in yandaşları, Berne gazetesini *(Berner Tagwacht)* Alman sollarının organı durumuna getirdiler. On ülkeden yalnızca ikisi, Fransa ile Belçika, bunun dışında kalıyorlar; ama bu ülkelerde de, doğrusunu söylemek gerekirse, enternasyonalistlerin yokluğunu değil, (kısmen son derece anlaşılır nedenlerden ötürü) aşırı güçsüzlük ve bitkinliğini görüyoruz; Vaillant'ın kendisinin, *Humanite*'de, okurlarından enternasyonalist eğilimli mektuplar aldığını kabul ettiğini de unutmayalım, ama bu mek-

tuplardan *bir teki bile* onun tarafından *in extenso* [bütünüyle] yayınlanmadı!

Genel olarak, eğer akımlar ve eğilimler göz önünde bulundurulursa, sosyalizme ihanet etmiş ve şovenizme kaymış olanın, Avrupa sosyalizminin oportünist kanadı olduğunu kabul etmek zorunda kalınır. Bu kanadın resmî partiler içindeki gücü, gözle görülür sınırsız gücü nereden geliyor? Özellikle eski Roma ve canlı gerçekliğe çok yakından dokunmayan bütün öbür benzer konular söz konusu olduğu zaman tarihsel sorunları koymasını çok iyi bilen Kautsky, şimdi kendisi işin içine katılınca ikiyüzlülük edip bunu anlamaz gibi görünüyor. Ama sorun apaçık ortada. Oportünistler ile şovenlere devbir güç kazandırmış bulunan şey, onların burjuvazi ile, hükümetler ve genel kurmaylarla *bağlaşmalarıdır*. Oportünistlerin sosyalist partilerin bir *parçası* olduklarının, bu partilerde her zaman iki aşırı kanat bulunduğunun ve her zaman da bulunacağının, bütün basmakalıp hamkafaların dedikleri gibi, asıl önemli olanın "aşırı" davranışlardan kaçınmak vb., vb. olduğunun düşünüldüğü Rusya'da çoğu kez unutulan da, işte bu.

Oportünistlerin işçi partilerine biçimsel katılmaları, gerçeklikte onları —nesnel olarak— burjuvazinin siyasal bir müfrezesi olmaktan, etkisini gösterdiği kanal olmaktan, onun işçi hareketi içindeki ajanları olmaktan hiçbir zaman alıkoymaz. Erostrat biçimi ünlü olan oportünist Südekum, bu toplumsal gerçeği, bu sınıfsal gerçeği apaçık bir biçimde gösterdiği zaman, birçok dürüst insan şaşakaldı. Fransız sosyalistleri ile Plehanov, Südekum'u açıkça alaya almaya başladılar, oysa, hafifçe farklı bir ulusal görünüş altında *bir o kadar Südekum* görmeleri için, Vandervelde, Sembat ve Plehanov'un aynaya bir göz atmaları yeterdi. Kautsky'yi öven ve onun tarafından da övülen Alman Merkez Komitesi *(Vorstand)* üyeleri, sakıntı, alçakgönüllülük ve nezaketle, (Südekum adını anmaksızın) Südekum çizgisiyle "anlaşmazlık içinde" olduklarını bildirmekte ivencenlik gösterdiler.

Gülünçtür bu, çünkü gerçekte, Alman sosyal-demokrat partisinin pratik siyasasında, Südekum tek başına, kesin karar zamanı geldiğinde, yüz tane Haase ile Kautsky'den daha güçlü olduğunu gösterdi (tıpkı *Naşa Zarya*'nın, tek başına, ondan ayrılmaktan korkan bütün Brüksel bloku akımlarından daha güçlü olması gibi).

Neden? Südekum'un arkasında büyük bir devletin-burjuvazisi, hükümeti ve genel kurmayı dikildiği için. Bunlar Südekum'un siyasasını bin yoldan desteklerlerken, onun karşıtlarının siyasasını, hapis ve idamlar da içinde, bütün olanaklarla engelliyorlar. Südekum'un sesi, (tıpkı Vandervelde, Sembat ve Plehanov'un sesi gibi), gazeteleri milyonlarca basılan burjuva basın tarafından yayılıyor, oysa askerî sansürün varlığı nedeniyle, karşıtlarının sesi yasal basında *duyulamaz!*

Oportünizmin bir rastlantı sonucu, tek tek bireylerin bir günahı, bir düşüncesizliği, bir ihaneti değil, ama bütün bir tarihsel dönemin toplumsal ürünü olduğunu söylemekte herkes birleşiyor. Bununla birlikte, herkes bu gerçeğin anlamı üzerinde yeterince düşünmüyor. Oportünizm yasallığın meyvesidir. 1889-1914 döneminin işçi partileri burjuva yasallıktan yararlanacaklardı. Bunalım patlak verince, yasa-dışı gizli eyleme geçmek gerekiyordu (oysa, bu geçişi, birçok savaş kurnazlığıyla birleştirilmiş en büyük bir gözüpeklik ve en büyük bir kararlılıktan başka türlü gerçekleştirmek olanaksızdır). Bu geçişi engellemek için, *birtek* Südekum yeter, çünkü, tarihsel-felsefî dili kullanmak gerekirse, tüm "eski dünya" ondan yanadır, —çünkü, pratik siyasal dili kullanmak gerekirse, Südekum burjuvaziye kendi sınıf düşmanının bütün savaş planlarını her zaman açıklamıştır ve her zaman da açıklayacaktır.

Bir tüm olarak Alman Sosyal-Demokrat Partisinin (bu, Fransızlar ve *öbürleri* için de doğrudur) *yalnızca* Südekum'un hoşuna giden, ya da yalnızca onun tarafından hoşgörü ile karşılanan şeyleri yaptığı bir gerçektir. Yasal olarak başka hiçbir şey *yapılamaz.* Alman Sosyal-Demokrat Partisi içinde *dürüst,* gerçekten sosyalist ne yapılıyor-

sa, onun merkezlerine *karşı,* onun Merkez Komitesinin ve Merkez Organının *başı üzerinden,* örgütlenme disiplinini *çiğneyerek,* örneğin geçen 31 mayıs günü *Berner Tagwacht*'ta yayınlanan Alman "sol"larının çağrısının[62] anonim olması gibi, yeni bir partinin yeni anonim merkezleri adına *fraksiyoncu bir biçimde* davranarak yapılıyor. Gerçekten, Legien-Südekum-Kautsky-Haase-Scheideman ve hempalarının eski, çürümüş, ulusal-liberal partisinin dışında, gerçekten işçi, gerçekten devrimci sosyal-demokrat, yeni bir partinin büyüdüğü, güçlendiği, örgütlendiği görülüyor.*

Bu nedenle oportünist *Monitor,* tutucu *Prusya Yıllığı*[63] dergisinde, güncel sosyal-demokrasinin *sağa doğru evrilmesinin* oportünistler için *(burjuvazi için okuyunuz)* zararlı olacağını, çünkü o zaman işçilerin onu yüzüstü bırakacağını söylerken, ağzından yanlışlıkla gerçekten büyük bir tarihsel doğruyu kaçırdı. Oportünistlerin (ve burjuvazinin), sağ kanatla sol kanadı *birleştiren,* ve kaygan ve "kesin olarak marksist" sözlerle neyi olursa olsun uzlaştırmasını bilecek olan Kautsky tarafından resmen temsil edilen güncel partinin ta kendisine geriksinimleri var. Halk için, yığınlar için, işçiler için sözde kalan sosyalizm ve devrimci anlayış; gerçekte ise südekumculuk, yani her ciddi bunalım sırasında burjuvaziyle birleşme. *Her* bunalım diyoruz, çünkü yalnızca bir savaş nedeniyle değil, her önemli siyasal grev sırasında da, "feodal" Almanya

*Tarihsel 4 ağustos oylamasından önce olup bitenler son derece belirtici. Resmî parti, bunun üzerine resmî ikiyüzlülüğün örtüsünü attı: Çoğunluk karar verdiği için, herkes, bir tekinsan gibi, savaş ödeneklerinden yana oy verdi (dedi). Ama Stroebel, *Die Internationale* dergisinde, ikiyüzlülüğün maskesini düşürdü ve doğruyu açıkladı. Sosyal-demokrat *fraksiyon* içinde hazır bir *ültimatomla,* başka bir deyişle fraksiyoncu, yani bölücü bir kararla gelmiş bulunan iki grup vardı. Gruplardan biri, 30 kişi dolaylarındaki oportünistler grubu, *ne olursa olsun,* savaş ödeneklerinden yana oy vermekte kararlıydılar: öbürü, 15 kişi dolaylarındaki sol grup, savaş ödeneklerine *karşı* oy vermekte —daha gevşek bir biçimde— kararlıydılar. Hiçbir sağlam konumu olmayan "merkez" ya da "batak" oportünistlerle birlikte oy kullanınca, sollar yere serildi ve... boyun eğdiler! Alman sosyal-demokrasisinin "birlik"i, gerçekte oportünistlerin ültimatomlarına kaçınılmaz boyun eğmeyi maskeleyen bir ikiyüzlülüğün ta kendisidir.

denli "parlamento ve özgürlük toprakları" olan İngiltere ve Fransa'da, şu ya da bu ad altında, *hemen* sıkıyönetim ilan edeceklerdir. Sağduyu sahibi hiç kimse bundan kuşkulanamaz.

Yukarıda sorulmuş bulunan: sosyal-şovenizmle nasıl savaşmalı? sorusunun yanıtı da buradan çıkıyor. Sosyal-şovenizm, o derecede olgunlaşmış, görece "barışçıl" uzun kapitalizm dönemi boyunca o derece güçlü ve yüzsüz bir duruma gelmiş, ideolojik ve siyasal bakımdan o derece açıklığa düşmüş, burjuvazi ve hükümetlerle o derece dostça bağlanmış oportünizmdir ki, sosyal-demokrat işçi partileri *içinde böyle bir akımın* varlığına hoşgörü *gösterilemez.* Küçük bir taşra kentinin uygar kaldırımlarında her ne denli ince ve güçsüz kundura pençeleriyle yetinilebilirse de, dağa gidildiği zaman kalın ve çivili pençelerden vazgeçmek olanaksızdır. Avrupa'da sosyalizm, dar ulusal çerçeveli, görece barışçıl ve sınırlı aşamadan çıktı. 1914-1915 savaşı ile birlikte, devrimci eylemler aşamasına girdi, ve oportünizmden tam kopma, onu işçi partilerinden çıkarıp atma, hiç kuşkusuz gündemdedir.

Sosyalizmin dünya ölçüsündeki yeni gelişme döneminin sosyalizme yüklediği görevlerin bu tanımlamasından, devrimci sosyal-demokrat işçi partilerinin, her ülkede, oportünist küçük-burjuva partilerden hangi hızla ve hangi belli biçimler altında ayrılıkları elbette ki doğrudan doğruya çıkarılamazdı. Ama bu ayrılmanın kaçınılmaz olduğunun açık bilincine varma ve işçi partilerinin tüm siyasasını bu yönde yönetme zorunluluğu bu tanımlamadan çıkar. 1914-1915 savaşı tarihte öylesine büyük bir dönüm noktasıdır ki, oportünizm karşısındaki tutum eskiden olduğu gibi *kalamaz.* Geçmiş silinemezdi; bunalım sırasında, oportünistlerin, işçi partileri içinde, burjuvaziden yana geçmiş bulunan öğelerin çekirdeğini oluşturdukları olgusu, ne işçilerin bilincinden silinebilir, ne burjuvazinin deneyinden, ne de genel olarak çağımızın siyasal kazanımlarından. Oportünizm, Avrupa ölçüsünde konuşmak gerekirse, savaştan önce, deyim yerindey-

se, delikanlılık çağındaydı. Savaş patlak verdikten sonra, tamamen ergin duruma geldi ve artık ona ne "masumluk"u geri verilebilir, ne de gençliği. Parlemanterlerden, gazetecilerden, işçi hareketi memurlarından, ayrıcalıklı görevlilerden ve bazı proleter gruplardan, kendi ulusal burjuvazisiyle *bütünleşmiş* ve bu burjuvazinin, değerlendirmesini ve kendi görüşlerine "uyarlanması"nı son derece iyi bildiği tüm bir toplumsal katmanın olgunlaştığı görüldü. Tarihin tekerleğini geriye çevirmek ya da durdurmak olanaksızdır: İşçi sınıfının, oportünizm tutsağı örgütleri yasal, hazırlayıcı aşamasından, proletaryanın, yasallıkla *yetinmemeyi* bilen, oportünist ihanete karşı gerekli önlemleri almaya yetenekli ve "iktidar için savaşım"a, burjuvaziyi alaşağı etme savaşımına başlayan devrimci örgütlerine geçerek, korkmadan ilerlenebilir ve ilerlenmelidir de.

II. Enternasyonalin bu türlü otoriteleri karşısında, Guesde, Plehanov, Kautsky vb. karşısında, nasıl davranması gerektiğini sorarak hem kendi kafalarını ve hem de işçilerin bilincini körelten kimselerin tüm yanılgısı, işte böylece kendini gösteriyor. Gerçeklikte, burada hiçbir sorun yok: Eğer bu adamlar yeni görevleri anlamazlarsa, ya uzakta durmaları, ya da şimdi oldukları gibi oportünistlerin tutsağı olmaları gerekecektir. Eğer bu adamlar kendi "tutsaklık"larından kurtulurlarsa, devrimciler arasına dönüşlerinde *siyasal* engellerle karşılaşmaları pek olası değildir. Ne olursa olsun, işçi hareketi içindeki akımlar savaşımı ve çağ değişikliği sorunu yerine, şu ya da bu kişilerin rolü sorununu koymak saçmadır.

VIII

İşçi sınıfının yasal yığın örgütleri, II. Enternasyonal çağı sosyalist partilerinin belki de en önemli özelliğidir. Bu örgütlerin en güçlü oldukları yer Alman partisiydi, ve 1914-1915 savaşı da en keskin dönemeci bu parti içinde gösterdi, sorunu en zorlu bir biçimde bu parti içinde koydu. Devrimci eylemlere geçişin, yasal örgütlerin polis ta-

rafından dağıtılması anlamına geldiği açıktır; ve eski parti, Legien'den Kautsky'ye değin, proletaryanın devrimci ereklerini güncel yasal örgütlerin korunmasına feda etti. Bu, boşuna yadsınacak; gerçek, ortada. Proletaryanın devrim hakkı, güncel polis yasaklarının izin verdiği örgütlerden oluşan bir tabak mercimek karşılığında satıldı.

Almanya sosyal-demokrat sendikalar başkanı Karl Legien'in, *Sendika Görevlileri Partinin İç Yaşamında Neden Daha Büyük Bir Yer Almalı?* (Berlin 1915) broşürünü alın. Sendikal hareket görevlilerinin bir toplantısında, 27 Ocak 1915 günü yazar tarafından sunulmuş olan bir rapordur bu. Legien, raporunda, broşürüne de aldığı ve askerî sansürün başka türlü hiçbir zaman yayınlanmasına izin vermeyeceği çok ilginç bir belge okumuş. "Niederbarnium (Berlin'in bir dış mahallesi) Bölgesi Raportörleri İçin Gereçler" olarak sunulmuş olan bu metin, sol Alman sosyal-demokratlarının görüşlerinin, partiye karşı protestolarının bir açıklaması. Devrimci sosyal-demokratlar —deniyor bu metinde— belli bir etkeni, yani:

"Alman Sosyal-Demokrat Partisi ile sendikaların bütün örgütlenmiş gücünün savaş hükümeti saflarında yer alacağını; bu gücün, yığınların devrimci enerjisini bastırma ereğiyle kullanılacağını" (Legien'in broşürü, s. 34) öngörmemişlerdi ve öngöremezlerdi de.

Bu, kesin bir gerçek. Aynı belgeden alınan aşağıdaki tez de doğru:

"Sosyal-demokrat fraksiyonun 4 Ağustos tarihindeki oylaması, öbür görüşün, yığınlarda derince kökleşmiş bile olsa, kendine ancak denenmiş parti yönetiminin dışında, ve parti ile sendikaların direncini aşarak, ancak parti mercilerinin iradesine karşı bir yol açacağını gösterir" *(aynı)*.

Bu, kesin bir gerçek.

"Eğer sosyal-demokrat fraksiyon 4 Ağustos günü görevini yapsaydı, örgütün dış biçimi belki yıkılırdı, ama ruhu, sosyalistlere karşı ayrım yasası döneminde partiyi canlı tutan ve bütün güçlüklerin üstesinden gelmesine yardımcı olan ruh, ayakta kalırdı" *(aynı)*.

Legien'in broşüründen, onun raporunu dinlemek için bir araya gelmiş bulunan ve kendilerine sendika yöneticileri, sendika görevlileri diyen "önder"lerin, onu dinlerlerken *katıla katıla güldüklerini* öğreniyoruz. Bunalım sırasında, (ayrım yasası döneminde olduğu gibi) ya-

sa-dışı gizli örgütler kurulabilmesini ve kurulması gerektiğini *gülünç* buluyorlardı. Ve Legien, burjuvazinin iyi bir bekçi köpeği olarak, göğsünü döverek haykırıyordu:

"Sorunun yığınlar tarafından çözümünü sağlamak için örgütleri yıkmak: Açıkça anarşist bir fikirdir bu. Bunun anarşist bir fikir olduğundan en küçük bir kuşkum yok."

İşçi sınıfının sosyal-demokrat örgütlerinin önderleri olduklarını söyleyen burjuvazi uşakları, koro halinde "Çok doğru!" diye haykırıyorlardı *(aynı,* s. 37).

Aydınlatıcı bir tablo. Bu adamlar burjuva yasallığı tarafından öylesine bozulmuş ve alıklaştırılmışlardır ki, devrimci savaşımın yönetimini sağlamak için, *yasa-dışı gizli başka* örgütler zorunluluğu fikrini bile *anlayamıyorlar.* Bu adamlar, polis izniyle varolan yasal sendikaların, aşılmaması gereken bir sınır olduğundan; bir bunalım döneminde bu türlü sendikaların *yönetici* sendikalar olarak *korunmasının,* genellikle anlaşılabileceğinden başka bir şey düşünemez bir duruma gelmiş bulunuyorlar! İşte oportünizmin canlı diyalektiği: yasal sendikaların basit gelişmesi, biraz anlayışı kıt ama vicdanlı hamkafaların hesap defterleri tutmakla yetinme yolunda sahip oldukları basit alışkanlık, bunalım sırasında, bu vicdanlı küçük burjuvaların ortaya satılmışlar, hainler, yığınların devrimci enerjisinin *boğazlayıcıları* olarak çıkmalarına yol açmış bulunuyor. Ve bu, hiç de bir rastlantı sonucu değil. Devrimci örgütlenmeye geçiş bir zorunluluktur; yani tarihsel durum bunu gerektiriyor, proletaryanın devrimci eylemler çağı bunu bir zorunluluk durumuna getiriyor; ama bu geçiş ancak devrimci enerjinin boğazlayıcıları eski önderlerin *başı üzerinden,* ancak *eski partiyi yıkarak,* onun *başı üzerinden* gerçekleştirilebilir.

Ve karşı-devrimci küçük burjuvalar, doğal olarak tıpkı oportünist Ed. David'in Karl Liebknecht'e karşı sövüp sayarken "anarşizm" diye haykırması gibi, "anarşizm" diye haykırıyorlar. Almanya'da dürüst sosyalistler olarak, yalnızca oportünistlerin, anarşizmlerinden ötürü verip veriştirdikleri önderlerin kaldığına inanmak gerek...

Modern orduyu alalım. İşte iyi bir örgütlenme örneği. Ve bu örgüt yalnızca *esnek* olduğu ve aynı zamanda milyonlarca insana *tek bir irade* vermesini bildiği için iyidir. Bugün, bu milyonlarca insan, ülkenin dört bir yanında, evlerinde. Yarın, seferberlik buyruğu gelir, ve toplanma noktalarında toplanırlar. Bugün, bazan aylar boyunca siperlerdedirler. Yarın, başka bir biçimde kümelenerek, saldırıya geçerler. Bugün, mermilere ve şarapnellere karşı korunurlarken harikalar yaratıyorlar. Yarın açıkta savaşırlarken harikalar yaratırlar. Bugün, ileri müfrezeleri toprak altına mayın döşerler; yarın, toprak üzerinde uçan havacıların verdikleri bilgiler üzerine kilometrelerce yer değiştirirler. Evet, tek bir erek ad na, tek bir iradeyle hareket ederek, milyonlarca insan, ilişkilerinin ve eylemlerinin biçimini değiştirdikleri, faaliyetlerinin uygulandığı yeri ve uygulama biçimini değiştirdikleri, koşullara ve savaş gereksinimlerine göre aletlerini ve silahlarını değiştirdikleri zaman, işte buna örgütlenme denir.

İşçi sınıfının burjuvaziye karşı savaşında da durum aynıdır. Bugün, devrimci durum yoktur, yığınlar arasında bir kaynaşma, faaliyetlerini bir yoğunlaştırma koşulları yoktur; bugün, eline bir oy pusulası verirler, —al onu, hapis korkusundan koltuklarına sarılan adamları parlamentoya, güzel koltuklara göndermek için değil, ama onunla düşmanlarını vurmak için örgütlenmeyi öğren. Yarın, oy pusulasını senden alır, eline bir tüfek ve tekniğin son buluşlarına göre donatılmış, hızlı atışl görkemli bir top verirler—, bu ölüm ve yıkım aletlerini al, savaştan korkan duygusal sulu gözleri dinleme. İşçi s nıfının kurtuluşu için dünyada demir ve ateşle yıkılması *gereken* daha çok şey var. Ve eğer yığınlar içinde öfke ve umutsuzluk büyür, eğer devrimci bir durum oluşursa, yeni örgütler kurmaya ve o denli yararlı bu ölüm ve yıkım aletlerini *kendi* hükümetine ve *kendi* burjuvazine *karşı kullanmaya* hazırlan.

Kuşkusuz, kolay değil bu. Çetin hazırlık eylemleri gerektirecek. Büyük özveriler gerektirecek. *Öğrenilmesi gereken* bir *yeni* örgütlenme ve savaşım biçimidir bu; ve

bilim yanılgısız ve yenilgisiz edinilmez. Manevralar, yürüyüşler ya da siperlerdeki eğleşmelere göre saldırı neyse, seçimlere katılmaya göre sınıf savaşımının bu yönü de odur. Tarihte, savaşımın bu yönü gündemde *çok ender olarak* yer alır; buna karşılık, önemi ve sonuçları onlarca yılla ilgilidir. Programına *bu türlü* savaşım yöntemlerinin konabildiği ve konması gereken *günler* başka tarihsel dönemlerin *yirmi yılıyla* eşdeğerlidir.

... K. Kautsky ile K. Legien'i karşılaştırın:

"Parti güçsüzken —diye yazar Kautsky— savaşa karşı her protesto, propaganda açısından, bir cesaret eylemi gibiydi... Rus ve Sırp yoldaşların son tutumu genel bir onamayla karşılandı. Bir parti ne denli güçlenirse, propaganda düşünceleri, kararlarındaki güdüler de pratik sonuçlara ilişkin kaygılarla o denli karışır, her iki düzey güdülerine eşit payvermek o denli güçleşir; bununla birlikte, her ikisini de savsaklama hakkı yoktur. Bundan ötürü, ne denli güçlenirsek, her yeni karmaşık durumda aramızda o denli kolayca ayrılıklar çıkar." *(Enternasyonalizm ve Savaş, s.* 30).

Kautsky'nin bu düşünceleri Legien'in düşüncelerinden yalnızca ikiyüzlülük ve ödlekliklerivle ayrılıyor. Kautsky, gerçekte, Legien'lerin devrimci faaliyetten alçakça vazgeçmesini destekleyip doğruluyor, ama bu işi el altından, düşüncesini açıkça söylemeden, anıştırmalar arkasına sığınarak, Legien'e olduğu denli Rusların devrimci davranışına da okşantılar dağıtmakla yetinerek yapıyor. Devrimciler karşısındaki bu davranışa, biz Ruslar ancak liberallerde rastlamaya alışkınızdır: Liberaller devrimcilerin "cesaret"ini, ama aşırı oportünist taktiklerinden hiç mi hiç vazgeçmeksizin, kabule her zaman hazırdırlar. Kendilerine saygıları olan devrimciler Kautsky'nin "onama"sını kabul etmeyecek ve sorunun bu konuş biçimini öfkeyle geri çevireceklerdir. Eğer devrimci durumun olmadığı ve devrimci eylemin zorunlu olmadığı doğruysa, Ruslarla Sırpların davranışı yanlış ve taktikleri de temelsizdi. Yiğit şövalyeler Legien ve Kautsky, hiç değilse düşüncelerinin cesaretine sahip olsunlar, onu açıkça söylesinler.

Ama eğer Rus ve Sırp sosyalistlerinin taktiği "onanma"ya değerse, Almanya, Fransa vb. "güçlü" partilerinin *karşıt* taktiği doğrulanamaz, böyle bir şey yapmak cina-

yettir. Şu bile bile bulanıklaştırılan "pratik sonuçlar" deyimiyle, Kautsky, büyük ve güçlü partilerin, örgütlerinin dağıtılmasını, kasalarına el konmasını ve önderlerinin hükümet tarafından tutuklanmalarını görmekten *korktukları* basit gerçeğini *gizlemiş*. Yani Kautsky, devrimci taktiğin can sıkıcı "pratik sonuçlar"ını anımsatarak, sosyalizme ihaneti doğruluyor. Marksizmi alçaltmak değil midir bu?

Berlin'deki bir işçi toplantısı sırasında, 4 ağustos savaş ödeneklerinden yana oy vermiş bulunan sosyal-demokrat milletvekillerinden birinin: "Bizi tutuklarlardı!" dediği söylenir. Ve işçiler de yanıt olarak ona şöyle haykırmışlar: "Yok canım, peki bundan ne çıkardı?"

Eğer devrimci anlayışı ve devrimci eylemler hazırlamanın zorunlu olduğu fikrini Almanya ve *fransa* işçi yığınlarına esinlemek için başka hiçbir *belirti* olmasaydı bile, bir milletvekilinin gözüpek bir konuşam yüzünden tutuklanması, çeşitli ülkeler proleterlerinin devrimci çalışma ereğiyle *birleşmelerine* bir çağrı olarak, yararlı bir rol oynardı. Böyle bir birleşme *kolay değil:* işte bu nedenle de, doruğa yerleştirilmiş ve siyasa konusunda genel bir görüşe sahip bulunan milletvekilleri, bu işe *önayak olmak* zorundaydılar.

Yalnız savaş sırasında değil, ama, hiç kuşkusuz, yığınların herhangi bir devrimci eylemini bir yana bırakalım, siyasal durumun her bozulması sırasında da, *en özgür* burjuva ülkenin hükümeti, her zaman yasal örgütleri dağıtmakla, kasalara el koymakla, önderleri tutuklamakla, ve bu türlü bütün öbür "pratik sonuçlar"la tehdit edecektir. O zaman ne yapmalı? Kautsky'nin yaptığı gibi oportünistleri mi doğrulamalı? Ama sosyal-demokrat partilerin, ulusal-liberal işçi partileri durumuna dönüşmesini kabul etmek olurdu bu.

Bir sosyalist için yalnızca bir tek sonuç olabilirdi: Katıksız yasallık, "Avrupa" partilerinin arı yasallığı gününü doldurmuş ve, ön-emperyalist aşama kapitalizminin gelişmesi sonucu, burjuva işçi siyasasının temeli durumuna gelmiştir. Bir tek yasal konumu gene de bırak-

maksızın, onu yasa-dışı bir temelin, yasa-dışı bir örgütün, yasa-dışı bir sosyal-demokrat çalışmanın yaratılmasıyla tamamlamak zorunludur. Doğru olarak *nasıl* davranmalı, bunu deneygösterecek, yeterki buyolagirme isteği olsun, yeterki bunun zorunluluğunun bilinci olsun. Rusya devrimci sosyal-demokratları 1912-1914 yıllarında bu sorunun çözülebileceğini göstermişlerdi. Yargıçlar karşısında öbürlerinden daha iyi davranan ve Çarlık tarafından Sibirya'ya sürülen işçi milletvekili Muranov, *ministrable* (bakan olabilir) parlamentarizmden başka (onlar da, hem de ne denli "bakan olabilir" olan, ama bir türlü bekleme odasını geçemeyen Henderson, Sembat, Vandervelde'den Südekum ve Scheidemann'a değin *ministrable* parlamentarizmden başka), bir de *yasa-dışı ve devrimci* parlamentarizm olduğunu açıkça göstermiştir. Kossovskiler ve Potresovlar, köle ruhların "Avrupalı" parlamentarizmi karşısında istedikleri denli kendilerinden geçsinler ya da istedikleri denli onunla yetinsinler, bize gelince, biz işçilere Legienlerin, Kautskylerin, Scheidemannların *böyle* bir yasallığının, *böyle* bir sosyal demokrasisinin, küçümsemeden başka bir şeye değer olmadığını yinelemekten yorulmayacağız.

IX

Sonuca bağlayalım.

II. Enternasyonalin batkısı, en belirgin bir biçimde, Avrupa resmi sosyal-demokrat partiler çoğunluğunun, Stuttgart ve Basel görkemli inanç ve kararlarına yüz kızartıcı ihanetinde kendini gösterdi. Ama oportünizmin tam zaferinin, sosyal-demokrat partilerin ulusal-liberal işçi partileri durumuna dönüşmesinin bir belirtisi olan bu batkı, XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başında, bütün II. Enternasyonal tarihsel döneminin bir sonucundan başka bir şey değildir. Batı Avrupa'da burjuva ve ulusal devrimlerin tamamlanmasından sosyalist devrimlerin başlangıcına değin uzanan bu geçici dönemin nesnel koşulları, oportünizmi doğurmuş ve beslemiştir. Bazı Avru-

pa ülkelerinde, bu dönem boyunca, işçi ve sosyalist devrimde bir bölünme, genel olarak, oportünist çizginin yadsınıp yadsınmamasına göre oluşan bir bölünme gözlemliyoruz (İngiltere, İtalya, Hollanda, Bulgaristan, Rusya); öbür ülkelerde, aynı sorun çevresindeki akımların uzun ve direngen bir savaşımı görülüyor (Almanya, Fransa, Belçika, İsveç, İsviçre). Büyük savaşın yarattığı bunalım örtüyü kaldırdı, uzlaşmaları silip süpürdü, uzun zamandan beri irin toplayan çıbanı patlattı, ve oportünizmi kendi burjuvazi bağlaşığı gerçek rolü içinde gösterdi. Şimdi oportünizmin, örgütlenme alanında, işçi partilerinden büsbütün koparılıp atılması zorunlu. Emperyalist dönem, aynı parti içinde, devrimci proletaryanın öncüleriyle, işçi sınıfının, "kendi" ulusuna "büyük güç" durumunun verdiği ayrıcalık kırıntılarından yararlanan yarı küçük-burjuva aristokrasisinin bir arada yaşamasını hoşgörü ile karşılayamaz. Oportünizmi tek parti içinde, "aşırılar"a yabancı "yasal bir nüans" olarak gösteren eski teori, bugün işçilerin en kötü aldatılması ve işçi hareketinin en kötü engelidir. Kendini açıkça gösteren, ve bundan ötürü işçi yığınını hemen tiksindiren oportünizm, marksist sözcüklerle oportünist pratiği doğrulayan, bir dizi safsatayla devrimci eylemlerin yersizliğini vb. tanıtlamak isteyen bu "en iyi orta" teorisinden daha az korkunç ve daha az zararlıdır. Bu teorinin en gözde temsilcisi, ve aynı zamanda II. Enternasyonalin en yetkili savunucusu olan Kautsky'nin, birinci sınıf bir ikiyüzlü ve marksizmi değerden düşürme sanatında bir usta olduğu ortaya çıktı. Bir milyon üyesi bulunan Alman partisinde, Südekumlar ve Scheidemanlar tarafından ateşli bir biçimde savunulan böyle bir "otorite"den öfkeyle uzaklaşmayan biraz dürüst, bilinçli ve devrimci hiçbir sosyal-demokrat yok.

Eski önderleri büyük bir olasılıkla 10 üzerinden 9'u burjuvaziye geçmiş olan proleter yığınlar, şovenizmin azginlaşması karşısında, sıkıyönetim ve askerî sansür baskısı karşısında, kendilerini bölünmüş ve güçsüz bir durumda buldular. Ama savaşın yarattığı ve genişliğine, derinliğine gelişen nesnel devrimci durum hiç kuşkusuz devrimci bir anlayış doğuruyor, proleterlerin en iyi ve en

bilinçlilerini pişirip eğitiyor. Yığınların anlayışında, 1905 başlarının Rusya'sındaki birkaç ay, hatta birkaç hafta içinde, geri proleter katmanlar proletaryanın devrimci öncüsünü izleyen milyonlarca savaşçıdan oluşan bir ordu kurduklarında, "gaponculuk"a[64] bağlı bulunan anlayışa benzer hızlı bir değişiklik olanaklıdır ve gitgide daha olası bir duruma da geliyor. Güçlü bir devrimci hareketin *bu* savaştan hemen sonra, bu savaş içinde vb. kendini gösterip göstermeyeceği bilinemez, amane olursa olsun, *yalnız* bu yönde yapılan çalışma sosyalist olarak nitelendirilmeye değer. Bu çalışmayı genelleştirip yönelten, kendi hükümetine ve kendi burjuvazisine karşı proletaryanın devrimci savaşımına katkıda bulunmak isteyenlerin sıkı sıkıya birleşmesine yardımcı olan belgi, iç savaş belgisidir.

Rusya'da devrimci sosyal-demokrat proleter öğelerin küçük-burjuva oportünist öğelerden tam ayrılması, tüm işçi hareketi tarihi tarafından hazırlanmıştır. Rusya'da proleter partinin, oportünizmin çeşitli türlerine karşı uzun bir savaşım içinde nasıl oluştuğunu anlama olanağından kendini yoksun bırakarak, bu tarihi gözardı etmek ve "fraksiyonculuk"a karşı verip veriştirmek, işçi hareketine yapılabilecek hizmetlerin en kötüsünü yapmaktır. Güncel savaşa katılan bütün "büyük" devletler arasında yalnızca Rusya, şu son zamanlarda, bir devrim yaşadı: Proletaryanın gene de kesin bir rol oynadığı bu devrimin burjuva içeriği, işçi hareketinin ister istemez burjuva akımlarla proleter akımlar biçimindeki bir bölünüşüne yol açacaktı. Rus sosyal-demokrasisinin (yalnızca 1883-1894 yıllarındaki gibi ideolojik akım olarak değil) yığınsal işçi hareketine bağlı örgüt olarak varolduğu bütün bir yirmi yıllık dönem (1894-1914) boyunca, proleter devrimci akımlarla küçük-burjuva oportünist akımlar arasındaki savaşım sürdü. 1894-1902 döneminin "ekonomizm"i, hiç kuşkusuz, bu son türden bir akımdı. Ekonomizm ideolojisinin birçok kanıt ve belirtici özellikleri —marksizmin "struveci" çarpıtılması, oportünizmi doğ-

rulamak için "yığın"a yapılan iletmeler vb.,— Kautsky, Cunow, Plehanov ve hempalarının güncel, alçaltılmış marksizmini çarpıcı bir biçimde anımsatıyor. Günümüzün Kautsky'leri ile bir benzerlik kurmak için, güncel sosyal-demokratlar kuşağına dünkü *Raboçaya Misl*[65] ile *Raboçeye Diyelo*'yu[66] anımsatmak çok yararlı bir iş olurdu.

Bir sonraki dönemin (1903-1908) "menşevizm"i yalnızca ideoloji alanında değil, örgütlenme alanında da, "ekonomizm"in dolaysız ardılı oldu. Rus devrimi [1905-1907] sırasında, taktiği nesnel olarak proletaryanın liberal burjuvaziye bağımlılığı anlamına geliyor ve küçükburjuva oportünist eğilimleri dile getiriyordu. Bunu izleyen dönemde (1908-1914), menşevizmin ana gövdesi likidatör akımı doğurduğu zaman, menşevizmin toplumsal anlamı öylesine açık bir duruma geldi ki, en iyi temsilcileri "Naşa Zarya" grubunun siyasasına karşı protestoyu durdurmadılar. Oysa, bu grup —işçi sınıfının marksist partisine *karşı* beş altı yıldan beri yığınlar içinde yöntemli bir çalışma sürdürmüş tek grup olan bu grup— 1914-1915 savaşında *sosyal-şoven* bir parti olarak ortaya çıktı! Hem de otokrasinin yaşadığı, burjuva devrimin henüz tamamlanmış olmaktan uzak bulunduğu, nüfusun % 43'ünün "yerli" uluslardan bir çoğunluğu ezdiği bir ülkede. Küçük-burjuvazinin bazı katmanlarının, özellikle aydınların, ve küçük bir işçi aristokrasisi fraksiyonunun, "büyük güç" durumunun "kendi" uluslarına sağladığı ayrıcalıklardan "yarar"lanabildikleri "Avrupalı" gelişme tipi, etkilerini Rusya'da da göstermekten geri kalamazdı.

İşçi sınıfı ve Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, "enternasyonalist", yani gerçekten ve sistemli olarak devrimci bir taktik uygulamaya bütün tarihleriyle hazırlanmışlardır.

P.S. —Bu makale, Bernstein'in meslektaşları Kautsky ile Haase'nin "bildirge"si gazetelerde yayınlandığı zaman, yazılmış bulunuyordu. Yığınların sola doğru

kaydıklarını gören bu adamlar, kuşkusuz Südekumlarla "barış"ın sürdürülmesi pahasına, şimdi sollarla "barış yapma"ya hazır bulunuyorlar. Tam da *Mädchen für alle!* [sokak kadınları gibi!].

V. Lénine, *OEuvres*,
Paris-Moscou, t. 21
pp. 207-266

EK V

OPORTÜNİZM VE II. ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ[67]

I

II. ENTERNASYONAL gerçekten var olmaktan çıktı mı? Kautsky ile Vandervelde gibi en yetkili temsicileri bunu yadsımakta direniyorlar. Hiçbir şey olmadı, diyorlar, ilişkilerin kesilmesinden başka; her şey yolunda gidiyor; onların görüşü, işte bu.

Gerçeği ortaya koymak için, güncel emperyalist dünya savaşıyla ilgili olan ve dünyanın bütün sosyalist partileri tarafından benimsenmiş olan 1912 *Basel Kongresi Bildirgesi*'ne bakalım. Hiçbir sosyalistin, teorik bakımdan, her savaş üzerine somut bir tarihsel yargıda bulunma zorunluluğunu yadsıma cüretini gösteremeyeceğini de belirtmek gerek.

Savaşın patlak verdiği şu anda, Basel Bildirgesini yadsıma, ya da sosyalist partilerin savaş içindeki tutumunu onun istemleriyle karşılaştırma cüretini, ne açık oportünistler gösterebilir, ne de kautskiciler. Neden? Bildirge hepsinin yüzündeki maskeyi düşürüyor da ondan.

Bildirge ne yurt savunması, ne de saldırgan bir savaşı savunucu bir savaştan ayıran şeyler konusunda tek söz

söylüyor; bugün Almanya ve Dörtlü Bağlaşma (Entente)[68] oportünistleri ile kautskicilerinin* her köşe başında yineledikleri şeylerden tek söz yok. Ayrıca, bildirge bunlardan söz edemezdi de, çünkü söylediği şeyler kavramların her türlü kullanılışını kesin olarak dıştalar. Bildirge, onyıllar boyunca bu savaşı hazırlamış, 1912'de kendilerini açıkça göstermiş ve 1914 savaşına yol açmış bulunan bir dizi iktisadî ve siyasal anlaşmazlığı son derece somut bir biçimde belirtir. "Balkanlardaki üstünlük" nedeniyle Avusturya-Rusya anlaşmazlığını, "Küçük Asya'daki fetih siyasaları" nedeniyle İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki (*bütün* bu ülkeler arasındaki!) anlaşmazlığı, Arnavutluktaki "üstünlük" nedeniyle Avusturya-İtalya anlaşmazlığını vb. anımsatır. Bütünbu anlaşmazlıkları kısaca "kapitalist emperyalizm"in yol açtığı anlaşmazlıklar olarak tanımlar. Demek ki bildirge, bu savaşın soyguncu, emperyalist, gerici, köleci niteliğini, yani yurt savunmasını kabul etmeyi teorik bakımdan bir anlamsızlık ve pratik bakımdan bir saçmalık durumuna getiren niteliği büyük bir açıklıkla kabul ediyor. Aç gözlü emperyalistler, yabancı "yurt"ları yutmak için savaşıyorlar. Bildirge, bu söz götürmez tarihsel gerçeklerin zorla kabul ettirdiği sonuçları çıkarıyor: Bu savaş "en küçük bir ulusal çıkar bahanesi" ile doğrulanamaz; "kapitalistlerin kârları ya da hanedanların kendini beğenmişliği yüzünden" hazırlanmıştır bu savaş. "Birbirlerine ateş etmek" işçiler için "bir cinayet" olur. Bildirge böyle diyor.

Kapitalist emperyalizm çağı, olgunluk derecesine erişmiş ve bunu aşmış bulunan kapitalizmin, yıkılmasının öngününde bulunduğu; yerini sosyalizme bırakması gerekecek denli olgunlaşmış olduğu çağdır. 1789'dan 1871'e değin uzanan dönem, feodalizmin ve mutlakiyetin yıkılışı ile, yabancı boyunduruktan kurtuluşun tarih gündeminde yer aldığı, ilerleyici bir kapitalizm dönemi

* Burada söz konusu olan şey Almanya'daki Kautskyyandaşlarının kişiliği değil, ama oportünizm ile radikalizm arasında bocalayan ve gerçeklikte oportünizme apış arasını örten asma yaprağı hizmetini görmekten başka bir şey yapmayan o uluslararası sözde marksistler tipi.

oldu. "Yurt savunması", yani baskıya karşı kendini savunmak için savaşım, bu temel üzerinde, ve *yalnızca* bu temel üzerinde kabul edilebilirdi. Bu fikir büyük emperyalist güçlere *karşı* savaşa bugün de uygulanabilirdi, ama Balkan devletlerini, Küçük Asyayı vb. kimin daha çok soyacağını bilmenin söz konusu olduğu büyük emperyalist güçler *arasındaki* bir savaşa bu fikri uygulamak saçma olurdu. Bundan ötürü, bu savaşta "yurt savunması"nı kabul eden "sosyalist"lerin, hırsızın hırsızlık yaptığı yerden kaçması gibi, Basel Bildirgesine yan çizmelerine şaşılamazdı. Çünkü bildirge, onların sosyal-şoven, yani yabancı ülkeleri soyması ve öbür ulusları köleleştirmesi için "kendi" burjuvazilerine yardım eden sözde sosyalist, gerçekte şoven olduklarını tanıtlıyor. "Şovenizm" kavramını özsel olarak belirleyen şey, hatta davranışları başkalarının yurtlarını köleleştirmeye yöneldiği zaman bile, "kendi" yurdunu savunmaktır.

Bir savaşın bir ulusal kurtuluş savaşı olduğunu düşünmek, bir taktik, emperyalist savaş olduğunu düşünmekse bir başka taktik içerir. Bildirge açıkça bu öbür taktiği belirtir. Savaş, "yararlanılması" gerekecek "iktisadi ve siyasal bir bunalım yaratacıktır": onu hafifletmek, ya da yurdu savunmak için değil, tersine, "kapitalist egemenliğin yıkılışını hızlandırmak" ereğiyle yığınları "kamçılamak" için yararlanılması gerekecek bir bunalım. Tarihsel koşulların kendisi için henüz olgunlaşmış olmadığı şey hızlandırılamaz. Toplumsal devrimin *olanaklı* olduğunu, bunun öncüllerinin *olgunlaşmış* olduğunu, devrimin savaşla *birlikte* geleceğini, bildirge kabul ediyordu: *Paris Komünü* ve Rusya'daki *1905 Devrimi* örneğini, yani yığın grevi ve iç savaş örneklerini anımsatarak, "yönetici sınıflar"ın "proleter devrim"den korktuklarını açıklar bildirge. Kautsky'nin yaptığı gibi, *bu* savaşa karşı sosyalizmin tutumunun ne olması gerektiğinin belirtilmediğini ileri sürmek, bir yalandır. Bu sorun, proleter devrimci yığın savaşımı taktiğinin kabul edildiği Basel'de yalnız tartışılmakla kalmadı, çözüme de bağlandı.

Basel Bildirgesini bütünüyle ya da en özsel bölümlerini suskuyla geçiştirmek, ve onun yerine, birincisi, Basel *öncesi* tarihini taşıyan, ikincisi, tüm dünya partileri tarafından kabul edilmiş kararlar olmayan, üçüncüsü de çeşitli *olanaklı* savaşlara ilişkin olan, ama hiçbir zaman bugünkü savaşa ilişkin olmayan önderlerin konuşmalarını ya da bazı partilerin kararlarını söz konusu etmek, çileden çıkarıcı bir ikiyüzlülüktür. Sorunun özü, büyük Avrupa devletleri arasındaki ulusal savaşlar çağının, yerini bu devletler arasındaki emperyalist savaşlar çağına bırakması, ve Basel Bildirgesinin bu olguyu resmen ilk kez olarak kabul etmiş olmasıdır.

Basel Bildirgesinin havada bir sözden, resmî bir söz ebeliğinden, boş bir tehditten başka bir şey olmadığını düşünmek yanlış olurdu. Bildirgenin yüzlerindeki maskeyi düşürdüğü kişiler, sorunu işte böyle koymak isterlerdi. Ama yanlıştır bu. Bildirge, tüm II. Enternasyonal döneminin büyük propaganda çalışmasının sonucundan, her dildeki yüzbinlerce konuşma, makale ve çağrı içinde, sosyalistlerin yığınlar arasında bütün etkiklerinin bir özetinden başka bir şey değil. Örneğin *Jules Guesde'* in 1899'da, "kapitalist korsanlar" tarafından yol açılan savaştan söz ederken, savaş durumunda sosyalistlerin hükümetçiliğini eleştirdiği zaman yazdıklarını *(En garde!* s. 175); ya da *Kautsky'* nin 1909'da, "barışçıl" dönemin bitmiş ve savaşlar ve devrimler çağının başlamış olduğunu kabul ettiği *İktidar Yolu* yapıtında yazdıklarını yinelemekten başka bir şey yapmıyor bu bildirge. Basel Bildirgesini boş bir söz ya da bir yanılgı olarak göstermek, sosyalistlerin son yirmibeş yıl içindeki tüm faaliyetini boş bir çaba ya da bir yanılgı olarak düşünmek demektir. Eğer bildirge ile onun uygulanmaması arasındaki çelişki oportünistlerle kautskiciler için bu denli dayanılmaz bir şeyse, bunun nedeni onun II. Enternasyonalin faaliyetindeki çok derin bir çelişkiyi ortaya koymasıdır. 1871-1914 döneminin görece "barışçıl" niteliği, ilkin bir *anlayış*, sonra *eğilim*, ve ensonu işçi bürokrasisi ile küçük-burjuva yoldaşları kapsayan *grup ya da katman* olarak, oportüniz-

mi besledi. Bu öğeler işçi hareketini ancak devrimci amaçlarile devrimci taktiği sözde kabul ederek kendilerine bağlayabilirlerdi. Yığınların güvenini, ancak tüm "barışçıl" çalışmanın, proleter devrime bir *hazırlık*'tan başka bir şey olmadığına yemin billah ederek kazanabilirlerdi. Bir gün patlaması gereken bir çıbandı bu çelişki, ve patladı. Asıl önemli olan, Kautsky ile hempalarının yaptıkları gibi, bu irini, (irin ile) "birlik" adına yeniden bedene sokmayı mı, yoksa, eğer gerekiyorsa, işçi hareketi bedeninin tam iyileşmesine yardım etmek için, bu işlemin neden olacağı keskin, ama geçici acıya karşın, bu bedeni bu irinden elden geldiğince çabuk ve olabildiğince özenli bir biçimde kurtarmayı mı denemenin gerektiğini bilmektir.

Savaş ödeneklerine oy vermiş, hükümetlere girmiş ve 1914-1915'te yurt savunması fikrini desteklemiş olan kimselerin sosyalizme ihanet ettikleri açıktır. Bu gerçeği yalnızca ikiyüzlüler yadsıyabilir. Bunu açıklamak zorunlu.

II

Bütün bu işlerde bir kişiler sorununu görmek, saçma olurdu. Bunun oportünizmle ne ilişkisi olabilir, eğer *Plehanov* ve *Guesde* adlı adamlar vb.? —diye soruyordu *Kautsky* (28 mayıs 1915 günlü *Neue Zeit*). Bunun oportünizmle ne ilişkisi olabilir, eğer *Kautsky* vb.? —diye yanıtlıyordu *Akselrod,* Dörtlü Bağlaşma oportünistleri adına *(Die Krise der Sozialdemokratie,* Zürih 1915, s. 21). Bütün bunlar güldürüden başka bir şey değil. *Tüm hareketin bunalımını açıklamak için, birinci olarak, buna karşılık düşen siyasanın iktisadî anlam ve önemini, ikinci olarak, bunun temelinde yatan fikirleri, ve üçüncü olarak da, sosyalizm içindeki eğilimler tarihi ile ilişkisini çözümlemek gerekir.*

Yurt savunması fikrinin 1914-1915 savaşındaki iktisadî niteliği nedir? Bütün büyük devletlerin burjuvazisi, dünyayı parçalamak ve sömürmek için, halkları ezmek için savaşıyor. Burjuvazinin gerçekleştirdiği büyük kârlardan, işçi bürokrasisi, işçi aristokrasisi ve küçük-bur-

juva yoldaşlar tarafından oluşturulan küçük bir azınlığa bazı kırıntılar düşebilir. Sosyal-şovenizmle oportünizmin sınıfsal temeli özdeştir: Küçük bir ayrıcalıklı işçiler katmanının işçi sınıfı yığınına *karşı*, "kendi" ulusal burjuvazileriyle bağlaşması, burjuvazi uşaklarının burjuvazinin sömürdüğü sınıfa *karşı* burjuvazi ile bağlaşması.

Oportünizmin siyasal içeriğiyle sosyal-şovenizmin siyasal içeriği özdeştir: Sınıf işbirliği, proletarya diktatorasından, devrimci eylemden vazgeçme, burjuva yasallığının çekincesiz kabulü, proletaryaya güvensizlik, burjuvaziye güven. *Sosyal-şovenizm, İngiliz liberal işçi siyasasının, milerancılığın ve bernştayncılığın[69] dolaysız uzantısı ve doruk noktasıdır.*

İşçi hareketinin iki özsel eğilimi, devrimci sosyalizm ile oportünist sosyalizm arasındaki savaşım, 1889'dan 1914'e değin uzanan tüm bir dönemi kapsar. Ve bugün de, savaş karşısındaki tutuma ilişkin olarak, her ülkede aynı biçimde iki temel akım vardır. Kişisel sorunları ileri sürme yolundaki burjuva ve oportünist davranışı bir yana bırakalım. Bir dizi ülkedeki *eğilimlere* bakalım. On Avrupa devletini alalım: Almanya, İngiltere, Rusya, İtalya, Hollanda, İsveç, Bulgaristan, İsviçre, Belçika ve Fransa. İlk sekiz ülkede, opotünist bir eğilimle devrimci bir eğilim biçimindeki bölünme, sosyal-şovenlerle enternasyonalistler biçimindeki bölünmeye karşılık düşüyor. Almanya'da, sosyal-şovenizmin dayanak noktaları *Sozialistische Monatshefte*[70] ile Legien ve hempalarıdır; İngiltere'de, Fabianlerle[71] İşçi Partisi[72] (I.L.P.[73] her zaman onlarla birlik kurmuş, onların organını desteklemiş ve her zaman bu blokiçinde sosyal-şovenlerden güçsüz olmuştur, oysa B.S.P.[74] içinde enternasyonalistler yedide üçü oluşturuyorlar); Rusya'da, bu akım *Naşa Zarya*[75] (bugün *Naşa Diyelo*) ile, Örgütlenme Komitesi[76] ile Duma'da Çheydze kliği ile temsil ediliyor; İtalya'da, başlarında Bissolati bulunan reformistler tarafından; Hollanda'da, Troelstra Partisi tarafından; İsveç'te, Branting'in yönettiği parti çoğunluğu tarafından; Bulgaristan'da "Genişler" partisi[77] tarafından; İsviçre'de, Greulich ve hempaları tarafından

[temsil ediliyor —ç]. Sosyal-şovenizme karşı az çok canlı protestolar, *bütün* bu ülkeler devrimci sosyal-demokratları arasında yükselmiş bulunuyor. Yalnızca iki ülke bunun dışında kalıyor: Enternasyonalizmin var olduğu, ama çok güçsüz bulunduğu Fransa ve Belçika.

Sosyal-şovenizm, en gelişmiş biçimindeki oportünizmdir. Burjuvazi ve kurmaylarla açık, çoğu kez herkesçe bilinen bir bağlaşma için olgunlaşmıştır o. Ve, ona yasal basın ve yığınların aldatılması tekeli gibi büyük bir gücü kazandıran şey de, işte bu bağlaşmadır. *Oportünizmin, bugün bile, partinin biriç olayı olduğunu düşünmek saçmadır.* Basel kararını, David, Legien, Hyndman, Plehanov ve Webb ile birlikte uygulamayı düşünmek saçmadır. Sosyal-şovenlerle birlik demek, öbür ulusları sömüren "kendi öz" ulusal burjuvazisiyle birlik demektir; uluslararası proletaryanın bölünmesi demektir. Oportünistlerden kopmanın her yerde hemen olanaklı olduğunu söylemek anlamına gelmez bu; yalnızca bu kopmanın tarihsel bakımdan olgunlaşmış olduğunu, proletaryanın devrimci savaşımı için bunun zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu, ve, "barışçıl" kapitalizmden emperyalist kapitalizme geçmekle, tarihin bu kopmayı hazırlamış bulunduğunu söylemek anlamına gelir. *Volentem ducunt fata, nolentem trahunt.*[*]

III

Burjuvazinin uyanık temsilcileri bunu çok iyi anlamışlardır. Başlarında "yurt savunucuları", yani emperyalist soygun savunucuları bulunan güncel sosyalist partileri bu nedenle böylesine övüyorlar. Hükümetler sosyal-şovenleri ya bakanlık koltukları ile (Fransa ve İngiltere'de), ya da engellerden masun yasal bir varoluş tekeliyle (Almanya ve Rusya'da) bu nedenle ödüllendiriyorlar. Sosyal-demokrat partinin en güçlü olduğu ve *karşı-devrimci* bir ulusal-liberal işçi partisi durumuna dönüşmesinin en açık olduğu Almanya'da, gene bu nedenle işler o

[*] Alın yazısı boyun eğeni götürür, direneni sürükler. —Ed.

noktaya gelmiş bulunuyor ki, savcılık "azınlık" ile "çoğunluk" arasındaki savaşımda bir "sınıf düşmanlığı kışkırtması" görüyor! Uyanık oportünistler, 1914-1915'te burjuvaziye öylesine büyük hizmetlerde bulunmuş olan eski partilerin eski "birlik"ini kurtarmak için bu nedenle her şeyin üstünde kaygı duyuyorlar. Alman sosyal-demokrasisi üyelerinden biri, 1915 nisanında, *"Monitor"* takma adı altında, gerici *"Preussische Jahrbücher"*[78] dergisinde, övgüye değer bir içtenlikle, dünyanın bütün ülkelerindeki bu oportünistlerin görüşünü dile getirdiği bir makale yayınlandı. Monitor, sosyal-demokrasinin *daha da sağa* gitmesinin burjuvazi için çok tehlikeli olacağını düşünüyor. "Sosyal demokrasi, sosyalist ülkelere sahip işçi partisi niteliğini korumalıdır. Çünkü, o bu niteliği yitireceği gün, eskisi tarafından yüzüstü bırakılmış olan programı alacak ve onu daha da radikal bir biçimde ileri sürecekyeni bir parti çıkacaktır." *(Preussische Jahrbücher,* 1915, n^{0} 4, s. 50-51.)

Monitor tam üstüne basmış. İngiliz liberalleri ile Fransız radikallerinin de her zaman istedikleri şey bu: Lloyd Georgelara, Sembatlara, Renaudellere, Legienlere ve Kautskylere, bir soygun savaşında "yurt savunması" örgütlemeye yetenekli adamlara güvenmesi ereğiyle, yığınları aldatmak için, devrimci tınlayışlı sözler.

Ama Monitor oportünizm çeşitlerinden yalnızca —açık, kaba, utanmaz— birini temsil ediyor. Öbürleri, çok ustaca, "dürüstçe", üstü kapalı bir biçimde davranıyorlar. Engels bir gün: "dürüst" oportünistler, işçi sınıfı için en tehlikeli olanlardır, demişti[79]... İşte bir örnek:

Kautsky (26 kasım 1915 günlü) *Neue Zeit*'ta şöyle yazıyor: "Çoğunluğa karşı muhalefet büyüyor; yığınların genel eğilimi muhalefette." "Savaştan sonra (yalnızca savaştan *sonra* mı? —N.L.) sınıf çelişkileri öylesine yeğinleşecektir ki, yığınlar arasında, radikalizm ağır basacak." "Savaşta sonra (yalnızca savaştan *sonra* mı? —N.L.) radikal öğelerin partiden kaçma ve antiparlemanter (?? doğrusu parlamento dışı olacak) bir yığın eylem partisine

çekilmelerini görme tehlikesi karşısındayız." "Böylece, partimiz, aralarında ortak hiçbir yan olmayan iki aşırı kamp biçiminde parçalanıyor." Birliği kurtarmak için, Kautsky, Reichstag çoğunluğunu, azınlığın birkaç radikal parlemanter söylev çekmesine izin verme gereğine inandırmaya çalışıyor. Yani Kautsky, birkaç radikal parlemanter söylev yardımıyla, devrimci yığınları, devrimle "ortak hiçbir yanları olmayan", uzun zamandan beri sendikaları yöneten ve, bugün, burjuvazi ve hükümetle sıkı bağlaşmasına dayanarak, parti yönetimini de eline geçirmiş bulunan oportünistlerle uzlaştırmak istiyor. Gerçekte Monitor'un "program"ından hangi konuda ayrılıyor bu? Marksizmi alçaltan yapmacık sözlerden başka, hiçbir konuda.

Reichstag grubunun 18 mart 1915 günlü oturumunda, kautskici *Wurm*, "işçilerin sabrını taşırmamak" için "grubu uyardı", "işçi yığınları içinde, dedi, grup çoğunluğuna karşı muhalefet büyüyor: öyleyse marksist (?! kuşkusuz bir dizgi yanlışı, siz "monitorist" okuyun) merkezle yetinmek gerekiyor." *(Klassenkampf gegen der Krieg! Material zum "Fall Liebknecht. Als Manuskript gedruckt,* * s. 67.) Böylece *yığınların* devrimci oldukları *gerçeğinin, bütün* kautskiciler (ya da genellikle dendiği gibi, "merkez") adına, *daha* 1915 *martında,* kabul edilmiş olduğunu görüyoruz!! Oysa, sekiz buçuk ay sonra, Kautsky, savaşmak isteyen yığınları oportünist, karşı-devrimci partiye "döndürme"ye yönelik önerisini yineliyor, hem de devrimci tınlayışlı birkaç söz aracıyla!!

Çoğu kez, savaşın, kokuşmuşluğu ortaya çıkarmak ve uzlaşmaya dayanan her şeyi yadsımak gibi bir yararı oluyor.

İngiliz Fabianleri ile Alman kautskicilerini karşılaştıralım. İşte *gerçek* bir marksistin, Friedrich Engels'in, birinciler konusunda yazdıkları: "... toplumsal devrimin kaçınılmaz olduğunu anlayacak denli akıllı, ama hiçbir

* Savaşa karşı sınıf savaşımı! "Liebknecht Davası"na ilişkin belgeler. Ticaret dışı yayın. —Ed.

zaman bu devişini, yalnızca henüz temel er eğitimini görmemiş bulunan proletaryaya bırakmak istemeyen bir ikbal avcıları çetesi... Temel ilkeleri, devrim korkusudur..." *(Sorge Ile Mektuplaşma,* s. 390).

Ve, 11 kasım 1893 günü söyle yazar: "...proletaryayı tepeden inme kurtarmaya lütfen tenezzül eden ama bunun için bu kadar ham ve eğitilmemiş bir yığının kendi kendini kurtaramayacağını, ve bu akıllı avukatların, yazarların ve duygusal çenesi düşüklerin lütûfkarlığı olmadan kendi başına hiçbir şey yapamayacağını anlamasını şart koşan bu kendini beğenmiş kibirli burjuvalar" *(Ayrı, s.* 401).

Teoride, Kautsky, Fabianlere, erdemli geçinen kişinin yoksul sarraflara gösterdiği küçümseme ile bakar. Çünkü "marksizm" üzerine andiçer o. Ama pratik bakımdan aralarında ne fark var? Basel Bildirgesini birlikte imzaladılar ve ona karşı, Guillaume II'nin Belçika'nın yansızlığı karşısında davrandığı gibi davrandılar. Oysa, tüm yaşamı boyunca, Marx, işçilerin devrimci ruhunu söndürmeye çalışan kişileri kınamıştır.

Kautsky, devrimci marksistlere karşı yeni "ültra-emperyalizm" teorisini çıkardı. O, ültra-emperyalizmden, "ulusal malî sermayeler arasındaki savaşım"ın ortadan kalkmasını, ve bunun yerine "dünyanın uluslararası malî sermaye tarafından ortaklaşa sömürülmesi"ni anlıyor *(Neue Zeit,* 30 nisan 1915). Ama, diye ekliyor, "kapitalizmin bu yeni evresinin gerçekleşip gerçekleşemiyeceğini kararlaştırmak için zorunlu öncüllere henüz sahip değiliz". Öyleyse bu "evre" mucidi, *bugün,* bir savaş, sınıf çelişkilerinin görülmemiş bir yeğinleşme bunalımının *başlamış bulunduğu* evrede, bir "yeni evre"ye ilişkin basit varsayımlara dayanarak, ve onun "gerçekleşebilir" olduğunu açıkça söyleme cesaretini de gösterememeksizin, kendi öz devrimci bildirimlerini yalanlıyor ve proletaryanın devrimci görevleri ile devrimci taktiğini yadsıyor! En tiksinç fabiancilik değil mi bu?

Rus kautskicilerinin lideri, *Akselrod,* "proletaryanın kurtarıcı hareketinin enternasyonalleştirilmesi sorunu-

nun ağırlık merkezini, her günkü pratik eylemin enternasyonelleştirilmesinde" görüyor: böylece, "emeğin korunmasına ilişkin yasamayla sigortalar yasaması, uluslararası eylemlerin konusu, işçilerin uluslararası örgütlenmesinin konusu olmalıdır". (Akselrod, *Sosyal-demokrasinin bunalımı*, Zürih 1915, s. 39-40.) Bu "enternasyonalizm"e, yalnızca Legien, David, Webblerin değil, ama Lloyd George'un ta kendisinin, Naumann, Briand ve Milyukov'un da tamamen katılacakları apaçıktır. Eğer gelecek enternasyonal, (savaş durumunda, hükümetlere karşı) "harekete geçer ve devrimci bir fırtına yaratır"sa, 1912'de olduğu gibi, Akselrod, çok, çok uzak bir gelecek adına, en devrimci sözleri saçıp savurmaya hazırdır. Ne denliyiğitiz, bir bakın! Ama *bugün* yığınlariçindekendini göstermeye başlayan devrimci kaynaşmayı destekleyip geliştirmek söz konusu olunca, Akselrod bu devrimci yığın eylemleri taktiğinin, "eğer örneğin, öğrenci gösterilerinin, 1901'de mutlakiyete karşı kararlaştırıcı savaşımları haber verdikleri Rusya'da olduğu gibi, toplumsal devrimin öngününde bulunmuş olsaydık, kendini gene de doğrulayabileceği"ni bildirir. Ama, şimdilik, bütün bunlar, tamamen Kolb, David, Südekum ve Legien'in düşünme biçimi içinde, "ütopya"dan, "bakuninçilik"ten vb. başka bir şey değildir.

Dillere sığmaz Akselrod, yalnızca birinci "kararlaştırıcı savaşım"ın dört yıl sonra verileceğini —*dört* yıl sonra, unutmayın— ve "karar"ı da *getirmeyeceğini* 1901'de Rusya'da hiç kimsenin bilmediğini ve bilemeyeceğini unutuyor. Bununla birlikte, hemen saldırıya çağıran Kriçevski ve Martinovlarla alay etmekte, o dönemde yalnızca biz devrimci marksistler haklıydık. İşçilere oportünistleri her yerde kovmalarını ve gösterilerle öbür devrimci yığın eylemlerini bütün güçleriyle desteklemeleri, yoğunlaştırmaları ve yaymalarını örgütlemekle yetiniyorduk. Bugün, Avrupa'daki durum tastamam buna benziyor: "hemen" bir saldırıya çağırmak çılgınlık olurdu. Ama hem sosyal-demokrat olduğunu söylemek ve hem de işçilere oportünistlerden kopmalarını ve kendini göstermeye

başlayan devrimci hareket ve gösterileri bütün güçleriyle pekiştirmeleri, derinleştirmeleri, genişletmeleri ve yoğunlaştırmalarını öğütlememek de utanılacak bir şey olurdu. Devrim hiçbir zaman gökten hazırlop düşmez ve, devrimci kaynaşmanın başlangıcında, hiç kimse bu kaynaşmanın "gerçek", "katıksız" bir devrime varıp varmayacağını, varacaksa ne zaman varacağını hiçbir zaman bilmez. Kautsky ile Akselrod, işçilere geçerliği kalmamış, cılkı çıkmış, karşı-devrimci öğütler veriyorlar. Eğer Kautsky ile Akselrod, yığınları *gelecek* enternasyonalin hiç kuşkusuz devrimci olacağı umuduyla besliyorlarsa, bunu yalnızca *bugün* karşı-devrimci öğelerin: Legienlerin, Davidlerin, Vanderveldelerin, Hyndmanların egemenliğini korumak, gizlemek ve allayıp pullamak için yapıyorlar. Gerçekten, Legien ve hempaları ile "birlik"in, "gelecek" devrimci enternasyonali hazırlamanın en iyi yolu olduğu açık, değil mi?

Alman oportünistlerinin lideri David, partimizin 1 kasım 1914 tarihli Merkez Komite bildirgesine yanıt olarak, "dünya savaşını bir iç savaşa dönüştürmeye çalışmak bir çılgınlık olurdu", diyor. Söz konusu bildirgede, başka şeyler arasında, şöyle deniyor:

*"Bu dönüşümün güçlükleri şu ya da bu anda ne denli büyük görünürse görünsün, sosyalistler, savaşın bir olgu durumuna gelmiş bulunduğu şu anda, bu yönde yöntemli, direngen ve eksiksiz bir hazırlık çalışması yapmaktan hiçbir zaman vazgeçmeyeceklerdir."**

(David tarafından da aktarılıyor bu parça, s. 171) David'in kitabının yayınlanmasından bir ay önce, partimiz kararları yayınlandı, bu kararlarda bu "yöntemli hazırlık çalışması" şu biçimde tanımlanmış bulunuyordu: 1) Savaş ödeneklerine oy vermemek. 2) İç barışı bozmak. 3) Yasa-dışı gizli örgütler kurmak. 4) Siperlerdeki dayanışma gösterilerini desteklemek. 5) Her türlü devrimci yığın eylemini desteklemek.**

---

*Bkz. V. Lénine, *Oeuvres*, c. 21, s. 28. —Ed.
**Aynı, (s. 159-160.) —Ed.

David de hemen hemen Akselrod denli yiğit: 1912'de, bir savaş durumu için, Paris Komünü ile ilişki kurmayı "bir çılgınlık" olarak görmüyordu.

Plehanov, *Antant* sosyal-şovenlerinin bu tipik temsilcisi, devrimci taktiğe karşı David ile aynı yönde davranıyor. Onun için "düşçü bir soytarılık" bu. Ama açık oportünist *Kolb*'u dinleyelim. Şöyle diyor: "Liebknecht'i çevreleyen kimselerin taktiği, Alman ulusu içinde kaynama noktasına değin götürülmüş bir savaşım sonucunu verirdi." *(Die Sozialdemokratie am Scheidewege* [Yol Kavşağındaki Sosyal-demokrasi], s. 50).

Ama, kaynama noktasına götürülmüş bir savaşım, eğer iç savaş değilse, nedir?

Eğer bizim Merkez Komitemizin, ana çizgileri içinde Zimmerwald solunun[80] taktiğiyle örtüşen taktiği, —David'in, Plehanov'un, Akselrod'un, Kautsky'nin vb. ileri sürdükleri gibi,— "bir çılgınlık", "bir düş", "bir serüven", bir "bakuninicilik" olsaydı, "ulus içinde savaşım"a, hele kaynama noktasına götürülmüş bir savaşıma hiçbir zaman yol açamazdı. Dünyanın hiçbir yerinde anarşistçe sözler bir ulus içinde savaşıma yol açmamıştır. Buna karşılık, olgular, tam da 1915'te, savaşın yol açtığı bunalım nedeniyle, devrimci kaynaşmanın yığınlar arasında büyüdüğünü gösteriyor: siyasal grev ve gösteriler Rusya'da çoğalıyor; İtalya ve İngiltere'de grevler; Almanya'da açlık ve siyasal gösterilerin ilerlemesi. Sakın devrimci yığın eylemlerinin başlangıcı olmasın bu?

Devrimci yığın eylemini desteklemek, geliştirmek, genişletmek, yaymak, yasa-dışı gizli örgütler kurmak, bunlar olmaksızın, hatta "özgür" ülkelerde bile, halk yığınlarına doğruyu söylemek olanaksızdır: *İşte sosyal-demokrasinin bu savaştaki tüm pratik programı bu.* Geri kalanı, büründüğü oportünist ya da pasifist teori ne olursa olsun, yalandan ve söz ebeliğinden başka bir şey değildir.*

---

* 1915 martında Berne'de toplanmış bulunan Uluslararası Kadınlar Kongresinde, Partimiz Merkez Komite temsilcileri, yasa-dışı gizli örgütler kurulmasının kesinlikle zorunlu olduğunu belirtmişlerdi. Önerileri kabul edilmedi. İngiliz kadınları bu öneriyle alay ettiler ve İngiliz "Özgürlük"lerini yüceltiler. Ama

Bize bu "Rus taktiği"nin (deyim David'in) Avrupa'ya uymadığı söylendiği zaman, genellikle ortaya olguları koyarak yanıt veriyoruz. Berlin'de, 30 ekim günü, Berlinli kadınlardan bir yoldaşlar kurulu parti merkezine gelmiş ve "şu anda, iyi örgütlenmiş geniş bir aygıtın varlığı nedeniyle, yasa-dışı broşürler ve bildiriler dağıtmak ve 'izinsiz toplantılar' düzenlemek, sosyalistlere karşı yasalar zamanında olduğundan çok daha kolay" demiş. "Eksik olan yollar ve olanaklar değil, ama açıkça, istek eksik" (*Berner Tagwach*,[82] 1915, n° 271).

Bu kötü yoldaşlar Rus "sekter"leri vb. tarafından mı doğru yoldan çıkarılmışlar? Gerçek *yığınlar* bu yoldaşlar tarafından değil, ama Legien ile Kautsky tarafından mı temsil ediliyorlar? 27 ocak 1915 günlü raporunda, o gizli örgütler kurma "anarşist" fikrine karşı verip veriştiren Legien tarafından; hem de 26 kasım'da, Berlin'de, onbin kişi toplayacak olan gösteriden *dört* gün önce, sokak gösterilerini "serüven" olarak nitelendirecek derecede karşı-devrimci durumuna gelmiş bulunan Kautsky tarafından!!

Boş sözler yeter, Kautsky biçimi alçaltılmış "marksizm" yeter! II. Enternasyonalin varoluşundan 25 yıl sonra, Basel Bildirgesinden sonra, işçiler artık boş sözlere inanmak istemeyeceklerdir. Daha şimdiden kokuşmuş bulunan oportünizm, sosyal-şovenizme dönüşerek, kesinlikle burjuvazi kampına geçmiştir: manevi bakımdan da, siyasal bakımdan da, sosyal-demokrasiden kopmuştur. Ondan örgüt alanında da kopacaktır. Bundan böyle, işçiler "sansürden geçmeyen" bir basın ve "izinsiz" toplantılar, yani yığınların devrimci hareketini desteklemeye yönelik gizli örgütler istiyorlar. Yalnızca böyle bir "savaşa savaş", boş bir söz değil, sosyal-demokrasiye ya-

---

birkaç ay sonra, İngiliz gazeteleri, örneğin *LabourLeader* (81), elimize yer yer beyaz boşluklarla geçiyordu: sonra da polis aramaları, broşür toplatmaları, İngiltere'de barıştan; ve yalnızca barıştan söz eden yoldaşlara karşı tutuklamalar ve ağır yargı kararları haberi de bize ulaştı.

raşır bir şeydir. Ve, bütün güçlüklere, gelip geçici yenilgilere, yanlışlara, yanılgılara, geçici duraklamalara karşın, bu çalışma insanlığı muzaffer proleter devrime götürecektir.

Ocak 1916'da Almanca olarak
"Vorbote" dergisi n°: 1 içinde yayınlandı.
İmza: V. İ. Lenin
Rusça ilk kez olarak 1929'da, Lenin'in yapıtlarının 2. ve 3. baskılarında, cilt XIX içinde yayınlandı.

V. Lénine, Oeuvres,
Paris-Moscou, t. XXII,
pp. 115-128

1) *"Sosyal-Demokrat"* — RSDİP'nin merkez organı; Şubat 1908'den Ocak 1917'ye değin yayınlanan yasa-dışı gazete. Birincisi Rusya'da olmak üzere 58 sayı yayınlandı. Sonra, yayını yurt dışına, önce Paris, sonra da Cenevre'ye aktarıldı. *Sosyal-Demokrat,* Lenin'in 80'den çok makale ve notunu yayınladı. Aralık 1911'den başlayarak Lenin tarafından yönetildi.

2) *"Komünist"* — 1915'te Cenevre'de *Sosyal-Demokrat* yazı kurulu tarafından yayınlanan dergi. Lenin'in: "II. Enternasyonalin Batkısı", "Dürüst Bir Fransız Sosyalistinin Sesi" ve "İtalya'da Emperyalizm ve Sosyalizm" başlıklı üç makalesini (bkz. *OEuvres,* c. 21, s. 207-266, 361-369, 370-379) içeren (ikili) bir sayısı yayınlandı yalnızca.

Dergi yazı kurulu içinde, Lenin, antibolşevik görüşleri ile dergiyi klikçi ereklerle kullanma girişimlerini sergilediği antiparti Buharin-Piyatakov grubuna karşı bir savaşım verdi. Bu grubun tutumu karşısında Lenin *Sosyal-Demokrat* gazetesi yazı kurulunu onunla her türlü ilişkiyi kesmeye ve derginin ortaklaşa yayınlanmasına son vermeye çağırdı. Ekim 1918'den başlayarak, Sosyal-Demokrat yazı kurulu, *Sosyal-Demokrat* dergisini ayrı olarak yayınlıyordu.

3) Eylül 1915'te Almanca olarak yayınlanmış ve Sosyalist Zimmerwald konferansı delegelerine verilmiş olan *Sosyalizm ve Savaş* broşürü söz konusu ediliyor; 1916'da, bu broşür Fransızca olarak da yayınlandı.

4) *Basel Bildirgesi* — 24-25 Kasım 1912'de *Basel*'de toplanan II. Enternasyonal Olağanüstü Kongresi tarafından savaş üzerine oybirliği ile kabul edilen bildirge. Bildirge emperyalistler tarafından hazırlanan

savaşın soygunculuk amaçlarını belirtiyor ve bütün ülkeler işçilerini savaşa karşı gözüpek bir savaşım vermeye çağırıyordu. Emperyalist savaşın başlaması durumunda, bildirge sosyalistlere, çarpışmalar tarafından yol açılacak iktisadi ve siyasal bunalımdan, sosyalist devrim ereğiyle savaşım yürütmek için yararlanmalarını öğütlüyordu (bu konuda bkz. Lénine, *Oeuvres*, c. 21, s. 210-220 ve 318).

II. Enternasyonal önderleri, Kautsky, Vandervelde ve öbürleri, kongrede bildirgeden yana oy verdiler. Ama 1914'te, emperyalist dünya savaşının başında, Basel Bildirgesini rafa kaldırdılar ve kendi emperyalist hükümetlerinin yanında yer aldılar.

5) V. Lenin'in: *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması* yapıtının ilk baskısının başlığı.

6) K. Marx ve F. Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları.

7) F. Engels'in A. Bebel'e 18-28 mart 1875 tarihli mektubuna bakınız, *Gotha ve Efurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları.

8) Bu fikir, K. Marx'ın *Fransa'da İç Savaş, 1871* yapıtına yazılan "giriş"te, F. Engels tarafından ileri sürülmüştür. Bkz. Marx, Engels, Lenin: "Paris Komünü Üzerine", Sol yayınları.

9) Bkz. F. Engels, *Otorite Üzerine*, Bkz. K. Marx-F. Engels, *Seçme Yapıtlar*, c. II içinde.

10) Bkz. K. Marx ve F. Engels, *Komünist Manifesto*, Bilim ve Sosyalizm yayınları.

11) Bkz. F. Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Sol Yayınları.

12) Bkz. K. Marx, *Fransa'da İç Savaş, 1871*, "Paris Komünü Üzerine" içinde, *aynı*.

13) Bkz. F. Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, *aynı*.

14) Bkz. K. Marx, *Fransa'da İç Savaş, 1871*, "Paris Komünü Üzerine" içinde, *aynı*.

15) 1916'da İngiltere boyunduruğunun karşısında dikilen İrlanda ayaklanmasının İngiliz burjuvazisi tarafından kanlı bir biçimde bastırılması söz konusu ediliyor. "Avrupa'da... 'özgürlük aşığı' İngilizlerin idamlarla bastırdıkları İrlanda ayaklandı", diye yazıyordu 1916'da Lenin.

Ulster —İrlanda'nın özellikle İngilizler tarafından şenelтilmiş Kuzey-doğu bölgesi. Ulster birlikleri İrlanda halkının ayaklanmasının bastırılmasına katıldılar.

16) Bkz. Karl Marx, *Siyasal Aldırmazlık*.

17) Bkz. F. Engels, *Otorite Üzerine*.

18) F. Engels'in A. Bebel'e 18-28 mart 1875 tarihli mektubuna bakınız, *Gotha ve Efurt Programlarının Eleştirisi*, *aynı*.

19) K. Marx ve F. Engels, *Komünist Manifesto*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları.

20) K. Marx'ın *Fransa'da İç Savaş 1871* adlı yapıtına, Engels'in yazdığı giriş söz konusu ediliyor. Bkz. "Paris Komünü Üzerine", *aynı*.

21) V. Lenin'in "Rusya'da Siyasal Partiler ve Proletaryanın

görevleri" makalesi (bkz. *OEuvres*, c. 24, s. 85-101). 15 ocak 1918 günlü *New York Evening Post* gazetesinde İngilizce yayınlandı; ayrıca, New York'ta broşür olarak da yayınladı.

22) *"The New York Evening Post"* — 1801'de kurulmuş olan burjuva Amerikan gazetesi. Uzun yıllar boyunca, liberal yönelimli burjuvazinin organı oldu. Sonra, gazete J. Pirpont ve Morgan firması tarafından satın alınacak ve ABD'nin en gerici emperyalist çevrelerinin organı durumuna gelecektir. Şimdi *The New York Post* adı altında yayınlanmaktadır.

23) General Kornilov tarafından 1917 ağustosunda düzenlenen karşı-devrimci komplo söz konusu ediliyor.

24) *Petruşka* — Gogol'ün *Ölü Canlar* romanındaki kişilerden biri. Azıcık okuma bilen, heceleye heceleye, okuduğunu anlamadan okuyan serf uşak.

25) *Küçük-Yuda Golovlev* — Saltikov Şçedrin'in romanı *Golovlev Ailesi* kişilerinden biri. İkiyüzlü ve yalancı sofu, feodal toprak beyi tipi.

26) *Liberdanlar* — Demyan Biyedni'nin, Moskova Bolşevik gazetesi *Sosyal-Demakrat*'ın 25 ağustos (7 eylül) 1917 günlü 141. sayısında "Liberdan" başlıklı makalesinin yayınlanmasından sonra, menşevik önderler Liber ve Dan ile yandaşlarına takılan alaylı ad.

27) A. Bebel tarafından, 19 ekim 1891 günü, Alman sosyal-demokrasisinin kongresinde, Efurt'ta yapılan konuşma söz konusu ediliyor.

28) "Frankfurt Gazetesi" ("Frankfurter Zeitung") — Main-üzeri-Frankfurt'ta 1856'dan 1943'e değin yayınlanan burjuva Alman gazetesi.

29) "Vorwäst" (İleri) — Alman sosyal-demokrasisinin merkez organı; W. Liebknecht'in yönetimi altında, 1876'dan başlayarak yayınlandı. Bu gazetenin sütünlarında, F. Engels bütün oportünizm belirtilerine karşı, bir savaşım yürütüyordu. Engels'in ölümünden sonra, 1895'ten başlayarak, *Vorwäst*, Alman sosyal-demokrasisine II. Enternasyonal içinde egemen durumda olan oportünistlerin makalelerini düzenli olarak yayınladı. Birinci dünya savaşı sırasında, *Vorwärts* sosyal-şovenizm konumlarına dört elle sarıldı. Büyük Ekim Sosyalist Devriminden sonra, *Vorwärts* anti-sovyetik propaganda merkezlerinden biri durumuna geldi; 1933'e değin Berlin'de yayınlandı.

30) *Zimmerwald solu* — Enternasyonalistlerin, 1915 eylülü başlarında, Zimmerwald'daki (İsviçre) İkinci Konferansında Lenin tarafından kurulan grup. Lenin bu konferans için savaşa karşı enternasyonalist hareketin gelişmesinde bir "ilk adım" diyordu. Zimmerwald solu içinde, savaşa karşı sonuna değin doğru ve tutarlı tek konumu, başlarında Lenin'in bulunduğu Bolşevikler tutuyorlardı. Bu grup içinde tutarsız enternasyonalistler de vardı. (Bunların yanılgılarının eleştirisi için Lenin'in: "Junius'un Broşürü Konusunda" ve "Ulusların Kendi Yazgılarını Belirleme Hakkı Konusundaki Bir Tartışmanın Bilançosu" makalelerine bakınız. *OEuvres*, c. 22, s. 328-343 ve s. 344-388).

31) K. Marx'ın: *Fransa'da İç Savaş, 1871* yapıtına Engels'in yazdı-

ğı "Giriş"ten aktarıyor Lenin. Bkz. "Paris Komünü Üzerine", *aynı.*

32) Bkz. Marx, *Fransa'da İç Savaş, 1871,* "Paris Komünü Üzerine" içinde, *aynı.*

33) *"Spartaküs" Birliği* birinci dünya savaşı sırasında, 1 ocak 1916'da kuruldu. Savaşın başında, Alman sol sosyal-demokratları, Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Klara Zetkin ve başkaları tarafından yönetilen "Enternasyonal" grubunu kurarlar. Bu grup "Spartaküs" adını da alır. Spartakistler, emperyalist savaşa karşı yığınlar arasında devrimci propaganda yapar, Alman emperyalizminin fetih siyasasını ve sosyal-demokrasi önderlerinin ihanetini sergilerler. Bununla birlikte, Spartakistler, Alman sollar, en önemli teorik sorunlarda yarı-menşevik yanılgılardan da kurtulma başarısını gösteremezler. Alman sollarının yanılgıları, Lenin tarafından, başkaları arasında, "Junius'in Broşürü Konusunda" *(OEuvres,* c. 22, s. 328-343).

"Marksizmin Bir Karikatürü" ve "Emperyalist Ekonomizm Konusunda" *(OEuvres,* c. 23, s. 27-83) yapıtlarında eleştirilmiştir. Nisan 1917'de, Spartakistler, örgütlenme konusunda özerk kalmakla birlikte, merkezci bir parti olan Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisine katıldılar. Almanya'daki 1918 Kasım Devriminden sonra, "bağımsızlar"dan ayrıldılar ve, aynı yılın aralığında da, Alman Komünist Partisini kurdular.

34) Bkz. K. Marx, *Burjuvazi ve Karşı-devrim,* makale 2, Marx-Engels, *Seçme Yapıtlar* içinde, Sol yayınları.

35) Alman elçisi Mirbach'ın "Sol" Devrimci-Sosyalistler tarafından kışkırtıcı bir biçimde öldürülmesi ve "Sol" Devrimci-Sosyelistlerin 6-7 temmuz 1918 ayaklanmasından sonra, iki yeni parti, "Halkçı-Komünistler" partisi ile "Devrimci-Komünistler" partisi "Sol" Devrimci-Sosyalist Partiden ayrıldı. "Halkçı-Komünistler", "Sol" Devrimci-Sosyalistlerin anti-sovyetik faaliyetini yerdiler ve, 1918 eylülünde toplanan bir konferansta, bir parti kurdular. Kasım 1918'de yapılan kongrelerinde, bu partinin dağılmasını kararlaştırdılar ve Bolşevik Komünist Parti ile birleştiler.

Üyesi çok olmayan "Devrimci-Komünistler" partisi 1920'ye değin yaşadı. Ekim 1920'de, Rusya Komünist (Bolşevik) Parti Merkez Komitesi, örgütlerine eski "Devrimci-Komünistleri" kendi saflarına alma iznini verdi.

36) *Heinrich Weber* — Otto Bauer.

37) Karl Marx'ın L. Kugelmann'a 12 nisan 1871 günlü mektubuna bakınız. Marx, Engels, Lenin, "Paris Komünü Üzerine" içinde, *aynı.*

38) Lenin kulakların 1918 yılındaki, İngiliz-Fransız emperyalistleri tarafından sağlanan paraları ve onların kışkırtmasıyla Beyaz Muhafızlar ve Devrimci-Sosyalistler tarafından düzenlenen bir dizi karşı-devrimci kulak ayaklanmasına anıştırmada bulunuyor.

39) *Blankizm* — Fransız sosyalist hareketinde ortaya çıkan, Louis-August Blanqui (1805-1881) tarafından yönetilen eğilim. Blanqui'yi seçkin bir devrimci ve bir sosyalizm yandaşı olarak gören marksizm-

leninizm klasikleri, sektarizmi ve komplocu yöntemleri nedeniyle aynı zamanda onu eleştirirler de. Blankizm sınıf savaşımını yadsıyor ve insanlığın ücretli kölelikten, proteryanın sınıf savaşımı aracıyla değil, ama küçük bir aydın azınlığın komplosu ile kurtulmasını bekliyordu.

40) Lenin, Devrimci-Sosyalistlerin, "Tarımsal ilişkilerin düzenlenmesi", "Kiralama fonları", vb. üzerine, ekim 1917'de Devrimci-Sosyalist basında kısmen yayınlanmış olan yasa tasarısına anıştarmada bulunuyor. "S. Maslov'un tasarısı, diye yazıyordu Lenin, toprak sahipleriyle bir uzlaşmayı, onları kurtarmayı *amaçlayan "feodal"* bir tasarıdır" (V. Lenin'in, "Devrimci-Sosyalist Parti Köylüleri Bir Kez Daha Aldatıyor" başlıklı makalesine bakınız, *OEuvres*, c. 26, s. 233-239).

Şubat burjuva demokratik devrimi sırasında, geçici hükümet, köylü ayaklanmalarına ve toprak sahiplerinin topraklarının alınmasına karşılık olarak, tarım komiteleri üyelerini tutuklatıyordu.

41) Bkz. K. Marx, *Artı-Değer Teorileri*, c. II, birinci bölüm.

42) Kurucu Meclis Üzerine Tezler, bkz. *OEuvres*, c. 26, s. 397-401.

43) Uluslararası Sosyalist Büro (B.S.I.), II. Enternasyonal'in 1900 Paris Kongresi kararı üzerine kurulmuş bulunan yürütme organı.

44) F. Engels'in A. Bebel'e 18-28 mart 1875 tarihli mektubuna bakınız.

45) M. Ostrogorski'nin *Demokrasi ve Siyasal Partiler* adlı kitabı sözkonusu ediliyor; birinci baskısı 1903'te, değiştirilmiş ikinci baskısı 1912'de yayınlandı.

46) "Sosyalist Dergi" *("The Socialist Rewiew")* — İngiliz oportünistlerinin Bağımsız İşçi Partisinin, 1908'den 1934'e değin Londra'da yayınlanan aylık organı.

47) *Fabianlar* — İngiltere'de, 1884'te, bir grup aydın tarafından kurulan, reformist, son derece oportünist "Fabianler Derneği" üyeleri. Fabianlerin ayırdedici özellikleri için, Lenin'in tüm yapıtlarındaki şu yazılarına bakınız: "J. Backer, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx, vb.'den, F. Sorge ve Başkalarına Mektuplar Kitabının Rusça çevirisine Önsöz" *(OEuvres*, c. 12, s. 330-331); "Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı" *(OEuvres*, c. 15, s. 154); "İngiliz Pasifizmi ve İngiliz Teori Tiksintisi" *(OEuvres*, c. 21, s. 267), vb... 71 nolu nota bakınız.

48) *Bağımsızlar* — 1893'te kurulan, İngiltere Bağımsız İşçi Partisi (Independent Labour Party) üyeleri. Partinin başında James Keir-Hardy, R. MacDonald, vb. bulunuyorlardı. Siyasal bakımdan burjuva partilerden bağımsız olduğunu ileri süren bu parti, gerçekte "sosyalizmden bağımsız, ama liberalizme bağımlı" idi *(Lenin)*. Birinci dünya savaşı sırasında (1914-1918) Bağımsız Sosyalist Parti ilkin savaşa karşı bir bildirge yayınladı (13 ağustos 1914). Sonra 1915 şubatında, Antant ülkeleri sosyalistlerinin Londra'da toplanan konferansında, Bağımsızlar konferans tarafından kabul edilen sosyal-şoven kararaa katıldılar. O zamandan sonra, Bağımsızların liderleri pasifist sözler altında sosyal-şoven konumlar üzerinde yer alıyorlardı. Komünist Enternasyonal'in 1919'da kurulmasından sonra, partinin sola doğru bir yönelim

göstermiş olan üyelerinin baskısı altında, kararı verdiler. Bağımsız İşçi Partisi liderleri II. Enternasyonal'den ayrılma kararı verdiler. Bağımsızlar, 1921'de 2½. Enternasyonal adı verilen örgüte girdiler ve bu örgütün dağılmasından sonra da yeniden II. Enternasyonal'e katıldılar. 1921'de, İngiltere Bağımsız İşçi Partisinin sol kanadı partiden ayrıldı ve Büyük-Britanya Komünist Partisine katıldı.

49) L. Kugelmann'a 12 nisan 1871 günlü bir mektupta ve La Haye kongresinin kapanışından sonra, 8 eylül 1872 günü, Amsterdam'da yapılan konuşmada Marx tarafından dile getirilmiş olan düşüncelere anıştırma. Bu konuda, K. Marx'ın *Kapital*'inin birinci cildinin ingilizce baskısına F. Egels'in yazdığı önsöz ile V. Lenin'in *Devlet ve İhtilal* kitabına da bakınız (Bilim ve Sosyalizm Yayınları).

50) Engels'in A. Bebel'e 18-28 mart 1875 tarihli mektubuna bakınız. "Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi" içinde, *aynı.*

51) Marx'ın Kugelmann'a 18 aralık 1870 günlü mektubuna bakınız.

52) Bkz. F. Engels, *Anti-Dühring,* Sol Yayınları.

53) Zimmervaldçılar — Zimmerwald'de (İsviçre), 5-8 eylül 1915'te, enternasyonalistlerin birinci konferansında örgütlenen birliğin yandaşları. Zimmerwald Konferansı üzerine, Lenin'in: "Bir İlk Adım" ve "5-8 eylül 1915 Uluslararası Sosyalist Konferansta Devrimci Marksistler" başlıklı makalesine bakınız *(OEuvres,* c. 21, s. 397-403, 404- 408).

54) Struvecilik konusunda bu makalenin üçüncü bölümünün sonlarına bakınız.

55) *"Jizn"* [Yaşam], Devrimci-Sosyalist Partinin gazetesi; 1915 martında yasaklanan *Misl* gazetesi yerine, 1915 martında 1916 ocağına değin, ilkin Paris'te, sonra da Cenevre'de yayınlandı.

56) *Kavanoz içindeki adam,* Çehov'un bir öykü kişisi. Her türlü yenilik ve her türlü girişkenlikten korkan dar görüşlü hamkafa tipi.

57) Bu özdeyiş Goethe'dendir.

58) *Buligin Duması* — Çar hükümetinin 1905'te, toplamayı vaat ettiği danışmacı "temsili kurum". Yasa tasarısı ve seçim yönetmeliği, içişleri bakanı Buligin'in başkanlığı altındaki bir komisyon tarafından hazırlandı ve 6 (19) ağustos 1905 günü yayınlandı. Hükümet bu meclisi toplantıya çağırma başarısını gösteremedi. Bu meclis, ekim genel siyasal grevi tarafından silinip süpürüldü.

59) *"Le Socializme",* 1907'den 1914 haziranına değin Paris'te Fransız sosyalisti J. Guesde tarafından yayınlanan ve yönetilen dergi.

60) *Pravdizm,* yani bolşevizm (Bolşevik gazete *Pravda*'nın başlığından).

61) Novo Vreme [Yeni Zamanlar] — Bulgaristan Sosyal-Demokrat İşçi Partisi devrimci kanadının ("tesnyaki") teorik organı, aylık dergi; D. Blagoyev tarafından çıkarıldı, 1897'den başlayarak Plovdiv'de, ve 1903'ten başlayarak Sofya'da yayınlandı. 1923'te gerici Bulgar hü-

kümeti tarafından kapatıldı. *Novo Vreme,* 1947'den bu yana, Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi teorik organı, siyasal ve bilimsel, aylık bir dergidir.

62) Lenin, K. Liebknecht tarafından yazılan: *"Asıl düşman bizim kendi ülkemizdedir"* başlıklı çağrıya anıştırmada bulunuyor.

63) *"Preussische Jahrbücher"* [Prusya Yıllığı], Alman kapitalist ve büyük toprak sahiplerinin organı, tutucu aylık dergi; 1858'den 1935'e değin Berlin'de yayınlandı. 78 nolu nota bakınız.

64) *Gaponculuk* (Gaponade) — Emekçilerin dinsel ve kültürel gereksinimlerini karşılamak için polis tarafından sözde işçi bir dernek kurmakla görevlendirilen kışkırtıcı papaz Gapon'un adını taşıyan bir "polis sosyalizmi" türü. Gapon, 9 ocak 1905 günü, Çara bir dilekçe sunmakiçin barışçıl bir tören alayı düzenledi. Çarcı birlikler silahsız işçilerin üzerine ateş açtılar. 9 ocak günü 1905-1907 devriminin başlangıcını belirler.

65) *"Raboçaya Misl"* [İşçi Düşüncesi], "ekonomist"lerin gazetesi; 1887'den 1902'ye değin yayınlandı. Lenin, *iskra* tarafından yayınlanan makalelerde ve *Ne Yapmalı?* adlı kitabında, uluslararası oportünizmin Rus türü olan *Raboçaya Misl'in* düşüncelerini eleştirdi.

66) *"Raboçeye Diyelo"* [İşçi Davası], "ekonomist"lerin dergisi "Yurt Dışındaki Rus Sosyal-Demokratlar Birliği"nin devirli olmayan organı; 1899-1902 arasında Cenevre'de yayınlandı. Lenin, bu derginin düşüncelerini, *Iskra* tarafından yayınlanan makalelerde ve *Ne Yapmalı* adlı kitabında eleştirdi.

67) "Oportünizm ve II. Enternasyonalin Çöküşü" başlıklı makale, Lenin tarafından Almanca yazılmış ve 1916 ocağında Zimmerwald solunun teorik organı olan *Vorbote* [Haberci] dergisinin birinci sayısında yayınlanmıştır. Lenin daha önce, aynı başlık altında, ilk kez olarak 1924'te, *Proletarskaya Revolutsiya* dergisi no 5 (28) içinde yayınlanan ve Lenin'in yapıtlarının 21. cildine *(OEuvres,* s. 455-471) girmiş olan Rusça bir makale yazmıştı. Rusça metin *Vorbote'* de yayınlanan metinden biraz farklıdır.

68) *DörtlüBağlaşma,* İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasındaki emperyalist bağlaşma; İtalya'nın Üçlü Bağlaşmadan (Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya) çekilip, 1907'de kurulmuş bulunan öbür emperyalist bağlaşmaya, Üçlü Bağlaşma ya da yalnızca Bağlaşma'ya *(Entente)* katılması üzerine, 1915'te kurulmuştur.

69) *Bernştaynculuk,* uluslararası sosyal-demokrasiiçinde marksizme karşıt akım. Bu akım XIX. yüzyıl sonunda Almanyada ortaya çıktı ve Marx'ın devrimci teorisini burjuva liberalizmi yönünde değiştirmeye girişen Alman sosyal demokrat Edouard Bernstein'in adıyla adlandırıldı.

"Yasal marksistler", "ekonomistler", bundçular, menşevikler, Bernstein'in Rusya'daki yandaşları oldular.

70) *"Sozialistische Monatshefte"* [Aylık Sosyalist Defterler]; dergi, Alman Sosyal-demokrasisi oportünistlerinin başlıca organı ve uluslararası oportünizmin organlarından biri; dünya emperyalist savaşı

(1914-1918) sırasında, dergi sosyal-şoven bir konumu benimsedi; 1897'den 1933'e değin Berlin'de yayınlandı.

71) *Fabianler,* 1884'de bir grup İngiliz aydın tarafından kurulmuş ve her türlü kesin savaştan kaçınmaya dayanan bekleme taktiği ile ünlü Roma generali Fabius Cunetator'un (Zamanlamacı) adıyla adlandırılmış, olabildiğince reformist, olabildiğince oportünist bir dernek oldu. *Fabian Society* ya da *Fabian Derneği* üyeleri. Lenin'e göre, Fabian *Society* "oportünizmin ve liberal işçi siyasasının en gelişmiş anlatımı" idi. Fabianler proletaryayı sınıf savaşımından caydırıyor ve kapitalizmden sosyalizme reformlar aracıyla geçişin olanaklı olduğunu söylüyorlardı. Emperyalist dünya savaşı (1914-1918) sırasında, Fabianler sosyal-şoven bir konum aldılar. Fabianler üzerine, Lenin'in şu yapıtlarına bakınız: "J. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx, ve başkalarından, F. A. Sorge ve başkalarına Mektuplar" kitabının Rusça çevirisine "önsöz" *(OEuvres,* c. 12); "Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı" *(OEuvres,* c. 15); "İngiliz Pasifizmi ve İngiliz Teori Tiksintisi" *(OEuvres,* c. 21, s. 268-269), vb.. 47 nolu nota bakınız.

72) *İşçi Partisi (Labour Party),* parlamentoda bir işçi temsili sağlama ereğiyle, sendikal işçi örgütleri *(trade-unions),* sosyalist partiler ve grupların birleşmesiyle, 1900'de kuruldu. "İşçi Temsil Komitesi" adını taşıyan bu topluluk, 1906'da *Labour Party* (İşçi Partisi) adını aldı. Başlangıçta bileşimi bakımından (sonradan büyük bir sayıda küçük-burjuva öğelerin girecekleri) işçi partisi olarak kurulan Labour Party, ideolojisi ve taktiği bakımından, oportünist bir örgüttü. Daha kuruluşundan başlayarak, liderleri burjuvaziyle bir sınıf işbirliği siyasası uyguladı. Emperyalist dünya savaşı sırasında (1914-1918), Labour Party liderleri sosyal-şoven bir tutum benimsediler. 1924, 1929, 1945 ve 1950'de hükümetler kurdular. İktidara geçtikleri zamanlar, halka karşıt bir iç ve dış siyasa uyguladılar. İşçi hükümetleri "Marshall Planı"nın sert koşullarını kabul etti, Bürksel antlaşmasını imzaladı ve İngiltereyi Kuzey-Antlantik antlaşmasına sürüklediler. Labour Party yöneticilerinin siyasası, parti siyasasında bir değişiklik isteyen sıradan partililerin genel bir hoşnutsuzluğuna yol açıyor. Labour Party'nin son konferanslarında, ulusallaştırma, Kuzey-Atlantik Paktı, yakın ve uzak doğudaki Britanya siyasası vb. konularında, taban örgütleri ile yönetimin fikirleri birbirlerinden açıkca ayrılmış bulunuyor. Sıradan üyelerin zorlaması altında, yönetim içinde, İşçi Partisinin resmi siyasasına karşı çıkan sol bir grubun kurulmasına yol açan çelişkiler belirdi (1960).

73) *I. L. P., Independent Labour Party* (Bağımsız İşçi Partisi), 1893'te kuruldu. Başında James Keir Hardie ile R. MacDonald bulunuyordu. Siyasal bakımdan burjuva partilerinden bağımsız olduğunu ileri sürmekle birlikte, I. L. P. gerçeklikte "sosyalizmden bağımsız, ama liberalizme bağımlı" idi (Lenin). Emperyalist dünya savaşı sırasında (1914-1918), ilkin savaşakarşı bir bildirge yayınladı (13 ağustos 1914). Sonra, 1915 şubatında, *Entente* ülkeleri sosyalistlerinin Londra Konferansı sırasında, bağımsızlar bu konferansta kabul edilen karara katıldılar. Ondan sonra, bağımsız önderler, barışçı sözler altında, sosyal-şo-

ven bir konum aldılar. Komünist Enternasyonalin kurulmasından sonra, 1919'da, I. L. P. yöneticileri, sola kaymış olan parti yığınlarının baskısı altında, II. Enternasyonalden çıkmayı kararlaştırdılar. Bağımsızlar, 1921'de, 2½ Enternasyonal denilen örgüte katıldılar, bunun çöküşünden sonra da, yeniden II. Enternasyonal saflarına döndüler. 1921'de, Bağımsız İşçi Partisinin sol kanadı partiden ayrıldı ve Büyük-Britanya Komünist Partisine katıldı.

74) B.S.P. British Socialist Party [Britanya Sosyalist Partisi], Sosyal-demokrat partinin öbür sosyalist gruplarla birleşmesinden sonra, 1911'de Manchester'de kuruldu. B.S.P. Propagandasını marksist bir anlayış içinde yapıyordu ve "liberallerden *gerçekten* bağımsız, oportünist olmayan" bir parti idi. *(Oeuvres*, c. 19). Üyelerinin azlığı ve yığınlarla ilişki eksikliği ona gene de belli bir sekter nitelik kazandırıyordu.

Emperyalist dünyü savaşı (1914-1918) sırasında, parti içinde iki eğilim başgösterdi: biri, başında Hyndman'ın bulunduğu, sosyal-şoven; öbürü, A. Inkpin, T. Rothstein, D. Mc. Lean, W. Gallacher gibi kimselerin başını çektiği, enternasyonalist iki eğilim. Enternasyonalist eğilim içinde bazı sorunlarda merkezci bir konumu benimseyen sallantılı öğeler de vardı.

1916 Şubatında, B.S.P.'den bir grup, enternasyonalistlerin bir araya gelmesine büyük katkıda bulunacak olan *Call* gazetesini kuruyordu. Bu dönemde, B.S.P.'nin Salford'da toplanan yıllık konferansı, Hyndman ile yandaşlarının sosyal-şoven konumunu suçladı, onlar da partiden ayrıldılar. Büyük-Britanya Sosyalist Partisi, Büyük Ekim Devrimini alkışladı. B.S.P. üyeleri, Sovyet Rusyanın yabancı müdahaleye karşı savunması için İngiliz emekçilerinin hareketinde önemli bir rol oynadılar. 1919'da, yerel parti örgütlerinin çoğu (4'e karşı 98), Komünist Enternasyponale girmekten yana çıktılar. Büyük-Britanya Sosyalist Partisiyle Komünist Birlik grubu, Büyük-Britanya Komünist partisinin kurulmasında başlıca rolü oynadılar. 1920 birinci kongresinde, B.S.P. yerel örgütlerinin engin çoğunluğu Komünist Partiye katıldı.

75) *"Naşa Zarya"* [Şafağımız], likidatör menşeviklerin aylık yasal dergisi; 1910'dan 1914'e değin Petersburg'da yayınlandı. Rusya likidatörler merkezi bu dergi çevresinde kuruldu. 1915 ocağından başlayarak, *Naşa Zarya*'nın yasaklanmasından sonra, *Naşa Diyelo* [Davamız] dergisi yayınlanmaya başladı.

76) *Örgütlenme Komitesi* (Rusçada O.K., buna dayanarak "oksitler"), 1912'de, likidatör-menşeviklerle bütün antiparti grup ve akımların Ağustos Konferansında kurulmuş bulunan, menşeviklerin yönetici merkezi.

77) *"Genişler" Partisi,* Bulgar sosyal-demokrat partisinin oportünist, sosyal-şoven fraksiyonu.

78) *"Preussische Jahrbücher"* [Prusya Yıllığı] kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin organı, tutucu aylık dergi: 1858'den 1935'e değin Berlin'de yayınlandı. 63 nolu nota bakınız.

79) F. Engels, *1891 sosyal-demokrat program tasarısının eleştirisine katkı.*

80) *Zimmerwald solu grubu*, 1915 eylülü başında, İsviçre'de, Zimmerwald'da toplanmış olan enternasyonalist sosyalistlerin ilk konferansında Lenin tarafından kuruldu. Lenin bu konferansı, savaşa karşı uluslararası hareketin gelişmesi yolunda atılmış "ilk adım" olarak nitelemiştir. Bolşevikler, başlarında Lenin, Zimmerwald solu içinde tek doğru ve tutarlı konumu temsil ettiler. Bu grup bocalayan enternasyonalistleri de kapsıyordu. Bunların yanılgılarının eleştirisi için, Lenin'in şu makalelerine bakınız: "Junius'un Broşürü Konusunda" (*Oeuvres*, c. 22, s. 328-343), "Ulusların Kendi Yazgılarını Belirleme Hakkı Üzerine Bir Tartışmanın Bilançosu" *aynı*. 30 nolu nota bakınız.

81) *"Labour Leader"* [İşçilerin Önderi] 1890 yılında kurulmuş olan haftalık gazete; sonradan İngiltere Bağımsız İşçi Partisi organı oldu. 1922'den sonra *New Leader* [Yeni Önder] ve, 1946'dan sonra da *Socialist Leader* [Sosyalist Önder] adıyla yayınlandı.

82) *"Berner Tagwacht"* [Bern Nöbetçisi], İsviçre sosyal-demokrat parti organı günlük gazete; 1893'te Berne'de kuruldu. Birinci dünya savaşının başında, bu gazete K. Liebknecht, F. Mehring ve öbür sol sosyal demokratların makalelerini yayınladı. 1917'den sonra, *Berner Tagwacht* açıkça sosyal-şovenleri desteklemeye koyuldu; bugün de anti-komünist ve anti-sovyetik bir konum içinde yayınlanıyor.

Bu kitabın dizgi, baskı ve cilt işleri Ankara'da
Başarı Matbaacılık Ltd. Şti. basımevinde yapıldı.

bilim ve sosyalizm yayınları

Россійская Коммунистическая Партія (большевиковъ).

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Н. Ленинъ (Вл. Ульяновъ).

ПРОЛЕТАРСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ

и РЕНЕГАТЪ КАУТСКІЙ.

Цѣна 3 руб.

Книгоиздательство „КОММУНИСТЪ".

МОСКВА:
1) Срѣтенка (ул. Рыбникова пер.), д. 8. Тел. 4-70-48; 3-15-00.
2) 2-ой домъ Совѣтовъ, Театр. пл.

ПЕТРОГРАДЪ:
1) Поварской пер., д. № 2, кв. 9 и 10. Тел. 2-27-41.
2) Литейный проспектъ, д. 48.

1918.

"Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"nin 1918'de Moskova'da Rusça olarak yayınlanan orijinal baskısının —Lenin'in yeni bir baskı için üzerinde redaksiyon çalışması yaptığı nüshanın— kapağı.

FİYATI: 18.500,-TL